

ESPONIAID

BYR AR

GATECISM YR EGLWYS.

S E F,

Holiadau ac Attebion Ysgrythurol

YNGHYLCH

EGWYDDORION A DYLEDSWYDDAU'R

GREFYDD GRIS'NOGOL.

Y N B U M R H A N.

Gan y Parchedig Mr GRIFFITH JONES,
Gynt Person *Llandawror* yn Sir Gaerfyrddin.

Y TRYD RGRAPHIAD.

DEUT. XI. 19. EPHES. VI. 4.

Dysgwch hwynt i'ch Plant.—Maethwch hwynt yn
Addysg ac Athrawiaeth yr ARGLWYDD.

LLUNDAIN:

Argraphwyd gan J. a W. OLFIR, ym *Martholomey-Clôs*,
ger llaw *Smithfield* Gorllewinol. 1767.

Egwyddor i'r Anllythyrennog i ddysgu darllain.

A B C Ch D Dd E F Ff G Ng H I L Ll M N O P Ph R
S T Th U W Y.

A a b c ch d dd e f ff g ng h i l ll m n o p ph r s
t th u w y.

A B C Cb D Dd E F Ff G Ng H I L Ll M N O P
Pb R S T Tb U W Y.

A a b c cb d dd e f ff g ng h i l ll m n o p ph r s s
t th u w y.

Y Llafarjaid, neu'r Bogeiljaid.

a e i o u w y.

Yr holl Lythyrennau eraill a elwir Cydfeiniaid.

ab eb ib ob ub wb yb
ac ec ic oc uc wc yc
ach ech ich och uch wch ych
ad ed id od ud wd yd
add edd idd odd udd wdd ydd
af ef if of uf wf yf
aff eff iff off uff wff yff
ag eg ig og ug wg yg
ang eng ing ong ung wng yng
al el il ol ul wl yl
all ell ill oll ull will yll
am em im om um wm ym
an en in on un wn yn
ap ep ip op up wp yp
aph eph iph oph uph wph yph
ar er ir or ur wr yr
as es is os us ws ys
at et it ot ut wt yt
ah eth ith oth uth wth yth

ba be bi bo bu bw by
ca ce ci co cu cw cy
cha che chi cho chū chw chy
da de di do du dw dy
dda dde ddi ddo ddu ddw ddy
ffa ffe ffi ffo ffu ffw ffy
gga gge ggi ggo ggu ggw ggy
hha hhe hhi hho hhu hhw hhy
jja jje jji jjo jju jw jy
lla lle lli llo llw llw lly
ma me mi mo mu mw my
na ne ni no nu nw ny
pa pe pi po pu pw py
pha phe phi pho phu phw phy
ra re ri ro ru rw ry
sa se si so su sw sy
ta te ti to tu tw ty

Y Rhwymedigaeth a ofodir ar barwb ynghylch
CATECEISIO, yng Nghanonau Eglwyfig
Eglwys L O E G R.

CAN. LIX. *Gweinidogion i Gateceisio bob Sul.*

HOled pob Person, Ficcer, neu Gurad, ar bob Sul a Gwyl, cyn Gosper, y rhai jeuaingc ac anwybodus o'i Blwyf, dros Hanner Awr, neu ychwaneg, yn y *Deg Gorchymyn*, *Pyngciau'r Ffydd*, ac yng *Ngweddi'r Arglwydd*; a gwrandawed, hyffordded, a dysged yn fanwl iddunt, y *Catecism* a ofodwyd allan yn y *Llyfr Gweddi Gyffredin*. A phared pob Tad, Mam, Meistr, a Meistres, i'w Plant, eu Gwasanaethddynion, a'u Prentisiaid, sy heb fedru eu *Catecism*, ddyfod i'r Eglwys ar yr Amser pwyntiedig, i wrando'n ufudd, ac i'w trefnu gan y Gweinidog, hyd oni ddysgont eu *Catecism*. Ac o's esgeulufa un Gweinidog ei Ddyled yn hyn, cerydder ef yn llym ar yr Achwyn cyntaf; a rhodder Hyspysrwydd cywir o hono i Esgob neu Ordinari'r Lle. O's efe, wedi ymostwng, a drosedda eilwaith o'i fodd yn hynny; gorfodoger ef: ac os felly y drydydd waith; gan nad oes nemmawr o Obaid y gwellhâ ef yn hynny, yna ysgymmuner ef: ac arho'ed felly, hyd oni wellhao. Ac hefyd, o's esgeulufa un o'r dywededig Dadau, Mamau, Meistraid, neu Feistresi, Plant, Gwasanaethddynion, neu Brentisiaid, eu Dyledswyddau; megis, y naill fath, trwy beidio peri iddunt ddyfod; a'r llall, trwy ommedd dysgu, fel y dywedpwyd: gorfodoger hwynt gan eu Hordinariaid (tra na bônt Blant) ac o's parhânt felly dros fis; yna ysgymmuner hwynt.

Rubric ar ol y CATECISM.

BID i Gurad pob Plwyf yn ddiesgeulus, ar y Suliau a'r Gŵyliau, ar ol yr ail Lith o'r Gosper, ddysgu ar osteg yn yr Eglwys, a holi cynnifer o Blant ei Blwyf ag a ddanfoner atto, megis y tybio efe fod yn gymhesur, yn rhyw Barth o'r *Catecism* hwn.

A bid i bob Tad, a Mam, a phob Perchen Tylwyth, beri i'w Plant, i'w Gwasanaethddynion, ac i'w Prenrifiad (y rhai ni ddysgasant eu *Catecism*) ddyfod i'r Eglwys ar yr Amser gosodedig; a gwrando yn ufudd, a bod wrth Lywödraeth y Curad, hyd oni ddarffo iddunt ddysgu pob peth ag y fydd ymma wedi ei ofod i'w ddysgu ganddunt.

YN y Ffurf o Urddo Gweinidogion, pan yr urddir hwy yn Ddiäconiaid, y mae'r Esgob yn mynegu iddunt y Pethau, a berthyn i'w Swydd; fef, Bod iddunt, ym mhlith Dyledion eraill, *ddysgu'r Bobl jëuaingc yn y Catecism*: y maent hwy oll, yngŵydd Duw a'r Gynnull-eidfa, yn addunedu i wneuthur hynny; gan ateb bob un o honunt, *Trwy Nerth Duw, felly y gwnaf*.

Rban o Ystyr y LXXIX GAN. am Ddyled Ysgolfeistrad.

DYSGED pawb o'r Ysgolfeistrad, yn Gymraeg, — y *Catecism* — a roddwyd allan gynt trwy gyffredin Awdurdod. A chyn fynyched ag y bo un Bregeth ar Wyliau neu Ucherau, o fewn y Plwyf lle maent yn dysgu, hwy a ddygant eu Hysgolheigion i'r Eglwys lle bo'r cyfryw Bregeth: ac yno a edrychant ar iddunt ymddŵyn yn llonydd ac yn sobr; ac a'u holant ar Amser cyfaddas, wedi eu dyfod yn ol, beth a ddygaf, gyd â hwy o'r cyfryw Bregethau. Ar Ddyddiau Amserau eraill, hwy a'u hyfforddant â'r cyfryw Wer o'r Ysgrythur Lân, ag a fo rhwyddaf i'w tueddu i bo Duwioldeb, &c.

ESPONIA D

BYR AR

GATECISM

Y R

EGLWYS.

Y RHAN GYNTAF.

Cwestiwn.

BETH yw dy Enw di?

Atteb. N. neu M.

Cw. Paham y gofynir dy Enw yn gyntaf yn y Catecism?

Att. I'm tywys yn drefnus i ddywedud fy Nghatecism, ac i ystyriaid fy Medydd pan gefais fy Enw

Cw. Pa'm y dylech ddyfsgu'ch Catecism?

Att. 1. Er mwyn adnabod Duw a Christ. *Canys hyn yw'r bywyd tragywyddol; iddunt dy adnabod di yr unig wir Dduw, a'r hwn a anfonaiſt ti Jezu Grist.* Joan xvii. 3.

2. O blegid trwy esgeuluso hynny, y mae llawer yn parhâu'n anwybodus dan Air Duw. *Lle dylent fod yn athrawon o ran amser, y mae arnunt drachefn eisiau dyfsgu iddunt beth yw egwyddorion dechreuad ymadroddion Duw,* 2 Tim. iii. 7. Heb. v. 12.

3. O blegid fod Anwybodaeth yn beryglus. *Canys yr Arglwydd a ddywaid, Fy mhobl a ddisfethir o eisiau gwybodaeth: am it' ddiystyru gwybodaeth, minnau a'th ddiystyrast dihaw.* Hof. iv. 6. 2 Thes. i. 7, 8.

4. Er mwyn dal yn ddianwadal Egwyddorion jachus y fydd. *Bydded gennyf ffurf yr ymadroddion jachus. — Fel na byddm niwyach yn blantos, yn brwbwmman ac yn ein cylcharwain â phob awel dyfgeidiaeth.* 2 Tim. i. 13. Eph. iv. 14.

5. O blegid Tad Athrawön a Rhieni yn rhwym i'n dysgu. *Wrth y Gwernadur, Dywaid Crist, Portha fy ŵyn. Ac am eu Tylwyth ymlymynnir i Bennau-teuluoedd; Maethwch hwynt yn addysg ac athrawiaeth yr Arglwydd.* Joan xxi. 15. Eph. vi. 4.

Cw. Pa sawl Rhan fydd yn y Catecism hwn?

Att. Pump. 1. Am Freintiau ac Ammodau'r Cyfammod Bedydd.

2. Am Egwyddorion y Ffydd; yn y *Gred*.

3. Am ein Hufudd-dod i Dduw; yn y *Deg Gorchymmyn*.

4. Am Weddi, a'i Pherthynafau; yng *Ngweddi'r Arglwydd*.

5. Am y ddau Sacrament; sef, *Bedydd*, a *Swpper yr Arglwydd*.

Cw. Pwy a roddes yr Enw hwn arnat ti?

Att. Fy Nhadau bedydd a'm Mammau-bedydd wrth fy medyddio; pan y'm gwnaethpwyd yn Aelod i Grist, yn Blentyn i Dduw, ac yn Etifedd Teyrnas Nefoedd.

Cw. Beth a ystyrŵch yn yr Atteb hwn?

Att. Tri pheth. 1. Pwy a roddes fy Enw arnaf; sef, *fy Nhadau a'm Mammau Bedydd*.

2. Pa bryd y derbyniais fy Enw; sef, *pan y'm bedyddiwyd*.

3. Pa Freintiau a addewir i mi trwy Gyfammod fy Medydd; sef, *cael fy ngwneuthur yn Aelod i Grist, yn Blentyn i Dduw, ac yn Etifedd Teyrnas Nefoedd*.

Cw. Beth yw Dyled Tadau a Mammau Bedydd?

Att. 1. Dwyn Tyfiliolaeth i mi gael fy nerbyn i Eglwys Dduw. *Dan ammod o ymatteb cydwybod dda, yn ol defod y prif Gristionogion.* Esay viii. 2, 3. 1 Petr iii. 21.

2. Gweddïo drosaf trwy Ffydd. *Canys, y Dyn clas o'r Parlys a jachawyd trwy Ffydd y rhai a'i dygasant ef at Grist. Gwas y Canwriad a jachawyd trwy Ffydd ei Feistr; ac eraill trwy ffydd eu Rhieni.* Mat. ix. 2. viii. 5—13. xv. 22—28. Marc ix. 17—27.

3. Fy annog i wrando Gair Duw, a'i addoli, ac i ddysgu Egwyddorion Crefydd; fel y gallwyf gymmeryd Cyfammod fy Medydd arnaf sy hun. *Heb. x. 24, 25. Diar. xxii. 6.*

Cw. Paham y rhoddwyd dy Enw arnat wrth dy fedyddio?

Att. 1. Am mai felly yr oedd arfer y Duwiolion gynt; a'r *Juddwön* a enwënt eu Plant pan yr enwaedent hwy. *Gen. xvii. Luc. i. 59, 60. 4i. 21*

2. Fe

2. Fe roddwyd fy Enw arnaf wrth fy medyddio, i'm do-
dî'n wastadol mewn cof o Gyfammod fy Medydd. *Ym-
gedwch arnoch rhag anghofia cyfammod yr Aiglwydd eich Duw.*
Deut. iv. 24.

3. Fe ddodwyd fy Enw arnaf wrth fy medyddio, fel na
ddisfrïo neb yr Enw parchus a dderbyniais pan y'm bedydd-
iwyd. *Ni chaiff difenwyr etifeddu teyrnas Dduw. — Dwy
arib o'r goedwig a ddrylliodd ddau blentyn a deugain, am
alw, Moelyn, moelyn, ar Wr Duw.* 1 Cor. vi. 9, 10. 2 Bren.
ii. 23, 24. Deut. xxii. 19.

Cw. Paham yr wyt yn dywedud, Mi a wnaethwyd yn
Aelod i Grist, yn Blentyn i Dduw, ac yn Etifedd Teyrnas
Nefoedd?

Att. Am na aned fi felly : o blegid i ni syrthio yn *Adda* i
'stad o bechod a thrueni. *Yr oeddyd ni oll wrth naturiaeth
yn blant digofaint, megis eraill.* Eph. ii. 3.

Cw. Pa fodd y crëwyd, ac y syrthiodd, *Adda*?

Att. 1. Duw a greodd gorph *Adda* o bridd y ddaear, ac a
anadlodd yn ei ffroenau anadl einioes ; a'r dyn a aeth yn enaid
byw. *Gen. ii. 7.*

2. Duw a greodd Wraig, sef *Efa*, o asen *Adda*, yn ymge-
lledd cymmwys iddo, trayr oedd efe yn cyfsgu. *Gen. ii. 20—22.*

3. Duw a greodd y Dyn yn berffaith, ar ei Ddelw ei hun,
mewn Gwybodaeth, a Chyfiawnder, a Sancteiddrwydd ; ac a
roddes iddo arglwyddiaeth ar greaduriaid y ddaear. *Gen. i.
26, 27. Eph. iv. 24. Col. iii. 10.*

4. Duw a ddodes y Dyn yng Ngardd *Eden*, i'w llafurio,
a'i chadw, ac i fwytta o'i ffrwyth, ac o ffrwyth Pren y Byw-
yd, a byw ; ond i farw, os bwyttai o Bren Gwybodaeth Da
a Drwg. Hwn yw'r Cyfammod Gweithredoedd a wnaeth
Duw ag *Adda*. *Gen. ii.*

5. Y Dyn a hudwyd gan y Wraig, a'r Wraig gan y Saph,
i dorri'r Cyfammod Gweithredoedd, trwy fwytta o ffrwyth
Pren Gwybodaeth Da a Drwg : ac felly y syrthiasant hwy
a'u Heppil oddi wrth Dduw. *Gen. iii. 6. Rhuf. v. 16, 18, 19.
1 Cor. xv. 22.*

Cw. Paham y galwyd efe yn *Bren Gwybodaeth Da a
Drwg*?

Att. 1. I fod yn arwydd i'r Dyn wybod yn sicr, mai
Ufudd-dod i Dduw oedd dda iddo ; ac y byddai yn ddrwg
iddo anufuddhau, os bwyttai o'r ffrwyth gwaharddedig.

2. O herwydd i'r Dyn, pan fwyttaodd o ffrwyth y Pren
gwahardd.

gwaharddedig, gael Gwybodaeth brofiadol a chwerw o'r Cyflwr da a gollodd, a'r Drwg a ddaeth iddo trwy dorri Cyfammod Duw.

3. O herwydd i'r Pren hwn, trwy Ragwelediad Duw (yn groes i fwriad y temtiwr) fod yn achlysur o wybodaeth i'r byd yn ol llaw, o Ddaioni Duw, trwy Grist, i'w Bobl; a drwg Gyflwr y rhai colledig.

Cw. Beth a ddigwyddodd i'n Rhieni cyntaf, ar ol torri'r Cyfammod Gweithredoedd?

Att. 1. Delw Duw arnynt a lygrwyd; cywilydd ac ofn a ddaeth arnynt; ceisiasant ymguddio oddi wrth Dduw; a dechreuasant gyhuddo eu gilydd. *Gen.* iii. 7—12.

2. Duw a'u gyrrodd hwynt allan o'r Ardd, i fwytta eu Bara yn Chwys eu Hwyrneb; a'r Wraig i feichiogi, a dwyn Plant mewn Poen; a'r Ddaear a felldigwyd o'u Hachos hwynt. *Gen.* iii. 16, 17, 18, 19, 23, 24.

3. Hwyr a syrthiasant dan Ddigofaint Duw, a Barn Marwolaeth. *Gen.* ii. 7. *Gal.* iii. 10. *Rhuf.* v. 12, 16. *2 Cor.* xv. 22.

Cw. Ym mha ystyr yr y'm ni yn gyfrannog o Bechod *Adda*, a elwir yn *Bechod gwreiddiol*?

Att. 1. Yn y diffyg o Gyfiawnder gwreiddiol ag oedd gan *Adda* cyn pechu. *Megis y mae'n sgrifenedig; Nid oes neb cyfiawn, nac oes un.* *Rhuf.* iii. 10.

2. Yn Llygredigaeth ein holl Natur. *Ciliodd pawb; cydymddifwynasant.* — *Gwyrasant oll; aethant i gyd yn anfuddiol.* *Sal.* xvi. 3. *Gen.* vi. 5, 6.

3. Yn ein Darostyngiad i'r Gosp a'r Trueni a ddaeth trwy Bechod. *Dyn a aned o wraig, sydd fyr o ddyddiau, a llawn o helbul.* — *Ei holl ddyddiau sydd orthrymder, a'i lasur yn ofid.* *Job* xiv. 1. *Preg.* ii. 23.

Cw. Pa fodd y gallwn ni fod yn gyfrannog o Bechod *Adda*?

Att. 1. Yr oeddym ni yn lwynau *Adda* pan syrthiodd efe, fel canghennau heb dorri allan, y rhai ni allent sefyll pan oedd y pren yn syrthio. *Megis deilen y syrthiasom ni oll.* *Eclai* lxiv. 6. *Acl.* xviii. 26.

2. Nid allai dynion halogedig genhedlu had dihalog. *Mwy na phren drwg ddwyn ffrwythau da, na seirph ddwyn colommennod.* *Adda a genhedlodd fab ar ei ddelw ei hun.* — *Pwy a ddry beth glân allan o beth aflan? neb.* *Gen.* v. 3. *Job* xiv. 4.

3. Mae ffrwythau Pechod yn ymddangos mewn Plant bychain cyn pechu'n weithredol. *Sef, Poen, Digllonedd, Clefydau.*

Clefydau, ac Angau. Canys cyflog pechod yw marwölaeth.
Rhuf. vi. 23.

4. Pe buafem yn ddilygredd yn ein genedigaeth naturiol, ni buafai raid wrth Ail-enedigaeth ysprydol. *Eithr Crist a ddywedodd, Yn wir, yn wir, meddaf i ti, Oddieithr geni dyn drachefn, ni ddichon efe weled teyrnas Dduw.* Joan iii. 3.

5. Mae'r Seintiau pennaf yn profi Llygredd gwreiddiol ynddunt. *Dafydd a ddywedodd, Mewn anwiredd y'm llun-iwyd; ac mewn pechod y beichiogodd fy mam arnaf. — A Phaul sy'n llafain, Ys truan o ddyn wyf fi! pwy a'm gwared i oddi wrth gorph y farwölaeth hon!* Sal. li. 5. Rhuf. vii. 24.

6. Pe buafem yn lân oddi wrth Bechod gwreiddiol, gallafem (cyn pechu yn weithredol) fod yn gadwëdig o honom ein hunain. *Eithr nid oes jechydwriaeth i neb, ond trwy Grist yn unig.* Act. iv. 12. Joan xiv. 6.

7. O herwydd Llygredd dynolryw trwy genhedliad naturiol, y daeth Crist i'r byd trwy Genhedliad goruwch naturiol. *Fel y byddai yn Arch-ffeiriad sanctaidd, diddrug, dibalog, didoledig oddi wrth bechaduriaid.* Luc i. 35. Heb. vii. 26.

Cw. A ellwch chwi fod yn gadwëdig trwy'r Cyfammod Gweithredoedd?

Att. Na allwn. 1. O blegid nyni oll a dorrasom y Cyfammod hwnnw trwy Gwynp ein Rhieni cyntaf. *Trwy gamwedd un y daeth barn ar bob dyn i gondemniad. — Trwy anufudd dod un y gwnaethpwyd llawer yn bechaduriaid.* Rhuf. v. 18, 19.

2. O blegid i ni dorri'r Cyfammod hwnnw aneirif o weithiau trwyddom ein hunain. *Onid yw ein drygioni yn aml, a'n hanwireddau heb derfyn? — Pwy a ddyall ei gamweddau? — Amlach ydynt nâ gwallt ein pen.* Job xxiii. 5. Sal. xix. 12. xl. 12.

3. O blegid ein bod yn llwyr-anabl i gyflawni Gofyniad y Cyfammod Gweithredoedd rhag llaw. *O herwydd na ddichon dyn pechadurus reddi ufudd-dod dibechod i Gyfraith Dduw. Canys nid oes dyn cyflawn ar y ddaear, a wna ddaioni, ac ni phecha.* Preg. vii. 20.

Cw. Beth oedd Gofyniad y Cyfammod Gweithredoedd?

Att. Ufudd-dod. perffaith a dibechod i Gyfraith Dduw. *Canys 'sgrifenwyd, Melldigedig yw pob un nid yw yn aros yn yr holl bethau a'sgrifenir yn llyfr y ddeddf, i'w gwneuthur bwynt.* Gal. iii. 10.

Cw. Ym mha fodd y trefnwyd Jechydwriaeth i ni ar ol torri'r Cyfammod Gweithredoedd?

Att. Duw a amlygodd y Cyfammod Gras, gan hyspyfu i'n Rhieni cyntaf, *Y byddai i had y wraig* (Ief, Crist) *yfigo pen y sarph a'u twyllasai hwynt.* Gen. iii. 15.

Cw. Beth a hyspyfir ymma am Grift?

Att. Tri pheth. 1. Ei Gnawdoliaeth oruwchnaturiol ef; Ief, y genid Crist, o Wraig heb adnabod Gwr: canys Had y Wraig y gelwir efe.

2. Dioddefaint Crist yn ei Natur ddynol drosom ni: canys fe ddywedodd Duw, y byddai i'r sarph yfigo ei sawdl ef.

3. Goruchafiaeth Crist; sef, y byddai iddo ef *yfigo pen y sarph.* Trwy ddistrywio grym a chyfrwystra Satan, a'i holl lywödraeth. 1 *Joan* iii. 8.

Cw. Pa wahaniaeth fydd rhwng y Cyfammod Gweithredoedd a'r Cyfammod Gras?

Att. 1. *Adda* oedd ein Pen cyfammodol yn y Cyfammod Gweithredoedd: eithr Crist yw ein Pen cyfammodol yn y Cyfammod Gras. *Esay* xlii. 6. 1 *Cor.* xv. 22.

2. Gofyniad y Cyfammod Gweithredoedd oedd. Ufuddod perffaith, dibechod: eithr Gofyniad y Cyfammod Gras yw, Ffydd yn gweithio Edifeirwch ac Ufuddod newydd. *Act.* xvi. 31. *Eph.* ii. 8

3. Trwy Gyfiawner ac Ufuddod Dyn ei hun, yr oedd Cyfiawnhâd a Bywyd yn y Cyfammod Gweithredoedd: eithr trwy Ffydd yng Nghrist, y mae Cyfiawnhâd a Bywyd tragywyddol yn y Cyfammod Gras. *Rhuf.* iii. 22, 23, 28.

4. Nid oedd Cyfryngwr yn y Cyfammod Gweithredoedd: eithr y mae Crist yn Gyfryngwr i fechnïo ac i eiriol drosom, yn y Cyfammod Gras. *Heb.* vii. 22, 25.

5. Nid oedd Addewid o Faddeuant byth am y Pechod lleiaf, yn y Cyfammod Gweithredoedd: eithr fe elwir y Pechaduriaid mwyaf gael Maddeuant, trwy Grift, yn y Cyfammod Gras. *Esay* i. 18. lv. 7. *Jo.* iii. 16. *Mic.* vii. 18, 19.

6. Yr oedd Parhâd Dyn, yn y Cyfammod Gweithredoedd, yn sefyll ar ei Nerth naturiol ei hun: eithr y mae i ni, trwy Allu ysprydol, Sicrwydd mwy am Barhâd, yn y Cyfammod Gras. *Phil.* i. 6. *Jer.* xxxii. 40. *Sal.* xxxvii. 24. *Jo.* x. 27—29.

7. Cyn Cwmp Dyn i Bechod, y gwnaed y Cyfammod Gweithredoedd, am fwynhâd y Bywyd oedd ganddo: eithr ar ol y Cwmp, yr amlygwyd y Cyfammod Gras, am gael trwyd tragywyddol ar ol ei golli. *Gen.* ii. a iii.

Cw.

Cw. Pa fath y'wr Cyfammod Gras?

Att. 1. Mae'n Gyfammod sanctaidd. I'n dwyn ni i fod yn Bobl sanctaidd, yw'r Diben o hono; ac y mae'r cwbl yn sanctaidd a berthyn iddo. *Luc* i. 72.

2. Mae'n Gyfammod manteisiol. Canys y mae i ni Hawl trwyddo yn Nuw, a'i holl Briodoliaethau; yng Nghrist, a holl Ddoniau'r Prynedigaeth; yn yr Ysryd Glân, a'i holl Rafau; ac o'r cwbl a gynhwysir yn holl Addewidion Duw. 2 *Sam.* xxiii. 5. 1 *Cor.* ii. 9. iii. 21—23.

3. Mae'n Gyfammod tragwyddol, na derfydd byth. Bendithion tragwyddol, Llawenydd a Bywyd tragwyddol, a gynhwysir ynddo. *Sal.* cxi. 9.

4. Mae'n Gyfammod Priodas; trwy ba un y mae'r Undeb agosaf, a'r Cariad anwylaf, rhwng Duw a'i Bobl. *Esfay* lxii. 5. *Hof.* ii. 19.

5. Mae'n Gyfammod rhad. Canys yn rhad ac yn ddihaeddiant y carodd Duw ei Bobl; fel na fydd pall am Ran ynddo i'r neb a ewyllysio, er annheilynged y bônt. *Hof.* xiv. 4.

6. Mae'n Gyfammod sicr; na's gellir ei gyfnewid, na'i ddiddymmu, byth. *Fel y gallom ymgysuro ynddo yn ddi-bryder. Cyfammod fy heddi ni syf, medd yr Arglwydd sydd yn trugarhau wrthyt.* *Esfay* liv. 10.

Cw. Pa rai o Freintiau y Cyfammod Gras a arwyddo-câwyd yn eich Bedydd?

Att. Y tair hyn. 1. Cael fy ngwneuthur yn Aelod i Grift.

2. Yn Blentyn i Dduw. 3. Yn Etifedd Teyrnas Nefoedd.

Cw. Paham yr enwir, *Aelod i Grift*, yn flaenaf?

Att. Am mai trwy fod yn Aelod i Grift, y mae ein holl Freintiau eraill yn dyfod. 2 *Cor.* i. 30. iii. 22, 23.

Cw. Beth y mae eich bod yn Aelod i Grift, yn arwyddo-câu?

Att. 1. Perthynas ac Undeb broffesol â Christ. *Trwy fod yn Aelod weledig o'i Eglwys ef, a elwir yn Gorph Grift.* *Eph.* i. 22, 23. 1 *Cor.* xii. 27.

2. Perthynas ac Undeb ysprydol â Christ. *Trwy un Ysryd y bedyddiwyd ni oll yn un corph.* 1 *Cor.* xii. 13.

Cw. Beth a fyddylwch wrth Undeb broffesol â Christ?

Att. i. Nad yw y rhai fy'n Aelodau o Eglwys Grift-trwy Broffes yn unig, ond fel coes bren, neu lygad gwydr, heb fod yn aelodau bywiol o'r corph; neu frigyn a impair yn y pren, heb gydio a chyd-dyfu ag ef; neu ganghennau diffriwyth o'r winwydden. *Joan* v. 2. *Mat.* xv. 13.

2. Fod

2. Fod y rhai nad ydynt ond Aelodau o Eglwys Grift trwy Broffes yn unig, yn aros yn eu cyflwr colledig, er eu bedyddio, ac arferu Ordinhadau eraill. *Mae ganddunt enw eu bod yn fyw, a meirw ydynt.* Dat. iii. 1. Luc xiii. 26, 27.

Cw. Pa fath yw Undeb ysprydol â Christ?

Att. 1. Undeb dirgeledig. *Aelodau ydym o'i gorph ef, o'i gnawd ef, ac o'i esgyrn ef. Y dirgelwch hyn sydd fawr: eithr am Grift, ac am yr eglwys, yr wyf fi yn dywedud.* Eph. v. 30, 32.

2. Undeb goruwchnaturiol. Canys Duw ei hun yw'r Awdwr o hono. *Yr ydych chwi o hono ef* (sef, o Dduw) *yngh Nghrist Jesu.* 1 Cor. i. 30.

3. Undeb anrhydeddus yw. *Pa genedl mor fawr, yr hon y mae Duw iddi yn nesáu attî, fel yr Arglwydd ein Duw ni!* Deut. iv. 7.

4. Undeb diddattodol; na's gall na bywyd nac angau, na dim arall, ei dorri. *Pwy a'n gwahana ni oddi wrth gariad Crist?* Rhuf. viii. 35, 38, 39. Efsay liv. 10.

5. Undeb manteisiol; trwy'r hwn y mae'r holl Freintiau a bwrcafodd Crist, yn eiddo ni. *Pob peth sydd eiddo chwi, a chwiwbau yn eiddo Crist.* 1 Cor. iii. 22, 23. Joan i. 16.

Cw. Pa Freintiau a berthyn i chwi trwy Undeb â Christ?

Att. 1. Mae Crist yn eiddo ni yn ei holl Berthynasau: sef, yn Gâr, yn Gyfaill, yn Fechnïydd, yn Feddyg, yn Brynwr, ac yn Briod; yn Brophwyd, yn Frenhin, ac yn Archoffeiriad trugarog, i ddadleu drosom ger bron Duw. *Can. v. 16. Heb. ii. 11.*

2. Trwy Grift, y mae ein Cyfiawnhâd a'n Sancteiddiad, a'n Cymmod â Duw; ac y'n llwyr-waredir oddi wrth Ddamnedigaeth a Phechod. 1 Cor. vi. 11. Mat. i. 21. Rhuf. viii. 1.

3. Trwy Undeb â Christ, y mae'n Bywyd ysprydol, a'n Nerth i ddwyn Ffrwythau da er Gogoniant i Dduw. Megis y mae bywyd a nerth yr aelodau oddi wrth eu hundeb â'r gorph, a ffrwyth y canghennau oddi wrth eu hundeb â'r pren. *Joan xv. 5. Rhuf. vii. 4.*

4. Trwy Undeb â Christ, y mae Gofal neillduol Rhagluniaeth Dduw, a Gwarchodaeth ei Angylion ef, drosom. 1 Pedr v. 7. Mat. vi. 31—33. Heb. i. 14.

5. Trwy Undeb â Christ, y mae i ni Hawl am Gysura Chymmorth yn holl Drallodau'r Bywyd hwn, ac yn Angau; ac am Adgyfodiad gogoneddus yn Nydd y Farn, i fwynhâu Bywyd tragywyddol. *Sal. xxiii. 4. 1 Cor. xv. 55—57.*

Cw.

Cw. Ym mha gyffelyb y'n gwneir ni yn Gyfrannogion o'r Breintiau hyn trwy Grift?

Att. 1. Megis yr ydym yn *Adda* yn Gydggyfrannog ag ef yn ei Gwypa'i Gofp; felly y'n gwneir yng Nghrist yn Gydggyfrannogion o Haeddiant ei holl Ddiödddefaint ef drosom.

2. Megis yr halogwyd, ac v collwyd ni yn *Adda*, trwy Bechod; felly yng Nghrist y g. anhêir ac y cedwir ni, trwy Ffydd.

3. Trwy Grift y cawn drachefn y cwbl a gollasom yn *Adda*, a llawer mwy: o blegid fod Haeddiant da Crist yn fwy nâ drwg haeddiant *Adda*. A Christ a ddywedodd, *Myfi a ddaethum fel y caent fywyd, ac y caent ef yn helaethbach.* Joan x. 10.

Cw. Beth a ddyfsgwch oddi wrth Undeb â Christ?

Att. 1. Mi ddylwn ei garu am fy nghymmeryd i Undeb ag ef. *Od ces neb nid yw yn caru yr Arglwydd Jezu Grift, bydded Anathema, Maranatha.* 1 Cor. xvi. 22.

2. Mi ddylwn holi pa un a feddaf fi Undeb â Christ mewn Gwirionedd. *Holwch eich hunain. Ai nid ydych yn adnabod eich hunain, fef bod Jezu Grift ynnoch, oddieithr i chwi fod yn anghymeradwy?* 2 Cor. xiii. 5. 1 Joan i. 6. iv. 13.

3. Mi ddylwn edrych er i mi garu, ac na bo i mi un amfer ddirmysgu neb o'r Duwiolion, er distadled y fo'r olwg arnynt: canys Aelodau Crist ydynt. *Zec. ii. 8. Act. ix. 4, 5. Mat. xxv. 40.*

4. Mi ddylwn fod yn gyfurus ym mhob Trallod; o blegid fod Crist yn cyd-deimlo â phob Aelod a berthyn iddo. *Yn eu holl gystudd hwynt efe a gystuddiwyd.* Esay lxiii. 9. Heb. iv. 15.

5. Fe ddylai Cyd-aelodau Crist fod yn gyttûn â'u gilydd: nid ymbleidio, na rhwygo Corph Crist; eithr yn ddyfal i gadw undeb yr Ysryd yng nghwlm tangnesedd. — *Wedi eu cyfan-gysylltu yn yr un meddwl, ac yn yr un farn.* Eph. iv. 3—6. 1 Cor. i. 10. xii. 25.

Cw. Beth yw ail Ragorffaint y Cyfammod Bedydd?

Att. Fy Mabwysiad i fod yn *Blentyn i Dduw*.

Cw. Pa fath Ragorffaint yw Mabwysiad i fod yn *Blentyn i Dduw*?

Att. 1. Rhagorffaint briodol i Aelodau Crist yn unig, ydyw. *Cynnifer ag a dderbyniasant Grift, efe a roddes iddunt allu i fod yn feibion i Dduw.* Joan i. 12. Gal. iii. 26, 27.

2. Rhagorffaint

2. Rhagorffaint sy'n dyfod oddi wrth Ewyllys da Duw, ydyw. *Ese a'n rhagluniodd ni i fabwysiad trwy Jesu Grŵst iddo ei hun, yn ol boddlonrwydd ei ewyllys ef.* Eph. i. 5.

3. Rhagorffaint uchel ac anrhydeddus, ydyw. *Gwelwch pa fath gariad a roes y Tad arnom, fel y'n gelwïd yn feibion i Dduw!* 1 Joan iii. 1.

4. Rhagorffaint goffawr, sef gwerth Gwaed Crist, ydyw. *Yr hwn a'n prynodd oddi tan y ddeddf, fel y derbynïem y mabwysiad.* Gal. iv. 4, 5.

5. Mae Breintiau mawrion yn cyd-gerdded â Mabwysiad.

Cw. Pa Frëntiau sy'n cyd-gerdded â Mabwysiad? ~

Att. 1. Addewidion mawr jaw'n a gwerthfawr; fel trwy y rhai hyn y byddom gyfrannogion o'r duwiol anian, wedi diange oddi wrth y llygredigaeth sydd yn y byd trwy drachwant. 2 Pedr i. 4.

2. Yspryd mabwysiad yn ein calonnau, yn llefain Abba, Dad, i gyd-dystiolaethu â'n byspryd ni, ein bod yn blant i Dduw. Rhuf. viii. 15, 16. Gal. iv. 6.

3. Etifeddiaeth fawr ogoneddus. O's plant, etifeddion befyd; sef etifeddion i Dduw, a chyd-etifeddion â Christ. Rhuf. viii. 17. Gal. iv. 7.

4. Mae Duw ei hun yn Dad i ni, ac yn ymddwyn fel Tad tu ag attom. *Joan xx. 17.*

Cw. Pa lun y mae Duw yn ymddwyn fel Tad tu ag attoch?

Att. 1. Mae Duw, fel Tad, yn diwallu ein Hangen ni. *Ac yn cyflawnu ein holl raid ni, yn ol ei alud mewn gogoniant yng Nghrist Jesu.* Phil. iv 19. Mat. vi. 32. 1 Pedr v. 7.

2. Mae Duw, fel Tad, yn ein cyfarwyddo ni. *Canys Duw a ddywaid, Cyfarwyddaf di, a dysgaf di yn y ffordd yr elech; a'm llygad arnat y'th gynghoraf.* Sal. xxxii. 8. Esay liv. 13.

3. Mae Duw, fel Tad, yn ein ceryddu er ein Lles ni. *Canys pa fab sydd, yr hwn nid yw ei dad yn ei geryddu?* Heb. xii. 6—10.

4. Mae Duw, fel Tad, yn dirion wrthym. *Canys fel y tosturia tad wrth ei blant, felly y tosturia'r Arglwydd wrth y rhai a'i hofnant ef.* Sal. ciii. 13. Mal. iii. 17.

5. Mae Duw, fel Tad, yn gwrando Llef ein Gweddïau. *Hyn yw'r bysder sydd gennym tu ag atto ef; ei fod ef yn ein gwrando ni, o's gofymwn ddim yn ol ei ewyllys ef.* 1 Joan v. 14, 15. Mat. vii. 8, 11.

Cw. Beth addysgi oddi wrth dy Fabwysiad i fod yn Blentyn i Dduw?

Att.

Att. 1. Mi ddylwn ddiolch i Dduw am ei Ddawn-anhraethol i ni. 2 *Cor.* ix. 15.

2. Mi ddylwn fod yn gyfurus ym mhob Cyswr. Canys, *Tad yr amddifaid, a Barnwr y gweddwön, yw Duw.* — *Pan yw fy nhad a'm mam yn fy ngwrthod, yr Arglwydd a'm derbyn.* *Sal.* lxviii. 5. xxvii. 10. *Esay* lxiii. 16.

3. Mi ddylwn ymddwyn yn addas i Ffaint uchel fy Mab-wysiad. *Fel plant ufudd-dod, heb gyd-ymagweddi â'r trachw-antau o'r blaen.* 1 *Pedr* i. 14. *Deut.* xiv. 1. 2 *Cor.* vi. 18. vii. 1. *Mat.* 5. 48.

4. Mi ddylwn anrhydeddu Duw fy Nhad, a phob Peth a berthyn iddo; sef, ei Enw, a'i Air, a'i holl Ordinhadau. *Mab a anrbydedda ei dad, a gweinidog ei feistr; ac o's ydwyf fi Dad, pa le y mae fy anrbydedd? ac o's ydwyf fi Feistr, pa le y mae fy ofn?* *Mal.* i. 6.

5. Mi ddylwn ddilyn Cyngor Duw, a'i Esampl. *Fy mab, gwrando addysg dy dad.* — *Byddwch ddilynwyr Duw, fel plant anwyl.* *Diar.* i. 8. *Eph.* v. 1.

6. Mi ddylwn garu Crist, trwy'r hwn y'm gwnaethpwyd yn Blentyn i Dduw. *Megis y dywedodd Crist; Pe Duw fyddai eich Tad, chwi a'm carech i.* *Joan* viii. 42.

Cw. Beth yw trydydd Ragorffaint y Cyfammod Bedydd?

Att. Cael bod yn *Etifedd Teyrnas Nefoedd.*

Cw. Beth a feddylwch ymma wrth *Deyrnas Nefoedd?*

Att. 'Stad wynfydedig Plant Duw yn y Byd a ddaw. *Mat.* v. 10. 2 *Tim.* iv. 18.

Cw. Pa fath yw 'Stad wynfydedig Plant Duw yn Nheyrnas Nefoedd?

Att. 1. Mae Trigfannau gwynfydedig ar eu Medr, na's gellir adrodd Gogoniant eu Harddwch. *Joan* xiv. 2. *Dat.* xxi. 10, 11. *Sal.* xvi. 6.

2. Hwynthwy a ryddhêir oddi wrth eu holl ofidiau, ac a olchir oddi wrth eu holl Bechodau: eu holl Synhwyrâu a'u Grafau a berffeithir; ac ni bydd Newyn na Syched, na Chlesyd na Galar, mwy. *Dat.* vii. 14—17. xxi. 4.

3. Hwyl a gânt fwynhau hoff Gymdeithas Plant Duw eu Brodyr, a'u Prynwr yr Arglwydd Jesu, a'r holl Angylion gogoneddus. *Heb.* xii. 22—24.

4. Eu Cymmundeb hwyl â Duw eu Tad, a'u lleinw hwylt o Gariad a Gorfoledd annhraethadwy. — *Esay* xxv. 9. lx. 19, 20. lxi. 7. *Dat.* xiv. 2, 3, 13.

5. Eu Gwynfyd a fydd yn dragywyddol; a hwythau yn anfarwöl,

anfarwöl, i'w fwynhâu byth. *Canys ni's gallant farw mwy : o blegid cyd-'stad ydynt â'r angylion.* Luc xx. 36. Sal. xvi. 11.

Cw. Gwynfyd Etifeddion Teyrnas Nefoedd, pa fath Etifeddiaeth yw hon ?

Att. 1. Etifeddiaeth sy'n dyfod, nid trwy waddoliaeth naturiol, ond trwy Adenedigaeth ysprydol. *Oddieithr geni dyn drachefn, ni ddichon efe weled teyrnas Dduw.* Jo. iii. 3.

2. Etifeddiaeth briodol i bob un o holl Blant Duw ; ac iddunt hwy yn unig. *Canys, Y rhai drygionus a ymchwelant i uffern, a'r holl genhedloedd a anghofiant Dduw* Sal. ix. 17. xi. 6. Joan vi. 40.

3. Etifeddiaeth anllygredig, a dihalogedig, a diddiflanedig, ac ynghadw yn y Nefoedd, ydyw. *1 Pedr i. 4.*

4. Etifeddiaeth ragorol. *Canys, Ni welodd llygad, ni chlywödd clust, ac ni ddaeth i galon dyn, y pethau a ddarparodd Duw i'r rhai a'i carant ef.* *1 Cor. ii. 9.*

Cw. Beth a ddysgwch oddi wrth yr Etifeddiaeth hon ?

Att. 1. Mi ddylwn ryfeddu Cariad Duw. *Gan ddiolch i'r Tad, yr hwn a'n gwnaeth ni yn gymmwys i gael rhan o etifeddiaeth y saint yn y gŵleuni.* Col. i. 12.

2. Mi ddylwn ddilyn Cyfiawnder a Duwioldeb yn ddi-ragrith. *Canys oni bydd eich cyfiawnder yn helaethach nâ chyfiawnder y 'sgrifenyddion a'r Phariseaid, nid wch i mewn i deyrnas nefoedd.* Mat. v. 20.

3. Mi ddylwn fod yn amyneddgar ym mhob Blinder. *Canys, Trwy lawer o orthrynderau y mae'n rhaid i ni fyned i deyrnas Dduw.* Act. xiv. 22. Luc xii. 32, 43, 44.

4. Mi ddylwn gyflawnu'r Ammodau a wnaeth fy Nhadau-bedydd a'm Mamau-bedydd dros wyf, pan y'm beddyddiwyd yn Aelod i Grift, yn Blentyn i Dduw, ac yn Etifedd Teyrnas Nefoedd.

Cw. Pa beth a wnaeth dy Dadau-bedydd a'th Famau-bedydd yr amser hwnnw drosot ti ?

Att. Hwyl a addawfant ac a addunasant dri pheth yn fy enw. Yn gyntaf, Ymwrthod o honof y diafol, a'i holl weithredoedd ; rhodres a gorwagedd y byd anwir hwn ; a holl bechadurus chwantau'r cnawd. Yn ail, Bod i mi gredu holl Byngciau Ffydd Grift. Ac yn drydydd, Cadw o honof wynfydedig Ewyllys Duw a'i Orchymynnion, a rhodio ynddunt holl ddyddiau fy mywyd.

Cw.

Cw. Paham y mae ymwrthod â'r Drwg yn flaenaf?

Att. Am na allaf wneuthur yn dda heb ymwrthod â'r Drwg. *Gilia oddi wrth ddrwg, a gwna dda.* Sal. xxxiv. 14.

Cw. Paham y mae *credu* holl Byngciau Ffydd Crist, o flaen *ufuddhâu* i Orchymynnion Duw?

Att. Am na's gallaf ufuddhâu, na'm Hufudd-dod i fod yn gymmeradwy, heb Ffydd a Chred yng Nghrist. *Heb ffydd amhosibl yw rhyngu bodd Duw.* Heb. xi. 4, 5, 6. Rhuf. xiv. 23.

Cw. Pa sawl peth fydd yn yr Adduned hyn?

Att. Tri pheth. 1. Ymwrthod Gelymion ysprydol fy Enaid.

2. Credu holl Byngciau'r Ffydd.

3. Cadw gwynfydedig Ewallys Duw a'i Orchymynnion.

Cw. Pa Elynion a ddylech ymwrthod?

Att. 1. Y Diafol, a'i holl Weithredoedd. *Jago iv. 7.*

2. Rhodres a Gorwagedd y Byd anwir hwn. *1 Joan ii. 15.*

3. Holl Chwantau pechadurus y Cnawd. *Rhuf. viii. 13.*

Cw. Beth yw'r Diafol?

Att. Yr holl Ysprydion drwg, a syrthiasant o'u Cyflwr da gynt, i falais a gwrthryfel yn erbyn Duw; ac a geisiant yn ddiorphwys demtio pob dyn i Bechod a Dynistr. *Jud. 6. Dat. xii.*

Cw. Paham y dylech ymwrthod y Diafol?

Att. 1. O blegid mai Gelyn creulon yw'r Diafol; a Gwrthwynebwr, âg fydd, megis llew rhuadwy, yn rhodio oddi amgylch, gan geisio y neb a allo ei lyngcu. *1 Pedr v. 8.*

2. O blegid mai i'n gwaredu rhag y Diafol; y daeth Crist i'r byd. *I'n troi o dywyllwch i oleuni, ac o feddiant Satan at Dduw.* Aët. xxvi. 18. Col. i. 13.

3. O blegid na's gallwn fod yn eiddo Crist, heb ymwrthod â'r Diafol. *Canys, pa gysondeb fydd rhwng Crist a Belial?* 2 Cor. vi. 14, 15.

Cw. Pa rai yw Gweithredoedd y Diafol?

Att. Pob rhyw Bechodau: canys y Diafol fydd awdwr o honunt, ac yn temtio dynion iddunt. Ond yn fwy enwedigol y rhai hyn; sef, 1. Llofruddiaeth, Lladratta, Anlladrwydd, ac Eilunaddoliad. *Joan viii. 44. 1 Cor. x. 20.*

2. Swynedigaeth, a Dewiniaeth, ac Ymosyn â Chonfurwyr. *Lef. xx. 6. Deut. xviii. 10—12.*

3. Erlid a Charcharu Pobl Dduw am eu Ffyddlondeb. *Dat. ii. 10.*

4. Pob Cynfigen a Malais, a phob Anghyfiawnder a Chelwydd. *Jago iii. 14—16. Joan viii. 44. Aët. v. 3. 5.*

5. Balchder, a Themtio eraill i Bechu, a Gwrthwynebu Addoliad Duw; a phob Llwon ofer, Rhegau, ac Anudoniaeth. 1 Tim. iii. 6. 1 Thes. iii. 5. Act. iii. 6—10. Joan xiii. 2, 17. 2 Cor. iv. 3, 4. Mat. v. 34, 37.

Cw. Paham y dylech ymwrthod Gweithredoedd y Diafol?

Att. 1. O blegid mai Gweision y Diafol yw'r rhai a wnant ei Weithredoedd ef. Oni wyddoch chiwi, — eich bod yn weision i'r bwn yr ydych yn ufuddhâu iddo? Rhuf. vi. 16. Joan viii. 34.

2. Plant y Diafol ydynt. O'ch tad diafol yr ydych chiwi, a thrachwantau'ch tad a fynnwch chiwi, eu gwneuthur. Joan viii. 44. Act. xiii. 10.

3. Ym Meddiant y Diafol y maent. Canys, Yr hwn sydd yn gwneuthur pechod, o ddiabol y mae. 1 Joan iii. 8.

4. Mae'r Diafol ar waith ynddunt. Hwn yw'r yspryd fydd yr awr hon yn gweithio ym mhlant yr anufudd-dod. Eph. ii. 2.

5. Gyd â'r Diafol y bydd eu Rhan hwynt. Crist a ddywaid wrthunt yn Nydd y Farn, Ewch oddi wrthyf, rai mell-digedig, i'r tân tragyryddol, yr hwn a barottôwyd i ddiabol a'i angylion. Mat. xxv. 41.

Cw. Beth, yn aif, a ddylech ymwrthod?

Att. Rhodres o Gorwagedd y Byd anwir hwn.

Cw. Paham y gelwir ef yn Fyd anwir?

Att. Am ei fod yn llawn o Anwiredd ei Breswylwyr, trwy Rodres a Gorwagedd y Byd.

Cw. Beth yw Rhodres a Gorwagedd y Byd?

Att. Chwant y Cnawd, Chwant y Llygaid, a Balchder y Bywyd; sef, holl Bethau llygredig y Byd, ag fy'n budo Chwantau Dyn ar eu hol. 1 Joan ii. 16.

Cw. Paham y dylech wrthod y Pethau hyn?

Att. 1. Am mai Gwagedd a Gorthrymder Yspryd ydynt; ac ni wnant Les i neb yn eu diwedd. Ni thyccia cyfoeth yn nydd digofaint. Diar. xi. 4. Preg. ii.

2. Am mai Pethau anwadal ydynt. O ynsyd, y nos hon y gofynant dy enaid oddi wrthyf; ac eiddo prwy fydd y pethau a barottôist? Luc xii. 20.

3. Am eu bod yn rhwystro Cariad Duw. O's câr neb y byd, nid yw cariad y Tad ynddo ef. 1 Joan ii. 15. Luc xvi. 13.

4. Am mai Eilunaddolwyr, Putteinwyr, a Gelynion, a Pblant y Felldith, y gelwir Cybyddion y Byd hwn. Eph. v.

5. Iago iv. 4.

5. Am fod Trachwant i Bethau'r Byd, yn tywys i Bechodau lawer, a Dinystr. *Y rhai sy'n ewyllysio ymgyfoethogi, sydd yn syrthio i brofedigaeth a magl, a llawer o chwantau ynfyd a niweidiol, y rhai sydd yn boddî dynion i ddinystr a cholledigaeth.* 1 Tim. vi. 9.

Cw. Pa Esiampiau sydd gennych, o fod Trachwant y Byd yn tywys i Bechodau lawer, a Dinystr?

Att. 1. Trwy Drachwant y Byd, yr oedd gwrandawyr Ezeziel yn rhagrithio o flaen Duw. Canys, *A'u geneuau y dangosent gariad; ond eu calonau oedd yn myned ar ol eu cybyddedd.*—*A'r Phariseaid ariangar a watworent Athrawiaeth Crist.* Ezec. xxxiii. 31. Luc xvi. 14.

2. Trachwant *Ahab* a'i gwnaeth ef yn glaf o Ofid, ac yn euog o Lwon anudon, a Llofruddiaeth: o herwydd pahan y dinystriwyd ef a'i holl dylwyth. 1 Bren. xxi.

3. *Balaam*, o Chwant Gwobr Anghyfiawnder, a geisiodd felddigo Pobl Duw: ac ar ol hynny efe a laddwyd â'r Cleddyf. 2 Pedr ii. 15. Num. xxxii. 8.

4. *Judas Iscariot*, am Arian, a fradychodd Crist: ac ar ol hynny, a ymgrogodd. Mat. xxvi.

5. *Demas* a drodd yn Apostat, ac a adawodd ei Broffes, trwy garu'r Byd presennol. 2 Tim. iv. 10.

Cw. Pa Bethau bydol, yn neillduol, a ddylech ymwrthod?

Att. 1. Gwag fawredd a Rhwysg y Byd. *A geisi di sawredd i ti dy hun? na chais.* Jer. xlv. 5.

2. Gwag-orfoledd y Byd hwn. *Byr yw gorfoledd yr annwylol; a llawenydd y rhagrithiwr sydd dros funud awr.* Job xx. 4, 5.

3. Gwag-ogoniant ac Anrhydedd y Byd; y rhai sy'n rhwystro Ffydd Crist. *Pa fodd y gellwch chwi gradu, y rhai ydych yn derbyn gogoniant gan eu gilydd?* Joan v. 44. xii. 42, 43.

4. Cysylltu Tŷ at Dŷ, a Maes at Faes, hyd oni byddo eisiau Lle: o herwydd hyn y gwna Duw dai lawer, mawrion, a theg, yn anghyfannedd heb drigiannydd. Esay v. 8, 9.

5. Trwsïadau coeglyd, anweddus i'n Graddau a'n Proffes. *Am hyn yr ymwêl Duw â cheryddon chwerw,* Esay iii. 6—26.

6. Drwg-arferion a Chyfeillach y Byd. *Na chyd-ymffurfiwch â'r byd hwn.* Rhuf. xii. 2. Jago iv. 4. Ecsod. xxiii. 2.

Cw. Ym mha ystyr y dylech ymwrthod â Phethau'r Byd?

Att. 1. Na bo i mi eu ceisio mewn Ffordd anghyfiawn, *Gwae a elwê elw drwg i'w dŷ.*—*Fel petris yn eistedd, ac heb ddeor,*

ddeor, yw'r bwn a helio gyfoeth yn annheilwng: yn hanner ddyddiau y gedy hwynt, ac yn ei ddiwedd ynfyd fydd. Hab. 9, 11. Jer. xvii. 11.

2. Na fyddwyf awyddus i Bethau cyfreithlon y Byd. *neb a bryfuro i fod yn gyfoethog, ni bydd ddigerydd.* Diar. xxvii. 20. xxiii. 4.

3. Na bo i mi, o's cynhydda Golud, roddi fy Nghalo arno, nac ymddiried ynddo. *Sal. lxii. 10. Marc x. 24.*

4. Fod i mi arferyd y Byd, megis heb ei gamarfer. *Canys y mae dull y byd hwn yn myned heibio.* 1 Cor. vii. 29, 31.

5. Fod yn rhwydd gennyf ymadael â phob peth, er mwyn Crist. Canys efe a ddywedodd, *Pob un o honoch chwi na ymwrthedo â chymmaint oll ag a feddo, nid all fod yn ddisgybl mi.* Luc xiv. 33. Phil. iii. 7, 8.

Cw. Pa rai yw Chwantau pechadurus y Cnawd, ag y ddylech ymwrthod â hwynt?

Att. 1. Glythineb, a Meddwdod, a Gloddest. *Ag fyddau dynion allan o Deyrnas Nefoedd.* 1 Cor. vi.

2. Cynhennau, ac Ymrafael, ac Ymbleidiau Pobl grefyddol. Canys, *Chwantau'r Cnawd, mae'r Yspryd Glân yn eu galw.* 1 Cor. iii. 3, 4. 2 Tim. iv. 3.

3. Godineb ac Aflendid, ac aneirif Wýniau eraill. *Nachbaiff y rhai a wnant y cyfryw bethau, etifeddu Teyrnas Dduw.* Gal. v. 19—21.

Cw. Paham y dylech wrthod Chwantau'r Cnawd?

Att. 1. Am mai Chwantau pechadurus ydynt. *Chwantau wedi ymddwyn, a esgor ar bechod: a phechod hefyd, pan orphener, a esgor ar farwolaeth.* Jago i. 15.

2. Am fod Chwantau cnawdol yn rhyfela yn erbyn y Dynion. *Ac yn chwennychu yn erbyn yr Yspryd.* 1 Pedr. ii. 11. Gal. v. 17.

3. Am fod y rhai fydd eiddo Crist, yn croeshoelio'r cnawd, a'i wýniau, a'i chwantau. Gal. v. 24.

4. Am fod y Rhyfeloedd a'r Ymladdau fydd ymhllith Dynion, yn dyfod oddi wrth eu meluschwantau, y rhai fydd yn rhyfela yn eu baelodau. Jago iv. 1.

5. Am fod llawer yn gwerthu'r Nefoedd am eu Chwantau. *Megis Esau; yr bwn, am un saig o fwyd, a werthedd enedigaethfaint.* Heb. xii. 46, 47.

6. Am fod Barn Duw weithiau yn goddiweddyd Dynion ynghanol eu Chwantau. *Yr Juddewön a laddwyd, pan oedd y moethau a fystiasant yn eu safnau.—Zimri a Chosbi a laddwyd yn*

ner en eu Godineb; *Ela yn ei Feddwod; a Belfassar yn ei Loddest.*
ab. Sal. lxxviii. Num. xxv. 1 Bren. xxi. Dan. v.

Cw. Beth yw ail Ammod eich Cyfammod Bedydd?

Att. Bod i mi gredu holl Byngciau Ffydd Grist.

Cw. Beth a ddylech ystyriaid yn yr Ammod hyn?

Att. Pum peth. 1. Y Weithred ei hun; sef, *Credu.*

2. Pwy sydd i gredu; sef, bod i mi gredu.

3. Beth sydd i mi gredu; sef, *Pyngciau'r Ffydd.*

4. Pa nifer a gredaf; sef, *holl Byngciau'r Ffydd.*

5. Ffydd pwy; sef, *Ffydd Grist.*

Cw. Pa fawl Math o Ffydd sydd?

Att. Pedair. 1. Ffydd historiawl. *Jago ii. 19.*

2. Ffydd amserol. *Luc viii. 13.*

3. Ffydd wyrthiol. *Mat. vii. 22, 23. Luc ix. 1.*

4. Ffydd jachusol. *Joan iii. 36.*

Cw. Pa fath yw Ffydd jachusol?

Att. Gras, o Rodd Duw, i gredu yng Nghrist (megis y'n dysgir yn yr Efengyl) fel y byddom gadwëdig. *Eph. ii. 8.*

Cw. Paham y dylech gredu yng Nghrist?

Att. 1. Am mai hyn yw Gofyniad y Cyfammod Gras.

Cred yn yr Arglwydd Jesu Grist, a chadwëdig fyddi. Act. xvi.

2. *Joan iii. 16, 18, 36.*

3. Am mai hyn yw Gorchymmyn Duw; *Gredw o honoch yn Enw ei Fab ef Jesu Grist.* 1 Joan iii. 23. Joan vi. 29.

4. Am na chyfiawnhêir dyn trwy weithredoedd y ddeddf, ond trwy ffydd Jesu Grist. *Gal. ii. 16.*

5. Am mai felly y gwrandewir ein Gweddïau. *Beth bynnag a ofynoch mewn gweddi, gan gredu, chwi a'i derbyn-iwch.* Mat. xxi. 22. *Jago i. 6, 7.*

6. Am mai *Tarian y Ffydd* sy'n diffoddi holl bicccllau tanllyd y fall: — ac yn gorchfygu holl hudoliaeth y byd. *Eph. vi. 16.*

7. *Joan v. 4.*

8. Am na chredent yn Nuw, ac na obeithient yn ei Jechydwrïaeth ef, yr ennynodd Tân yn erbyn *Jacob*, a Digofaint yn erbyn *Ifrâel*. — *Trwy anghrediniaeth y torrwyd hwynt ymmaith.* Sal. lxxviii. 21, 22. *Rhuf. xi. 20.*

Cw. A raid sod yr un faint o Ffydd ym mhawb a'u gilydd?

Att. Na raid. Canys, 1. Y mae rhai o'r Seintïau yn gryfach eu Ffydd nâ'u gilydd: *Megis Abraham a Moses. Ac eraill yn wannach: megis y dywedodd Grist wrth ei Ddisgyblion; Pabam yr ydych yn ofnus, O chwi o ychydig ffydd?* Mat. viii.

26.

2. Mae Aelodau Crist, fel aelodau'r corph, rhai yn gryach, a rhai yn wannach, nag eraill. *Ac y mae yn Nheulu Ffydd, fel teuluoedd eraill, fabanod a phlant, gwŷr jeuainge thadau.* 1 Cor. xii. 15, 16.

3. Mae Crist yn derbyn y gwannaf ei Ffydd. *Corfen yf ni's tyrr; a llin yn mygu, ni's diffydd. — Fe jachawyd mab dyn a ddywedodd, O's gelli di ddim, cymmorth ni. — Yr hwydd wan yn y ffydd, derbyniwch attoch.* Mat. xii. 30. Mar. ix. 22. Rhuf. xiv. 1.

Cw. Beth a wnewch i gynnyddu'ch Ffydd?

Att. 1. Gweddïo fel y Ddifybllion; *Arglwydd, chwaneg ein ffydd ni.* Luc xvii. 5.

2. Dyfal-wrando Gair Duw. *Canys ffydd fydd, truglywaid; a chlywaid, trwy Air Duw.* Rhuf. x. 17. 1 Ped. ii. 2. Joan xx. 31.

3. Ystyriaid Ffyddlondeb Crist. *Daliwn gffes ein gobair yn ddifgl: canys ffyddlon yw'r hwn a addawodd.* Heb. x. 23.

4. Atgofio'n fynych y Pechaduriaid mawrion a dderbyniodd Duw. *Er siampl i'r rhai a gredant rhag llaw ynddo i fywyd tragywyddol. — Yndd ef yr ymddiriedasant; ac ni gwarodwyddwyd hwynt.* 1 Tim. i. 15, 16. Sal. xxii. 4, 5.

5. Nesâu yn barchus at Ford yr Arglwydd; i fod yn gyfrannog o'i Gorph a'i Waed ef, er Cymmorth i Wendid ein Ffydd. 1 Cor. x. 6.

Cw. Beth yw trydydd Ammod y Cyfammod Bedydd?

Att. Cadw o honof wynfydedig Ewyllys Duw a'i Orchymynnion, a rhodio ynddunt holl ddyddiau fy mywyd.

Cw. Beth fydd i'w ystyriaid yn yr Ammod hon?

Att. Tri pheth. 1. Rheol ein Hufudd-dod ni; sef, Ewyllys a Gorchymynnion Duw.

2. Mai Ewyllys gwynfydedig yw Ewyllys Duw.

3. Bod i mi rodio yn yr unrhyw holl ddyddiau fy mywyd.

Cw. Ym mha le yr yspysir i chwi Ewyllys Duw a'i Orchymynnion?

Att. Yn yr Y'grythur, a roddwyd gan ysbrydoliaeth Dduw ac sydd fuddiol i athrawiaethu, i argyoeiddi, i geryddu, i byffordd mewn cyfiawnder. 2 Tim. iii. 16, 17.

Cw. Pa fath Ufudd-dod fy ddyledus i Ewyllys a Gorchymynnion Duw?

Att. 1. Ufuddd-dod gwirioneddus; sef, Ufuddhâu o honom o'r galon i'r ffurf o athrawiaeth a draddodwyd i ni. Rhuf. vi. 17.

2. *Ufudd-dod egnïol.* Megis y dywedodd *Salomon*; *Beth bynnag a ymasfael dy law ynddo i'w wneuthur, gwna â'th holl agni.* Preg. ix. 10.

3. *Ufudd-dod awyddus.* Megis y dywedodd *Dafydd*; *Awyddus oeddawn i'th orchymynnion di.—A Duw a chwyda'r rhai claiar allan o'i enau.* Sal. cxix. 40. Dat. iii. 16.

4. *Ufudd-dod cyffredinol i bob Dyledswydd.* Canys, *Yr hwn a ballo mawr un prwng, y mae efe yn euog o'r cwbl.* Jago ii. 10.

5. *Ufudd-dod hunan-ymwadol*; gyd ag *Edifeirwch* am ein *Ffaeidd*, a *Ffydd yng Nghrist*; a chan olygu *Gogoniant Duw* ym mhob peth. *Luc xvii. 10. Heb. xi. 6. 1 Cor. x. 31.*

Cw. Pa Annogaeth sydd i chwi fod yn ufudd i Dduw?

Att. 1. Crist a ddywaid, *Chwychwi yw fy nghyfeillion, o's gwnewch pa bethau bynnag yr wyf fi yn eu gorchymmyn i chwi.* Joan xv. 14.

2. *Yr hwn a gadwö ei air ef, yn wir yn hwn y mae cariad Duw yn berffaith.* 1 Joan ii. 5.

3. *Beth bynnag a ofynom, yr ydym yn ei dderbyn ganddo ef; blegid ein bod yn cadw ei orchymynnion ef.* 1 Joan iii. 22. *Diar. xxviii. 9.*

4. *Y rhai ufudd a gânt yr holl Fendithion, a'r anufudd yr holl Felldithion, a'sgrifenwyd yn Llyfr y Ddeddf.* Deut. xxviii. 1—21.

5. *Mi a ddylwn ufuddhâu i Ewyllys Duw a'i Orchymynnion, o herwydd Addunedau fy Nhadau-bedydd a'm Mamau-bedydd drosod fi; rhag i mi golli'r Breintiau mawrion o fod yn Aelod i Grift, yn Blentyn i Dduw, ac yn Etifedd Teyrnas Nefoedd.*

Cw. Onid wyt ti yn tybiaid dy fod yn rhwymedig i gredu, ac i wneuthur, megis yr addawfant hwy drosot ti?

Att. Ydwyf yn wir; a thrwy Nerth Duw, felly y gwnaf. Ac yr wyf fi yn mawr-ddiolch i'n Tad nefol, am iddo fy ngalw i gyfryw 'stad Jechydwriaeth, trwy Jesu Grift ein Jachawdwr. Ac mi a attolygaf i Dduw rododi i mi ei Ras, modd y gallwyf aros ynddo holl ddyddiau fy einioes.

Cw. Pa sawl peth sydd yn yr Atteb hwn?

Att. 1. *Fy Addewid gyflawnu Ammodau fy Medydd;*
Arnaf

Arnaf fi, O Dduw, y mae dy addunedau.—Fy addunedau dalaf i'r Arglwydd. Sal. lvi. 12. cxvi. 14.

2. Ym mha fodd y cyflawnaf hwynt. Nid yn fy ngallu fy hun; ond, *Trwy Nerth Duw, felly y gwnaf.—Yr wyf yn gallu pob peth trwy Grift.—A Chrifft a ddywaid, Hebos fi ni ellwch chwi wneuthur dim. Phil. iv. 13. Joan xv. 5.*

3. Fy Niolch i'r Tad, am fy ngalw i gyfryw 'Stad Jechydwrïaeth. *Fel y cae y rhai a alwyd, dderbyn addewid yr etifeddiaeth dragywyddol. Heb. ix. 15.*

4. Trwy bwy y'm galwyd i'r 'Stad hon o Jechydwrïaeth; sef, trwy Jesu Grift ein Jachawdwr. Canys, *Nid oes jechydwrïaeth yn neb arall. Act. iv. 12.*

5. Fy Nyled yw, attolwg ar Dduw am *Râs i aros yn y 'Stad hon holl ddyddiau fy einïoes. Canys yr hwn a barhao hyd y diwedd, hwnnw a fydd cadwëdig. Mat. xxiv. 13.*

Cw. Beth a ystyriwch am 'Stad Jechydwrïaeth y'ch galwyd iddi?

Att. 1. Fod y 'Stad hon yn cynnwys ynddi bob peth a berthyn i'n Jechydwrïaeth ni trwy Grift. *Rhuf. i. 16.*

2. Mai mewn 'Stad o Golledigaeth y'n ganed ni oll: o blegid mai trwy Grift y galwyd ni i 'Stad o Jechydwrïaeth. *Trwy gamwedd un y daeth barn ar bob dyn i gondemniad. Rhuf. v. 18.*

3. Nad yw pawb a elwir oddi allan, i'r 'Stad hon o Jechydwrïaeth, yn gadwëdig. *O blegid llawer fydd wedi eu galw, ond ychydig wedi eu dewis. Mat. xxii. 14.*

4. Mai Pobl wynfydedig yw'r rhai fydd yn wir yn 'Stad Jechydwrïaeth. Canys y mae holl Freintiau ac Addewidion Cyfammod Duw yn perthyn iddunt. *Sal. cxliv. 15.*

Cw. Pa fodd y gwybyddwch eich bod yn wir yn 'Stad Jechydwrïaeth?

Att. 1. O's wyf yn ymwrthod â'r Diafol, a'i holl Weithredoedd; a Rhodres orwag y Byd; ac â holl Chwantau pechadurus y Cnawd.

2. O's wyf fi yn credu holl Byngciau Ffydd Grift.

3. O's wyf yn ymrôl i gadw gwynfydedig Ewllys Duw a'i Orchymynnion. Yna y gallaf obeithio, fy mod yn wir yn Aelod i Grift, yn Blentyn i Dduw, ac yn Etifedd Teyrnas Nefoedd.

Cw. Beth o's nad ydych yn 'Stad Jechydwrïaeth?

Att. 1. Mi a ddylwn ddiolch i Dduw, na ddarfu am danaf fi eisoes yn fy 'Stad golledig. *Gal. iii. 22.*

2. Mi a ddylwn geisio Duw â'm holl Gâlön, tra gellir ei gael. *Jer. xxix. 13.*

3. Mi a ddylwn yn ddioed edifarhâu, a dychwelyd; fel y dileer fy Mbechodau. *Aet. iii. 19.*

4. Mi a ddylwn gyfammodi â Duw o'r newydd; fel y tro ei Ddigofaint llidiog oddi wrthyf. *2 Cron. xxix. 10.*

Cw. Beth a wnewch, o's ydych yn 'Stad Jechydwriaeth?

Att. 1. Caru Duw, am fy symmud o feddiant y tywyllwch, i deyrnas ei anwyl *Fab. Col. i. 13.*

2. Holi fy hun yn dda ynghylch hyn. *O blegid o's tybia neb ei fod yn rhyw beth, ac yntef heb fod yn ddim; y mae yn ei dwyllo ei hun. Gal. vi. 3, 4.*

3. Parhâu yn y 'Stad honno. *Canys fe a'n gwnaed ni yn gyfrannogion o Grist, o's daliwn ddechreuad ein hyder yn sicr byd y diwedd. Heb. iii. 14.*

Cw. Beth a wnewch i barhâu?

Att. 1. Bod yn ddiwyd i wneuthur fy ngalwëdigaeth a'm hetholedigaeth yn sicr: canys tra fyddom yn gwneuthur felly, ni lithrawn ni ddim byth. *2 Pedri. 10. Heb. vi. 11.*

2. Arferiad disrifol o Foddion Gras. *Gan weddio bob amser â phob rhyw weddi a deisyfiad yn yr Yspryd Glan. Eph. vi. 18.*

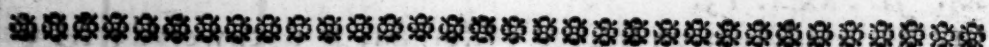
3. Gochelyd Cyfeillach ofer. *Rhag ein harwain ymmaith trwy amryfusedd yr annuwiol, a chwympo oddi wrth ein sicrwydd ein hunain. 2 Pedr iii. 17. 1 Cor. xv. 33.*

4. Ymgadw'n wir oftyngedig. *Canys balchder sy'n myned o flaen dinystr, ac uchder yspryd o flaen cwmp. Diar. xvi. 18.*

5. Dytal-gofio, fod Gwrthgylwyr yn fyrthio i Ddamnedigaeth y Diafol. *A'u diwedd yn waeth nâ'u dechreuad. Heb barhâd nid oes jechydwriaeth. Mat. x. 22.*

DIWEDD Y RHAN GYNTAF.

ESPONIA D

BYR O

GREDO'R APOSTOLION.

Y R A I L R A N

Cwestiwn.

BETH a gynhwysir yng Nghredo'r Apostolion?

Atteb. Prif-fannau'r Ffydd Gris'nogol.

Cw. Pa'm ei gelwir yn Gredo'r Apostolion?

Att. 1. Fe'i gelwir yn Gredo, am mai Prif-fannau'r Ffydd yw, ag y ddylai pawb gredu.

2. Fe'i gelwir yn Gredo'r Apostolion, am mai'r Ffydd a ddysgir i ni, gan yr Apostolion, a gynhwysir ynddi.

Cw. Adrodd i mi Fannau dy Ffydd?

Att. Credaf yn Nuw Dad Hollgyfoethog, Creawdwr Nef a Daeaf: Ac yn Jesu Grift, ei un Mab ef, ein Harglwydd ni: Yr hwn a gaed trwy'r Yspryd Glân, A aned o Fair Forwyn; A ddioddefodd dan Bontius Pilatus, A groeshoeliwyd, a fu farw, ac a gladdwyd; A ddisgynodd i Uffern; y trydydd dydd y cyfododd o feirw; A esgynodd i'r Nefoedd, Ac y mae yn ei ftedd ar Ddeheulaw Dduw Dad Hollgyfoethog; Oddi yno y daw i farnu byw a meirw. Credaf yn yr Yspryd Glân; yr Eglwys Lân Gatholig; Cymmun y Saint; Maddeuant Pechodau; Cyfodiad y Cnawd, A'r Bywyd tragywyddol. *Amen.*

Cw. Pa beth yr wyt ti yn ei ddysgu yn bennaf yn Ryngciau hyn o'th Ffydd?

Att.

Att. I. Yr wyf yn dysgu credu yn Nuw Dad, yr hwn a'm gwnaeth i, a'r holl fyd.

II. Yr wyf yn dysgu credu yn Nuw Fab, yr hwn a'm prynodd i, a phob rhyw ddyn.

III. Yr wyf yn dysgu credu yn Nuw Yspryd Glân, yr hwn sydd i'm sancteiddio i, a holl etholedig bobl Dduw.

Cw. Beth a ddylech ystyriaid ymma?

Att. 1. Fod tri o *Bersonau* yn y Duwdod; sef, y *Tad*, a'r *Mab*, a'r *Yspryd Glân*. *Mat.* xxviii. 19.

2. Fod pob un o'r tri Pherfon yn wir Dduw; yn ogyddrwyddol, a gogyfuwch. 2 *Cor.* xiii. 13. 1 *Pedr* i. 2.

3. Nad yw y tri Pherfon yn dri Duwiau; ond un Duw. 1 *Joan* v. 7.

Cw. Pa lun y gwahaniaethwch rhwng y Personau?

Att. 1. Wrth eu Henwau; sef, y *Tad*, a'r *Mab*, a'r *Yspryd Glân*.

2. Wrth eu Priodoliaethau. "Y *Tad* ni wnaethpwyd gan neb; ni's crëwyd, ac ni's cenhedlwyd. Y *Mab* sydd o'r *Tad* yn unig; heb ei wneuthur, na'i grëu, eithr wedi ei genhedlu. Yr *Yspryd Glân* sydd o'r *Tad*, a'r *Mab*; heb ei wneuthur, na'i grëu, na'i genhedlu, eithr yn deilliaw." *Ecsod.* iii. 14. *Sal.* ii. 7. *Joan* xv. 26. *Rhuf.* viii. 9.

3. Wrth y Gweithredoedd a gyfrifir yn fwyaf priodol iddunt; sef, *Creadigaeth* i'r *Tad*, *Prynedigaeth* i'r *Mab*, a *Sancteiddiad* i'r *Yspryd Glân*. 1 *Cor.* viii. 6. *Gal.* iii. 13. 2. *Thef.* ii. 13.

Cw. Pa sawl Rhan sydd yn y *Gredo*?

Att. Deuddeg o Brif-byngciau Crefydd.

Cw. Pa'm y mae'r Gair *Credaf* yn flaenaf yn y *Gredo*?

Att. I arwyddocâu fy Nghred i'r holl Byngciau sydd ynddi; fel pe dywedwn, *Credaf*, o flaen pob un o honunt.

Cw. Beth yw'r Pwngc cyntaf?

Att. *Credaf* yn Nuw Dad Hollgyfoethog, *Creawdwr* *Nei* a *Daeor*.

Cw. Beth a ystyriwch yn y Pwngc hwn?

Att. 1. Y dylai fod gennyf fi Ffydd *fy hun*: canys *Credaf* wyf yn ddywedud, ac nid *Credwn*; megis yn gyffredinol am bawb. *Rhuf.* xiv. 22.

2. Y dylwn gredu fod un Duw; ac nad oes ond un:

canys Duw, nid Duwiau, a enwir ymma. *Esay* xlv. 5.

3. Y dylwn gredu yn Nuw; sef, ymddiried ynddo; ac nid credu yn unig, i fed Duw. *Sal.* ii. 12.

4. Mi ddylwn gredu fod Duw yn *Dad Hollgyfoethog*.

5. Mi ddylwn gredu mai Duw Dad Hollgyfoethog yw *Greawlwyr Nef a Daeear*.

Cw. Beth yw Duw?

Att. Nid oes Corph i Dduw, fel dyn. Eithr, *Yspryd yw Duw*; a rhaid i'r rhai a'i haddelant ef, addoli mewn yspryd agwirionedd. *Joan* iv. 24.

Cw. Pa fath Yspryd yw Duw?

Att. Yspryd tragywyddol, Hollalluog, Hollwybodol, Hollbrefennol, Anghyfnewidiol, ac Anfeidrol mewn Mawredd gogoneddus a Pherffeithrwydd. *Sal.* cxlv. 3. *Ecsod.* xv. 11.

Cw. I bwy y mae Duw yn Dad?

Att. i. Mae Duw, trwy Genhedliad tragywyddol, yn Dad i Grifft. *Eph.* i. 3.

2. Mae Duw, trwy Greadigaeth, yn Dad i'r holl Greaduriaid. *Mal.* ii. 10.

3. Mae Duw, trwy Brynedigaeth, yn Dad i'r Ffyddloniaid. *Gal.* iv. 4, 5.

Cw. Pa fath Dad yw Duw?

Att. 1. *Tad Hollgyfoethog.* Yn abl cyflawni holl angen ei Blant. *Y cwbl yn y nef a'r ddaear fydd eiddo ef.* 1 *Cron.* xxix. 11.

2. *Tad Hollalluog.* Yn abl i amddiffyn ei Blant, a'u gwaredu. *Gyd â Duw ni bydd dim yn anmhofibl.* *Luc* i. 37.

3. *Tad Hollwybodol.* Efe a wŷr eu hachos, ac a fedr eu cyfarwyddo. *Aneirif yw ei ddyall.* *Sal.* cxlviii. 5.

4. *Tad Hollbrefennol.* Yn wastad gyd â'i Blant ym mhob cyflwr. *Sal.* cxxxix.

5. *Tad Anfarwöl.* Na ddichon ei Blant fod byth yn amddifaid o hono. 1 *Tim.* vi. 16. *Joan* xiv. 18.

Cw. Beth a ddysgwch oddi wrth Fawredd Duw a'r *Tad Hollgyfoethog*?

Att. 1. Ei osni ef. *Carys trwy ofn yr Arglwydd y mae ymadoddi wrth ddrwg.* *Diar.* xvi. 6.

2. *Moliannu Duw.* *Bendithier dy Enw gogoneddus a dyrchafedig goruwch pob bendith a moliant.* *Neh.* ix. 5.

3. *Ymddiried ynddo.* *Gan fed yn gwbl sicr, am yr hyn a addawodd Duw, ei fod yn abl i'w wneuthur hefyd.* *Rhuf.* iv. 21.

4. *Rhyfeddu*

4. Rhyfeddu Darostyngiad ei Gariad tu ag attom ni. *Ar-glwydd, beth yw dyn, pan gydnabydd t ef? neu fab dyn, pan wnait gyfrif o hono?* Sal. cxliv. 3.

Cw. Beth a ystyrîwch am y Creadigaeth?

Att. 1. Mai Duw a greodd y Nefoedd, a'r Ddaear, a'r Môr, ac oll fydd ynddunt. *Act.* iv. 24

2. I Dduw grëu'r cwbl o ddim. *Canys, Nid o bethau gwel-dig y gwnaed y pethau a welir.* Heb. xi. 3.

3. Mai trwy ei Air y creodd Duw y cwbl. *Efe a ddyweddodd, ac felly y bu.* Sal. xxxiii. 9.

4. Mai mewn chwe' dwnnod y creodd Duw bob peth. *Ac a orphwysodd y seithfed dydd.* Gen. ii. 2, 3.

5. I Dduw grëu pob peth yn berffaith. *Canys gwelodd Duw yr hyn oll a wnaethai; ac wele, da jawn ydoedd.* Gen. i. 31.

Cw. Pa bethau a greodd Duw yn y Nefoedd?

Att. Y Ffurfasen, a Ser y Nefoedd, a'r holl Angylion. *Col.* i. 16.

Cw. Beth a ystyrîwch am Angylion Duw?

Att. 1. Eu bod hwy yn sanctiaidd ac yn ffyddlon, yn gwafanaethu Duw; ac yn gweini i Blant Duw yn y byd hwn. *Heb.* i. 14.

2. Eu bod yn aml o rifedi; *sef, yn fyrddiynau o fyrddiynau, ac yn filoedd o filoedd.* Dat. v. 11. Dan. vii. 10.

3. I rai o'r Angylion bechu, a throi yn gythreuliaid. Y rhai hyn, *fel llewod rhuadwy, a rodiant oddi amgylch, gan geisio y neb a allont lyngcu.* 1 Pedr v. 8.

Cw. Beth a greodd Duw ar y Ddaear?

Att. 1. Y Sychdir, a'r Dyfroedd, a'r holl Ffrwythau da fydd ynddunt. *Gen.* i.

2. Holl Anifeiliaid y Ddaear, Ehediaid yr Awyr, Ymlusgiaid, a Physg y Dyfroedd. *Gen.* i.

3. Duw a greodd *Adda* ac *Efa*, wedi iddo yn gyntaf ddarparu pob peth ar eu medr.

Cw. Beth a wnaeth Duw i'r Creaduriaid heblaw eu crëu?

Att. 1. Mae Rhagluniaeth Dduw yn jawn-drefnu pob peth iddunt, yn ol eu naturiaeth. *Sal.* civ. cxxxvi.

2. Mae Rhagluniaeth Dduw yn eu cynnal. *Canys ynddo ef mae pob peth yn cyd-sefyll.* Col. i. 17.

3. Mae Rhagluniaeth Dduw yn teyrnasu drostunt, ac yn llywödraethu ar bob peth. *Sal.* ciii. 19.

Cw. Dros ba beth mae Rhagluniaeth Dduw yn llywödraethu?

Att. 1. Dros yr holl Greaduriaid, o'r mwyaf hyd y lleiaf o'honynt. *Trwyddo ef y teyrnasa brenhinoedd; ac hebddo ef ni syrth un o adar y to i'r ddaear.* Diar. viii. 15, 16. Mat. x. 29.

2. Mae Rhagluniaeth Dduw yn llywödraethu dros fwriadau dyn. *Mae'n diddymmu amcanion y cyfiwys, fel nad all eu dwylaw ddwyn dim i ben.* Job. v. 12.

3. Mae Rhagluniaeth Dduw yn llywödraethu dros bethau damweiniol. *Y coelbren a fwrir i'r arffed; ond oddi wrth yr Arglwydd y mae ei holl lywödraethiad ef.* Diar. xvi. 33.

Cw. Beth a ddyfsgwch oddi wrth y Creadigaeth, a Rhagluniaeth Dduw?

Att. 1. Fod tragywyddol Allu Duw, a'i Dduwdod, i'w gweled yn amlwg yn y pethau a wnaeth efe; hyd onid yw y di-Dduw yn ddiesgus. *Rhuf.* i. 20.

2. Mai teilwng yw'r Arglwydd i dderbyn Gogoniant, Anrhydedd, a Gallu. *Canys efe a greodd bob peth; ac o herwydd ei ewylllys ef y maent, ac y crëwyd hwynt.* Sal. xxviii. 5. Dat. iv. 11.

3. Y rhai nid ystyriant Weithredoedd yr Arglwydd, na Gwaith ei Ddwylaw ef, efe a'u dinystria hwynt, ac ni's adeilada hwynt. *Sal.* xxviii. 5.

4. Fe ddylai golwg ar Weithredoedd Duw, weithio Ymddarostyngiad mawr ynnom. *Pan edrychwyf ar dy nefoedd, gwaith dy fysedd; y lloer, a'r ser, y rhai a ordeiniaist: pa beth yw dyn, i ti i'w gosio? a mab dyn, i ti ymweled ag ef?* Sal. viii. 3, 4.

5. Fod Creadigaeth y byd, a Rhagluniaeth Dduw, yn tystio i bawb am dano ef. *Y nefoedd sy'n datgan gogoniant Duw; a'r ffurfafen sy'n mynegi gwaith ei ddwylaw ef.*—Ni adrowdd efe mo hono ei hun yn ddidyf, gan wneuthur daioni, a rhoddi glaw o'r nefoedd i ni, a thymhorau ffruythlen, a llenwi ein calonau ni â lluniaeth, ac â llawenydd. *Sal.* xix. 1. *Act.* xiv. 17.

Cw. Beth a gredwch yn yr ail Bwngc?

Att. Credaf yn Jesu Grist, ei un Mab ef, ein Harghwydd ni.

Cw. Beth a ystyriwch yn y Pwngc hwn?

Att. Pedwar peth. 1. Fy Nyled i gredu. 2. Ymhwy y credaf; sef, yn Jesu Grist. 3. Ei Berthynas ef i Dduw; sef, ei un Mab ef. 4. Ei Berthynas i ni; sef, ein Harghwydd ni.

Cw. A raid i ohwi gredu yn Nuw a Christ hefyd?

Att. Rhaid. Canys, 1. Crist a ddywedodd, *Yr ydych chi'n credu yn Nuw; credwch ynnof finnau hefyd.* Joan xiv. 1.

2. Am

2. Am hyn y 'sgrisenwyd y 'Sgrythurau; fel y credom ni mai yr Jesu yw Crist Mab Duw. *Joan* xx. 31.

3. Ni ddichon neb ddyfod at y Tad, na chael Jechydwriaeth, ond trwy gredu yng Nghrist. *Joan* iii. 36. xiv. 6.

Cw. Beth mae'r Enw *Jesu* yn arwyddocâu?

Att. Fe'i galwyd ef, *Jesu*, o blegid y gwaredai efe ei bobl oddi wrth eu pechodau. *Mat* i 21.

Cw. Beth a ddyallwch wrth hyn?

Att. 1. Fod pawb wedi syrthio i Bechod. *Mat.* ix. 12.

2. Na's gellir myned i'r Nefoedd heb Ymwared oddi wrth Bechod. *Dat.* xxi. 27.

3. Nad oes Ymwared oddi wrth Bechod, ond trwy Grift. *Act.* iv. 12.

4. Mai ei Bobl ef yn unig, sef, y rhai a ufuddhânt i Grift, a waredir trwyddo ef oddi wrth eu Pechodau. *Heb.* v. 9.

Cw. Ymha ystyr y mae Crist yn gwaredu ei Bobl oddi wrth eu Pechodau?

Att. 1. Y mae Crist yn ein gwared oddi wrth Lywödraeth ein Pechodau. *Fel rhag llaw na wafanaethom bechod.* Rhuf. vi. 6.

2. Oddi wrth Halogrwydd âc Aflendid Pechod. *Trwy'n puro ni iddo ei hun yn bobl briodol, awyddus i weithredoedd da.* Tit. ii. 14.

3. Oddi wrth y Ddamnedigaeth a'r holl Felldithion a dynnodd Pechod arnom. *Canys Crist a'n llwyrbrynodd oddi wrth felldith y ddeddf.* Rhuf. viii. 1. Gal. iii. 13.

Cw. Beth mae'r Enw *Crist* yn arwyddocâu?

Att. Enneiniog. O blegid ei enneinio ef gan Dduw i dair o Swyddau sanctaidd; sef, yn Brophwyd, yn Offeiriad, ac yn Frenhin. *Act.* iii. 22, 23. *Hebr.* iii. 1, 2. *Dat.* xix. 16.

Cw. Ai fel Swyddwyr eraill, yr enneiniwyd Crist?

Att. Nag é. Canys, 1. Eraill a enneinid ag olew: eithr Crist a enneiniwyd â'r Yspryd Glân. *Esay* lxi. 1. *Joan* i. 31.

2. Eraill a enneinid gan ddynion: eithr Crist a enneiniwyd gan Dduw. *Act.* x. 38.

3. Crist a enneiniwyd â mwy o'r Yspryd Glân, nâ neb arall. *Sef, ag olew gorfoledd tu hwnt ei gyfeillion.* Heb. i. 9.

4. Ni enneinid neb eraill, ond i un neu ddwy o'r Swyddau hyn: eithr Crist a enneiniwyd i bob un o'r tair; sef, yn Frenhin, yn Brophwyd, ac yn Offeiriad.

Cw. Paham yr enneiniwyd Crist i'r Swyddau hyn?

Att. 1. Fe enneiñwyd Crist yn Brophwyd, i'n dysgu ni, o herwydd ein Hanwybodaeth. *Mat.* xi. 27.

2. Fe enneiñwyd Crist yn Offeiriad, i'n cymmodi ni â Duw. *O herwydd mai plant digofaint ydym wrth natur.* *Eph.* v. 2.

3. Fe enneiñwyd Crist yn Frenhin, i deyrnasu drosom. *A'n gwaredu o law ein gelynion, i'w wasanaethu ef yn ddiofn.* *Luc* i. 68, 71, 74.

Cw. Ymha lun y mae Crist yn ein dysgu ni fel Prophwyd?

Att. 1. Trwy ragfynegu pethau i ddysod, a datguddio i ni Ewyllys Duw yn y 'Sgrythurau a roddwyd gan ei Yspryd ef. *2 Tim.* iii. 16.

2. Trwy urddo ac anfon ei Weinidogion i'n dysgu ni. *1 Cor.* xii. 28. *Eph.* iv. 11.

3. Trwy oleuo ein Dyall ni â'i Air a'i Yspryd. *Luc* xxiv. 45. *Aet.* xvi. 14.

Cw. Beth a wna Crist fel Offeiriad?

Att. 1. Offrymmu ei hun drosom i'n heddychu ni â Duw. *Col.* i. 21, 22.

2. Ein bendithio ni â'i Ras, i'n troi oddi wrth ein Pechdau. *Aet.* iii. 26.

3. Eiriol drosom ger bron Duw. *1 Joan* ii. 2, 3.

Cw. Beth a wna Crist fel Brenhin?

Att. 1. Ein darostwng ni i fod yn Bobl iddo ef. *Sal.* cx. 3.

2. Rhoddi ei Gyfraith i ni, a'i 'sgrifenu yn ein Calonnau. *Jer.* xxxi. 33.

3. Gorchfygu'n Gelynion, a'n hamddiffyn ni. *Esay* xxxiii. 22.

Cw. Beth yw Rhagoriaeth Crist ar Brophwydi, Offeiriaid, a Brenhinoedd eraill?

Att. Mae Crist goruwch pawb, yn Hollalluog, yn Hollwybodol, yn Hollbresennol, yn Anffaeledig, yn Anfarwöl, ac yn Gyflawn o bob Perffeithrwydd. *Col.* i. 9.

Cw. Pa lun y mae i chwi dderbyn Crist yn y Swyddau hyn?

Att. 1. Mi ddylwn ddysgu ganddo fel fy Mhrophwyd. *Aet.* iii. 23.

2. Mi ddylwn ymddiried ynddo fel fy Archoffeiriad. *Heb.* iv. 14.

3. Mi ddylwn ymhob peth fod yn ufudd iddo fel fy Mrenhin. *Luc* xix. 27.

Cw. Pa Berthynas fydd rhwng Crist a Duw?

Att. Ei un Mab ef, sef unig anedig Fab Duw, yw Crist.

Cw.

Cw. Ymha ffordd yr amlygwyd Crist yn *un* Fab Duw?

Att. 1. Yn ei Genhedliad ef trwy'r Yspryd Glân. *Luc* i. 35.

2. Yn ei Sancteiddiad ef i Waith y Prynedigaeth. *Joan* x. 36.

3. Yn ei Feddiant ef o bob peth. *H.b.* i. 2.

4. Yn y Gweithredoedd rhyfedd a wnaeth Crist. *Joan* x. 25.

5. Yn ei Adgyfodiad o feirw. *Rhuf.* i. 4.

Cw. Ymha ystyr y mae Crist yn *un* neu *unig* Fab Duw?

Att. Nid trwy Fabwyfiad fel y Seintiau, na thrwy Greadigaeth; eithr trwy Genhedliad Duw ei hun. *Sal.* ii. 7.

Cw. Beth a ddysgwch oddi wrth fod Crist yn *unig* Fab Duw?

Att. 1. Fod ein Colledigaeth ni yn fawr jawn, pan na allai neb ond *unig* Fab Duw ein gwaredu. *Act.* iv. 12.

2. Fod Cariad Duw yn rhyfedd jawn; gan iddo roddi ei *unig* Fab drosom. *Joan* iii. 16.

3. Fod sicrwydd mawr am gael y peth a geisïom gan Dduw mewn Gweddi. *Gan nad arbedodd Duw i roddi ei unig Fab drosom, pa wedd, gyd ag ef, na ddry efe i ni bob peth?* *Rhuf.* viii. 32.

Cw. Ymha ystyr y mae Crist yn *Arglwydd* i ni?

Att. 1. Trwy Greadigaeth. Canys, *Trwyddo ef y gwnaethpuyd pob peth.* *Joan* i. 3.

2. Trwy Brynedigaeth. Canys â'i Waed ef ein prynwyd ni. *1 Cor.* vi. 19, 20.

3. Trwyddo ef ein hadgenhedlwyd ni i Obaith bywiol. *1 Pedr* i. 3.

4. Duw a'i gwnaeth ef yn *Arglwydd* ac yn *Grist* i ni; ac a roddes iddo Awdurdod ar bob cnawd. *Arglwydd yr arglwyddi, a Brenhin y brenhinoedd, y gelwir ef.* *Joan* xvii. 2. *Dat.* xix. 16.

Cw. Beth a ddysgwch oddi wrth fod Crist yn *Arglwydd* i ni?

Att. 1. Mi ddylwn ymofiwn iddo ymhob peth, ac ymfoddloni ymhob cyflwr. *Yr Arglwydd yw efe: gwnaed yr byn a fyddo da yn ei olwg.* *Sal.* xlv. 11. *1 Sam.* iii. 18.

2. Mi ddylwn, nid arddel ei enw yn *unig*, ond gwneuthur ei Gyngor hefyd. *Paham yr ydych yn fy ngalw i, yn Arglwydd, Arglwydd, ac nad ydych yn gwneuthur yr byn yr wyf yn ei ddywedud?* *Luc* vi. 46.

3. Mi ddylwn barchu Crist, ac ymddiried ynddo. *Canys*

efe yw'r Arglwydd; ac a fydd yn noddfa i ni. Esay viii. 13, 14.

Cw. Beth yw'r trydydd Pwngc o'r Gredo?

Att. Efe a gaed trwy'r Yspryd Glân, ac a aned o Fair Forwyn.

Cw. Beth a ystyriwch yn y Pwngc hwn?

Att. Dau beth. 1. Cenhedliad Crist trwy'r Yspryd Glân.

2. Ei Enedigaeth ef o Fair Forwyn.

Cw. Pa un yw Crist, ai Duw, neu Ddyn?

Att. Mae Crist yn Dduw, ac yn Ddyn. Ma'i Dduwdod ef a'i Ddyndod mewn Undeb dirgelaidd â'u gilydd.

Cw. Pa lun y mae Crist yn Dduw, ac yn Ddyn?

Att. Mae'n "Dduw, o Sylwedd y Tad; ac yn Ddyn, o sylwedd ei Fam: gogyfuwch a'r Tad, o blegid ei Dduw-dod; a llai nâ'r Tad, o blegid ei Ddyndod."

Cw. Pa fodd yr ymddengys fod Crist yn Dduw?

*Att. 1. Am ei fod o'r un Hanfod a Duw; fel y dywedodd Crist ei hun. *Myfi a'r Tad un ydym.* Joan x. 30.*

2. Am fod Enwau priodol Duw ei hun yn perthyn iddo. Sef, y Duw cadarn, Tad Tragwyddoldeb, y Duw bedigedig yn oes oesoedd, y gwir Dduw, a'r Bywyd tragwyddol. Esay ix. 6. Rhuf. ix. 5. 1 Joan v. 20.

*3. Am fod Crist yn gyfrannog o'r Priodoliaethau a berthyn i Dduw yn unig. Sef, yn Dragywyddol, yn Hollbresennol, yn Hollwybodol, yn Hollalluog, ac yn Anghyfnawidiol. *Mica v. 1. Mat. xviii. 20. Joan xvi. 30. Dat. i. 8. Heb. xiii. 8.**

*4. Am fod Crist yn gwneuthur Gweithredoedd priodol Duw; nad allai neb eu gwneuthur ond Duw yn unig. Sef, Crëu a chynnal pob peth; maddau Pechodau; rhoddi'r Yspryd Glân, a Bywyd tragwyddol. *Joan i. 3. Hebr. i. 3. Mat. x. 1. Luc v. 21. Joan xvi. 26.**

*5. Am fod Addoliad priodol Duw yn ddyledus i Grift; nad yw yn perthyn i neb ond i Dduw yn unig. *Mae'r holl nesoedd yn addoli Crist. A'r Tad ei hun a ddywedodd, Addoled holl angylion Duw ef.* Dat. v. 13. Heb. i. 6. Joan v. 23.*

Cw. Paham yr oedd raid i Grift fod yn Dduw?

*Att. 1. Am nad allai neb arall ein gwaredu oddi dan alluoedd y tywyllwch. *Sal. xlix. 7.**

*2. Am nad allai neb arall ddiioddef drosom gymmaint ag oeddym ni yn haeddu. *Esay liii.**

3. Am

3. Am nad allai dïoddefaint neb arall roi Jawn ddigonol am ein Pechodau ni. *Rhuf. iii. 25.*

Cw. Pa lun y daeth Crist i fod yn Dduw, ac yn Ddyn hefyd?

Att. 1. Yr oedd Crist yn Dduw eriôed, wrth natur.

2. Dyndod Crist a genhedlwyd trwy'r Ysryd Glân yng-hroth y Forwyn *Fair. Luc i. 34, 35.*

3. Ei Dduwdod ef a'i Ddyndod a gysylltwyd i fod yn un Crist; fel nad yw'r corph a'r enaid ond un dyn. *1 Tim. ii. 5.*

Cw. Ymha fodd y ganed Crist?

Att. 1. Fe aned Crist o Forwyn bur wedi ei dyweddio i wr. Canys Had y Wraig addawödd Duw yn Waredwr. *Gen. iii. 15.*

2. Fe aned Crist mewn cyflwr tlawd, er mwyn ein cyfoethogi ni. *2 Cor. viii. 9.*

3. Pan aned Crist, Doethion y Dwyrain a ddaethant i'w addoli ef; a'r Angylion a fynegafant am dano. *Mat. ii. Luc ii.*

Cw. Paham yr oedd yn rhaid i Grist fod yn Ddyn?

Att. 1. O blegid heb hyn nid allai farw a dïoddef drosom.

2. Fel y dïoddefai efe gofwp pechod yn y natur a bechodd.

3. Fel y byddai yn brofiadol o'n holl Wendidau ni. *Heb. ii. 17.*

4. Fel y rhoddai efe esampl o Sancteiddrwydd i ni. *Joan xiii. 15.*

Cw. Beth a ddysgwch oddi wrth Dduwdod a Dyndod Crist?

Att. 1. Mi ddylwn ryseddu ei Ddarostyngiad ef, a dysgu Gofstyngceiddrwydd ganddo. *Phil. ii. 5—7.*

2. Mi ddylwn ymddiried yn ddiambheus ynddo. Canys, fel y mae efe yn Dduw, efe a all wneuthur yn dra rhagorol drosom. *Eph. iii. 20.*

3. Y mae'n Gysur i bob Cristion, fod Crist, yn ei Natur ddynol, yn brofiadol o'n cyflyrau ni. *Heb. iv. 15.*

4. Mae Crist yn Berthynas agos i'w Bobl; gan iddo gymmeryd eu natur hwy arno, *O ba achos nid yw gywilyddus ganddo eu galw hwy yn frodyr.* *Heb. ii. 11.*

5. Ni a ddylem foli Crist, am ei Gariad i ddynolryw. Canys ni chymmerodd efe naturiaeth angylion. *Heb. ii. 16.*

Cw. Beth yw'r pedwaredd Pwngc o'r Gredo?

Att. Efe a ddïoddefodd dan Bontius Pilatus, a groeshoeliwyd, a fu farw, ac a gladdwyd; a ddisgynodd i uffern.

Cw.

Cw. Beth a ystyriwch yn y Pwngc hwn?

Att. Pum peth. 1. Dioddefaint Crist dan *Bontius Pilat*.
2. Croeshoeliad Crist. 3. Marwolaeth Crist. 4. Cladded-
igaeth Crist. 5. Ei Ddisgyniad i Uffern.

Cw. Pa bryd y dechreuodd Dioddefaint Crist?

Att. 1. Fe ddechreuodd *Herod* erlid Crist pan aned ef.
Mat. ii.

2. Gwr gofidus, a chynnefin â Dolur, oedd efe yn ei Fywyd. *Esay* liii.

3. Efe a ddioddefodd Boen, a Lludded, a Thlodi lawer.
Joan iv. 6. 2 *Cor.* viii. 9.

4. Efe a gafodd ei a gablu, a'i ammharchu'n faleifus, gan
yr *Juddewön* yn fynych. *Joan* x. 20. *Luc* vii. 33, 34.

5. Efe a gafodd ei demtio gan y Diafol; ac a'i gorch-
fygodd ef. *Mat.* iv. 1—11.

Cw. Pa fath oedd Ddioddefaint diweddas Crist?

Att. 1. Ei Enaid a aeth yn drist jawn yn yr ardd. *Mat.*
xxvi. 37, 38.

2. Yr *Juddewön* a ymgynghorasant pa fodd y lladdent ef.
Mat. xxvi. 4. xxvii. 1.

3. *Judas Iscariot* a fradychodd Crist am ddeg ar hugain o
arian. *Mat.* xxvi. 14, 15.

4. Crist a rwymwyd yn garcharwr, ac a ddygwyd at
farnwyr maleifus iddo. *Mat.* xxvi.

5. Fe gafodd Crist ei wawdio, a'i gernodio, a phoeri yn
ei Wyneb; a'r holl bobl a grochlesent yn ei erbyn. *Mat.*
xxvii. 22, 23.

6. Fe gafodd Crist ei fflangellu, a'i goroni â drain, a llawer
o bob ammharch. *Joan* xix. *Mat.* xxvii.

7. Ceisiasant gau dystion yn erbyn Crist; a *Philat* a'i
condemniodd yn erbyn ei gydwybod. *Mat.* xxvi, xxvii. *Joan*
xix.

Cw. Paham y mynegir, mai *Pilat*, gwr o *Rufain*, oedd
y barnwr?

Att. I arwyddocâu, fod y Deyrnwialen wedi ymadael o
Juda pan oedd Crist yn dioddef; yn ol y Brophwydoliaeth.
Gen. xlix. 10.

Cw. Pa lun y croeshoeliwyd Crist?

Att. 1. Hwyl a barasant iddo ddwyn ei Groes ei hun. *Joan*
xix.

2. Hwyl a roddasant iddo finegr a bustl i'w yfed. *Mat.*
xxvii.

3. Hwyl

3. Hwyl a dynnasant ei Ddillad o'i gylch, ac a hoeliasant ei Draed a'i Ddwylaw ar y Groes. *Luc. xxiv.*

4. Er mwy o waradwydd i Grift, hwyl a'i croeshoeliasant ef rhwng dau leidr. *Marc xv.*

5. Hwyl a watwarasant Grift ar y Groes, yn ei Ddiodeffaint mwyaf. *Luc xxiii.*

6. Cysuron Duw a'i gadawödd ef, i ddiodeff hyd yr eithaf drosom; nes iddo rodidi i fynu yr yspryd, a marw. *Mat. xxvii. Joan xix.*

Cw. Paham yr oedd yn rhaid i Grift farw?

Att. 1. I ddilëu ein pechodau ni. Canys cyflog pechod yw marwölaeth. 1 *Cor. xv. 5.*

2. Fel y dinystriai efe yr hwn oedd â nerth marwölaeth ganddo; hynny yw, diafol. *Heb. ii. 14.*

3. Trwy Farwölaeth Crist, y'n heddychwyd ni â Duw, pan oeddym yn elynion. *Rhuf. v. 10.*

Cw. Pa fodd yr ymddygodd Crist wrth farw?

Att. Efe a roddes Efampyl dda i ni. 1. Yn ei Amynedd. *Esfay liii. 7.*

2. Efe a weddiodd dros ei Elynion. *Luc xxiii. 34.*

3. Efe a ofalodd am ei Fam. *Joan xix. 26—29.*

4. Efe a dofturiodd wrth y Lleidr edifeiriol. *Luc xxiii. 43.*

Cw. Beth a ddigwyddodd pan fu Crist farw?

Att. 1. Tywyllwch a fu ar yr holl ddaear dros dair awr. *Mat. xxvii. 45.*

2. Llen y Deml a rwygwyd yn ddau oddi fynu hyd i wared; a'r ddaear a grynodd, a'r meini a hollwyd. *Mat. xxvii. 51.*

3. Beddau a agorwyd; a llawer o gyrph y Saint a hunafent, a gyfodasant. *Mat. xxvii. 52.*

Cw. Pa lun y claddwyd Crist ar ol ei farw?

Att. *Joseph o Arimathea* a *Nicodemus* a'i claddasant ef mewn bedd newydd lle ni chladdesid neb o'r blaen. *Joan xix. Mat. xxvii.*

Cw. Paham y claddwyd Crist, gan fod iddo ef adgyfodi drachefn?

Att. 1. Er tyfïolaeth fïer o'i Farwölaeth ef.

2. I aros yn y bedd hyd y trydydd dydd; yn ol y 'Sgrythurau. *Mat. xii. 40.*

5. I orchfygu angau drosom ni yn ei garchar ei hun. 1 *Cor. xv. 54.*

Cw.

Cw. Ymha ystyr y disgynodd Crist i Uffern?

Att. Nid trwy fyned i le'r damnedigion; canys Corph Crist a ddodwyd yn y bedd, a'i Enaid a aeth i Baradwys: eithr trwy aros yn 'stad y meirw, a neillduad y corph a'r enaid, dros amser.

Cw. Pa ddefnydd a wnewch o Ddiöddefaint a Marwölaeth Crist?

Att. 1. Mi ddylwn weled, yng nghreulonedd a thosur Diöddefaint Crist, mor fawr yw Drwg Pechod, mor llym yw Digofaint a Chyfiawnder Duw yn erbyn Pechod, mor werthfawr yw Enaid Dyn, mor fawr yw'r Breintiau a brynodd Crist, ac mor fawr yw Cariad Duw yn rhoddi ei Fab drosom.

2. Mi ddylwn ryfeddu Doethineb Duw, yn Dwyn i ben Jechydwriaeth pechaduriaid yng Nghrist, trwy lid eu cynfigen hwy yn ei erbyn ef. *Megis y dyrchafwyd Joseph, trwy gynfigen ei frodyr, i'w cadw hwy yn fyw yn amser newyn.* Gen. i. 20. Sal. lxxvi. 10.

3. Mi ddylwn weled, yn Niöddefaint Crist, faint o Gospedigaeth sydd ddyledus i mi, oni chaf ran yng Nghrist. *Canys, Peth ofnadwy yw syrthio yn nwylaw y Duw byw.* Heb. x. 31.

4. Mi ddylwn garu Crist am iddo ef yn gyntaf ein caru ni, a rhoddi ei hun drosom ni, i ddileu'n pechodau, trwy ei aberthu ei hun. *i Joan iv. 19. Heb. ix. 26.*

5. Mi ddylwn ddiöddef yn ewyllysgar bob peth er mwyn Crist, yr hwn a ddiöddefodd gymmaint drosaf fi. *Canys Crist a ddywedodd, Pwy bynnag ni ddycco ei groes, a dyfod ar fy ol i, nid all efe fod yn ddisgybl i mi.* Luc xiv. 27.

6. Mi ddylwn nesáu yn ddyfal at Swpper yr Arglwydd, i goffhâu am ei Gariad ef, yn diöddef ac yn marw drosaf. *Canys efe a ddywedodd, Gwnewch hyn er cof am danaf.* i Cor. xii. 24—26.

7. Mi ddylwn farw i bechod. *Canys, Efe a ddygodd ein pechodau ni yn ei gorph ei hun ar y pren; fel, gwedi ein marw i bechod, y byddem fyw i gyfiawnder.* i Pedr ii. 24.

8. Mi ddylwn edrych na bo i mi esgeuluso Pwrcas mor fawr, ag y brynodd Crist trwy'r fath Ddiöddefaint. *Canys pa fodd y diangwn, os esgeuluswn jechydwriaeth gymmaint?* Heb. ii. 3.

9. Mi ddylwn ymddiried yn gyfurus am Jechydwriaeth, er gwaethaf pob amheuan ac ofnau. *Canys, Pwy yw'r hwn sydd yn damnio? Crist yw'r hwn a fu farw.* Rhuf. viii. 34.

10. Mi

10. Mi ddylwn edrych, na byddwyf fi byth yn elyn Croes Crist, ac yn euog o'i Gorph a'i Waed ef; gan ei ailgroeshoelio ef drachein, a'i ofod yn watwor, trwy ddirmygu ei Gyngor a'i Ordinhadau ef, neu wrthgilio oddi wrtho ar ol ei arddel. *1 Cor. xi. 27. Phil. iii. 18.*

Cw. Beth yw'r pummed Pwngc o'r Gredo?

Att. Y trydydd dydd y cyfododd o feirw.

Cw. Beth a ystyriwch yn y Pwngc hwn?

Att. Dau beth. 1. Cyfodiad Crist o feirw. 2. Pa bryd y cyfododd; sef, y trydydd dydd.

Cw. Pa lun y cyfododd Crist?

Att. 1. Fe gyfododd yn ei Gorph ei hun. *Luc xxiv. 39.*

2. Fe gyfododd trwy ei Allu ei hun. *Joan x. 17, 18.*

3. Fe gyfododd yn forau'r trydydd dydd. *Mat. xxviii.*

Cw. Pa sicrwydd sydd am Adgyfodiad Crist?

Att. 1. Fe fynegodd y Prophwydi, a Christ ei hun, am ei Adgyfodiad ef ymlaen-llaw. *Act. xxvi. 22, 23.*

2. Daeateryn mawr ac Angylion Duw a dystiasant Adgyfodiad Crist; a cheidwaid y bedd a ffoisant gan ddychryn. *Mat. xxviii.*

3. Fe ddarfu i lawer weled ac ymddiddan â Christ, a'i deimlo â'u dwylaw, a chydfwytta ag ef, ar ol ei adgyfodi. *Act. i. 3. x. 40, 41. 1 Joan i. 13.*

4. Duw a wnaeth Wyrthiau mawrion trwy'r Apostoljon, i wirio eu tyfhiolaeth hwy am Adgyfodiad Crist. *Act. iii. 15, 16. iv. 10.*

5. Fe newidiwyd y Sabboth o'r seithfed i'r dydd cyntaf o'r wythnos, yn goffadwriaeth o Adgyfodiad Crist. *Act. xx. 7.*

Cw. Paham y cyfododd Crist o feirw?

Att. 1. I ddangos ei Fuddugoliaeth dros angau, a galluoedd y tywyllwch, er Cysur i ni. *1 Cor. xv. 54—57.*

2. Fel y dyrchefid Crist ar ol ei Ddarostyngiad. *Phil. ii. 8, 9.*

3. Fel yr eglurid ef yn Fab Duw, trwy ei Adgyfodiad oddi wrth y meirw. *Rhuf. i. 4.*

4. Fel y byddai Ymwared sicr i ni trwyddo ef. Canys, *Efe a draddodwyd dros ein pechodau ni, ac a gyfodwyd i'n cyfiawnhâu ni.* *Rhuf. iv. 25.*

5. Fe gyfododd Crist o feirw, i fyned i'r Nefoedd, i eiriol drofom ger bron Duw. *Heb. ix. 24.*

Cw. Pa ddefnydd a wnewch o hyn?

Att. 1. Megis y cyfodwyd Crist o feirw, felly y dylem ni radio mewn newydd-deb buchedd. *Rhuf. vi. 4.*

2. Mi ddylwn ymoftwng iddo fel fy Arglwydd. Canys, *Er mwyn hyn y bu Crist farw, ac yr adgyfodes.* Rhuf. xiv. 9.

3. Mi ddylwn ymgysuro ymhob adlyd. Canys *mi wn fod fy Mhrynwyr yn fyw, ar ol iddo farw drosof.* Job xix. 25. Dat. i. 17, 18.

4. Mi ddylwn feli Duw am ein hadgenhedlu i obaitb bywiol trwy adgyfodiad Crist o feirw. 1 Petr i. 3.

Cw. Beth yw'r chweched Pwngc o'r Gredo?

Att. *Esgynodd i'r Nefoedd, ac y mae yn eistedd ar Ddeheulaw Dduw Dad Hollgyfoethog.*

Cw. Beth a ystyriwch yn y Pwngc hwn?

Att. Dau beth. 1. Esgyniad Crist i'r Nefoedd.

2. Eisteddiad Crist ar Ddeheulaw Dduw.

Cw. Pa bryd yr esgynodd Crist i'r Nefoedd.

Att. Ymhen deugain niwrned ar ol ei Adgyfodiad. *Wedi iddo ddywedud wrth ei Ddisgyblion y pethau a berthynent i d yrnas Dduw.* Act. i. 3.

Cw. Pa lun yr esgynodd Crist i'r Nefoedd?

Att. 1. Fe hyspyfodd hynny ymlaen-llaw i'w Ddisgyblion. *Joan xx. 17.*

2. Fe'u dygodd hwy o'r neilldu, ac a gododd ei Ddwylaw, ac a'u bendithiodd hwy wrth ymadael. *Luc xxiv. 50.*

3. Crist a ddygpwyd i fynu i'r Nef, a chwmmwl a'i derbyniodd efallan o'u golwg hwy. *Luc xxiv. 51. Act. i. 8, 9.*

4. Dau Angel a ddywedodd y deuai Crist o'r Nef (sef, yn Nydd y Farn) yn yr un modd ag y gwel'ent ef yn myned i'r nef. Act. i. 11.

Cw. Paham yr esgynodd Crist i'r Nefoedd?

Att. 1. Am iddo orphen ei Waith ar y ddaear. *Joan xvii. 4. xix. 30.*

2. I barottôi lle i'w Bobl. *Joan xiv. 2, 3.*

3. I eiriol dros ei Bobl. *Heb. ix. 24.*

4. I roddi'r Ysryd Glân i'w Ddisgyblion. *Joan. xvi. 7.*

5. I eistedd ar Ddeheulaw Dduw Dad Hollgyfoethog.

Cw. Beth a ystyriwch wrth Eisteddiad Crist ar Ddeheulaw Dduw?

Att. 1. Fod Crist yn gorphwys oddi wrth ei Boen ar y ddaear. *Heb. iv. 9.*

2. Goruchafiaeth Crist, a'i Ddyrchafiad i'r Anrhydedd mwyaf. *Heb. i. 13.*

Cw. Ymha beth y mae Goruchafiaeth Crist yn sefyll?

Att.

Att. 1. Yn ei Feddiant ef o bob peth yn y nef a'r ddaear.
Mat. xi. 27. *Joan* xvi. 15. *Heb.* i. 2.

2. Yn ei Arglwyddiaeth ef, a'i Awdurdod dros bob peth.
Mat. xxviii. 18.

3. Ym Mhennaduriaeth Crist ar ei Eglwys. *Canys Duw a ddarostyngodd bob peth dan ei draed ef, ac a'i rhoddos ef yn Ben, uwchlaw pob peth, i'r eglwys.* *Eph.* i. 22.

Cw. Beth a wna Crist yn ei Bennaduriaeth ar ei Eglwys?

Att. 1. Mae Crist yn amddiffyn ei Eglwys. *Gan ei chadw nos a dydd, rhag i neb ei d-ygu.* *Esay* xxvii. 3.

2. Mae Crist yn tcyrnasu ar Dŷ Jacob (sef ei Eglwys) yn dragywydd; ac ar ei frenhiniaeth ef ni bydd diwedd. *Luc* i. 33.

3. Mae Crist yn trefnu Adeiladaeth ei Eglwys. *Gan roddi rhai yn efangylwyr, rhai yn fugeiliaid ac yn athrawon, i berfffeithio'r saint.* *Eph.* iv. 11, 14.

4. Mae Crist yn cyfrannu Doniau'r Prynedigaeth i'w Bobl. *Efe sy'n rhoi edifeirwch i Israël, a maddeuant pechodau.* *Aët.* v. 31. *Sal.* lxviii. 18.

5. Crist sydd i farnu ei Bobl, a phawb oll, yn y Dydd olaf.
Joan v. 31.

Cw. Pa'm y dywedir ymma, fod Crist ar Ddeheulaw Dduw Dad Hollgyfoethog?

Att. I arwyddocâu, fod Duw, fel Tad, yn ewyllysgar, ac, fel y mae'n Dad Hollgyfoethog, yn abl, i roi pob peth i ni trwy Grist.

Cw. Pa Ddefnydd a wnewch o Esgyniad Crist i'r Nefoedd?

Att. 1. Mi ddylwn addoli'r hwn a ddyrchafwyd ar Ddeheulaw Dduw. *Canys holl angylion Duw a'i baddolant ef.* *Heb.* i. 6.

2. Mi ddylwn ymddiried yng Nghrist am bob peth. *I'r hwn a ddyrchafwyd i'r uchelder, ac a dderbyniodd roddion i ddynion.* *Sal.* lxviii. 18.

3. Mi ddylwn ymgysuro yng Nghrist ymhob trallodau ac ofnau. *Canys yn ei Law ef y mae'r Llywödraeth.* *Sal.* cxlix. 2.

Cw. Beth yw'r seithfed Pwngc o'r Gredo?

Att. Oddi yno y daw i farnu byw a meirw.

Cw. Beth a ystyriwch yn y Pwngc hwn?

Att. Tri pheth. 1. Pwy sy'n dysod; sef, *Crist.*

2. I ba beth y mae Crist yn dysod; sef, *i farnu.*

3. I farnu pwy; sef, *y byw a'r meirw.*

Cw.

Cw. Pa'm y gosodwyd Crist yn Farnwr y Byd?

Att. 1. Am mai Crist a brynodd y byd. *Eph.* iv. 10.

2. Fel y bo'r Barnwr yn weledig i bawb. *Dat.* i. 7.

3. Fel y bernid dynion gan un ag fydd yn Ddyn fel hwythau. *Joan* v. 27.

Cw. Pa fath Farnwr fydd Crist?

Att. 1. Barnwr Hollwybodol: na's gall efe gamfynniaid. *Joan* xxi. 17.

2. Barnwr Hollalluog; na's gellir ei wrthsefyll. *Dat.* i. 8.

3. Barnwr Cyfiawn; na dderbyn wyneb neb. *Rhuf.* ii. 11.

4. Barnwr Penawdurdodol; nad oes apelio oddi wrtho. *Mat.* xxviii. 18.

5. Barnwr Manwl; a ddug bob peth i'r Farn. *Preg.* xii. 12.

Cw. Wrth ba Reol y barna Crist?

Att. 1. Fe'n barna ni, dan yr Efengyl, yn ol Athrawiaeth yr Efengyl. *Joan* xii. 48.

2. Pawb a fernir yn ol y Ddeddf a'r Rheol a roddes Duw iddunt. *Rhuf.* ii. 12—15.

Cw. Pa bryd y bydd Dydd y Farn?

Att. 1. Nid oes neb a wŷr y dydd, na'r awr, ond Duw yn unig. *Mat.* xxiv. 36.

2. Dydd y Farn a fydd yn niwedd y byd hwn; pan fo dyddiau'r ddaear yn darfod. *Mat.* xiii. 4.

3. Fe ddaw Dydd y Farn cyn y bo hir. *Camps Crist a ddywedodd, Wele fi yn dyfod ar frys.* *Dat.* xxii. 12.

4. Fe ddaw Dydd y Farn yn ddisymmwth. *Yn yr awr ni hybioch, y daw Mab y dyn.* *Mat.* xxiv. 44.

Cw. Ymha gyffelyb y daw Dydd y Farn yn ddisymmwth?

Att. 1. Megis lleidr yn y nos. 2 *Pedr* iii. 10.

2. Fel gwewyr efgor ar un a fo beichiog. 1 *Thes.* v. 3.

3. Fel gwaedd hanner nos. *Mat.* xxv. 6.

4. Fel y Diluw yn nyddiau Nöe; a Distryw Sodom yn nyddiau Lot. *Luc* xxvii.

5. Fel mellen, ac fel magl, y daw Dydd y Farn, a warthaf pawb oll. *Luc* xvii. a xxi. 35.

Cw. Pa fath Ddiwrnod fydd Dydd y Farn?

Att. 1. Dydd o Drallod mawr ac Wylofain. *Dat.* vi.

2. Dydd o Ddigerter a Digofaint Duw. *Nab.* i. 6.

3. Dydd dychrynlyd ac ofnadwy. *Luc* xxi. 26.

4. Dydd o Ddistryw i'r Byd hwn. 2 *Pedr* iii. 10.

5. Dydd o Ddatguddiad pob Dirgelion. *Luc* xii. 2.

6. Dydd

6. Dydd Taledigaeth pawb yn ol eu Gwaith. *Rhuf. ii. 6—10.*

7. Dydd o Lawenydd mawr i'r Duwiol. *Luc xxi. 28.*

Cw. Ymha lun y daw Crist i'r Farn?

Att. 1. Bydd arwyddion yn yr haul, a'r lleuad, a'r ser: ac ar y ddaear ing cenhedloedd gan gyfyng-gyngor; a'r môr a'r tonnau yn rhuo. *A dynion yn llewygu gan ofn. Luc xxi. 25, 26.*

2. Y nefoedd a ant heibio gyd â thwrw, a'r defnyddiau gan wir wres a doddant, a'r ddaear a'r gwaith a fyddo ynddi a losgir. *2 Pedr iii. 10.*

3. Yr Arglwydd ei hun a ddisgyn o'r nef gyd â bloedd, â llef yr archangel, ac ag udgorn Duw: a'r meirw yng Nghrist a gyfodant yn gyntaf. *1 Thes. iv. 16.*

4. Yr holl feirwön a gyfodir, a phawb a welant Fab y dyn yn dyfod mewn cwmwl, gyd â gallu a gogoniant mawr. *Luc xxi. 27.*

5. Wedi i'r udgorn ganu, a'r meirw gyfodi, hwynt oll a gyd-gefglir ger bron Crist; ac efe a'u didola hwynt oddi wrth eu gilydd, megis y didola'r bugail y defaid oddi wrth y geifr. *Mat. xxv. 32.*

6. Ni adewŷr neb o'r annuwiolion i hilio ar y ddaear mwy, *Canys y dydd fydd yn dyfod a'u llysg hwynt, medd Arglwydd y lluoedd, fel na's gadawö iddunt na gwreiddyn na changen. Mal. iv. 1.*

Cw. Pa fodd y bydd ar y Duwiolion yn y Farn?

Att. 1. Ni ddaw un farn o gondemniad na melldith i gyfarfod â hwynt. *Canys, Crist a'u llwyrbrynodd oddi wrth felldith y ddeddf. Gal. iii. 13.*

2. Ni ddichon neb eu condemnio. *Canys Crist a'u cyf-lawnbaodd, ac a fu farw drostunt. Rhuf. viii. 33, 34.*

3. Ni bydd i Ddigofaint Duw eu dychrynu. *Canys, gan eu bod wedi eu cyfiawnbâu trwy ffydd, y mae ganddunt heddwch tu ag at Dduw trwy Fesu Grist. Rhuf. v. 1.*

4. Ni ddannodir iddunt eu pechodau. *Canys Duw a ddywedodd, Trugarog fyddaf wrth eu hanghyfiawnderau, a'u pechodau hwynt a'u hanwiredau ni chosias dâim o honuni mwyach. Heb. viii. 12.*

5. Nid ymddengys cywilydd eu beiau. *Canys, gwaed Crist a'u glanbaodd oddi wrth bob pechod. 1 Joan i. 7.*

6. Fe gyfrifir â hwy, er Cysur iddunt, am yr holl Ddaioni a wnaethant. *Am yr holl elusenau a roddasant, ac am yr holl groesau*

groesau a'r ammharch a oddefasant er mwyn Crist. Luc xiv. 14. Mat. v. 12. Eph. vi. 8.

7. Hwyl a gyfodir yn gyntaf, ac a ddodir ar Ddeheulaw Crist. *Ac a waboddir gyd ag ef i deyrnas nesoedd.* Mat. xxv. 34.

Cw. Pa fodd y bydd ar yr annuwiol yn y Farn?

Att. Fe'u gelwir hwynt i gyfrif. 1. Am eu hesgeulufiad o'r holl Ddyledswyddau a'r Gweithredoedd da a orchymynnodd Duw iddunt. *Mat.* vii. 19.

2. Am eu camgyflawniad o'r Dyledswyddau a'r Gweithredoedd da a wnaethant. *Diar.* xv. 8.

3. Am eu camasferiad o'u holl Dalantau. Sef, yr holl Ddoniau, y Meddiannau, Sabbothau, a Moddion Jechydwr-iaeth, a roddes Duw iddunt. *Mat.* xxv. 25—30.

4. Am yr holl bechodau aneirif, cyhoedd a dirgel, a wnaethant, mewn meddwl, gair, a gweithred. *Preg.* xii. 14.

5. Am y rhwystrau a roddasant ar ffordd Jechydwr-iaeth rhai eraill, a'u hesamplau drwg yn llygru eu teuluoedd, yn lle eu hyfforddio mewn Crefydd. *Mat.* xviii. 7. *Luc* xvii. 1, 2.

6. Eu cyfeillion, a'u cydwybod, a'r temtiwr, a'u condemniant, heb fymryn o Gysur na Gobaith yn un ffordd. *Rhuf.* ii. 15, 16.

7. Hwyl a fyddant yn wylofain ac yn rhingcian dannedd, pan welont eraill yn nheyrnas nesoedd, a hwythau wedi eu bwrw allan; a'r Barnwr a ddywed wrthynt, *Ewch oddi wrthyf, rai melltigedig, i'r tân tragywyddol a barottôwyd i ddiafol a'i angylion.* Luc xiii. 28. *Mat.* xxv. 41.

Cw. Pa ddefnydd a wnewch o Ddysodiad Crist i'r Farn?

Att. 1. Mi ddylwn edifarhâu. *O herwydd i Dduw osod diwrnod yn yr hwn y barna efe'r byd mewn cyfiawnder, i'rwy Jesu Grist.* Act. xviii. 30, 31.

2. Mi ddylwn edrych am Ffydd yng Nghrist, a glynu wrtho. *Fel pan ymddangoso efe, y byddo hyder gennym; ac na chywilyddiom ger ei fron ef yn ei ddysodiad.*—*Canys, pan fo'r nesoedd a'r dddear yn crynu yr Arglwydd sydd hyder ei bobl.* Joan ii. 28. Joël iii. 16.

3. Mi ddylwn fod yn ddiesgeulus ac yn ddysal yng Ngwasanaeth Dduw. *Gwyn ei fyd y gwas hwnnw, yr hwn y caiff yr Arglwydd ef, pan ddél, yn gwnuthur felly.* Luc xiii. 43.

4. Mi ddylwn edrych na fyddo byth yn gywilydd gennyf i arddel

4. arddel Crist. Canys, prwy bynnag (medd Crist ei hun) ag y
fo gywilydd ganddo fi a'm geiriau, hwnnw fydd cywilydd gan
Fab y dyn, pan ddelo yn ei ogoniant. Luc ix. 26.

xv. 5. Mi ddylwn fod yn amyneddgar mewn trallod ac adsyd.
Fel y caffer profiad fy ffydd, er mawl, ac anrhydedd, a gogon-
iant, yn ymddangosiad Jesu Grist. 1 Pedr i. 7.

6. Ni a ddylem edrych arnom ein hunain, rhog i'n calonn-
au un amser drynhâu trwy lythineb, a meddwod, a gofalon y
gywyd hwn, a dyfod y dydd hwnnw arnom yn ddifysmwrth. Luc
th. xxi. 34.

oll 7. Mi ddylwn ddyfal-gofio'r Rhybudd sy'n dywedud wrth
vr- bob un a ddilyno ei rwylg ei hun; Gwybydd y geilw Duw di
r farn am hyn oll. Preg. xi. 9.

h. 8. Ni a ddylem ddangos ein Cariad yn helaeth i'r Tlodion.
Canys Crist a ddywaid yn y Farn. Yn gymmaint a'i wneuthur
o honoch i un o'r rhai hyn fy mrodyr lleiaf, i mi y gwnaethoch.
eth Mat. xxv. 2 Cor. ix. 6.

yn 9. Mi ddylwn garu Ymddangosiad Crist yn y Farn. Canys
2, Dydd Priodas y Seintiau yw, a Choron Cyfiawnder a roddir
an- iddunt hwy yn y Dydd hwnnw. Dat. xix. 7, 8. 2 Tim. iv. 8.
uf. Mat. jiii. 18. Sal. cxxvi 5.

dd, Cw. Beth yw'r wythfed Pwngc o'r Gredo?

rw Att. Gredaf yn yr Yspryd Glân.

rai Cw. Beth a ystyriwch yn y Pwngc hwn?

ryl- Att. Tri pheih. 1. Pwy yw'r Yspryd Glân; sef, trydydd
Person y Duwdod. 1 Joan v. 7.

? 2. Ei Enw ef; sef Yspryd Glân; hynny yw, Yspryd Sanct-
aid.

3. Fy Nyled i gredu yn yr Yspryd Glân.

fy Cw. Pa'm y gelwch ef yn Yspryd Glân, neu Sanctaid?

Att. Am ei fod yn sanctaid ynddo ei hun, ac yn ein sanct-
eiddio ni.

nu Cw. Beth a gredwch am yr Yspryd Glân?

na Att. Mi ddylwn gredu nid yn unig fod Yspryd Glân; eithr
o'r hefyd gredu yn yr Yspryd Glân.

1 Cw. Paham y dylech gredu, yn yr Yspryd Glân?

ng Att. Am fod yr Yspryd Glân yn Dduw.

wn Cw. Pa fodd y gwyddoch fod yr Yspryd Glân yn Dduw?

kil- Att. 1. O blegid ei fod yn deillio oddi wrth Dduw Dad.
Joan xv. 26.

2. O blegid ei fod yn un a'r Tad a'r Mab. Canys, y tri
hyn un ydynt. 1 Joan v. 7.

3. Fe'i

3. Fe'i gelwïr yn Dduw, ac yn Yspryd Duw. *Act. v. 3, 4.*
 3. Yn Enw'r Yspryd Glân y'n bedyddir ac y'n bendithir ni,
 fel yn Enw'r Tad a'r Mab. *Mat. xxviii. 19. 1 Cor. xiii. 13.*

5. Y mae Priodoliaethau a Gweithredoedd priodol Duw
 yn perthyn iddo.

Cw. Pa rai yw Priodoliaethau'r Yspryd Glân fel Duw?

Att. 1. Mae efe yn Dragywyddol. *Heb. ix. 14.*

2. Mae efe yn Hollwybodol. *1 Cor. ii. 10.*

3. Mae efe yn Hollbrefennol. *Sal. cxxxix. 7.*

4. Mae efe yn Hollalluog. *1 Cor. xii. 11.*

Cw. Pa rai yw Gweithredoedd yr Yspryd Glân fel Duw?

Att. 1. Yr Yspryd Glân a'm gwnaeth i, ac a addurnodd
 y Nefoedd. *Job xxvi. 15. xxxiii. 4.*

2. Trwy Adnewyddiad yr Yspryd Glân yr achubir ni. *Tit.*
iii. 5.

3. Trwy'r Yspryd Glân y rhoddir i ni bob Doniau. *1 Cor.*
xii. 11.

4. Trwy'r Yspryd Glân y cyfodwyd Crist o feirw; ac y
 cyfodir ninnau hefyd. *Rhuf. viii. 11.*

5. Yr Yspryd Glân syn cymmorth Pobl Dduw ym mhob
 peth. *Rhuf. viii. 26.*

Cw. Ymha beth mae'r Yspryd Glân yn eich cymmorth?

Att. 1. Yngwaith ein Celfyddyd; ac yn rhoi i ni ddoniau
 addas i'n galwad. *Ecsod xxxv. 30—35. Efsay xxviii. 24—26.*

2. Yngwaith ein Jechydwrïaeth. Canys ni allwn ni ddim
 hebddo ef. *2 Cor. iii. 5.*

Cw. Pa Gymmorth a rydd yr Yspryd Glân yngwaith
 Jechydwrïaeth?

Att. 1. Trwy'r Yspryd Glân y rhoddwyd i ni Athrawïaeth
 y 'Sgrythurau. *2 Tim. iii. 16.*

2. Trwy'r Yspryd Glân y cymhwysir Gweinidogion i'n
 dysgu. *2 Cor. iii. 6.*

3. Trwy'r Yspryd Glân y gwneir Gweinidogaeth y Gair
 yn effeithiol i ni. *2 Cor. x. 4.*

4. Trwy'r Yspryd Glân yr agyoeddir ni o'n Pechod, i
 droi at Dduw. *Joan xvi. 7, 8.*

5. Trwy'r Yspryd Glân y'n sancteiddier ni yn Enw'r Ar-
 glwydd Jesu. *1 Cor. vi. 11.*

6. Trwy'r Yspryd Glân y nerthir ni i rodio yn Ffordd a
 Chyfraith Dduw. *Ezec. xxxvi. 27.*

7. Trwy'r

7. Trwy'r Yspryd Glân y'n dysgir i wir-weddio ac addoli Duw. *Zec. xii. 10. Rhuf. viii. 26.*

8. Trwy'r Yspryd Glân yn gwneir ni yn firwythlon ymhob Daioni. *Gal. v. 22.*

9. Trwy'r Yspryd Glân y tywelldir Cariad Duw ynnom, er Cysur i ni ymhob gorthrymder. *Rhuf. v. 3, 5.*

10. Yr Yspryd Glân, sy'n tyftiolaethu Mabwysiad Plant Duw, efe yw Sêl ac Ernes eu Hetifeddiaeth. *Rhuf. viii. 16. Eph. i. 13, 14.*

Cw. Pa ddefnydd a wnewch o fod yr Yspryd Glân yn Gymmorth i chwi?

Att. 1. Ni ddylai neb falchïo yn eu Rhagoriaeth. *Pwy sy'n gwneuthur rhagor rhyngot ti ac arall? a pha beth fydd gennyf, ar na's d'rbyniaist?* 1 Cor. iv. 7.

2. Mi ddylwn geisio Cymmorth a Chyfarwyddyd Yspryd Duw ymhob peth. *Nac ymddiried i'th ddyall dy hun; yn dy bell ffyrdd cydnebydd ef, ac efe a hyffordda dy lwybrau.* *Diar. iii. 5, 6.*

3. Mi ddylwn ymdrech yn erbyn hudoiaeth y byd ynghym-morth yr Yspryd Glân. Canys Crist a ddywedodd, *Mwy yw'r hwn fydd ynnoch chiwi, na'r hwn fydd yn y byd.* 1 Joan iv. 4.

4. Mi ddylwn wylïo rhag gwrthwynebu Yspryd Duw, pan fyddo efe yn gweithio Argyoeddiad ynnof i wellhâu fy muc-hedd. *Na ddiffoddwch yr Yspryd—Na thristewch Lân Yspryd Duw.* 1 Thef. v. 19. Eph. iv. 30.

5. Mi ddylwn chwilio pa Yspryd fydd ynnof. *Na chred-wch bob yspryd, eithr profwch yr yspriedion ai o Dduw y maent; o blegid y mae gau brophwydi llawer wedi myned allan i'r byd.* 1 Joan iv. 1.

Cw. Pa'm y dylech chwilio o ba yspryd yr ydych?

Att. 1. Am fod llawer yn myned ar ol dychymmyg eu hys-pryd eu hunain, yn lle Addysg yr Yspryd Glân. *A'r 'sgry-thur fydd yn dywedud, yr ymedu rhai yn y dyddiau diweddas oddi wrth y ffydd, gan roddi coel i yspriedion cyfeiliornus.* 1 Tim. iv. 1.

2. Am fod y temtiwr yn hudo rhai i amryfusedd dan rith Duwioldeb, fel ped fae oddi wrth yr Yspryd Glân. *Ac nid rhyfedd; canys y mae Satan yn ymrithio weithiau yn angel y goleuni.* 2 Cor. xi. 14.

3. Am fod llawer yn derbyn Doniau heb Rasau jachusol yr Yspryd Glân. *Rhai a brophwydent, ac a wnaethant wyrthiau llawer; ac er hynny yn golledig.* Mat. vii. 22, 23.

Cw. Pa fodd yr adwaenwch yr Yspryd Glân oddi wrth yspryd cyfeiliornus?

Att. 1. Wrth y Ffrwythau o hono. *Canys ffrwythau'r Yspryd Glân yw, Cariad, tangnefedd, cymmwynasgarwch, gostyngeiddrwydd, a phob daioni.* Gal. v. Eph. v. 9.

2. Wrth yr Addysg a roddir gan yr Yspryd Glân yn yr Ysgrythur. Lle yn unig y ceir tyftiolaeth gywir o Athrawiaeth Yspryd Duw. *Chwiliwch y 'sgrythurau.* — *Hwynthwyfdd yn tyftiolaethu am danafi.* Joan v. 39. Esay xx. 8. Marc xii. 24.

3. Wrth ymgais am jawn-ddyall y 'Sgrythurau. *Y rhai y mae yr annysgedig a'r anwaftad yn eu gŵyrddroi i'w dinystr eu hunain.* — *Trwy ŵyrddroi geiriau'r ysgrythur, y ceisiodd Satan i demtio Crist ei hun.* 2 Pedr iii. 16.

Cw. Beth a wnewch i gael Cymmorth yr Yspryd Glân?

Att. 1. Mi ddylwn weddio am dano. *O's chwydchi, y rhai ydych ddrwg, a fedrwch roddi rhoddion da i'ch plant chwi; pa saint mwy y rhvdd eich Tad o'r Nef yr Yspryd Glân i'r rhai a ofyno ganddo?* Luc xi. 13.

2. Mi ddylwn wrando Gair Duw yn barchus. *Tra'r oedd Cornelius a'i dylwyth yn gwrandao gair Duw, fel yn bresennol ger bron Duw, yr Yspryd Glân a ddaeth ar bawb ag oedd yn clywaid y gair.* Act. x. 33, 34.

3. Mi ddylwn ymwrthod â phob meddyliau aflan llygredig. *Canys ni thrig yr Yspryd Glân mewn calonnau aflan, halogedig.* 1 Cor. iii. 16, 17.

4. Mi ddylwn edrych am fod bob amfer yn wir-oftyngedig. *O herwydd fod Yspryd Duw yn gwrthwynebu'r beilchion, ac yn rhoddi gras i'r rhai gostyngedig.* Jago iv. 6.

Cw. Beth yw'r nawied Pwngc o'r Gredo?

Att. *Yr Eglwys Lân Gatholig; a Chymmun y Saint.*

Cw. Beth a ystyriwch yn y Pwngc hwn?

Att. Pedwar Peth. 1. Beth yw Eglwys. 2. Ymha ystyr y mae'n Eglwys Lân. 3. Ymha ystyr y mae'n Gatholig. 4. Beth yw Cymmun y Saint.

Cw. Beth yw Eglwys?

Att. Yr holl Bobloedd a elwir ymhob man i Sancteiddrwydd ac Addoliad Duw, yn ol ei Ewyllys ef. 1 Cor. i. 2.

Cw. Pa fodd y ddaeth, fod Eglwys gan Dduw yn y byd, a ol i bawb fyrthio yn Adda?

Att. 1. Trwy alw rhai i Sancteiddrwydd, yn ol Arfaeth Duw, a'i Ras. 2 *Tim.* i. 9.

2. Trwy'r Brynedigaeth ag sydd yng Nghrist Jesu, yr hwn a roddodd ei hun drostunt. *Tit.* ii. 14.

3. Trwy Sancteiddiad yr Ysryd Glân, yn gweithio ynddunt Ffydd i'r Gwirionedd, ac Ufudd-dod. 2 *Thef.* ii. 13. 1 *Pedr.* i. 2.

Cw. Pa'am y gelwir hi yn Eglwys *Lân*?

Att. 1. Am fod Crist yn ei glanhâu oddi wrth bechod; sef, yn ei sancteiddio hi. *Eph.* ii. 25, 26.

2. Am fod pawb a elwir iddi, yn rhwymedig i fyw'n sanctaidd. 1 *Thef.* iv. 7.

3. Am mai Dynion sanctaidd, sef rhai a lanhêir oddi wrth bechod, sy'n wir Aelodau o honi.

Cw. Pa'm y gelwir hi yn Eglwys *Gatholig*?

Att. 1. Fe'i gelwir yn *Gatholig*, hynny yw, Eglwys Gyffredinol, o herwydd ei bod, nid o un genedl neillduol, fel yr *Juddewön* gynt; eithr yn cynnwys ynddi holl Bobl Dduw yn gyffredinol, trwy holl wledydd ac oesoedd y byd. *Rhuf.* x. 12.

2. Fe'i gelwir yn Eglwys Gyffredinol, am ei bod yn derbyn, nid rhyw Egwyddorion neu Rannau neillduol; eithr holl Athrawiaeth a phrif Byngcrau sylfaenol Ffydd Crist yn gyffredinol.

3. Fe'i gelwir yn Eglwys Gyffredinol, am nad yw'r holl Eglwysydd neillduol, trwy holl wledydd ac oesoedd y byd, ond un Eglwys Gyffredinol yng Nghrist. *Un ydyw hi, sy ngholammen, sy nihalog.* *Can.* vi. 9.

Cw. Pa lun y mae holl Eglwysydd y byd yn un?

Att. 1. Un Pen sydd iddunt i gyd; sef, Crist. *Eph.* iv. 15.

2. Maent fel cyd-ganghennau o'r un gwraidd, a chydaelodau o'r un corph. *Rhuf.* xii. 4, 5.

3. Yr un ysryd sydd ynddunt oll; fel y mae'r un enaid yn yr holl aelodau. *Eph.* iv. 4.

4. Praidd yr un Gorlan ydynt; yn perthyn i'r un Bugail, Crist Jesu. *Joan* x. 6.

5. Maent yn perthyn i'r un Teulu, ac a ddygir ynghyd i'r un lle. *Dat.* vii. 9.

Cw. O ba sawl Rhan yw'r Eglwys *Gatholig*?

Att. Dwy Rhan. 1. Yr Eglwys Orfoleddus yn y Nefoedd; sef, y rhai sydd yn gorfoleddu yno yn eu goruchafiaeth trwy Crist dros eu gelynyon. *Dat.* xii. 10—12.

2. Yr Eglwys Filwrus, sydd etto ar y ddaear yn milwrio yn erbyn eu gelynion ysprydol. *Eph. vi. 11.*

Cw. Pa lun y gwahaniaethir yr Eglwys Filwrus?

Att. Dwy ffordd. 1. Yr Eglwys Weledig; sef, pawb a weler trwy Broffes yn Aelodau o'r Eglwys. *Mat. v. 14.*

2. Yr Eglwys Anweledig; sef, gwir Aelodau Crist, na wêl neb ond Duw pa rai ydynt. *Canys ti yn unig a adwaenost galonnau holl feibion dynion. 1 Bren. viii. 39.*

Cw. Beth yw Nodau gweledig Eglwys Dduw?

Att. 1. Gweinidogion a urddir yn gyfreithlon i draethu Gair Duw. *Heb v. 4.*

2. Jawn-arferiad o Ordinhadau Jechydwriaeth, y rhai a ordeiniodd Crist. *Act. ii. 42.*

3. Athrawiaeth jachus am Egwyddorion sylfaenol y Ffydd. *1 Tim. iii. 15.*

4. Disgyblaeth Eglwyfig, i geryddu'r afreolus a'r aflan. *Neh. xiii. 3. 1 Cor. v. 5.*

5. Undeb heddychol, a Threfn weddus ymhob peth. *1 Cor. i. 10. xiv. 33, 40.*

Cw. Beth yw Breintiau Eglwys, sef Pobl Dduw?

Att. 1. Y maent yn werthfawr yngolwg Duw, ac yn Drysor priodol iddo. *Ecf. d. xix. 5, 6. 1 Pedr. ii. 9.*

2. Y mae holl Addewidion a Thrysorau'r Cyfammod Grâs yn perthyn iddunt. *2 Pedr. i. 4.*

3. Y mae Duw gyd â hwynt, ac yn gwarchod dros ei Eglwys, bob amser. *Esfay xxvii. 3. Sal. cv. 14.*

4. Er mwyn ei Bobl, y mae Duw yn cyd-ddwyn cy'd â phobl eraill. *Pan aeth Noa i'r arch, yr hen fyd a foddwyd. A Sodom a losgwyd, pan dynnwyd Lot allan. A phan gymmero Duw ei Bobl ei hun etto, y byd hwn a losgir.*

5. Y maent yn Blant anwyl i Dduw, yn Frodyr ac yn Briod i Grift: y mae efe yn eiriol droftunt, yn eu golchi yn ei Waed, ac yn rhoi iddunt hawl o'i holl Feddiant. *Canys, Cyfammod Priodas sydd rhyngthunt, na's derfydd byth. 2 Cor. xi. 2.*

Cw. Pa Ddefnydd a wnewch o hyn?

Att. 1. Hiraethu am fod yn wir Aelod o Eglwys Dduw; ac i drigo yn nhy'r Arglwydd holl ddyddiau fy mywyd. *Sal. xxvii. 4.*

2. Mi a ddylwn gyrchu'n ddibaid i hoil Ordinhadau Eglwys Dduw. *Canys, Yno'r esgyn llwythau'r Arglwydd, yn dystiolaeth i Israhel, i foliannu Enw'r Arglwydd. Sal. cxxii. 4.*

3. Mi a ddylwn edrych am Sanſteiddrwydd a Glendid Buchedd: ac onid è, pa fodd y gallaf fod yn Aelod o'r Eglwys Lân Gatholig? *1 Pedr. i. 15.*

4. Mi a ddylwn fod yn heddychol yng Nghymmundeb yr Eglwys; yn ddirwygiad terfysgus. *Dymunwch heddwch Jerufalem: llwydded y rhai a'i hoffant. Sal. cxxii. 6.*

5. Mi a ddylwn fod yn garuaidd tu ag fy Nghydaelodau o'r Eglwys, ac i fyw yn addas i Gymmundeb y Saint. *Perchwch bawb. Cerwch y brawdoliaeth. 1 Pedr ii. 17.*

Cw. Beth yw Cymmun y Saint?

Att. Bod y Seintiau, trwy Ffydd, yn un â Chrifft; a thrwy Undeb â Chrifft, yn un â'u gilydd. *Joan xvii. 21, 23.*

Cw. I ba beth mae Undeb â Chrifft yn gyffelyb?

Att. 1. I undeb y canghennau a'r pren; heb ba un ni's gallant dyfu, na ffrwytho. *Joan xv. 5.*

2. I undeb yr adeiladaeth a'r sail, ag sy'n cynnal yr adeilad i fynu. *1 Cor. iii. 11.*

3. I undeb gwr a'i briod; trwy'r hyn y rhoddir iddi hawl yn ei holl feddiant ef. *1 Cor. iii. 22, 23.*

4. I undeb yr aelodau a'r pen; heb yr hyn nid all fod grym na medr ynddunt. *Gal. i. 18.*

5. I undeb yr enaid a'r corph; heb yr hyn nid all fod cynnydd na bywyd ynddo. *1 Joan v. 12.*

Cw. Pa fath yw Cymmundeb y Seintiau â'u gilydd?

Att. 1. Maent yn gydgyfrannog o'r Breintiau mawrion aneirif sy'n dyfod oddi wrth eu Hundeb â Chrifft. *1 Cor. x. 16, 17.*

2. Maent fel cyd-fwrdeisiaid o'r un ddinas, yn gydgyfrannog o'r Manteision a berthyn i Dŷ ac Eglwys Dduw. Canys Cyd-ddinasfyddion â'r Saint, a Theulu Duw, ydynt. *Eph. ii. 19.*

3. Maent yn Gydbroffeswyr o'r un Gobaith, yn Blant i'r un Tad, yn Gydetifeddion o'r un Deyrnas: yr un Duw, yr un Ffydd, yr un Diben, fydd ganddunt: yr un Athrawiaeth, yr un Ordinadau, a roddwyd iddunt oll. *Eph. iv. 4—6.*

Cw. I bwy y perthyn y Cymmundeb hwn?

Att. Cymmundeb y Saint yw; sef, y rhai a ſanſteiddir, ac a rodiant yngoleuni Gair Duw. *O's dywedwn fod i ni gymdeithas ag ef, a rhodio yn y tywyllwch; celwyddog ydym. 1 Joan i. 6.*

Cw. Beth yw Dyled y Saint i'w gilydd, oddi wrth Gymmun y Saint?

Att. 1. Hwyl a ddylent gydyfstyriaid bawb eu gilydd, i ymannon i Gariad a Gweithredoedd da. *Heb. x. 24, 25.*

2. Fe ddylai Cydaelodau'r Cymmun hwn gyd-deimlo â'u gilydd. *Pa un bynnag a'i dioddef a wna un aelod, y mae'r boll aelodau yn cyd-ddioddef; ai anrhydeddu a wneir un aelod, y mae'r boll aelodau yn cydlawenhâu.* 1 Cor. xii. 26.

3. Hwyl a ddylent weddio dros eu gilydd, a chynhorthwyo naill y llall. *Gwnawn dda i bawb, ond yn enwedig i'r rhai sy o deulu'r ffydd.* Gal. vi. 10.

4. Hwyl a ddylent fod yn gyttûn â'u gilydd. *Wedi eu cyf-angysylldu yn yr un meddwl, ac yn yr un farn.* 1 Cor. i. 10.

5. Fe ddylai pawb o honunt lasurio am wir Sancteiddrwydd; heb yr hyn, ni's dichon neb gael Cymmundeb â Duw. *Canys hyn yw gorchymyn Duw. Byddwch sanctaidd; canys sanctaidd ydwyf fi.* 1 Pedr i. 16.

6. Fe ddylai dynion di-râs ystyriaid, mor echrydus yw, iddunt hwyl, yn eu hysgafnder, gellwair a gwawdio Sancteiddrwydd; heb ba un, ni's gallant byth gael Cymmundeb â Duw, ac â Christ, a'i Bobl; na bod yn gadwedig. Priodoledd anwylaf Duw, a'i Ddelw, a Gwaith yr Yspryd Glân, y maent hwyl yn watwor.

Cw. Beth yw'r degfed Pwngc o'r Gredo?

Att. Maddeuant Pechodau.

Cw. Beth a ystyriwch yn y Pwngc hwn?

Att. Dau beth; sef Pechod, a'r Maddeuant o hono.

Cw. Beth yw Pechod?

Att. Anghyfraith yw pechod; sef, pob peth ag sydd yn anghyttun â Chyfraith Dduw. 1 *Joan* iii. 4.

Cw. Pa sawl math o Bechod sydd?

Att. Dau. 1. Pechod Gwreiddiol; ag sydd yn dysod ynnom ni i'r byd oddi wrth ein Rhieni. *Job* xiv. 4.

2. Pechod Gweithredol; o'n gwneuthuriad ein hunain. *Preg.* vii. 10.

Cw. Pa sawl Rhan sydd mewn Pechod Gwreiddiol?

Att. Tair Rhan. 1. Diffyg o'r Cyfiawnder Gwreiddiol, ag oedd yn *Adda*, tra y parhaodd eise yn ei Berffeithrwydd, cyn pechu. *Rhuf.* iii. 10.

2. Llygredigaeth pechadurus holl natur dyn. *Gen.* vi. 5, 6. *Rhuf.* vii. 23.

3. Darostyngiad holl ddynolryw i'r Trueni a ddygodd Pechod arnom; sef, Trallod, Angau, a Barn. *Sal.* lxxxix. 48. *Heb.* ix. 27.

Cw.

Cw. Pa fath yw Pechod Gweithredol ?

Att. Dau fath. Pechod o Ommeddiad; a'r Pechod o Wneuthuriad.

Cw. Beth yw'r Pechod o Ommeddiad ?

Att. Esgeuluso gwneuthur, neu gam wneuthur, y peth mae Duw yn orchymmyn; a chydsynio â Phechodau rhai eraill, a ddylem ni gasâu, a cheryddu. *1 Tim. v. 22.*

Cw. Beth a fddyliwch am Bechodau o Ommeddiad ?

Att. 1. Fod Pechodau o Ommeddiad yn arwain i Bechodau o Wneuthuriad. Pan na fwyttaodd ein Rhieni cyntaf o Bren y Bywyd, hwy a demtiwyd yn ebrwydd i fwytta'r ffrwyth gwaharddedig. Esgeuluso Addoliad Duw, sy'n tywys i'r Pechodau mwyaf. *Heb. x. 25—27.*

2. Fod Pechodau o Ommeddiad yn dangos dyn yn wag o Ffydd a Gras Duw, pa broffes bynnag y fo ganddo. *Jago ii. 14—26.*

3. Fod Pechodau o Ommeddiad yn dwyn Damnedigaeth echrydus. Am na wnaethai'r gwas anfuddiol yn *dda* â'i dalent, y bwriwyd ef i'r tywyllwch eithaf, i wylofain a rhingcian dannedd.—Am na wnaethai'r annuwiol drugaredd er mwyn Crist i'r tlawd, y mae Crist yn eu danfon hwy ymmaith gyd â melldith i'r tân tragywyddol, a barottôwyd i ddiabol a'i angylion. *Mat. xxv. 30, 41—46.*

Cw. Beth yw Pechod Gweithredol ?

Att. Gwneuthur o honom, mewn meddwl, gair, neu weithred, y peth mae Duw yn ei wahardd. *Mat. v. 22, 28. 1 Joan iii. 15.*

Cw. Beth a ystyriwch am Bechod ychwaneg ?

Att. Dau beth. 1. Amlra ein Pechodau ni: y maent yn aneirif. *Amlach ydynt nâ gwallt fy mben. Sal. xl. 12.*

2. Y Drwg o Bechod; ag a leinw Bechaduriaid anedifeiriol, yn y diwedd, o ddachryn ac anobaith. Megis y dywedodd Cain; *Mwy yw fy mbechod nag y gellir ei faddeu. Gen. iv. 13.*

Cw. Pa ffordd yr ymddengys Drwg Pechod ?

Att. 1. Fe ymddengys Drwg Pechod, yn yr awdwr o hono; sef, yr yspryd drwg. *Yr hwn sy'n gwneuthur pechod, o ddiabol y mae. 1 Joan iii. 8.*

2. Yn ei wrthwynebiad i'r Daioni Pennaf; am ei fod yn erbyn Duw ei hun. *Gweithredoedd pechaduriaid, sydd yn erbyn yr Arglwydd, i gyffrôl llygaid ei ogoniant ef. Esey iii. 8.*

3. Yn Nïoddefaint Crist dros Bechod ; gan nad oedd dim Jawn arall yn ddigon am y Drwg o hono. *1 Pedr i. 18, 19.*

4. Yng Nghospedigaeth dragywyddol Pechaduriaid coll-edig yn Uffern.

5. Yn yr Effaith ddrwg o hono, yn drygu'n cyflyrau ni mor druenus. *Diar. viii. 36.*

Cw. Pa ffordd y mae Pechod yn eich drygu ?

Att. Trwy'r Llygredd a'r Cosp o hono.

Cw. Pa lun y mae Llygredd Pechod yn eich drygu ?

Att. Mae'n dallu'r dyall ; yn caledu'r galon ; yn troi ewylllys dyn yn erbyn Duw ; yn llenwi'r meddwl o ddychymnygion ofer yn ddiorphwys ; yn serio cydwybod rhai, ac yn ein twyllo beunydd i fagl y diafol.

Cw. Pa Gosp a ddug Pechod arnoch ?

Att. 1. Ysgar rhyngom a Duw, a throi Trugareddau Duw oddi wrthym. *Jer. v. 25.*

2. Cyfrôi Duw, nid yn unig i droi oddi wrthym ; eithr hefyd i droi yn ein herbyn. *Sal. xxxiv. 16.*

3. Cyfrôi dynion i ymryson ac ymrafael â'u gilydd. *Jago iv. 1.*

4. Peri llawer o ymrafael gofidus yn yspryd dyn ei hun. *Gal. v. 17.*

5. Tynnu melldith ar y cwbl a feddom. *Deut. xxviii. 18, 19.*

6. Cyfuddiau corph ac enaid yn y bywyd hwn, a marwolaeth yn y diwedd. *Sal. cvii. 17. Rhuf. vi. 23.*

7. Cosp dragywyddol yn y byd a ddaw, na dderfydd byth. *2 Thes. i. 9.*

Cw. Beth yw Maddeuant Pechod ?

Att. Cyflawn Ryddhâd oddi wrth holl Gosp Pechod ; fel y byddom ddedwydd drachefn. *Rhuf. iv. 7.*

Cw. Pwy sy'n maddeu Pechodau ?

Att. Duw yn unig, o Olud ei Ras, sy'n maddeu Pechod, trwy Jesu Grist. *Marc ii. 7. Eph. i. 7.*

Cw. Ymha lun y mae Gras Duw yn ein dwyn i gael Maddeuant ?

Att. 1. Trwy weithio ynnom i gredu yng Nghrist Jesu ein Harglwydd. *Act. x. 43.*

2. Trwy weithio ynnom Dröedigaeth edifeiriol oddi wrth Bechod at Dduw. *Act. iii. 19.*

3. Trwy weithio ynnom Ufudd-dod newydd i Esengyl Grist. *Heb. v. 9.*

Cw.

Cw. Fa fath Faddeuant a rydd Duw i ni ?

Att. 1. Maddeuant a goftiodd werthfawr Waed Crist, ac a roddir yn rhad i ni. *Hof.* xiv. 4.

2. Maddeuant helaeth i'r Pechaduriaid mwyaf, ag a ddôl at yr Arglwydd Jezu. *Eſay* i. 18.

3. Maddeuant llwyr; na bo i Bechod gael ei gofio, na'i gyfrif, na'i ddannod iddunt mwy. *Heb.* viii. 12. *Sal.* xxxii. 1, 2.

4. Maddeuant a ddug drachefn gyd ag ef yr holl Freintiau a gollafom; ſef, Bywyd tragywyddol, a phob peth a berthyn iddo. *Aet* xxvi. 18.

5. Maddeuant a rydd Gyſur digonol ymhob cyflwr *adfydig* a drefno Duw i ni. *Mat.* ix. 2. *Eſay* xl. 1, 2.

Cw. Pa Sicrwydd fydd gennych am Faddeuant, o's tröwch at Dduw ?

Att. 1. Natur rafol Duw. *Canys Duw trugarog yw eſe a graſlawn; hwyrfrydig i ddig, ac aml o drugaredd a gwirionedd: yr hwn fydd yn cadw trugaredd i filoedd; gan faddeu anwired, a chamwedd, a phechod.* *Ecfod.* xxxiv. 6, 7.

2. Ffyddlondeb Duw, a'i Gyfiawnder. *O's cyſaddefwn ein pechodau, ffyddion yw eſe a chyfiawn, ſel y maddeuo i ni ein pechodau, ac y'n glanhao oddi wrth bob anghyſſawnder,* 1 *Joan* i. 9.

3. Cyſammmod Duw. *Canys eſe a ddywaid, Dynma'r cyſammmod a wnif â hwynt; Mi a faddeuaf eu hanwired, a'u pechod ni chofiaf mwyach.* *Jer.* xxxi. 33, 34.

4. Eſamplau Pechaduriaid mawrion gynt; y rhai y maddeuwyd iddunt y cwbl, er annogaeth i eraill gredu yng Nghrist rhag llaw. 1 *Tim.* i. 15, 16.

5. Y mae'r Arglwydd yn ein galw i gael Maddeuant. *Cyſod; cymmer galon: y mae eſe yn dy alw di.* *Marc* x. 49. *Eſay* i. 18.

6. Mae'r Arglwydd yn dangos ei Barodrwydd i faddeu, trwy orchymmyn i ni mor gaeth i faddeu i'w gilydd, *byd ddengwaith a thrugain ſeithwaith yn y dydd.* *Mat.* xviii. 21, 22. vi. 14, 15.

7. Mae Crist yn ſelio i ni Faddeuant yn ei Waed ei hun; yr hwn a dywalltwyd er Maddeuant Pechodau, ac a arwydd-ocêir yn Swpper yr Arglwydd. *Mat.* xxvi. 27, 28.

Cw. Pa'm y gofodir y Pwngc hwn yn y Gredo, ſef, *Maddeuant Pechodau*, yn neſaf ar oi yr *Eglwys Lân Gatholig*, a *Gbymmun y Saint* ?

Att. O herwydd mai i'r Seintiau, ac Aelodau'r Eglwys, y mae'r Maddeuant hwn yn perthyn. *Gwél Sion, dinas ein cyfarfod.—Maddeuir anwiredd y bobl a drigant ynddi.* Eſay xxxiii. 20, 24.

Cw. Pa Ddefnydd a wnewch o'r Pwngc hwn, *Maddeuant Pechodau?*

Att. 1. Mi a ddylwn o'm calon ymwrthod â Phechod, o herwydd y Drwg o hono. *Pa fedd y gallaf wneuthur y mawrddrwg hwn, a phechu yn erbyn Duw?* Gen. xxxix. 9.

2. Mi a ddylwn lefain yn ddeffrôus am Ymwared oddi wrth Bechod. *Ha wŷr frodyr, beth a wnawn ni?* Act. ii. 37.

3. Mi a ddylwn glodfori Duw, am ei Drugaredd yng Nghrist Jesu, yn trefnu Maddeuant i ni. *Sol.* ciii. 1.

4. Mi a ddylwn ystyriaid, p'un a ydyw'r Maddeuant hwn yn perthyn i mi; p'un a ydwyf yn wir Aelod o Eglwys Dduw, ac yn perthyn i Gymmun y Saint: rhag i mi dwyllo fy hun. *Gal.* vi. 3, 4.

5. Mi a ddylwn ddiolch i Dduw, na ddarfu am danafi cyn cael Maddeuant. *Galar.* iii. 22.

6. Fe ddylai holl Bobl Dduw ymgysuro yn y Maddeuant hwn. *Canys efe ei hun a ddywaid, Cysurwch fy mhobl; o herwydd dileu eu hanwiredd.* Eſay xl. 1, 2.

Cw. Beth yw'r unfed Pwngc ar ddeg o'r *Gredo?*

Att. *Cysodiad y cnawd.* Sef, Adgyfodiad y Meirw.

Cw. Pa fawl math o Adgyfodiad fydd?

Att. Dau fath. 1. Adgyfodiad Yſprydol, y rhai a fyw-hêir o Bechod i Sancteiddrwydd. *Eph.* ii. 1. *Col.* iii. 1.

2. Adgyfodiad Corphorol; sef i Gyrph y Meirw gael eu cyfodi i fyw drachefn. *Joan* v. 28, 29.

Cw. Pa raid fydd i'r Corph farw, o's cyfodir ef drachefn?

Att. Mae'n rhaid i'r Corph farw, 1. I ddangos Drwg Pechod. *Rhuf.* v. 12. *Jago* i. 15.

2. I ddangos Gallu Crist yn ein Hadgyfodiad ni. 1 *Cor.* xv. 22.

3. I wneuthur pen o Lygredigaeth y Corph. *Y llestri pridd a balogid dan y gyfraith, a dorrid; a theiau'r gwa-banglwyf a dynnid i lawr, i'w taflu i le aflan.* Lef. xi. 33. xiv. 44, 45.

4. Gosodwyd i ddynion farw unwaith, ac wedi hynny bod Barn. Sef, I Enaid dŷn gael Barn y pryd hwnnw. *Heb.* ix. 27.

Cw. Pa'm mae'n rhaid adgyfodi ar ol Barn wrth farw?

Att. I'r Corph a'r Enaid gael eu barnu ynghyd. *Am bob peth a wnaeth dŷn yn y cnawd, pa un bynnag fyddo ai da, ai dŷwg.* 2 Cor. v. 10.

Cw. Pa fodd mae'n bosibl i'r Meirw gyfodi?

Att. 1. Gyd â dyrion amhosibl yw hyn; ond gyd â Duw pob peth fydd bosibl. *Mat.* xix. 26.

2. Nid yw yn anhawsfich i Dduw gyfodi'r Meirw, nag oedd iddo grëu pob peth o ddim. *Jer.* xxxii. 17.

3. Ni a welwn gyffelybiaeth o'r Adgyfodiad beunydd. *Onid yw'r haul yn cyfodi bob bore? a ninnau'n cyfodi o'n cwsg, cysgod angau? a llysiâu'r ddaear, a'i ffrwythau yn cyfodi yn yr haf o'u beddau?* 1 Cor. xv. 36. *Joan* xii. 24.

Cw. Pa Dyftiolaeth fy gennych am Adgyfodiad y Meirw?

Att. 1. Amryw 'Sgrythurau, yn yr Hen Destament, a'r Newydd. *Sal* xlix. 15. *Job* xix. 25—27. *Esay* xxvi. 19. *Ezec.* xxxvii. 1—10 *Dan.* xii. 2. *Joan* v. 28, 29. *Mat.* xxii. 31. *Ast.* xxiii. 6. 1 Cor. xv. 1 *Thes.* iv. 14.

2. Mae yn yr Hen Destament, a'r Newydd, amryw Esamplau o rai a gyfodwyd o Feirw eisoes.

Cw. Pa Esamplau o Adgyfodiad y Meirw fy gennych yn yr Hen Destament?

Att. 1. *Enoc* ac *Elías* a gymmerwyd i'r Nefoedd yn eu Cyrph; i ddangos mai felly yr â'r Duwiolion eraill yno, ar ol eu cyfodi o Feirw. *Gen.* v. 2 *Bren.* ii.

2. Mab y Weddw o *Sarepta*, a Mab y *Sunamites*, a'r Gwr marw a fwriwyd i Fedd *Elisëus*, a gyfodwyd o Feirw. 1 *Bren.* xviii. 2 *Bren.* iv.

Cw. Pa Esamplau o'r Adgyfodiad fydd yn y Testament Newydd?

Att. Mab y Wraig o *Nain*, Merch *Fairus*, *Lazarus*, *Ta-bitha*, a Christ ei hun yn bennaf; a chyd ag ef y cyfododd llawer eraill, ac a ymddangosafant i lawer. *Mat.* xxvii. 52, 53.

Cw. Pwy a gyfyd y Meirw i Fywyd?

Att. Duw, yr hwn a gyfododd yr Arglwydd *Jesu*, a'n cyfyd ninnau trwyddo ef. 2 Cor. iv. 14.

Cw. Ymha Gyrfh y cyfodir y Meirw?

Att. 1. Hwyl a gyfodir i gyd yn eu Cyrph eu hunain ag oedd ganddunt ymma yn y byd. *Canys bydd i bob bedyn ei gyrfh ei hun.* 1 Cor. xv. 38.

2. Yn yr un Cyrph ag oedd y Seintiau yn gwasanaethu Duw, y cânt eu gwobrwyo; ac yn yr un Corph ag y mae'r

Annuwïol yn pechu, y mae cyfiawn iddunt gael eu cospi.
Ni ŵyra'r Hollalluog farn. Job viii. 3.

3. Yr un Corph oedd gan Grift ei hun, a *Lazarus*, ac eraill, ar ol eu cyfodi, ag oedd ganddunt o'r blaen. *Luc xxiv. 39. Ioan xx.*

Cw. Pa bryd y bydd Adgyfodiad y Meirw?

Att. Yn niwedd y byd hwn, pan ddêl Crist i'r Farn.
Dat. xx. 11—14.

Cw. Pwy a gyfodir o Feirw?

Att. Pawb oll. *Y cyfiawn, a'r anghyfiawn hefyd. Act. xxiv. 15.*

Cw. Beth fydd i'r rhai byw, pan ddêl Crist i'r Farn?

Att. Hwyl a newidir oll mewn moment, wrth yr udgorn diweddaf. *1 Cor. xv. 51.*

Cw. Pa wahaniaeth fydd rhwng y Cyfiawn a'r Anghyfiawn yn yr Adgyfodiad?

Att. 1. Y Cyfiawn a gyfodant yn gyntaf; a'r Anghyfiawn yn olaf. *1 Thef. iv. 16.*

2. Y Cyfiawn a gyfodant yn gwbl-lân oddi wrth eu pechodau; ond pechod yr Annuwïol a fydd ar eu hefsgyn hwy. *Ezec. xxxii. 27.*

3. Cyfarfod gorfoleddus a fydd rhwng Cyrph ac Eneidiau'r Cyfiawn. Canys, *Dydd prynedigaeth eu cyrph, y gelwir y dydd hwnnw.* Ond nid felly y bydd i'r Anghyfiawn. *Rhuf. viii. 23.*

4. Y Cyfiawn a gyfodir i Ogoniant a Bywyd tragywyddol; a'r Anghyfiawn i Warth a Dirmyg tragywyddol. *Dan. xii. 2.*

5. Y Cyfiawn a gippir i synu, i gyfarfod â'r Arglwydd yn yr awyr, ac i fod gyd ag ef byth. Ond yr Anghyfiawn a adewir ym meddiant y Diafol, i fyned gyd ag ef i'r Tân anniffoddadwy. *1 Thef. iv. 17. Mat. xxiv. 31.*

Cw. Pa fath Gorph fydd i'r Seintiau yn yr Adgyfodiad?

Att. 1. Corph cannaid a disglair. Canys, *Yna y llewyrcha y rhai cyfiawn fel yr haul, yn nheyrnas eu Tad.* *Mat. xiii. 43.*

2. Corph cwbl-berffaith, heb anaf, na dim anharddwch; cyffelyb i Gorph Crist. *Yr hwn a gyfnewidia ein corph gwaeni, fel y gwneir ef yr un ffurf â'i gorph gogoneddus ef.* *Phil. iii. 21. Esay xxvi. 19.*

3. Corph pur oddi wrth lygredigaeth a fydd i'r Seintiau. Canys, *Hwyl a gyfodir mewn anlygredigaeth.* *1 Cor. xv. 42.*

4. Y Corph nychlyd presennol, a wneir yn Gorph jachus, heb

heb glefyd na marw byth. Canys, *Rhaid i'r marwöl hwn wisgo anfarwöldeb* 1 Cor. xv. 53.

5. Y Corph fudr, aflan, a difri, pan gleddir allan o'r olwg, a fydd Gorph gogoneddus yn yr Adgyfodiad. *Efe a heuir mew'n amnibarch, ac a gyfodir mew'n gogoniant.* 1 Cor. xv. 43.

6. Y Corph gwannaidd, parod i lesgau ar bob achos, a fydd gryf i gydweithredu â'r Enaid, heb flino byth. *Efe a heuir mew'n gwendid, ac a gyfodir mew'n nerth.* 1 Cor. xv. 43.

7. Y Corph trwmmaidd anianol, ag fydd raid ei feithrin a'i swcro ymma, a fydd yn yr Adgyfodiad mor fywiog, ac o'r un fywoliaeth, ag Ysrydion. *Efe a heuir yn gorph anianol, ac a gyfodir yn gorph ysprydol.* 1 Cor. xv. 43. Mat. xxii. 30.

Cw. Beth a ddysgwch oddi wrth Adgyfodiad y Meirw?

Att. 1. Mi a ddylwn ddiolch am hanes o'r Adgyfodiad, trwy Grist Jesu. *Yr hwn a ddug fywyd ac anfarwöldeb i oleuni trwy'r efengyl.* 2 Tim. i. 10.

2. Mi a ddylwn lasurio am Adgyfodiad ysprydol oddi wrth bechod i Sancteiddrwydd. *Gwynfydedig a sanctaidd yw'r hwn sydd â rhan iddo yn yr adgyfodiad cyntaf.* Dat. xx. 6.

3. Mi a ddylwn gadw Cydwybod ddirwystr tu ag at Dduw a dynion, yn iwaftadol. *O blegid y bydd adgyfodiad i'r cyfjawnion, a'r anghyfiawnion hefyd.* Act. xxiv. 16. Joan v. 29.

4. Fe ddylai pawb fod yn haelionus i'r Tlodion. *O blegid fe a delir iddunt (medd yr Arglwydd) yn adgyfodiad y rhai cyfiawn* Luc xiv. 14.

5. Ni ddylid tristâu yn anghymmedrol, pan syddo'n Cyfeillion anwyl yn marw: canys ni a gawn gyfarfod â hwynt drachefn yn yr Adgyfodiad. *Y rhai a hunasant yn yr Jesu, a ddwg Duw hefyd gyd ag ef. Diddenwch eu gilydd â'r ymadroddion hyn.* 1 Thes. iv. 14, 18.

6. Mi a ddylwn ddiödde'n ufudd er mwyn Crist. *Fel y rhai gynt a ddirdynnwyd, heb dderbyn ymwared; fel y gallent hwy gael adgyfodiad gwell.* Heb. xi. 35.

Cw. Beth yw'r Pwngc olaf o'r Gredo?

Att. Bywyd tragwyddol. Amen.

Cw. Beth yr ydych yn gredu am Fywyd tragwyddol?

Att. Y bydd holl ddynolryw fyw yn dragwydd, ar ol eu cyfodi o feirw.

Cw. Ymha le y byddant hwy fyw yn dragwyddol?

Att. *Yr anghyfiawn a änt i gospedigaeth dragwyddol: a'r cyfiawn i fywyd tragwyddol.* Mat. xxv. 46.

Cw.

Cw. Pa fath Fywyd tragywyddol a fydd i'r Cyflawn?

Att. 1. *Duw a fych ymmaith bob deigr oddi wrth eu llygaid hwynt; a marwolaeth ni bydd mwyach, na thristwch, na llefain, na phoen.* Dat. xxi. 4.

2. Eu holl ammherffeithrwydd a dynnir ymmaith, a'u natur a berffeithir yn gwbl. *Canys, pan ddol yr hyn sydd berffaith; yna yr hyn sydd o ran, a ddilêir.* 1 Cor xiii. 10.

3. Fe esyd Crist annunt Anrhydedd mawr yngŵydd yr holl fydd. *Canys efe a ddaw i'w ogoneddu yn ei saint, ac i fod yn rhyfeddol yn y rhai oll sydd yn credu.* 2 Thef. i. 10.

4. Hwyl a gânt Gymdeithas gyflawn â'r holl Nefoedd, a'r Seintiau, a'r Angylion; ac â Duw ei hun, a'i Fab yr Arglwydd Jesu; ac i fod gyd ag ef yn wastadol. Dat. xxi.

3. *Heb. xii. 22—24.* 1 Thef. iv. 17.

5. Fe fydd eu Gwynfyd yn fawr. *Canys, Ni welodd llygad, ac ni chlywodd clust, ac ni ddaeth i galon dyn, y pethau a ddarparodd Duw i'r rhai a'i carant ef.* 1 Cor. ii. 9.

Cw. Ymha ffordd yr ymdengys fod Gwynfyd y Seintiau yn fawr yn y Nefoedd?

Att. 1. O blegid mai'r Duw mawr yw'r Awdwr o hono. *Y mae iddunt ddinas ag iddi sylfaeni, Saer ac Adeiladydd yr hon yw Duw.* Heb. xi. 10.

2. O blegid y Pris mawr a gostiodd. *Sef, Nid aur ac arian, na phethau llygredig; eithr gwerthfawr waed Crist.* 1 Pedr. i. 18, 19.

3. O blegid cymmaint y mae'r Seintiau yn brofi weithiau o Lawenydd y Nefoedd yn y byd hwn. *Y Salmydd a ddywaid, Rhoddaist lawenydd yn fy nghalon, mwy nâ'r amser yr amlhaodd eu hŷd a'u gwin hwynt.—Megis â mêr ac â brasder y digonaist fy enaid.* Sal. iv. 7. lxiii. 5.

4. O blegid y Pethau mawr ag sydd ar eu medr. *Sef, Teyrnas Nefoedd, Coron Cyflawnder, Trigfannau gogoneddus, ac Etifeddiaeth anllygredig, a dihalogedig, a diddiflannedig, sydd ynghadw iddunt.* 1 Pedr i. 3, 4.

5. O blegid Naturiaeth briodol y Gwynfyd hwn.

Cw. Beth yw Natur y Gwynfyd hwnnw?

Att. 1. Mae Gwynfyd y Seintiau, yn y Bywyd tragywyddol, yn gwbl-gyflawn, heb ddim yn ddiffyg ynddo. *Digonolrwydd llawenydd sydd ger dy fron.—Hwyntwyl oll a gyflawnir â holl gyflawnder Duw.* Sal. xvi. 11. Eph. iii. 19.

2. Mae Gwynfyd y Seintiau yn briodol addas i bob un o honunt.

honunt. Canys, *Pob un a dderbyn ei briod wobr ei hun, yn ol ei lafur ei hun.* 1 Cor. iii. 8. Dat. xxii. 12.

3. Mae eu Gwynfyd yn ddigymmysg, yn ddifedur, yn ddiddiwedd, ac yn ddiberygl o'i golli byth. *Joan xvi. 22.*

Cw Beth a ddysgwch oddi with Fywyd tragywyddol y Seintiau?

Att. 1. Mi a ddylwn garu Duw; am ddanfon o hono ei uniganedig Fab i'r byd, fel y byddem ni fyw trwyddo ef. 1 Joan iv. 9.

2. Mi a ddylwn geisio Rhan ym Mab Duw, uwchlaw pob peth. Canys, *Yr hwn y mae y Mab ganddo, y mae y bywyd ganddo: a'r hwn nid yw ganddo Fab Duw, nid oes ganddo fywyd.* 1 Joan v. 12.

3. Mi a ddylwn, wrth ystyriaid gymmaint yw Gwynfyd y Bywyd tragywyddol, ymrôl yn awyddus i bob Daioni ag allwyf. *Yn gwneuthur daioni na ddiogwn canys yn ei jawm bryd y medwn, oni ddiffygiwn.* Gal. vi. 9.

Cw. Beth a fydd i'r Anghyfiawn ar ol yr Adgyfodiad?

Att. 1. Hwynthwy a geuir allan o Deyrnas Nefoedd. *Yno y bydd wylofain a rhingcian dannedd, pan weloch Abraham, ac Isaac, a Jacob, a'r holl brophwydi, yn nbeyrnas Dduw; a chwithau wedi eich bwrw allan.* Luc xiii. 28.

2. Crist a ddywaid wrth y rhai a fyddant ar y llaw aswy, *Ewch oddi wrthyf, rai melldigedig, i'r tan tragywyddol, yr hwn a barottôwyd i ddiabol a'i angylion.* Mat. xxv. 41.

3. Cospedigaeth yr Anghyfiawn, o hynny allan, a fydd yn fawr ac yn echrydus jawn.

Cw. Pa lun y bydd Cosp yr Anghyfiawn yn fawr?

Att. 1. Mae Cosp yr Anghyfiawn yn echrydus jawn weithiau yn y byd hwn. *Yr hen fyd a foddwyd â dwfr; Sodom a Gomorra a losgwyd â than; y ddaear a agorodd ei safn, ac a lyngodd Cora a Dathan, a'u holl ddynion hwy, yn fyw i uffern.* Gen. vii. 19. Num. xvi.

2. Mae eu Cosp yn echrydus. Canys, *Ar yr annuwiolion y glawia efe faglau, tân a bwmstan, a phoethwynt ystormus: dymma ran eu phiol hwynt.* Sal. xi. 6.

3. Mae Cosp yr Anghyfiawn yn echrydus. *O blegid y rbwymir hwy draed a dwylaw, a hwy a fwrir i'r tywyllwch eithaf: ac yno y bydd eu llef yn wylofus jawn.* Mat. xxii. 13.

4. Mae eu Cosp yn llym angerddol, trwy bob rhan o honunt, heb fymryn o Gysur na Gobaith am ben eu Poen.

Canys,

Canys, Hyw a yfant o win digofaint Duw, yr hwn yn ddi-gymmysg a dywallldwyd yn phiol ei lid ef. Dat. xiv. 10.

5. Mae eu Cosp hwy yn ddiorphwys, yn ddigwyn, ac yn ddiddiwedd, byth. *Mŵg eu pœnedigaeth bu y fydd yn myned i fynu yn oes oesoedd: ac nid ydynt hwy yn cael gorphwysdra ddydd na nos. Dat. xiv. 11. Mat. xxv. 46. Marc ix. 48.*

Cw. Beth a ddysgwch oddi wrth Gosp yr Anghyfiawn?

Att. 1. Ni ddylai neb gynfigennu wrth Lwyddiant yr Anghyfiawn yn y byd hwn. Canys, y troseddwyd a gyd-ddistrywir: diwedd yr annuwiolion a dorrir ymmaith. Sal. xxxvii. 38.

2. Fe ddylai'r Annuwiol weled eu Perygl. *Canys, os byw yr ydych yn ol y cnawd, meirw fyddwch. Rhuf. viii. 13.*

3. Mi a ddylwn garu Duw. *Am roddi ei uniganedig Fab; fel na cheller pwy tynnag a gredo ynddo ef, ond caffael o hono fywyd tragwyddol. Joan iii. 16.*

4. Mi a ddylwn ofni Duw; nid y rhai a ddrygant ein cyrph. *Eithr ofnwrch yr hwn a ddichon ddistrywio enaid a choroph yn uffern. Mat. x. 28.*

5. Dyled pawb yw, clodfori Duw. *Canys, nid appu ynt-iodd Duw ni i ddigofaint, ond i gaffael jechydwriaeth trwy'r Arglwydd Jesu Grist. 1 Thes. v. 9.*

Cw. Beth yw ystyr Amen, yn niwedd y Gredo?

Att. Ystyr Amen, yn niwedd y Gredo, yw, Felly y credaf: ac felly dylem ni gredu, a dywedud Amen o'n calonnau yn gywir, o's mynnwn fod yn gadwëdig. Canys â'r galon y credir i gyfiawnder, ac â'r genau y cyffesir i jechydwriaeth. Rhuf. x. 10.

DŴWEDD YR AIL RAN.

ESPONIA D

BYR O'R

DEG GORCHYMMYN.

Y DRYDEDD RAN.

Cwestiwn.

BETH yw Rheol eich Hufudd-dod chwi i Dduw?
Atteb. Cyfraith Dduw; a gynhwyfir, yn fyr, yn y Deg Gorchymmyn.

Cw. Pa'm y dylech ufuddhâu i Gyfraith Dduw?

Att. 1. Am mai'r Arglwydd yw ein Barnwr, yr Arglwydd yw ein Deddfwr, yr Arglwydd yw ein Brenhin, ese a'n ceidw. *Esfay xxxiii. 22.*

2. Am fod Digofaint Duw yn dysod ar blant yr anufudd-dod. *Eph. v. 6.*

3. O herwydd y Lles a fydd i'r rhai a ufuddhânt. *Jer. vii. 23.*

Cw. Pa Les a fydd i'r rhai a ufuddhânt?

Att. 1. Hwy a fyddant Drysor priodol i Dduw, o flaen yr holl bobloedd. *Ecsod. xix. 5.*

2. Mae Duw yn eu bendithio hwy, a'u holl feddiant. *Deut. xxviii. 2, 6.*

3. Mae Duw yn gwrando eu Gweddïau. 1 *Joan iii. 22. Diar. xxviii. 9.*

4. Maent hwy yn anwyl i Grist, a thrwyddo ef yn gadwedig. *Mat. xii. 50. Dat. xxii. 14.*

Cw. A ellwch ufuddhâu yn berffaith i Gyfraith Dduw?

Att. 1. Nid allaf ufuddhâu yn berffaith, yn ol gofyniad y Cyfammod Gweithredoedd. *Canys mewn llawer o bethau yr ydym ni bawb yn llithro. Jago iii. 2.*

2. Nid.

2. Nid Ufudd-dod perffaith, yn ol gosyniad y Cyfammod Gweithredoedd, eithr Ufudd-dod Ffydd, yw gosyniad y Cyfammod Gras; sef, Ufudd-dod yn tarddu oddi wrth Ffydd, a thrwy Ffydd yn gymmeradwy, er ei fod yn amherffaith. *Rhuf.* i. 5. xvi. 26.

Cw. Pa ffordd y rhoddwyd Cyfraith Duw i ni?

Att. 1. Fe 'sgrifenodd Duw ei Gyfraith ar y cyntaf ynghalon dyn, cyn pechu o hono. *Rhuf.* ii. 14, 15.

2. Fe 'sgrifenodd Duw ei Gyfraith ar ol hynny ar lechau o gerrig, ac a'i rhoddodd trwy law *Moses* i'r *Juddewön*. *Ecsod.* xx.

3. Fe 'sgrifenwyd y Gyfraith ar ol hynny, yn helaeth, trwy Ysryd Duw yn y 'Sgrythurau. *Hof.* viii. 12.

Cw. Pa sawl Cyfraith a roddodd Duw i'r *Juddewön*?

Att. Tair. 1. Y Gyfraith Foefol; sef, y Deg Gorchymyn, yn Rheol o Ufudd-dod i bawb. *Deut.* v. 1. *Mat.* v. 27. *Rhuf.* iii. 31.

2. Y Gyfraith Farnedigaethol; yn Rheol o Farn wladol, rhwng yr *Juddewön* a'u gilydd. *Lev.* xxvi. 46.

3. Y Gyfraith Ddefodol; yn Rheol o Addoliad Duw yn yr Eglwys *Juddewig*, hyd pan ddeuai Crist, Sylwedd yr holl Gysgodau hynny. *Col.* ii. 14.

Cw. Pa bryd y rhoddwyd y Gyfraith i bobl *Israël*?

Att. 1. Yn y trydydd mis, ar ol eu gwaredu o'r *Aipht*. Canys y mae Duw yn disgwyl Ufudd-dod oddi wrth y rhai a waredir. *Ezra* ix. 13, 14.

2. Pan yr oedd Duw yn adnewyddu ei Gyfammod i hwynt, eise a roddodd Reol o Ufudd-dod iddunt. *Ecsod.* xix. 5—8.

Cw. Ymha le y rhoddwyd y Gyfraith i bobl *Israël*?

Att. Ar fynydd uchel, sef ar ben mynydd *Sinai*; fel y byddai yn amlwg i bawb. *Ecsod.* xix. 20.

Cw. Ymha fodd y rhoddodd Duw y Gyfraith?

Att. 1. Fe orchymynnodd Duw i'r bobl ymsancteiddio. Canys pa fodd y nesâ y rhai halogedig at Dduw? *Ecsod.* xix. 9—11.

2. Fe orchymynnodd Duw fod ffin o amgylch y mynydd; ac na chyffyrddai neb ag ef, rhag cael eu llabyddio. Canys peryglus yw rhuthro dros derfynau'r Gyfraith. *Ecsod.* xix. 12, 13.

3. Fe gymmerodd Duw *Moses* atto ei hun i'r mynydd;

ac wedi iddo ymptydio ddeugain niwrnod a deugain nos, se roddodd Duw y Gyfraith iddo, wedi ei 'sgrifenu ar ddwy lech gan Dduw ei hun. *Ecsod. xxxiv.*

4. Fe roddwyd y Gyfraith mewn modd dychrynadwy. Canys, *Yr oedd taranau, a mell, a chwmmwl tew ar y mynydd, a llais udgorn yn gryf jaww; fel y dychrynodd yr holl bobl. A'r holl synydd a grynodd, a'i fŵg fel mŵg ffwrnais yn esgyn i synu; am ddisgyn o'r Arglwydd arno fel tân.* *Ecsod. xix. 16, 18.*

Cw. Pa'm y rhoddwyd y Gyfraith yn y fath fodd dychrynadwy?

Att. 1. I'n dysgu ni i wasanaethu Duw wrth ei fodd, gyd â gwylder a pharchedig ofn. Canys ein Duw ni fydd dân ysol. *Heb. xii. 28, 29.*

2. I'n dysgu ni i barchu Cyfraith Dduw. Canys, *Efe a sawrbâ ei gyfraith, ac a'i gwna yn anrhydeddus.* *Esay xlii. 21.*

3. I'n dysgu i geisio Crist yn Gyfryngwr, *Megis y ceisiodd yr Israëliaid Moses i sefyll rhyngthynt a Duw, pan welsant y dychryniadau hyn.* *Ecsod. xx. 18, 19.*

4. I ddangos mor ddychrynlyd fydd Dydd y Farn i drof-eddwyr y Gyfraith. *Pwy a saif o flaen ei lid ef! a phwy a gysyd ynghynddaredd ei ddigofaint ef! ei lid a dywelltir fel tân, a'r creigiau a fwrir i lawr ganddo.* *Nah. i. 6.*

5. I ddysgu pawb i wrando Gorchymynnion Duw gyd ag arswyd a pharch. *Megis pe byddent yn clywaid Duw yn eu llefaru wrthunt â'i Enau ei hun, o ganol y tân ar synydd Sinai.* *Deut. iv. 12.*

Cw. Beth a ystyriwch yn flaenaf am y Gorchymynnion?

Att. 1. Awdwr y Gorchymynnion. Canys, *Genau'r Arglwydd a'u llefarodd; a Bys Duw a'u 'sgrifennodd.* *Ecsod. xxxi. 18. xxxii. 16.*

2. Helaethrwydd y Gorchymynnion yn yr ystyr o honnunt. *Dy orchymynnion di fydd dra ehang.* *Sal. cxix. 96.*

Cw. Beth a ystyriwch am Natur y Gorchymynnion?

Att. 1. Maent yn rhwymo holl gynhyrhiadau'r enaid oddi fewn; ac nid ein gweithredoedd oddi allan yn unig, fel cyfraith dynion. *Ni a wyddom fod y ddeddf yn ysprydol.* *Rhuf. vii. 14.*

2. Maent yn gorchymmyn pob Dyledswydd y fo'n wrthwynebol i'r pechodau a waherddir ynddunt; ac yn gwarhadd pob pechod gwrthwynebol i'r dyledswyddau a orchymynnir ynddunt.

3. Maent

3. Maent yn gorchymmyn *pob peth* a berthyn i'r Dyledswyddau a enwir, ac yn gwahardd *pob peth* a berthyn i'r pechodau a enwir, ynddunt.

4. Mae'r Gorchymynnion yn gydgysylltedig â'u gilydd; na's gellir torri un, heb dorri'r lleill i gŷd. *Yr lwn a balle mewn un fwnge, y mae efe yn euog o'r cwbl.* Jago ii. 10.

5. Fe lefarir y Gorchymynnion yn y Nifer Unigol; i ddwyn ar gosf i ni, eu hystyriaid fel pe faem yn clywaid Duw yn eu llefaru wrth bob un o honom ar ei ben ei hun.

Cw. Beth yw Trefn y Gorchymynnion hyn?

Att. Mae'r rhan fwyaf o'r Gorchymynnion yn naccaol sef, i wahardd pechodau.

Cw. Pa'm mae'r rhan fwyaf o'r Gorchymynnion yn naccaol?

Att. 1. O herwydd ein tueddrwydd ni i bechu.

2. O herwydd na fydd y Dyledswyddau a orchymynnir yn gymmeradwy, heb ochelyd y pechodau a waherddir.

Cw. Ymha Drefn y 'sgritenwyd hwy ar y cyntaf?

Att. Ar ddwy Lech. Sef, ein Dyled i Dduw ar y Llech gyntaf, yn y pedwar Gorchymmyn blaenaf; a'n Dyled i Ddynion ar yr ail Lech, yn y chwech Gorchymmyn olaf.

Cw. Pa'm y gosodwyd ein Dyled i Dduw yn y Llech gyntaf?

Att. O b'egid mai i Dduw yn flaenaf y mae'n holl Ufudd-dod yn ddyledus; ac mai o Ufudd-dod i Dduw y dylem gyflawnu ein Dyled i Ddynion.

Cw. Ymha Drefn yr ystyriwch y Gorchymynnion?

Att. Mi ddylwn ystyriaid, 1. Pa Bechodau a waherddir. 2. Pa Ddyledswyddau a orchymynnir ym mhob un o honunt. 3. Pa Eframplau sy'n yr Ysgrythur o Farn Duw a Droseddwy'r Gorchymynnion.

Cw. Pa nifer fydd o honunt?

Att. Deg.

Cw. Pa rai ydynt?

Att. Y rhai hynny a lefarodd Duw yn yr ugeinfed bennodo *Ecsodus*; gan ddywedud, *Myfi gw'r Arglwydd dy Dduw, yr bwn a'tb ddug di allan o wlad yr Aifft, dy y caethiwed.*

Cw. Ai Rhan o'r Gorchymynnion yw hyn?

Att.

Att. Nag ê; eithr Rhagymadrodd Dduw ei hun o flaen y Gorchymynnion, ydyw.

Cw. Beth a ystyriwch yn y Rhagymadrodd?

Att. Tri pheth. 1. Pwy a lefarodd y Gorchymynnion hyn; sef, mai'r Arglwydd a'u llefarodd yn yr ugeinfed bennod o *Esfodus*.

2. Perthynas Duw i'w Bobl; sef, ei fod ef yn Dduw iddunt. Canys efe a ddywaid, *Myfi yw'r Arglwydd dy Dduw*.

3. Y dylï Daioni Duw yn ein Gwardigaethau, ein gwneuthur yn usudd iddo. Canys y mae Duw, wrth roddi'r Gyfraith i bobl *Isrâel*, yn dwyn ar gos iddunt, mai efe a'u gwardodd hwynt allan o wlad yr *Aipht*, ac o dŷ y caethiwed.

Cw. Beth yw'r Gorchymmyn cyntaf?

Att. Na fydded it' dduwiau eraill ger fy mron i.

Cw. Am beth y mae'r Gorchymmyn cyntaf?

Att. Am y Gwrthddrych a ddylem addoli; sef, Duw.

Cw. Pa sawl Rhan fydd yn y Gorchymmyn cyntaf?

Att. Dwy Ran. 1. Y Gorchymmyn ei hun; Na fyddo gennyf dduwiau eraill, ond Duw ei hun yn unig.

2. Yr Ystyriaeth, i'm deffrôï i gadw'r Gorchymmyn; sef, sy mod ger bron Duw. Canys ffyrdd dyn fydd yngolwg yr Arglwydd; ac y mae efe yn dal ar ei holl lwybrau ef. *Diar. v. 21.*

Cw. Pa Bechodau a waherddir yn y Gorchymmyn cyntaf?

Att. 1. Byw yn ddi-Dduw; fel yr ymfydion a ddywedasant yn eu calonnau, *Nid oes un Duw. Sal. xiv. 1.*

2. Arddel duw, neu dduwau eraill, heb y Gwir Dduw. *Canys efe a ddywedodd, Ni chai gydnebod Diw ond myfi. Hos. xiii. 4.*

3. Gweddïo ar y Seintiau, neu'r Angylion. Canys, *Angel o'r nef a ddywedodd, Gwel na wnely h. Dar. xxii. 8, 9.*

4. Dal ar Ofer-goelion Paganaid, ac ymosyn â Chonfurfyr, Swynwyr, a Brydwyr. *Onid â'u Duw yr ymosyn pobl? Esay viii. 19. Lef. xix. 31. 2 Bren. i. 3. Hos. iv. 12.*

5. Anghredu Rhagluniaeth Dduw, neu ymddiried mewn peth arall, yn lle ymddiried yn Nuw. *Jer. xvii. 5. Efcy xxxi. 1.*

6. Dirmygau

6. Dirmygu Addoliad Duw, neu arddel Duw yn rhagrithiol. *Tit. i. 6.*

7. Ceisio'n canmoliaeth a'n gogoniant ein hunain, yn lle Gogoniant Duw. Ag sy'n cadw dyn rhag credu yng Nghrist. *Joan v. 44.*

8. Rhoddi i eraill y cyfryw glod, ag sy ddyledus i Dduw ei hun. *Sal. cxlviii. 13. cxv. 1.*

9. Tyngu i bethau nid ydynt dduwiau. Canys, felly y mae llawer yn gwadu'i Gwir Dduw. *Deut. vi. 13. Jer. v. 7.*

10. Byw mewn Anwybodaeth o Dduw. Fel pe na fyddai un Duw i gael. *Eph. ii. 12.*

Cw. Pa Ddyledswyddau a erchir yn y Gorchymmyn cyntaf?

Att. 1. Bod i ni geisio'r Arglwydd yn Dduw i ni; sef y Gwir Dduw yn unig. *1 Cor. viii. 6.*

2. Bod gennym Wybodaeth am Dduw, a Ffydd yntho. Ac onid ê, yr fym heb obaith gennym, ac heb Dduw yn y byd. *Eph. ii. 12.*

3. Bod i ni wir addoli Duw, a'i ogoneddu, fel yr unig wir Dduw. *Joan iv. Sal. xxix. 2.*

4. Bod i ni roddi ein hunain i Dduw, a'i gymmeryd ei yn Dduw i ni, hyd byth. *Jer. 1. 5.*

5. Bod i ni ymoftwng i Drefn Rhagluniaeth Dduw, ac ymddiried ynddo. *1 Sam. iii. 18.*

6. Bod i ni ofni yr Arglwydd, a'i garu ef, a'i wasanaethu, â'n holl galon, ac â'n holl enaid. *Deut. x. 12.*

7. Bod gennym Zêl dros Ogoniant Duw, gyd ag Edifeirwch am ein pechodau yn ei erbyn ef. *Dat. iii. 19.*

Cw. Pa Esamplau fydd yn y 'Sgrythur o Farn Duw at Droseddwy'r y Gorchymmyn cyntaf?

Att. 1. *Pharao* a'i lu mawr a foddwyd yn y Môr Coch, am wrthod Cyngor Duw, a'i ddirmygu. *Ecsod. v. a xiv.*

2. Chwe chan mil o'r *Juddewon* a ddistrywîd yn yr anialwch, am duchan yn erbyn Rhagluniaeth Dduw. *Num. xiv. Sal. lxxviii. 19—22.*

3. *Saul*, brenhin *Isrâel*, a ymgynghorodd â Dewines; a'r diafol a'i temtiodd ef i ladd ei hun drannoeth. *1 Cron. x. 13. 1 Sam. xxviii. a xxxi.*

4. *Afa* a fu farw o'i glefyd, am ymddiried yn y Meddygon, heb geisio'r Arglwydd. *2 Cron. xvi.*

5. Y brenhin *Nabucodonosor* a yrrwyd allan o'i frenhiniaeth,

ith-
y
yng
duw
y y
y. 7.
dda
yn-
sef.
ho
byd
ni
e
ac
hu,
il-
ar
h,
n-
iv.
a
3.
g-
n-
h,

iaeth, i gyd-fyw ag anifeiliaid y maes dros faith mlynedd;
a'r brenhin *Herod* a drengodd gan bryfed yn ei ysu; am eu
gwag-ogoniant eu hunain, yn lle gogoneddu Duw. *Dan.*
Act. xii.

Cw. Beth yw'r ail Orchymmyn?

Att. Na wna it' ddelw gersfiedig, na llun dim a'r
sydd yn y nefoedd uchod, nac a'r y sydd yn y
ddaeear isod, nac a'r sydd yn y dwfr tan y ddaear. Nac
ymgrymma iddunt, ac na wasanaetha hwynt: o ble-
gid myfi yr Arglwydd dy Dduw wyf Dduw eiddigus;
yn ymweled ag anwiredd y tadau ar y plant, hyd y
drydedd a'r bedwaredd genhedlaeth o'r rhai a'm ca-
sânt; ac yn gwneuthur trugaredd i filoedd o'r rhai
a'm carant, ac a gadwânt fy Ngorchymynnion.

Cw. Am beth y mae'r ail Orchymmyn?

Att. Am y Modd y dylem addoli Duw; sef, nid trwy
Ddelwau.

Cw. Pa sawl Rhan sydd yn yr ail Orchymmyn?

Att. Dwy Ran. 1. Y Gorchymmyn ei hun; Na wnel-
om Ddelwau i'w haddoli.

2. Y Rhesymmau am ein Hufudd-dod iddo.

Cw. Pa Resymmau sydd yn yr ail Orchymmyn am ein
Hufudd-dod iddo?

Att. 1. Fod yr Arglwydd yn Dduw i ni. Am hynny na
ddylem ni addoli Delwau. *Na wna it' ddelw gersfiedig: o*
blegid myfi yw'r Arglwydd dy Dduw.

2. Eiddigedd Duw am ei Addoliad. Fe ddywaid, *Myfi*
wyf Dduw eiddigus. Am hynny ni oddef Duw i'w Bobl
addoli Eilunod, na Delwau. *Ecsod. xxxiv. 14.*

3. Cosp Delwäddolwyr, a'u Heppil ar eu hol. *Canys y*
mae Duw yn ymweled ag anwiredd y tadau ar y plant, hyd y
drydedd a'r bedwaredd genhedlaeth.

4. Fod Eilunaddolwyr yn casâu Duw; ac yn cyffrôi Duw
i'w casâu hwy, a'u heppil.

5. *Trugaredd Dduw i filoedd o'r rhai a'i carant ef, ac a*
gadwânt ei Orchymynnion. Ag y ddylai annog pawb i garu
Duw, a chadw ei Orchymynnion ef.

Cw. A ddylai neb wneuthur Llun, neu Ddelw?

Att.

Att. 1. Ni ddylai neb wneuthur Llun na Delw o Dduw. *I bwy v cyffelybrwch Dduw? a pha ddelw a osodwch iddo?* Eclay xl. 18—25.

2. Ni ddylai neb wneuthur unrhyw Lun, na Delw, i'w addoli, ac ymgrymmu iddo. *Canys ffaidd gan yr Arglwydd, a melldigedig, yw'r neb a wnelo felly.* Deut. xxvii. 15.

3. Nid yw Lluniau cerfiedig er Harddwch, megis y rhai a wnaeth *Moses* i'r Drugareddfa, a *Salomon* yn y Deml, yn anghyfreithlon. *Ecsod.* xxv. 1 *Bren.* vi.

Cw. A ydyw'n gyfiawn i ymweled ag Anwiredd y Tadau ar y Plant, hyd y drydedd a'r bedwaredd Genhedlaeth?

Att. 1. Ni wna Duw yn anghyfiawn â neb. *Canys, Cyfjawn yw Duw yn ei holl ffyrdd, a sanctaidd yn ei holl weithredoedd.* Sal. cxlv. 17.

2. Nid yw Duw yn ymweled ag anwiredd y Tadau ar y Plant, ond y rhai a barhânt yn Anwiredd eu Tadau. *Y plant ni wnant felly, ni byddant bwy feirw am anwiredd eu tadau.* Ezech. xviii. 14, 17.

Cw. Pa'm y mae Duw yn addaw *Trugaredd i filoedd o'r rhai a'i carant*; ac nad yw yn ymweled ag Anwiredd ond hyd y drydedd a'r bedwaredd Genhedlaeth?

Att. Am fod Duw yn hoffi *Trugaredd* yn fwy na Chosp. *Canys, Duw, cariad yw.* 1 Joan iv. 16.

Cw. Pa Bechodau a waherddir yn yr ail Orchymmyn?

Att. 1. Gwneuthur Llun neu Ddelw o Dduw, neu Lun rhyw beth arall, i'w addoli. *Deut.* iv. 23, 24.

2. Ymgrymmu neu ymostwng i Luniau a wnelo eraill. *Deut.* v. 9.

3. Dychymmygu Llun o Dduw yn ein Meddyliau. *Canys Eilunaddoliad ysprydol yw.* *Aet.* xvii. 29. 1 *Cron.* xxviii. 9.

4. Esgeuluso addoli y Gwir Dduw. *Canys i'r diben o addoli Duw, y gwaherddir i ni addoli Delwau.* *Dat.* xiv. 7.

5. Amrywio oddi wrth y Rheol o Addoliad a roddodd Duw ei hun i ni. *Deut.* v. 32. xii. 32.

6. Gwrthwynebu Addoliad Duw yn y Drefn weddaidd a osodir i ni yn gyttun â'i Air ef. 1 *Cor.* xiv. 40. *Heb.* xiii. 17.

7. Ymgyfathrachu ag Eilunaddolwyr; gan fyned i garennydd a chyseillach â hwynt. *Neh.* xiii. 25.

8. Ceisio a hoffi rhyw Greaduriaid, neu Feddiant y Byd, yn fwy na Duw. Am hynny y dywaid yr Apostol, *fod cybydd-dod yn eilunaddoliad.* Col. iii. 5. Rhuf. i. 25. *Ezech.* xiv. 3.

Cw.

Cw. Pa Ddyledswyddau a erchir yn yr ail Orchymmyn?

Att. 1. Bod i ni addoli Duw yn unig; ac nid neb arall.
Yr Arglwydd dy Dduw a addoli; ac ef yn unig a wasanaethi.
Mat. iv. 10.

2. Bod i ni addoli Duw yn ol y Rheol a ordeiniodd Duw;
ac nid yn ol ein dychymmyg ein hunain. *Jos.* i. 7. *Heb.* iii. 5.

3. Bod i ni addoli Duw yn gyflawn ymhob un o'i holl
Ordinhadau; heb esgeuluso neb o honunt. *Mat.* xxviii. 20.

4. Bod i ni addoli Duw yn gyflon bob amser; ac nid
ambell waith yn unig. *Deut.* v. 29.

5. Bod i ni addoli Duw mewn Purdeb, heb fod ein calon-
au yn putteinio yn eilunaddolgar ar ol pethau eraill. *Sal.*
xxiii. 27.

6. Bod i ni addoli Duw â'n hyfryd ac â'n cyrph hefyd;
gan ymgrymmu yn barchus o flaen Duw: megis y'n gwa-
rddir i wneuthur felly i eilunod. *1 Cor.* vi. 20. *Sal.* xcv. 6.
Neb. viii. 6.

7. Bod i ni ddioddef yn hytrach nag addoli neb ond Duw.
Felly tri llangc a roddasant eu cyrph i'w llosgi, yn hytrach
nag addoli delw aur y brenhin. *Dan.* iii.

8. Bod i ni roi, a gwneuthur yn ôl ein gallu, tu ag at
Addoliad y Gwir Dduw. *Ecsod.* xxv. 2. xxxvi. 5.

Cw. Pa Efallau fydd yn yr Ysgrythur o Farn Duw ar
Droseddwy'r ail Orchymmyn?

Att. 1. Tair mil o bobl *Isrâel* a laddwyd, am wneuthur
lo tawdd i'w addoli. *Ecsod.* xxxii.

2. Dinystr a ddaeth ar holl dŷ *Gedeon*, am wneuthur
Ephod i addoli Duw o'i ddychymmyg ei hun, yn wrthwy-
neb i Orchymmyn Duw. *Barn.* viii. 27.

3. Am Eilunaddoliad *Manasse*, y dygodd Duw ar y bobl
edwar rhywogaeth o farn; y cleddyf i ladd, a'r cwm i larpio,
a'r adâr y nesoedd ac anifeiliaid y ddaear i ysu ac i ddifa.
1 Cron. xv. 3, 4.

4. Digofaint Duw a ennynodd yn erbyn pobl *Isrâel*, ac a
parodd grogi eu holl bennaethiaid hwynt, am ymgysyllachu
ag Eilunaddolwyr *Baalpeor*. *Num.* xxv. 3, 4.

5. Coluddion *Jehoram* a aethant allan o'i gorph ef, ac a
fu farw o glefydau drwg, am iddo dynnu'r bobl gyd ag ef i
putteinio yn ol Delwaddoliad. *1 Cron.* xxi. 11—20.

6. *Amon*, brenhin *Juda*, a laddwyd gan ei weision yn ei
ei hun, am ymadael oddi wrth Addoliad Duw ei dadau.
Bren. xxi. 22, 23.

7. *Nadab*

7. *Nadab* ac *Abihu*, meibion *Aaron*, a laddwyd â than o'r nef ger bron Duw yn yr Addoliad, am offrymmu â than dieithr. *Lef. x. 1, 2.*

8. Yr *Juddewön* a dynnasant Felldith Dduw ar eu pennau, am gadw rhan o'r Offrymmau a'r Degwm, ag oedd yn perthyn i Addoliad Duw. *Mal. iii. 8, 9.*

Cw. Beth yw'r trydydd Gorchymmyn?

Att. Na chymmer Enw yr Arglwydd dy Dduw yn ofer: canys nid dieuog gan yr Arglwydd yr hwn a gymmero ei Enw ef yn ofer.

Cw. Am beth y mae'r trydydd Gorchymmyn?

Att. Am y Parch sy ddyledus i Enw Duw.

Cw. Beth a ystyriwch yn y trydydd Gorchymmyn?

Att. Tri pheth. 1. Beth yw *Enw* Duw.

2. Beth yw cymmeryd Enw Duw yn ofer.

3. Y *Perygl* o gymmeryd Enw Duw yn ofer.

Cw. Beth a feddylier wrth *Enw* Duw?

Att. 1. Enwau a Thirlau Duw yn y 'Sgrythur. 2. Priodoliaethau Duw. 3. Gair Duw. 4. Addoliad Duw, a'i Ordinhadau. 5. Gwethredoedd Duw, a'i Ragluniaeth.

Cw. Beth yw cymmeryd Enw Duw yn ofer?

Att. 1. Esgeuluso Duw, a'r Pethau sanctaidd a berthyn iddo.

2. Arferu Enw Duw, a'r Pethau sanctaidd a berthyn iddo, yn ddiles ac yn ysgafn.

Cw. Beth yw'r *Perygl* o gymmeryd Enw Duw yn ofer?

Att. Mae, *Nid dieuog gan yr Arglwydd yr hwn a gymmero ei Enw ef yn ofer.* Sef, bod ei bechod yn ddielgu, ac na chaiff ddiangc yn ddigosp.

Cw. Pa ffordd y cymmerir Enw Duw yn ofer?

Att. 1. Trwy enwi Duw yn gwtymmol, ac yn ysgafn, yn ein hymadrodd cyffredin. *Lef. xxii. 32.*

2. Trwy chwedleua yn anystyriol, neu yn gellweirus am Bethau a berthyn i Sancteiddrwydd.

3. Trwy arferiad ysgafn ac ofer o Addoliad Duw, a Dyledswyddau Crefydd. *Mat. xv. 8, 9.*

4. Trwy bob math o lwon ofer ac afreidiol. *Pob un dyngo, a dorrir ymmaith gan felldith Dduw—Hwy a syrthian i farnedigatth. Zec. v. 3. Jago v. 12.*

Cw. A ydyw pob llwon neu dyngu'n bechod?

Att. 1. Mae tyngu'n anudon, a phob tyngu ofer ac afreidiol, yn bechodau 'igeler. *Y neb a wnelo felly, a lenwir o anwiredd; ac nid ymddy dial â'i dŷ ef.* Eclus. xxiii. 9—11.

2. Mae'n gyfreithlon i dyngu'r Gwirionedd yn barchus, pan fyddo'n angenrheidiol, o flaen ein Llywïawdwyr. *Heb.* vi. 16. *Ecsod.* xxii. 11.

Cw. Pa Bechodau a waherddir yn y trydydd Gorchymyn?

Att. 1. Dyfstyru Gwafanaeth ac Addoliad Duw, fel peth dilefiant. *Mal* iii. 4. *Job* xxi. 14, 15.

2. Troi oddi wrth Wafanaeth Dduw ar ol ei arddel, er cabledd i Enw Duw. *Jer.* xv. 6.

3. Arferiad ysgafn twyllodrus o Ddyledswyddau Crefydd. *Canys yn ofer y cymmerant hwy Enw Duw yn eu genau.* *Mat.* xv. 8, 9. *Jer.* xlviii. 10.

4. Pob rhegfeydd a melldithion. *Ar ben y melldithiwr ei hun y deuant.* *Sal.* cix. 17.

5. Pob llwon anghywir ac anudon. *Duw ei hun a fydd yn dyf cyflym yn eu hertyn.* *Mal.* iii. 5.

6. Pob math o lwon ofer am ben ein geiriau cyffredin. *Yr hwn a dyngo, a dorrir ymmaith; a melldith Dduw fydd yn ei dŷ ef.* *Zec.* v. 3.

7. Pob arferiad ysgafn ammharchus o Enw Duw yn ein hymadroddion cyffredin. *Gelynion yr Arglwydd a gymmerant ei Enw ef yn ofer.* *Sal.* cxxxix. 20.

8. Pob arferiad o Enw Duw mewn swyngyfaredd neu gonfuriaeth. *Ffiidd gan yr Arglwydd yw pawb a wnelo felly.* *Deut.* xviii. 10—12.

9. Gwawdio Pobl Dduw, a elwir ar ei Enw ef. *Canys gwawdio a difenwi Duw ei hun y maent.* *1 Thef.* iv. 8. *Sal.* lxxiv. 18.

10. Torri'r Addunedau a wnaethom yn Enw Duw; neu wneuthur addunedau pechadurus yn ei Enw ef. *O herwydd hyn y gwylia Duw arnom er niweid, ac nid er daioni.* *Jer.* xlv. 25, 27. *Preg.* v. 4, 5.

11. Ceisio anrhydedd i'n henwau'n hunain, yn lle gogoneddu Duw. *Sal.* cxv. 1. *Efsay* xlviii. 11.

12. Bucheddau drwg dan broffes o Grefydd, er achlysur i eraill gablu Enw Duw o'n pligid ni. *Rhuf.* ii. 23, 24.

Cw. Pa Ddyledswyddau a erchir yn y trydydd Gorchymyn?

D

Att.

Att. 1. Bod i ni lefaru'n barchus am Enw Duw, a mynegu ei Foliant ef â'n geneuau. *Sal.* li. 15.

2. Bod i ni feddwl yn barchus am Enw gogoneddus Duw yn ein calonnau. *Mal.* iii. 16.

3. Bod i ni fwriadu gogoneddu Enw Duw ymhob gwaith a wnelom â'n dwylaw. *1 Cor.* x. 31. *Mat.* v. 16.

4. Bod i ni ogonedu Enw Duw â'n cyfoeth, ac â'r peth pennaf o'n holl ffrwyth. *Dior.* iii. 9.

5. Bod i ni ogoneddu Enw Duw, ynghyflawniad parchus o'i holl Addoliad ef. *Lef.* x. 3. *Sal.* lxxvi. 2.

6. Bod i ni gyflawni'r Adduned ddbechod a wnaethom yn Enw Duw. *Sal.* l. 14.

7. Bod ein Llwon cyfreithlon, pan ein gelwir i roi Tyftiolaeth, yn gywir ac yn barchus yn Enw Duw. *Jer.* iv. 2.

8. Bod i ni ystyriaid Gweithredoedd Duw, a llefaru am danunt yn barchus, er Gogoniant iddo. *1 Cron.* xvi. 8, 9.

9. Bod i ni jawn arferu a pharchu pob peth cyflegredig a berthyn i Enw Duw. *Sal.* xcvi. 8. *Efay* xii. 4.

10. Bod i ni ddyrchafu Enw dyrchatadwy Duw yn ben-naf o bob peth. *Carys ei arddrchowgrwydd ef fydd uwch law daear a n.foedd.* *Sal.* cxlviii. 13.

Cw. Pa Efamplau fydd o Farn Duw ar Droseddwy'r y trydydd Gorchymyn?

Att. 1. *Sennacerib*, brenhin *Affyria*, a laddwyd gan ei blant ei hun, a phump a phedwar ugain a chant o filoedd a laddwyd yn ei werfylli ef yn yr un nos, am iddo ef gablu Enw Duw. *2 Bren.* xix.

2. Mab i wraig o *Isrâel* a labyddiwyd gan y gynnulleidfa, trwy Orchymyn Duw, am iddo feildigo a chablu Enw'r Arglwydd. *Lef.* xxiv. 14.

3. Meibion *Sedecia*, brenhin *Jerusalem*, a laddwyd o flaen ei wyneb; ac yna y tynnwyd ei lygaid ef o'i ben, ac a'i rhwymwyd yn garcharor â gefynnau pres; am dorri'r llw a wnaethai efe. *Ezec* xvii. 18, 19. *2 Bren.* xxv. 7.

4. Y ddaear a ofidiodd, a'i thirion leoedd a sychodd, am lwon ofer a halogedig ei thrigolion. *Jer.* xxiii. 10. *Hof.* iv. 2, 3.

5. Tair blynedd o newyn a ddaeth ar bobl *Isrâel*, a faith o feibion *Saul* a grogwyd, am dorri'r adduned a wnaethpwyd, yn Enw Duw, â'r *Gibeoniaid*, lawer blwyddyn o'r blaen. *2 Sam.* xxi.

6. Y brenhin *Saul* a gollodd ei frenhiniaeth a'i fywyd, am fyned at ddewines yn ei gyfyngder, er cabledd i Enw Duw. 1 *Cron.* x. 13, 14.

7 Llaw *Jeroboam* a ddiffwythodd; a'r *Juddewön* a roddwyd i gleddyfau'r *Caldeaid* i'w lladd; yn hen ac yn jeuaingc, a'u teml a'u dinas i'w llosgi, am wrthod Gair yr Arglwydd. 1 *Bren.* xiii. 4. 2 *Cron.* xxxvi.

8. *Eutycus* a syrthiodd i lawr yn farw, am gysgu dan Air Duw. Ac *Elymas* a darawyd â dallineb, am wrthwynebu Gweinidogaeth *Paul* a *Barnabas*, ag oedd yn llefaru yn Enw'r Arglwydd. *Act.* xx. 9. xiii. 8—11.

9. Llawer o'r *Corinthiaid* a fuont feirw, ac eraill a darawyd â chlesydau, am eu hymddygiad anweddus yn Swpper yr Arglwydd. 1 *Cor.* xi. 29. 30.

10. Bradwriaeth a gododd yn erbyn *Amasia*, brenhin *Juda*, ac efe a laddwyd; am droi oddi with Dduw, er ammharch iddo, ar ol dechreu yn dda. Plentyn y Brenhin *Dafydd* a fu farw, a'r cleddyf nid ymadawödd â'i dŷ ef; am iddo roi achos i elynion yr Arglwydd i gablu. 2 *Cron.* xxv. 27. 2 *Sam.* xii. 10, 14.

Cw. Beth yw'r pedwerydd Gorchymmyn?

Att. Cofia y Dydd Sabboth, i'w sancteiddio ef. Chwe' diwrnod y gweithi, ac y gwnai dy holl waith; ond y feithfed Dydd yw Sabboth yr Arglwydd dy Dduw. Na wna ynddo ddim gwaith, tydi, na'th fab, na'th ferch, na'th wafanaethwr, na'th wafanaethferch, na'th anifail, na'th ddieithr ddyn a fyddo o fewn dy byrth. O herwydd mewn chwe' diwrnod y gwnaeth yr Arglwydd y nefoedd a'r ddaear, y môr, a'r hyn oll fydd ynddunt, ac a orphwysodd y feithfed Dydd: am hynny y bendithiodd yr Arglwydd y Dydd Sabboth, ac a'i sancteiddiodd ef.

Cw. Am beth y mae y pedwerydd Gorchymmyn?

Att. Am Gadwraeth y Sabboth.

Cw. Beth a ystyriwch yn y pedwerydd Gorchymmyn?

Att. Dau beth. 1. Pa beth a orchymynnir.

2. Y Rhesydd am gadw'r Sabboth.

Cw. Pa beth a orchymynnir ymma?

Att. Pum peth. 1. Bod i ni gofio y Dydd Sabboth; nid bod yn ddiotal am dano.

2. Bod i ni gadw'r Sabboth yn sanctaidd; nid ei halogi.

3. Bod i ni dros chwe' diwrnod weithio (nid seguro) a gwneuthur ein holl waith.

4. Bod i ni orphwys ar y feithfed Dydd; ac na wnelom ynddo ddim gwaith.

5. Bod i ni, a'n holl ddynion, a'n dà, orphwys ar y Sabboth.

Cw. Pa Resymmau fydd ymma am gadw'r Sabboth?

Att. Pedwar. 1. Am i Dduw roddi i ni chwe' diwrnod i weithio, ac ond un yn unig i orphwys.

2. Am fod Duw yn cadw'r Dydd hwn iddo ei hun. *Y feithfed dydd yw Sabboth yr Arglwydd dy Dduw.* Ac ni ddylem ni yspeilio Duw o'i Eddydd ei hun.

3. Am i Dduw, ynghreadigaeth y byd, orphwys ar y feithfed Dydd, er eifamp i ni orphwys hetyd.

4. Am i Dduw fendithio'r feithfed Dydd, a'i sancteiddio. Ac ni ddylai neb halogi'r Dydd a gyffegrodd Duw.

Cw. Beth yw Sabboth?

Att. Gorphwysfa. Am y dylid cadw'r Dydd hwnnw yn Orphwysfa sanctaidd i'r Arglwydd.

Cw. I ba Ddiben yr ordeiniwyd y Sabboth?

Att. 1. I Bobl Dduw ymgynnull i gydaddoli Duw yn gyhoeddus.

2. I gynnal Cofadwriaeth o Weithredoedd gogoneddus Duw.

3. I ddyn ac anifail orphwys oddi wrth ludded eu gwaith; ac i fod yn gyffelybiaeth o'r Orphwysfa fydd etto yn ol i Bobl Dduw yn y Nef. *Heb. iv.*

Cw. Pa bryd yr ordeiniwyd y Sabboth?

Att. 1. Fe ordeiniwyd y sabboth o'r dechreuad, yn 'stad diniweidrwydd dŷn, yn Goffadwriaeth o Greadigaeth y Byd. *Gen. ii. 2, 3.*

2. Fe ordeiniwyd y Sabboth megis o'r newydd drachefn, yn Goffadwriaeth o Warediad Pobl *Isrâel* o wlad yr *Aipht.* *Deut. v. 15.*

3. Fe ordeiniwyd y Sabboth dan yr Efengyl, yn Goffadwriaeth o Adgyfodiad Crist, wedi gorphen Gwaith ein Prynedigaeth ni.

Cw. Pa Ddydd o'r wythnos yw'r Sabboth?

Att. 1. Y feithfed Dydd, sef y Dydd olaf o'r wythnos, oedd Sabboth yr *Juddewön*, yn Goffadwriaeth o Greadigaeth y Byd.

2. Y Dydd cyntaf o'r wythnos yw'n Sabboth ni, yn Goffadwriaeth, nid yn unig o Greadigaeth, eithr yn bennaf o Brynedigaeth y Byd trwy Grift.

Cw. Pa fodd y protwch, newid y Sabboth o'r Dydd olaf i'r Dydd cyntaf o'r wythnos?

Att. 1. Mae'n ddiammeu, fod Awdurdod gan Grift i wneuthur hynny. *Canys efe a ddywedodd, Y mae Mab y dŷn yn Arglwydd ar y sabboth.* Marc ii. 8.

2. Ar y Dydd cyntaf o'r wythnos y cyfododd Crist. *Marc xvi. 9.*

3. Ar y Dydd cyntaf o'r wythnos yr ymddangosodd efe gyntaf, ac amryw o weithiau, i'w Ddisgyblion ar ol ei gyfodi. *Mat. xxviii. 1—11. Joan xx. 19, 20, 26.*

4. Ar y Dydd cyntaf o'r wythnos yr oedd yr Eglwys yn ymgynnull, yn bennaf, i addoli Duw. *Aët. i. 1, 2, 3. xx. 7.*

5. Ar y Dydd cyntaf o'r wythnos y disgynodd yr Ysryd Glân ar yr Apostolion. Ac ar y Dydd hwnnw yr oedd *Joan* yn yr ysryd, ac y datguddiwyd iddo bethau rhyfedd. *Aët. ii. 1—4. Dat. i. 10.*

6. Dydd yr Arglwydd y galwyd y Dydd cyntaf o'r wythnos; ac a gadwyd o hynny allan yn sanctaidd i'r Arglwydd gan yr Apostolion, a'r holl Eglwyf Cristionogol. *Dat. i. 10.*

Cw. Pa faint o'r Sabboth fydd i'w sancteiddio i Dduw?

Att. Y Dydd Sabboth, nid rhan o hono, a enwir yn y Gorchymryn. Sef, *Moliannu'r Arglwydd bob bore, ac felly bfydd brydnawn.* 1 Cron. xxiii. 30.

Cw. Pa beth fydd i'w wneuthur ar y Sabboth?

Att. Tri pheth. 1. Addoliad Duw, a'r Pethau a berthyn iddo yn yr Eglwys a'r Teulu.

2. Gwaith angenrheidiol, na eilir ei wneuthur bryd arall.

3. Gweithredoedd o Drugaredd i ddyn ac anifail. *Am fod Duw yn ewyllysio trugaredd o flaen aberth.* Mat. xii. 7.

Cw. Pa Bechodau a waherddir yn y pedwerydd Gorchymryn?

Att. 1. Gweithio, siwrneia, a negeseua. *Canys y mae Duw yn bwgwib torri ymmaith yr enaid a wnelo felly ar y sabboth.* Lef. xxiii. 30.

2. Chwareuon a diotta, disyrrwch a geiriau ofer, ac ymddiddanion

ddiddanion am bethau amherthynafol i Sancteiddiad y Sabboth. *Esay* lviii. 13, 14.

3. Rhodienna'n sefur oddi amgylch, a chysgu yn fwrthlyd; yn lle treulio'r Dydd yn sanctaidd. *Diar.* vi. 9.

4. Absennu'n ddiachos oddi wrth Addoliad Duw yn ei Eglwys; gan ddiystyru'r peth a ordeiniodd Duw i'n bendithio. *Sal.* cix. 17.

5. Dyfod i Addoliad Duw yn ei Eglwys i wneuthur negesau bydol; gan wneuthur Tŷ Dduw yn dŷ marchnad. *Joan* ii. 16.

6. Ymddwyn yn anystyriol ac yn anysprydol yn Addoliad Duw. *Gan nesáu atto â'r genau, ac yn y galon ymbellhâu oddi wrtho.* *Mat.* xv. 8.

7. Gweled y Sabboth yn faich, a blino ar y Dydd arbenig a drefnodd Duw er Jechydwriaeth i ni. *Amos* v. 8.

8. Anghofio ymbarottôi yn ofalus ar fedr y Sabboth ymlaen-llaw, a'i ddefnyddio ar ol ei ddarfod. *Ecsod.* xx. 8.

9. Coddef i'n plant a'n teulu, neu pwy bynnag y fo dan ein llywödraeth, halogi'r Sabboth. *Ecsod.* xx. 10.

Cw. Pa Ddyledswyddau a erchir yn y pedwerydd Gorchymmyn?

Act. 1. Bod i ni orphwys oddi wrth ein gwaith ein hunain ar y Sabboth. *Deut.* xvi. 8.

2. Bod i'n holl eiddo, sef ein dynion a'n hanifeiliaid, orphwys ar y Sabboth. *Ecsod.* xxiii. 12.

3. Bod i ni roddi heibio ein geiriau a'n difyrrwch ein hunain, i anrhydeddu'r Sabboth, ac i ymhyfrydu ynddo. *Esay* xlvi. 13. *Sal.* cxviii. 24.

4. Bod i ni ddysod, yn gyffon, ar y Sabboth, i Addoliad Duw. *O sabboth i sabboth (y bydd) i bob cnawd ddysod i addoli ger fy mron i, medd yr Arglwydd.* *Esay* lxvi. 23.

5. Bod i ni ddysod mewn pryd i Addoliad Duw, ac nid yn ddiweddar. *Ar y seithfed dydd y codasant yn fore ar godiad y wawr.* *Jos.* vi. 15.

6. Bod i ni nesáu yn barchus at Addoliad Duw ar y Sabboth. *Gwylia ar dy droed, pan fydddech yn nyned i dŷ Dduw.* *Preg.* v. 1.

7. Bod i ni ymaflyd yng Nghyfammad Duw, megis o'r newydd, ar y Sabboth. *Gwyn ei fyd y dŷn a wnelo byn; a mab y dŷn a ymaflo ynddo.* *Esay* lvi. 2, 4.

8. Bod

8. Bod i ni barodi ar fedr y Sabboth, a'i ddefnyddio yn dda; fel y bo yn arwydd Cyfammod rhyngom a Duw. *Ezec.* xx. 20

9. Bod i Bennauteuluoedd beri i'w plant a'u tylwyrh gadw'r Sabboth, a dysgu iddynt Wybodaeth o Dduw. *Sal.* lxxviii. 5.

10. Bod i bob Swyddogion edrych am Gadwraeth y Sabboth. *Nehemia* a geryddodd halogwyr y Sabboth, ac a ofododd ei weision i wyllo na wnaent felly drachefn. *Neb.* xlii. 15—21.

Cw. Pa Eifamp'lau fydd yn yr Yfgrhythur o Farn Duw ar Droseddwyr y Sabboth?

Att. 1. Fe orchymynnodd Duw i bobl *Isräel* ladd yn farw y neb a halogai'r Sabboth. *Ecsd.* xxx. 14, 15.

2. Gŵr o *Isräel* a labyddiwyd â cherrig, gan yr holl gynulleidfâ, am gynnutta ar y Sabboth. *Num.* xv. 32—36.

3. Duw a dywalltodd ei Lid ar *Isräel* yn yr anialwch, i'w difetha hwynt, am halogi'r Sabboth. *Ezec.* xx. 13.

4. Duw ei hun a gynneuodd dân ym mhyrth *Jerusalem*, ac a ysodd ei phalafau, na's gellyd ei ddiffoddi; am nad oedd ei phreswylwyr yn sancteiddio'r Sabbothau. *Jer.* xvii. 27.

5. Duw a dywalltodd ei Ddigofaint ar Offeiriaid yr *Ju-aldewön*, ac â thân ei Lidiowgrwydd y difethodd efe hwynt; am guddio eu llygaid oddi wrth y Sabbothau, ac na edrychent yn ofalus am Sancteiddiad y Sabboth. *Ezec.* xxii. 26, 31.

Cw. Beth yw y pummed Gorchymmyn?

Att. Anrhydedda dy Dâd a'th Fam; fel yr estyner dy ddyddiau ar y ddaear, yr hon y mae yr Arglwydd dy Dduw yn ei rhoddi i ti.

Cw. Am ba beth y mae'r pummed Gorchymmyn?

Att. Am yr Anrhydedd fydd ddyledus i'm Rhieni, ac i bawb yn ol eu graddau.

Cw. Pa'm y gosodir y Gorchymmyn hwn yn flaenaf, yn yr ail Lech?

Att. Am mai fy Nyled pennaf, nefaf at ogoneddu Duw, Tad ein hyfprydoedd, yw, anrhydeddu fy Rhieni.

Cw. Beth a ystyriwch yn y pummed Gorchymmyn?

Att. Dau beth. 1. Y Ddyledswydd a orchymynnir; sef, *anrhydded* lu fy Rhieni.

2. Addewid Duw i'm hannog i'w hanrhydeddu hwynt: *Fel yr estlyner dy ddyddiau ar y ddaear, yr hon y mae'r Arglwydd dy Dduw yn ei rhoddi i ti.*

Cw. Pa lun yr estlynir dyddiau'r rhai a anrhydeddant eu Rhieni?

Att. 1. Ni thorrir hwy ymmaith cyn eu hamser, trwy Farn Duw. *Carys ofn yr Arglwydd a estyn ddiddiau: ond blynyddedd y drygionus a fyrhêir.* *Diar.* x. 27.

2. Y neb a anrhydeddo Dduw a'i Rieni, a gaiff Ddaioni, a byw yn ddigon hir i swynhâu Bywyd tragwyddol. *Di-gonaf ef (medd yr Arglwydd) â hir ddyddiau, a dangosaf iddo fy jecbydwriaeth.* *Sal.* xci. 16. *Eph.* vi. 2, 3.

Cw. Pa Rieni a ddylech anrhydeddu?

Att. 1. Ein Rhieni gwladol; sef, y Brenhin, a'n Llyw-iaawdwyr dano. *Ymddarestynged pob enaid i'r awdurdodau goruchel.* — *Osnwch Dduw, ac anrhyddedwch y brenhin.* *Rhuf.* xiii. 1—6. 1 *Pedr* ii. 13, 14, 17.

2. Ein Rhieni ysprydol; sef, Gweinidogion Gair Duw, a'n Hathrawön. *Gan wneuthur cyfrif mawr o benunt mewn cariad, er mwyn eu gwaith.* 1 *Thef.* v. 12, 13. 1 *Tim.* v. 17.

3. Ein Rhieni naturiol; sef, fy Nhad a'm Mam.

4. Ein Rhieni teuluol, a phawb yn ol eu graddau. *Perch-wch bawb.* — *A lyddwch bawb yn ofstyngedig i'w gilydd.* 1 *Pedr* ii. 17. v. 5.

Cw. Beth yw'ch Dyled i'ch Rhieni gwladol; sef, y Brenhin, a'r Llyw-iaawdwyr?

Att. 1. Ufudd-dod i'w Hordinhadau cyfiawn hwynt. 1 *Pedr* ii. 13, 14.

2. Llefaru'n barchus ac yn ddigabl am danunt. *Ecsod.* xxii. 28.

3. Talu'r Deyrnged a fo'n ddyledus iddunt. *Rhuf.* xiii. 7.

4. Cadw yn ffyddlon ein Llw iddunt. *Preg.* viii. 2.

5. Ymostwng i'r Farn a roddont. *Diar.* xxix. 26.

6. Gweddïo drostunt. 1 *Tim.* ii. 1.

Cw. Beth yw'ch Dyled i'ch Rhieni Ysprydol, a'ch A-thrawön?

Att. 1. Gweddïo am Weinidogion ffyddlon. *Mat.* ix. 38.

2. Gweddïo Duw am eu Llwyddiant. 1 *Thef.* v. 25.

3. Ymostwng i'w Haddysg jachusol hwynt. *Heb.* xiii. 17.

4. Byw

4. Byw yn addas i'w Gweinidogaeth, fel na feier arni.
2 Cor. vi. 3.

5. Dangos Parch a Chariad iddunt er mwyn eu Gwaith.
1 Tim. v. 17. 1 Thes. v. 13. 2 Cor. viii. 24.

6. Cynnorthwyo'n Gweinidogion, a'u cynnal yn eu Gwaith.
3 Joan 8. Phil. iv. 3. Gal. vi. 6.

7. Ymwrthod â phob Anghydfod ac Ymbleidiau, ag y fo'n Rhwystr ac yn Ddigalondid iddunt. Rhuf. xvi. 17.
1 Cor. i. 10. Phil. ii. 2. Heb. xiii. 9.

Cw. Beth yw'ch Dyled i'ch Rhieni naturiol; sef eich Tad a'ch Mam?

Att. 1. Ymddwyn yn oftyngedig ac yn barchus tu ag attunt. Fel yr estyner fy nyddiau, ac y byddo'n dda i mi ar y ddaear.—Ruth a fu garuaidd i Fam ei Gŵr; a Duw a roddes iddi lwyddiant ac anrhydedd mawr. Deut. v. 16. Llyfr Ruth.

2. Ufuddhâu i'm Rhieni ymhob peth (cyfreithlon.) Canys hyn sydd yn rhyngu bodd i'r Arglwydd yn dda.—Duw a fendithiodd dylwyth y Recabiaid, am gadw gorchymmyn Jonadab eu tad. Col. iii. 20. Jer. xxxv. 18, 19.

3. Mawrhâu a chymmorth ein Rhieni, yn eu Hangen a'u Henaint. Gan dalu'r pwyth iddunt: canys hyn sydd dda a chymmeradwy ger bron Duw.—Cynnorthwya dy âd yn ei henaint, ac na thriflâ f yn dy fyw: o's palla ei synwyr, cyddwg og ef. 1 Tim. v. 4. Eclus. iii. 12, 13.

4. Perfwadio'n Rhieni yn serchogaidd i'r hyn y fo da. Na cherydda hynafswr, eithr cynghora ef megis tad. 1 Tim. v. 1.

5. Derbyn a chadw Addysg dda fy Rhieni. Fy Mab, gwrandio addysg dy dad; ac nac ymado â chyfraith dy fam. Diar. i. 8.

6. Ymostwng mewn ofn parchus i Geryddon ein Rhieni. Ofnwch bob un ei fam a'i dad.—Dŷn ffol a ddiystyra addysg ei dad: ond y neb a ddiodddefo gerydd, sydd gall. Lef. xix. 3. Diar. xv. 5.

7. Byw yn ddoeth ac yn dduwiol, er cyfur i'n Rhieni. Tad y cyfiawn a ofoledda yn fawr; a'r neb a genhedlo fab doeth, a lawenhâ o'i blegid.—Mab doeth a wna dad llawen a mab ffol a driflâ ei fam. Diar. xxiii. 24. x. 1.

8. Gweddïo dros ein Rhieni. Canys fe ddylai fod ymbiliau, gweddïau, deisyfiadau, a thalu diolch, dros bob dŷn. 1 Tim. ii. 1.

9. Priodi yn ol Cyngor a Chydsfyniad ein Rhieni. *Isaac a briododd yn ol ewyllys ei dad; a Duw a'i bendithiodd ef yn helaeth iawn.* Gen. xxiv.

Cw. Pa Bechodau yn erbyn eich Rhieni a waherddir yn y pummed Gorchymmyn?

Att. 1. Diystyru Cerydd ein Rhieni. *Dau fab Eli ni wrandawent ar lais eu tad; a bwy ill dau a laddwyd yn yr un dydd.* 1 Sam. ii. a iv.

2. Cymmeryd Meddiant ein Rhieni, heb eu Cennad. *Y neb a yspeilia ei dad, neu ei fam, ac a ddywaid, Nid yw byn gamwedd; sydd gymmar i ddynystriwr.* Diar. xxviii. 24.

3. Anufudd-dod i'n Rhieni. *Duw a orchymynnodd i'r holl ddinas ddwyn allan y mab cyndyn, ni wrandawai ar lais ei dad neu ei fam, a'i labyddio yn farw â meini.* Deut. xxi. 18, 21.

4. Dirmygu neu wawdio ein Rhieni. *Melldigedig yw'r bwn a ddirmygo ei dad, neu ei fam: a dywedid yr holl bobl, Amen.—Cigfrain y dyffryn a dyn ei lygaid, a chywion yr eryrod a'i bwyty.* Deut. xxvii. 16. Diar. xxx. 17. Ezech. xxii. 7.

5. Taro neu felldithio ein Rhieni. *Y neb a darauo ei dad, neu ei fam; rhodder ef i farwolaeth. O's bydd neb a felldigo ei dad, neu ei fam; lladder ef yn farw.* Eclod. xxi. 15. Lef. xx. 9.

6. Trachwantu Etifeddiaeth ein Rhieni. *Abfalom a chwennychodd frenhiniaeth Dafydd ei ddad; ac efe a ddaliwyd ynghrôg ym mrig derwen wrth wallt ei ben hyd oni laddwyd ef.* 2 Sam. xviii.

7. Cyhoeddi gwaradwydd ein Rhieni. *Cam, mab Noa, a fynegodd am noethni ei dad; a'i fab yntef a felldithiwyd, ac a wnaed yn was gweision ei frodyr.* Gen. ix.

8. Priodi heb Gyngor ein Rhieni. *Esau a briododd yn erbyn ewyllys ei dad a'i fam; ac efe a gollodd y fendith a'i enedigaeihfaint.* Gen. xxvii.

Cw. Beth yw Dyled Rhieni tu ag at eu Plant?

Att. 1. Dwyn eu Plant i Deyrnas Dduw, sef ei Eglwys ef, rwy Grist yn y Bedydd. *Canys eiddo y cyfryw rai yw teyrnas Dduw.* Marc x. 14.

2. Dysgu eu Plant yng Ngair Duw. *Fel y gwybyddo'r oes a d'el, sef y plant a enir: a phan gyfodont, y mynegont bwy i'w plant twythau.* Sal. lxxviii. 5, 6. Diar. xxii. 6.

3. Llefaru wrth eu Plant am Weithredoedd Duw; sef, Creadigaeth

Creadigaeth a Phrynedigaeth y Byd. *Hyspyfa hwynt i'th feibion, ac i feibion dy feibion.* Deut. iv. 9. Joël i. 3.

4. Ceryddu eu Plant er Lles iddunt. *Yr hwn a arbedo'r wiâlen, fydd yn casâu ei fab: ond yr hwn a'i câr, a'i cerydda mewn amser.* Diar. xiii. 24. xix. 18. xxii. 15. xxiii. 13, 14. xxix. 15, 17.

5. Rhoddi Esampl dda i'w Plant. *Y cyfiaw'n a rodia yn ei uniondeb: gwyn eu byd ei blant ar ei ol ef.* Diar. xx. 7.

6. Dwyn eu Plant i fynu i Alwëdigaeth onest. *Un o blant Adda oedd lafurwr; a'r llall oedd fugail defaid.* Gen. iv. 2. 1 Cor. vii. 20.

7. Gwedd o beunydd dros eu Plant. *Job a gyfedai yn fore, i offrymmu dros ei blant, yn ol eu rhifedi hwynt oll.* Job i. 5.

8. Priodi eu Plant â Theulu y Ffydd; fel na jauer hwynt yn anghymharus gyd â'r rhai digrêd. *Ni fynnai Abraham wraig i'w fab, ond o deulu'r ffydd.* 2 Cor. vi. 14. Gen. xxiv.

9. Ymddwyn yn garuaid tu ag at eu Plant. *Nid yn afrelymmol mewn dim. Eithr eu maethu hwynt yn addysg ac atbiawiaeth yr Aegluidd.* Eph. vi. 4. Col. iii. 21.

10. Dangos eu Hantoddlonrwydd i'w Plant anhyweth. *Jacob wrth farw a fellbigedd greulondeb Simeon a Levi. Ac a dlictifeddodd Reuben o'i enedigaethfaint, am ei anlladrwydd.* Gen. xlix. 5—7. 1 Cron. v.

Cw. Pa rai yn bennaf yw Pechodau Rhieni?

A.t. 1. Esgeuluso Magwraeth eu Plant. *Y dreigiau a dynnant allan eu bronnau, ac a roddant sugn i'w cenawôn.* Galar. iv. 3.

2. Gadael eu Plant i gyfeiliorni, o eisiau eu dysgu yng Ngair Duw. *Pa fodd y glanhâ llange ei lwybr? wrth ymgadw yn ol gair Duw.* Sal. cxix. 9. Diar. xxii. 6.

3. Gddel Beiau eu Plant yn deigerydd. *Am na cheryddodd Eli yr offeiriad ei feibion, yr offeiriadaeth a dorriwyd oddi wrtho ef a'i eppil; a'i ddau fab a laddwyd yn yr un dydd; ac yntef ei hun a gwympodd o'i 'stol, ac a dorrodd ei wddf.* 1 Sam. ii, iii, a iv.

4. Gormod Serch i'w Plant. *Hoff jaw'n oedd gan y brenhin Dafydd am Absalom ac Adonija; a hwyntbwy ill dau a wrthryfelasant yn erbyn Dafydd eu tad.* 2 Sam. xv. 1 Bren. i.

5. Dwyn i fynu eu Plant yn ddiwaith. *Pan oedd Dafydd yn segur ar nen ei dŷ, y temtiwyd ef i odineb a galanoftra. —Pan oedd Dina, merch Jacob, yn rhodio oddi amgylch, y treiswyd hi gan Sicem.* 2 Sam. xi. Gen. xxxiv.

6. Esamplau drwg, er rhwyfyr i'w Plant i fod yn gadwedig. *Gwell fyddai iddo pe crogyd maen melin oddi amgylch ei wddf ef, a'i dafu i'r môr, nag iddo rwystro un o'r rhai bychain hyn.* Luc xvii. 1, 2.

Cw. Beth yd, w eich Dyled i'ch Meistrad; sef, eich Rhieni teuluol?

Att. 1. Dewis Meistrad duwiol; fel na lygrer ni yn eu teiau hwynt. *Canys, y mae ymddiddan i'n drwg yn llygru mofau da.*—*Joseph a ddygodd dyngu yn llys Pharao.* 1 Cor. xv. 33. Gen. xlii. 15.

2. Ufuddhâu yn ddinag i'n Meistrad. *Y gweision ufuddbêwch i'r rhai sydd arglwyddi i chi yn ol y cnawd, gyd ag ofn a dyrchryn, yn fymrwydd eich calon, megis i Grist.* Eph. vi. 5—7.

3. Perchi ein Meistrad. *Tybiant eu meistrad eu hun yn deilwng o bob anrhydedd; fel na chabler Enw Duw, a'i Athrawiaeth ef.* 1 Tim. vi. 1.

4. Bod yn onest, yn ffyddlon, ac yn oflyngedig, i'n Meistrad. *Nid yn gwrthddywedud, nid yn darnguddio, ond yn dangos pob ffyddlondeb da; fel yr barddon Athrawiaeth Dduw ein Fachawdwr ym mhob peth.* Tit. ii. 9, 10. 1 Pedr ii. 18.

5. Bod yn Genhadon ffyddlon yn Negesau ein Meistrad. *Megis oerder eira yn amser cynhaaf, yw cinnad ffyddlon i'r rhai a'i gyrrant: canys efe a lawenycha enaid ei feistrad.* Diar. xxv. 13.

6. Ceisio Lles, a rhagflaenu Niweid ein Meistrad. *Trwy gyfarwyddyd ei forwyn, a chyngor ei was, y cafodd Naaman tanbâd oddi wrth ei wahanglwyf yn y Jorddonen. A thrwy fynegaeth gwas Abigail yr achubwyd hi, a'i gŵr, a'i thylayth, rhag eu distrywio gan Ddafydd.* 2 Bren. v. 1 Sam. xxv.

7. Gweddio am Lwyddiant ein Meistrad. *Gwas Abraham a weddiodd, ac a lwyddodd, yn achos ei Feistr. A phob peth a lwyddai dan law Joseph yn nhŷ Putiphar.* Gen. xxiv. 12. xxxix. 3, 23.

Cw. Pa rai yn bennaf yw Pechodau Gwasanaethwyr yn erbyn eu Meistrad?

Att. 1. Anufuddhâu a gwrthddywedud ein Meistrad, a siarad yn gyndyn yn eu herbyn. *Dŷn i'r full, a gŵr anwir, a rodia â genau cyndyn.* Diar. vi. 12. Tit. ii. 9.

2. Anffyddlondeb yn Achosion ein Meistrad. *Daw Arglwydd y gwas bwnnw mewn dydd nad yw efe yn gwybod; ac*
a'i

a'i gwahana ef, ac a efyd ei ran ef gyd â'r anffyddloniaid. Luc xii. 46.

3. Celu'r Gwir, a dywedud Anwiredd. — *Gebezi, gwas Elisëus, a ddywedodd gelwydd wrth Naaman y gwahanglwyfus; a gwahanglwyf Naaman a lynodd wrtho ef a'i had yn dragwydd.* 2 Bren. v.

4. Dïofalwch a Syrthni yngwaith ein Meistrad. *Y gwas drwg a diog a fwirir i'r tywyllwch eithaf; lle bydd wylofain a rhingcian dannedd.* Mat. xxv. 26—30.

5. Gwrthwynebu Cyngor a Cheryddon ein Meistrad. *Gŵr a gerydder yn fynych, ac a galeda ei wâr, a ddryllir yn ddisymmwith, fel na byddo meddyginiaeth.* Diar. xxix. 1.

Cw. Beth yw Dyled Pennauteuluoedd i'w Gwasanaethwyr?

Att. 1. Edrych am iddunt hwy a'u Teulu wasanaethu Daw. *Josua a ddywedodd, Mysi a'm tylwyth a wasanaethwn yr Arglwydd. — A Chornelius oedd wr desofsynol, yn ofni Duw, ynghylt â'i holl dŷ.* Jos. xxiv. 15. Act. x. 2.

2. Dewis iddunt Deulu duwiol, fel y llwyddont. *Laban a welodd fod Duw yn ei fendithio, tra fu Jacob yn was iddo. — A Duw a findithiodd dŷ Putiphar, er mwyn Joseph.* Gen. xxx. 27. xxxix. 4, 5.

3. Gyrru'r drygionus oddi wrthunt, na synno ddiwygio. *Ni thrig o fewn fy nhŷ yr un a wnelo dwyll, ni thrig yn fy ngelwg yr un a ddywedodd gelwydd.* Sal. ci. 7.

4. Edrych am i'w Teulu gadw y Sabboth. *Na wna ynddo ddim gwaith, tydi. na'th fab, na'th ferch, na'th wasanaethwr, na'th wasanaethferch.* Ecsod. xx. 10.

5. Darparu i'w Teulu Gynhal aeth gyfaddas iddunt. *Od oes neb heb ddarbed dros yr eiddo, ac yn enwedig ei deulu; ese a wadodd y ffydd, a gwaeth yw na'r di-ffyddl.* 1 Tim. v. 8.

6. Delio yn gyfiawn â'u Teulu Y meistrad, gwnewch i'ch gweision yr llyn sydd gyfiawn ac unjawn; gan wybod fod i chwithau Festr yn y nesoedd. Col. iv. 1.

7. Ymddwyn yn dirion, nid yn draws, tu ag attunt. *A gorchymmyn iddunt, fel Abraham, i gadw ffordd yr Arglwydd.* Gen. xviii. 19.

Cw. Pa rai yn bennaf yw Pechodau Pennauteuluoedd yn erbyn y pummed Gorchymmyn?

Att. 1. Gorchymmyn i'w Gwasanaethwyr y peth fo'n anghyfreithlon. *Rbaid yw ufuddhâu i Dduw yn fwy nag i ddynion.* Act. v. 29.

2. Delio yn galed â'u Gwasanaethwyr. *Pharao a fynnai briddseini*

briddfeini heb wllt gan ei wifion; a'i ddiwedd oedd, boddi yn y Môr Coch. Ecclod. v. a xiv.

3. Attal Cyflogau eu Gwafanaethwyr. *Duw ei hun a fydd dyf cyflym yn erbyn camattalwyr cyflog y cyflogedig. Mal. iii. 5. Jago v. 4.*

4. Gadael eu Teulu heb Addoliad Duw a Gweddi. *Tywallt dy lid ar y cenhedloedd ni'th adnabuant, ac ar y teuluoedd ni alwäfant ar dy Enw Jer. x. 25.*

Cw. Beth yw'ch Dyled i bawb o'ch Gwell?

Att. 1. Mi ddylwn ymddwyn yn barchus tu ag attunt. *Bydded yr jeuaingc yn oftyngedig i'r henuriaid. — Cyfod ger bron penwynni, a pharcha wyneb henuriad. 1 Pedr v. 5. Lef. xix. 32.*

2. Mi ddylwn fod yn bwylllog yn fy Ymadrodd; ac nid yn awyddus i ddywedud fy Rheswm o flaen fy Ngwell. *Elihu a arhosai nes darfed i Job a'i gyfeillion lefaru; o blegid eu bod hwy yn hyn nag ef. Job xxxii. 4—7. Jago i. 19. Diar. xvii. 27.*

3. Mi ddylwn roddi'r blaen iddunt. *Pan y'th wahodder gan neb i neithior, nac eistedd yn y lle uchaf; rhag bod un anrhydeddusach nâ thi wedi ei wahodd ganddo. Luc xiv. 8. Rhuf. xii. 10.*

4. Mi ddylwn eu cynghori megis Tadau, ac nid eu ceryddu fel eraill, pan welwyf Fai ynddunt. *1 Tim. v. 1, 2.*

5. Mi ddylwn dybied ty Nghydraddau yn well nâ mi: naill ai yn twy gwybodus, neu'n twy doniol, neu'n fwy grasol; neu wedi pechu llai, neu wneuthur mwy o Ddaioni. *Mewn gostyngeddrwydd tybiwch eu gilydd yn well nâ chwi eich hunain. Phil. ii. 3.*

Cw. Beth yw'ch Dyled tu ag at y rhai isel Radd?

Att. 1. Mi ddylwn ddangos Parch dyledus i'r rhai isel Radd. *O blegid ein Harglwydd a ddywedodd, Ed ychwrch na ddirmygoch un o'r rhai lleiaf hyn. Mat. xviii. 10. 1 Sam. ii. 3.*

2. Ni a ddylem gynnal gwendid y rhai gweiniaid; ac nid rhyngu ein bodd ein hunain. — *Na challda dy galon, ac na chau dy law oddi wrth dy frawd tlawd. Rhuf. xv. 1. Deut xv. 7, 8. Jago i. 27.*

3. Mi ddylwn geryddu eu Beiau hwynt yn ddiarbed. *Na chasâ dy frawd yn dy galon: gan geryddu cerydda dy gymmydog, ac na ddioddes bechoi ynndo. Let. xix. 17.*

4. Mi ddylwn fod, nid yn frochus, eithr mewn cariad brawdol yn garedig iddunt. *Heb roi'n meddwyl ar uchel bethau; eithr yn gydstyngedig â'r rhai isel radd. Rhuf. xii. 10, 16.*

5. Mi ddylwn ymddwŷn tu ag attunt hwy, a phawb, yn ol Cyngor Crist. *Pa bethau bynnag oll a ëwyllyfioch eu gwneuthur o ddynion i chwi, felty gwnewch chwithau iddunt hwy.*—*Gwneler eich holl bethau chwi mewn cariad.* Mat. vii.

12. 1 Cor. xvi. 14.

Cw Beth yw y chweched Gorchymmyn?

Att. Na ladd.

Cw. Am ba beth y mae'r Gorchymmyn hwn?

Att. Am Ddiogelwch Einioes pob Dŷn: sef, na bo i neb ladd na drygu Bywyd undyn.

Cw. Onid yw yn gyfreithlon i roddi rhai i Farwölaeth?

Att. 1. Mae'n gyfreithlon i Farnwyr roddi Drwgweithredwyr i Farwölaeth. *Deut.* xix. 21.

2. Mae'n gyfreithlon i ladd ein Gelynion mewn Rhyfel, ac yn Amddiffynnid ein Heinioes ein hunain. *Num.* x. 9. *Ecsod.* xxii. 2, 3.

3. Pan ddigwyddo i neb ladd un arall yn ddi-fwriad, y mae efe, wrth Gyfraith Dduw, yn ddieuog. *Deut.* xix. 5.

Cw. A ydyw'n Bechod i Ddyn ddistrywio ei hun?

Att. Ydyw yn ddiammeu yn Bechod i'geler jawn. Canys, 1. Mae'r neb a ddistrywio ei hun, yn distrywio Delw Duw, a Theml Dduw, ac yn torri Gorchymmyn Duw. *Gen.* i. 27. 1 Cor. iii. 17.

2. Mae'r neb a ddistrywio ei Gorph ei hun, yn damnio ei Enaid ei hun; trwy farw yn y Pechod o Fwrdd-dra heb Amser i edifarhau, *Luc* xiii. 3.

Cw. Pa Bechodau a waherddir yn y chweched Gorchymmyn?

Att. Pob peth ag sydd niweidiol i Einioes Dŷn. Sef, 1. Pob Anghymmedroldeb, ac Anfoddlonrwydd gofidus; ag sy'n niweidiol i Jechyd ac Einioes Dŷn ei hun.

2. Dïosalwch am ein Calonnau. *Canys o'r galn y mae meddyliau drwg yn dyfod allan, lladdiadau, a drygau aneirif.* Mat. xv. 19.

3. Llud a Chafineb. *Canys, Pob un a'r y sydd yn casâu ei frawd, lleiddiad dŷn yw.* 1 Joan iii. 15.

4. Cynfigennu wrth eraill. *Hyn a barodd i Gain ladd Abel ei frawd.* 1 Joan iii. 12.

5. Cam-farn a Cham-dystiolaeth. *Trwy'r hyn y lladdwyd Crist ei hun, a llawer eraill.*

6. Pob rhyw Gynhennau, Poethder, a Balchder, Cybydd-

dod.

dod, a Meddwdod; ag y fuont achos o Lofruddiaeth yn fynych. 1 *Bren.* xix. a'r xxi. *Ester* iii.

7. Mae difetha Baban yn y Groth, a pheri i Feichiogi Benyw fyned oddi wrthi, yn euog o Farwölaeth. *Ecsod.* xxi. 23.

Cw. Pa Ddyledswyddau a erchir yn y chweched Gorchymryn, tu ag at Ddiogelwch ein Bywyd ein hunain?

Att. 1. Arferiad cymhedrol o'r Moddion angenrheidiol i gynnal ein Bywyd. *Diar.* xxv. 16.

2. Gweddio am Fendith ar Foddion Bywyd; ac ar i Dduw ein cadw rhag pob Peryglon. 1 *Tim.* iv. 3, 5.

3. Bod yn gysurus yn ein Blinderau. *Carys y mae tristwch y byd yn gweithio angau.* 2 *Cor.* vii. 10. *Diar.* xvii. 22.

4. Ymgadw yn Ofn Duw; rhag i Satan ein temtio i ladd ein hunain; fel *Ahitophel, Saul, a Judas.*

5. Ymadrodd pwylllog; rhag i Eiriau farrug gyffröi Llid eraill i'n lladd ni, fel y cyffrodd *Nabal Ddafydd.* 1 *Sam.* xxv. *Diar.* xiii. 3.

6. Ffoi o wýdd y Digllon, nes cilio eu Digofaint; fel *Jacob* oddi wrth ei frawd *Esau.* *Gen.* xxvii.

Cw. Pa Ddyledswyddau a orchymmynnir ymma tu ag at gadw Bywyd eraill?

Att. 1. Agor ein Genau dros y Mud, yn Achos Plant Dinystr, pan font yn dioddef ar gam. *Diar.* xxxi. 8.

2. Rhagflaenu Perygl eraill. *Megis y perfwadodd Reuben ei frodyr rhag lladd Jofeph.* *A'r bobl Saul, rhag lladd Jonathan ei fab.* *Gen.* xxxvii. 1 *Sam.* xiv.

3. Anturio'n Bywyd dros Fywyd eraill o'n gwell ni. *Fel Obadia dros y Prophwydi.* *A Phriscila ac Acwila dros Paul.* 1 *Bren.* xviii. *Rhuf.* xvi. 3, 4.

4. Na adawöm Dramgwydd ar Ffordd neb, er Niweid iddynt; rhag i'w Gwaed fod arnom ni. *Megis camfa serth ar lwybr, neu bwell heb ei gau, neu bont heb ganllaw.* *Deut.* xxii. 8. *Ecsod.* xxi. 33, 34.

5. Bod yn elusengar i'r Tlodion; rhag i neb farw a nychu o Ddiffyg. *Job* xxxi. 17—22.

Cw. Pa Etamplau fydd yn y 'Sgrythur am Farn Duw at Fwrddrwyf?

Att. 1. Y Brenhin Dasydd a ddyfeisiodd i ladd *Uria*: a thri o'i feibion ef a laddwyd ar ol hynny; ac un o honunt a laddodd ei frawd, ac a fwriadodd i ladd *Dasydd* ei dad. 2 *Sam.* xii. 9, 10.

2. *Joas brenhin Juda a barodd ladd Zecaria, am ei rybuddio ef o'i bechod: a Duw a ddygodd arno lu o elynion, a chlefydau mawr; a'i weision ei hun a'i lladdasant ef 'ar ei wely.* 2 Cron. xxiv.

3. *Pharao brenhin yr Aipht a barodd foddi plant gwrrywi-iaid pobl Israhel: yntef ei hun a'i holl lu a foddwyd yn y Môr Coch.* Ecsod. xi. 22. iv. 26—28.

4. *Zimri, gwas Afa brenhin Juda, a laddodd ei feistr yn feddw, i gael y frenhiniaeth iddo ei hun; ond, ymhen wythnos, dychryn a chyfyngder a'i gyrrodd ef i losgi ei hun yn nhŷ'r brenhin.* 1 Bren. xvi.

Cw. Beth yw y feithfed Gorchymmyn?

Att. Na wna Odineb.

Cw. Am ba beth y mae'r feithfed Gorchymmyn?

Att. 1. Am Ffyddlondeb Gwŷr a Gwragedd i'w gilydd. Ac, 2. Am y Dîweirdeb a ddylai fod ym mhawb.

Cw. Pa'm y gorchymynnir, *Na odineba*, yn nesaſ at, *Na ladd?*

Att. 1. Am mai'r Pechod mwyaf nesaſ at *Ladd*, yw *Godineb*. 2. Am y dylai'n Dîweirdeb fod mor anwyl gennym a'n Bywyd.

Cw. Pa Bechodau a waherddir yn y feithfed Gorchymmyn?

Att. 1. Y Godineb a wneler pan fyddo'r ddau, neu'r naill o honunt, yn briod. *Lef.* xviii. 20.

2. Putteindra rhwng dau a fo'n fengl. *Deut.* xxiii. 17.

3. Llosgach ffaidd Gwrrywgdydwr â'u gilydd. *Lef.* xx. 13.

4. Priodafau anghyfreithlon. *Lef.* xviii. 6, 29.

5. Ymadael â'u gilydd ar ol priodi. 1 *Cor.* vii. 2.

6. Cymmysgedd halogus ag Anifeiliaid. *Lef.* xx. 15.

7. Trais ar un o anfodd. *Deut.* xxii. 25.

8. Hunan-halogiad; neu Bechod *Onan*. *Gen.* xxxviii, 9, 10.

9. Chwennychiad aſlan; ſef, Godineb y Galon. *Mat.* v. 28.

10. Chwedlau, Caneuau, Gwisgadau, ac Ymddygiad anweddaidd; Segurdra, a phesgi'r Cnawd; a phob peth y fo yn ennyn Chwantau godinebus. *Eph.* v. 3, 4. *Eſay* iii. 16, 17. *Ezec.* xvi. 49, 50. xxiii. 14, 16.

Cw. Beth a ddywaid y 'Sgrythur am Odineb?

Att.

Att. 1. Mae'n Bechod ysguler; fel tân yn ysu hyd oni anrheithio, ac yn dadwreiddio holl ffrwyth y neb a'i gwneio. *Job xxxi. 11, 12.*

2. Yr Arglwydd a dd waid am yr bwr a odinebo gyd â gwraig ei gymmydeg. Lladder yn farw y godinebwr a'r odinebwraig.—A'r llangces (ni chaffer yn forwyn pan brioder hi) a ddygant at ddrws ty ei thad; a dynion y ddinas a'i llabyddiant hi â meini, nes iddi farw. *Lef. xx. 10. Deut. xxii. 20, 21.*

3. Mae Godineb yn troi holl serch dŷn oddi wrth Dduw, a phob Daioni. Godineb a gwin newydd a ddwg y galon ym-maith. *Hos. iv. 11.*

4. Mae Godineb yn halogi Teml Dduw; ac yn gwneuthur Aelodau Crist yn aelodau puttain. *1 Cor. iii. 16, 17. vi. 15.*

5. O blegid y fenyw butteinig y daw dŷn i dammaid o fara.—Archell a gwarth a gaiff efe. a'i gywiwydd ni ddilêir.—Hyd oni ddryllio'r faeth ei afu ef. *Dir. vi. 26, 33. vii. 23.*

6. Mae Godineb yn damnio dau Enaid ar unwaith. Hudoliaeth y Buttain a rwystra iddunt ddychwelyd. Pwy bynnag a elo i mewn atti hi, ni ddychwelant, ac nid ymaflant yn llwybrau'r bywyd.—Ffordd i uffern yw ei thy hi, yn disgyn i 'stafelloedd angau. *Diar. ii. 19. vii. 27.*

7. Mae Duw ei hun yn Dyst cyflym yn erbyn y godinebwyr.—A Melldigedig yw eu rhandir bwy ar y ddacar. *Mal. iii. 5. Job xxiv. 15, 18.*

Cw. Pa Esamplau sydd yn yr Ysgrythur o Farn Duw ar Odinebwyr?

Att. 1. Duw a darawëdd Pharao a'i deulu â phlaau mawrion, am gymmeryd Sarai, gwraig Abraham, i'w dŷ; er na halogwyd hi. *Gen. xii.*

2. Sicem mab Hemor, a laddwyd, a phob gwriyw a cedd yn perthyn iddo, am dreisio Dina.—Ac Amnon a laddwyd, am dreisio Tamar. *Gen. xxxiv. 2 Sam. xiii.*

3. Samfon, trwy hudoliaeth ei ordderchwraig, a golodd ei nerth, a'i lygaid, a'i fywyd. *Barn. xvi.*

4. Pedair mil ar hugain a laddwyd â'r pla mewn un dydd, am odineb Zimri a Chosbi; a bwyntau eu hunain a wanuyd â gwaywsson trwy eu ceudod, yngweithred eu godineb. *Num. xxv. 6—9.*

5. Deugain mil o wŷr Juda, a phum mil o wŷr Benjamin, a laddwyd â'r cleddyf, o achos godineb un noswaith. *Barn. xix. a xx.*

6. Na-

6. *Nabucodanosor brenhin Babilon a roſtiodd wrth y tân ddau gau brophwyd, am eu godineb.* Jer. xxix.

7. *Sodom a Gomorra, am eu putteindra, a ofodwyd yn esampl; gan ddi-ddedf dialedd tân tragywyddol.* Judas 7. Gen. xix.

Cw. Pa Ddyledswyddau a erchir yn y feithfed Gorchym-myn?

Att. Pob peth a berthyn at gadw'n Dîweirdeb. Sef,

1. Rhoddi ein hunain i Dduw, megis rhai o feirw yn fyw; ac nid i Afendid a Godineb. *Rhuf. vi 13, 19.*

2. Dilyn Sancteiddrwydd; ag sy'n wrthwyneb i chwantau aflan. *Canys hyn yw ëwyllys Duw; sef, eich sancteiddiad chwi, ar ymgadw o honoch rhag godineb.* 1 Thes. iv. 3.

3. *Cospi'r corph, a'i ddwyn yn gaeth* (trwy Gymmedroldeb a Sobrwydd, Dyfalwch yn ein Gwaith, ac Ymprydiau) *rhag i ni fod yn anghymmeradwy.* 1 Cor. ix. 27.

4. Dyfal-fyfyrrio ar Bethau ysprydol, a ddysgir i ni yng Ngair Duw. *Rhodiwch yn yr Yspryd, ac na chyflawnwch drachwant y cnawd.* Gal. v. 16.

5. Cilio oddi wrth bob Profedigaethau a fo yn ennyn Chwantau cnawdol. *Chwantau jeuengētid, ffo oddi wrthunt.* — *Chwant, wedi ymddwyn, a esgor ar bechod; pechod hefyd, pan orphener, a esgor ar farwölaeth.* 2 Tim. ii. 22. Jago i. 15.

6. Bod i'r rhai ni allant ymgadw yn ddiwair, briodi. *Canys gwell yw priodi nag ymlſgi.* 1 Cor. vii. 2, 9.

7. Bod i'r rhai a briodant, gyflawni eu Dyled i'w gilydd. Sef, y Gwŷr i'w Gwragedd, a'r Gwragedd i'w Gwŷr.

Cw. Beth yw Dyled Gwŷr i'w Gwragedd?

Att. 1. Mawrhâu eu Gwragedd, a'u caru. *Y gwŷr, cerwch eich gwragedd, megis y carodd Crist ei egluys, ac a'i rhoddes ei hun droſti.* Fel'y y dylai y gwŷr garu eu gwragedd, megis eu cyrph eu hunain. Eph. v. 25, 28. Col. iii. 19.

2. Cadw yn ddiwair i'w Gwragedd. *Anrhydeddus yw priodas ym mhawb, a'r gwely dibalogedig: eithr putteinwyr a godinebwyr a farna Duw.* Heb. xiii. 4.

3. Cydfyw â'u Gwragedd. *Y peth a gyffylltodd Duw, na ysgared dŷn* Marc x. 2—9.

4. Parchu eu Gwragedd, megis y ll-str gwannaf, fel rhai sy gydetifeddion gras y bywyd; rhag rbwystro eich gweddïau. 1 Pedr. iii. 7.

5. Arferu eu Gwragedd mewn Sancteiddrwydd a Pharch. *Nid mewn gu yn trachwant, megis y cenhedloedd nid adwaenant Dduw.* 1 Cor. vii. 3—5. 1 Thes. iv. 4, 5.

6. Cysuro eu Gwragedd dan eu Blinderau. *Pan oedd Hanna yn ofidus, am nad oedd mob iddi; Elcana ei gŵr a ddywedodd, Hanna, pabam yr wyli? a phabam na fwyttai? a phabam y mae yn flin ar dy galon? onid wyfi yn well i ti na deg o feibion?* 1 Sam. i. 6, 8.

7. Dyled y Gwŷr a'r Gwragedd hefyd, yw, cynghori eu gilydd yn Achos eu Heneidiau. *Beth a wyddost ti, wraig, a gedwi di dy wr? beth a wyddost tithau, wr, a gedwi di dy wraig?* 1 Cor. vii. 16.

8. Dyled y Gwŷr yw, gwrthod Cyngor, drwg eu Gwragedd. *Gwraig Job a ddywedodd wrtho (yn ei ofid chwerw) Melldithia Dduw, a bydd farw. Ond eise a ddywedodd wrthi, Llesaraist fel y llesarai un o'r ynfydion.* Job ii. 9, 10.

Cw. Beth yw Dyled Gwragedd i'w Gwŷr?

Att. 1. Ymostwng i'w gwŷr priod, megis i'r Arglwydd. *O blegid y gŵr yw pen y wraig, megis y mae Crist yn ben i'r eglwys.* Eph. v. 22—24.

2. Edryched y wraig ar iddi berchi ei gŵr. — *Megis yr ufuddhaodd Sara i Abraham, gan ei alw ef yn arglwydd.* Eph. v. 33. 1 Pedr iii. 6.

3. Ymddŵn yn fwynaid tu ag at eu Gwŷr a'u Tylwyth. *Gwell yw aros yn yr anialwch, na chyd â gwraig anynad ddigllon.* Diar. xxi. 19. xxviii. 15.

4. Rhoddi Esampl dda i Wragedd eraill. *I fod yn bwyllog, i garu eu gwŷr, i garu eu plant; yn sobr, yn bur: yn gwarchod gartref; yn ddarostyngedig i'w gwŷr priod; fel na chabler gair Duw.* Tit. ii. 4, 5.

5. Ymarweddiad gweddaidd a diwair tu ag at eu Gwŷr. *Fel, od oes neb heb gredu i'r gair, y galler, trwy ymarweddiad y gwragedd, eu hynnill heb y gair, wrth edrych ar eich ymarweddiad diwair chwi ynghyd ag ofn.* 1 Pedr iii. 1—4.

6. Cynghori a chysuro eu Gwŷr yn eu Blinderau, yn orau ag allont. *Rahel a roes gyngor da i Jacob ei gŵr, pan oedd Laban ei thad yn draws iddo.—Gwraig Manoa a gysurodd ei gŵr, pan oedd eise dan lawer o fraw ac ofn.* Gen. xxxi. Barn. xiii.

7. Cadw eu Gwŷr yn hardd; ac ymddŵyn fel y Wraig rinweddol. *Hynod yw ei gŵr hi yn y porth, pan eisteddodd gyda benuriaid y wlad. Hi a egyr ei genau yn ddieth; a chyfiath trugaredd sydd ar ei thafod hi. Hi graffa ar ffyrdd tylwyth ei thŷ: ac ni fuytty hi fara seguryd.* Diar. xxxi. 23, 26, 27.

8. Na bo i'r Gwragedd gyffrôî, na chydlynio â'u Gwŷr i bechu. *Ananias a'i wraig Saphira a gyttunasant i ddywedud celwydd; a syrthiasant ill dau yn farw.—Jezebel, gwraig Abab, a'i hannogodd efi ddrygioni; a distryw gresynus a ddaeth arnunt ill dau, a'u heppil gyd â hwynt. Act. v. i Bren. xxi.*

Cw. Beth yw'r wythfed Gorchymmyn?

Att. Na ladratta.

Cw. Am ba beth y mae'r Gorchymmyn hwn?

Att. Am ein Dyled i fod yn oneft; ac na bo Colled i Feddiant neb o'n plegid ni.

Cw. Pa Bechodau a waherddir yn yr wythfed Gorchymmyn?

Att. Pob Pechodau a fo'n tueddu i golledu neb yn eu Meddiant. Sef, 1. Pob math o Ladradau ac Yspeiliad, a Chwiwiatta, er lleied a fyddo. *Luc xvi. 10.*

2. Delio'n hoccedus a gorthrymmus wrth Brýnu a Gwerthu. *Lef. xxv. 14.*

3. Pob Anghyfiawnder a Chamwedd, neu gelu'r Camwedd a wnelo neb arall. *Sal. l. 18.*

4. Cam Fesurau, a cham Bwysau. Canys, *Ffiaidd gan yr Arglwydd bob un o'r ddau. Diar. xx. 10.*

5. Pob Anwiredd, neu gam Dyftiolaeth, ag y fo'n Achos o Golled i neb yn eu Meddiant. *Diar. xii. 17.*

6. Gadael Dyled neb heb ei dalu. A'r peth a fenthyccir, heb ei roi yn ol drachefn. *Lef. xix. 13. Sal. xxxvii. 21.*

7. Pob Ocreth, neu Dálment anghyfreithlon am Echwyn. *Ecsod. xxii. 25.*

8. Symmud Ffiniau rhwng Tiroedd. *Canys melldigedig yw'r neb a wnelo felly. Deut. xxvii. 17.*

9. Syrthni a Segurdra; trwy'r hyn y mae llawer yn bwytta Bara lladradaidd. *2 Thes. iii. 10.*

10. Gloddestau a Meddwdod, Difyrwrch ofer a Chwareuon, neu fyw yn uwch ná'u Moddion; trwy'r hyn y mae rhai yn yspeilio eu Gofynwyr, a'u Tylwyth eu hunain hefyd. *Diar. xxi. 17.*

Cw. Pa Ddyledswyddau a erchir yn yr wythfed Gorchymmyn?

Att. Pob peth ag sydd ddyledus tu ag at i bob dŷn gael mwynhâu ei Feddiant ei hun. Sef, 1. Rhagflaenu Colled rhai eraill yn eu Moddion, hyd ag allom ni. *Deut. xxii. 1, 3.*

2. Ceisio

2. Ceisio Llwyddiant i eiddo eraill, ac nid i'r eiddo ein hunain yn unig. *Phil.* ii. 4.

3. Talu'n Dyled yn ddigymmell. Canys Lladrad yw cadw eiddo neb oddi wrthunt. *Rhuf.* xiii. 7, 8.

4. Rhoddi yn ol y Gwyftl a roddo'r Anghenus i ni am Fenthyg. *Deut.* xxiv. 12.

5. Dyfalwch yn ein Galwëdigaeth, am Gynhaliaeth onest; fel na themtier ni i ladratta. *Eph.* iv. 28. *Diar.* xxviii. 19.

6. Cynnal y Gweiniaid; fel na themtier hwy i ladratta o Newyn. *1 Jean* iii. 17.

7. Delio mor gyfiawn a chymmwynasol ag eraill, ag yr ewyllysiem i eraill ddelio â ni. *Mat.* vii. 12.

Cw. Pa Esamplau sydd yn yr Ysgrythur o Farn Duw ar Droseddwyr yr wythfed Gorchymmyn?

Att. 1. Mae'r rhai chwannog i Elw anghyfiawn, trwy Farn Duw, yn cynllwyn am eu gwaed eu hun : am eu heinioes eu hun y maent yn llechu. *Diar.* i. 18, 19.

2. Fel petris yn eistedd, ac heb ddeor, yw'r bwn a helio gyfoeth yn annheilwng : yn hanner ei ddyddiau y gedy bwynt, ac yn ei ddiwedd ynfyd fydd. *Jer.* xvii. 11.

3. Y bobl gynt a orthrymmasant y Truan a'r Tlawd yn anghyfiawn. *Am hynny* (medd yr Arglwydd) *y tywelltais fy nigofaint arnunt ; â thân fy lliidiowg wydd y defethais bwynt.* *Ezec.* xxii. 29, 31.

4. *Acan* a'i Deulu, a'r cwbl ag y feddai, a losgwyd â thân, am iddo ladratta rhan o Yspail *Jerico.* *Jos.* vii.

5. *Balaam* a laddwyd â'r cleddyf, am ei Drachwant i Elw anghyfiawn. *Jos.* xiii.

6. Dinystr dychrynlyd a ddaeth ar *Ahab*, a'i Wraig, a'i Eppil, am ddwyn Gwinllan *Naboth* oddi arno. *1 Bren.* xxi.

7. Mae Trachwant i Elw'r Byd yn boddi dynion i ddinystr a cholledigaeth. *Ni chaiff y cybyddion na chribddeilwyr ei-feddu teyrnas Dduw.* *1 Tim.* vi. 9. *1 Cor.* vi. 9, 10.

Cw. Beth yw y nawfed Gorchymmyn?

Att. Na ddwg gam dyftiolaeth yn erbyn dy Gymmydog.

Cw. Am ba beth y mae'r nawfed Gorchymmyn?

Att. Am fy Nyled i roddi Tyftiolaeth gywi am Foddion ac Enw da, a phob peth a berthyn i'm Cymmydog.

Cw. Pwy a feddylier ymma wrth Gymmydog?

Att.

Att. Nid yn unig y rhai a fo yn byw yn agos attaf; eithr pob Dŷn arall hefyd. *Mat.* xxii. 39.

Cw. Pa Bechodau a waherddir yn y nawfed Gorchym-myn?

Att. 1. Pob math o Gelwydd ac Anwiredd. *Ffaiidd gan yr Arglwydd wesusau celwyddog.*—*O'u tad diabol y maent hwy.* *Diar.* xii. 22. *Joan* viii. 44.

2. Pob cam Lw, a thyngu yn anudon. *Melldith Dduw a fydd ar ben y neb a dyngo ar gam: hi a crys ynghanol ei dŷ, ac a'i difa ef, a'i goed, a'i gerrig.* *Zec.* v. 4.

3. Gwobrwyo eraill i gamdyngu; megis y gwnaeth gwraig *Ahab*, i'w dinystr ei hun. *1 Bren.* xxi.

4. Camdrôl a gŵyro Geiriau Dynion eraill. *Megis yr haerodd yr Juddewôn i Grist ddywedud, y distrywai efse y deml, ac y cyfodai hi mewn tridiau; pan na ddywedasai Crist ond am deml ei gorff.* *Joan* ii. 19. *Marc* xiv. 58.

5. Camfarnu Gweithredoedd Dynion eraill. *Megis y dywedodd yr Juddewôn, mai trwy Feelzebub yr oedd Crist yn bwrw allan gythreuliaid.* *Mat.* xii. *Aët.* ii. 13.

6. Cablu Enwau da Dynion eraill; megis y dywedodd yr *Juddewôn* am Grist. *Mai dŷn glwth, yswr gwin, ac mai cyfa ll publicanod a phechaduriaid, oedd efse.* *Mat.* xi. 19.

7. Pob cam Achwynion. *Fel y dygodd yr Juddewôn a hwynion trymion yn erbyn Paul, y rhai ni allent eu profi.* *Aët.* xxv. 7.

8. Cyhuddo peth diniweid, i Ddiben drwg. *Megis y cyhuddodd Döeg Ahimelec yr offeiriaid; ac a barodd lanaftra greulon jawn ar lawer.* *1 Sam.* xxii. *Diar.* xxiv. 28.

9. Enllibio Dynion yn eu Cefnau. *Y rhagrithiwr â'i enau a lygra ei gymmodog.*—*Eithr Duw a'u saetha hwynt: â saeth ddifysmwrth yr archollir hwynt.* *Diar.* xi. 9. *Sal.* lxiv. 7. *Deut.* xxvii. 24.

10. *Dyw dud am y da, mai drwg yw; ac am y dŷwg, mai da yw; cyfiawnhâu'r drygionus, a chondemnio'r gwirion: gwae hwy! ffaiidd gan yr Arglwydd ydynt.* *Esay* v. 20. *Diar.* xvii. 15. xxiv. 24.

Cw. Pa Ddyledfwyddau a erchir yn y nawfed Gorchym-myn?

Att. 1. Tyffiolaethu'r Gwirionedd yn gywir, ac yn ddidu-
edd. *Y neb a ddywedo'r gwir, a ddengys gyfiawnder: ond
gau dŷt a draetha dwyll.* *Diar.* xii. 17. xix. 5.

2. Na

2. Na chyfodom ni Enllib yn erbyn neb; na doddi llawgyd â'r Annuwiol i fod yn Dyft anwir. *Ecsod. xxiii. 1.*

3. Na dderbyniom ni'r Enllib a gyfodo eraill yn erbyn neb; gan bwyso yn ol llaweroedd i iŵro larn. *Sal. xv. 3. Ecsod. xxiii. 1, 2.*

4. Chwilio allan y Gwirionedd, i farnu am bob Tyftiolaeth yn gywir. *Na fernwch wrth y gŵwg, eithr bernwch farn gyfiawn. Joan vii. 24. Sal. lxxxii. 2. Deut. xix. 18, 19.*

5. Ymddiffyn eraill, pan wypom eu bod yn dioddet trwy gam Dyftiolaeth. *Megis yr ymddiffynnodd Jonathan Dafydd, pan oedd Saul ei dad yn dywedud ar gam yn ei erbyn ef. 1 Sam. xix. 4—6. Jer. xxii. 3.*

6. Dywedud y gwir yn ddidwyll, heb absen ddrwg i neb. *Cadw dy dafod rhag drwg, a'th wsfusau rhag adrodd tu yll. Sal. xxxiv. 13.*

Cw. Pa Eſamplau sydd yn yr Yſgrythur o Farn Duw ar Droseddwyr y nawfed Gorchymmyn?

Att. 1. Trwy dderbyn cam-dyftiolaeth y sarph am y ffrwyth gwaharddedig, y cwmpodd ein Rhieni cyntaf, a'u holl Hiliogaeth, i gyflwr colledig. Gen. iii.

2. Y ſpiwyr a ddanfonodd Moses i chwilio gwlad Canaan, laddwyd â'r pla yn y diffeithwch, am roddi gair drwg i'r wlad. *Num. xiv.*

3. Meibion Ammon a boenydiwyd yn chwervu dan lifiau, a'ogau beyrn, a bwyll beyrn, ac a fwriwyd i'r edynau calch; am ddywedud yn enllibiog am genhadau Dafydd. *2 Sam. x. 1—5. xii. 26—31.*

4. Jezebel, gwraig Ahab, a ddamseiniwyd dan draed farwolaeth; a'r cwn a fuyttasant ei chnawd hi; am gyflogau dystion yn erbyn Naboth. *1 Bren. xxi. 2 Bren. ix.*

5. Haman a grogwyd ar y crogpren a gofodasai efe ei hun am gamachwyn ar yr Juddewön wrth Ahasferus y brenhin Llyfr Ester.

6. Gwraig Amazia, offeiriad Bethel, a aeth yn buttain a'i blant a laddwyd, ac yntef a fu farw mewn caethiwed; am lyfelu anwiredd ar Amos y prophwyd. *Amos vii. 10—17.*

7. Yr Juddewön a ddistrywwyd yn echrydus, a'u beppu ydynt dan farn a melldith Dduw hyd heddyw, am eu camdyftiolaeth yn erbyn Crist a'i Apostolion.

Cw. Beth yw y degfed Gorchymmyn?

Att. chaiff

Att. Na chwennych dŷ dy Gymmydog, na chwen-
nych wraig dy Gymmydog, na'i wafanaethwr, na'i
wafanaethferch, na'i ŷch, na'i asyn, na dim a'r y fydd
eiddo dy Gymmydog.

Cw. Am ba beth y mae'r degfed Gorchymmyn?

Att. Am ein Dyled i edrych na Chwennychom yn ein
Calonnau ddim o eiddo neb yn anghyfreithlon.

Cw. Pa Bechodau a waherddir yn y degfed Gorchymmyn?

Att. Pob peth a fo'n magu Chwennychiad pechadurus.
Sef, 1. Anfoddlonrwydd i'n Cyflyrau ein hunain. *Ag sy'n*
temtio llawer, fel Ahab, i chwennych eiddo eraill. 1 Bren. xxi.

2. Balchder, a chwennych mwy o Ddyrchafiad, fel *Haman.*
Y balch a helaetha ei feddwl fel uffern: y mae fel angau, ac
ni's digonir. Hab. ii. 5, 6.

3. Cynfigen, ag sy'n chwennychu Drwg i eraill. *Fel y*
chwennychodd plant Jacob i ddistrywio Joseph; a Saul i lodd
Dafydd. Gen. xxxvii. Act. vii. 9. 1 Sam. xviii. 5—11.

4. Serch awyddus i Elw'r Byd; ag sy'n magu mwy o
Drachwant. *Y neb a garo arian, ni ddigonir ag arian; na'r*
neb a hoffo amltra, â chynnyrch.—A gwreiddyn pob drug
yw ariangerwch. Preg. v. 10. 1 Tim. vi. 10.

5. Chwantau trythyll a moethus; ag y barodd i *Efra*
werthu ei enedigæthfaint am un saig o fwyd. Gen. xxvii.
Heb. xii. 16.

6. Cynnwys Chwant yn y Meddwl. *Canys chwant, wedi*
ymddwyn, a esgor ar bechod. Jago i. 15.

7. Pob math o Annuwioledeb. *Canys, Enaid yr annuw-*
iol a chwennych ddwag. Diar. xxi. 10.

Cw. Pa Dyledswyddau a erchir yn y degfed Gorchym-
myn?

Att. Pob peth a berthyn i wrthwynebu Chwennychiad
pechadurus. Sef, 1. Ymfoddloni i'r hyn a dresno Duw i
ni. *Os bydd gennym ymborth a dillad, ymfoddlonwn ar bynny.*
1 Tim. vi. 8.

2. Diddyfnu ein Serch oddi wrth y Byd. *Canys, Y mae'r*
byd yn myned heibio, a'i chwant hefyd.—Ydd iear, a'r gwaith
a fydd ynddi, a losgir, 1 Joan ii. 17. 2 Pedr. iii. 10.

3. Cymmeryd yr Arglwydd yn Rhan i ni. *Canys, Yna*
ein beineidiau a ddigonir megis â mer ac â brasder: fel na
chaiff chwennychiad anghyfiawn le ynnom. Sal. lxiii. 5.

4. Gweddio Duw am ofstung fy nghalon at ei dystiolaethau ef, ac nid at gybydd-dra. *Sal. cxix. 36.*

5. Marwâu Chwantau cnawdol, ag sy'n magu Chwennychiad pechadurus. Canys, Y rhai sy'n ciddo Crist, a groesboeliasant y cnawd, a'i wñiau, a'i chwantau. *Gal. v. 24.*

6. Llafurio am ein Cysfreidiau'n hunain; sel na themtier ni i chwennych eiddo arall. *Act. xx. 33, 34.*

Cw. Pa Efsamplau sydd yn yr Ysgrythur o Farn Duw ar Drosfeddwyr y degfed Gorchymmyn?

Att. 1. Chwennychiad Efa o'r ffrwyth gwaharddedig, a ddygodd bob drygau i'r byd; ac a dynnodd farn marwolaeth ar holl ddynolryw, Rhuf. v.

2. Chwennychiad cynsygennus Cain a barodd iddo ladd Abel ei frawd; ac ar ol hynny yr aeth efe fel gwibiad a chrwydrad ar wnech y ddaear. *Gen. iv.*

3. Chwennychiad Acan o'r llafn aur a'r fantell Babilonig deg, a'i ddygodd ef ai holl eiddo i gael eu llosgi â thân. *Jos. vii.*

4. Chwennychiad yr Juddewon am g'g, a dynnodd ddinistr grnunt. Tra'r oedd y bwyd yn eu safnau, y lladdwyd bwynt. *Sal. lxxviii. 30, 31.*

5. O chwennychiad pechadurus y galon, y mae pob drygau yn dysod ag sy'n tynnu digofaint Duw ar blant yr anufudd-dod. *Marc vii. 21—23. Col. iii. 5, 6.*

Cw. Beth yr wyt ti yn ei ddysgu yn bennaf wrth y Gorchymynnion hyn?

Att. Yr ydwyf yn dysgu dau beth: fy nyled tu ag at Dduw, a'm dyled tu ag at fy Nghymmydog.

Cw. Pa beth yw dy ddyled tu ag at Dduw?

Att. Fy nyled tu ag at Dduw yw, 1. Credu ynddo; ei ofni; ei garu â'm holl galon, â'm holl feddwl, â'm holl enaid, ac â'm holl nerth. 2 Cron. xx. 20. Preg. xii. 13. Luc x. 27.

2. Ei addoli ef; diolch iddo; rhoddi fy holl ymddiried ynddo; galw arno. *Mat. iv. 10. 1 Thes. v. 18. Diar. iii. 5. Eph. vi. 18.*

3. Anrhydeddu ei Enw sanctaidd ef, a'i Air. *Sal. xxix. 2. cxxxviii. 2. lvi. 10. cxix. 161.*

4. Ei

4. Ei wasanaethu yn gywir holl ddyddiau fy mywyd.
Heb. xii. 28. Luc i. 74, 75.

Cw. Pa beth yw dy ddyled tu ag at dy Gymmydog?

Att. Fy nyled tu ag at fy Nghymmydog yw, i. Ei garu fel fi fy hun; a gwneuthur i bob dŷn, megis y chwennychwn iddo wneuthur i minnau. *Mat. xxii. 39. vii. 12.*

2. Caru o honof, anrhydeddu, a chymmorth, fy Nhad a'm Mam. Anrhydeddu ac ufuddhâu i'r Brenhin a'i Swyddogion. Ymddarostwng i'm holl Lywïawdwyr, Dysgawdwyr, Bugeiliaid ysprydol, ac Athrawon. Ymddwŷn o honof yn oftyngedig, gan berchi pawb o'm gwell. *Mat. xv. 4. i Pedr ii. 17. Heb. xiii. 17. i Pedr ii. 18. v. 5. ii. 17.*

3. Na wnelwyf niweid i neb, ar air, na gweithred. Bod yn gywir ac yn unjawn ym mhob peth a wnelwyf. *Phil. ii. 15. iv. 8. Heb. xiii. 18.*

4. Na bo na chas na digafedd yn fy nghalon i neb. Cadw o honof fy nwyllaw rhag chwilen a lladratta; a'm tafod rhag dywedud celwydd, cabl-eiriau, na drwg absen. *Col. iii. 8. Eph. iv. 28. Col. iii. 9. Tit. iii. 2. Sal. ci. 5. Jago i 26.*

5. Cadw fy nghorph mewn cymhedroldeb, sobrwydd, a diweirdeb. *Luc xxi. 34. Rbaf. xiii. 13. Tit. ii. 12. i Thes. iv. 3, 4.*

6. Na chybyddwyf ac na ddeisyfwyf ddâ na golud neb arall; eithr dysgu a llafurio yn gywir, i geisio ynnill fy mywyd, ac i wneuthur a ddylwyf, ym mharfychedd bynnag y rhyngo bodd i Dduw fy ngalw. *Heb. xiii. 5. i Thes. iv. 11. i Cor. vii. 20.*

Cw. Beth a ddysgwch oddi wrth Esponiad y Deg Gorchymmin?

Att. 1. Mor fawr yw Cariad Duw; yn rhwymo pawb, na wnele neb Niweid i Feddiant, na Bywyd, nac Enwau da, eu gilydd: ac nad yw yn gwahardd, ond yr hyn fy drwg;

nac yn erchi, ond yr hyn fy dda i ni. *Felly yn wir y mae'r ddeddf a'r gorchymmyn yn sanctaidd, ac yn gyfiawn, ac yn dda.* Rhuf. vii. 12.

2. Mor aneirif yw'n Pechodau, ag y dylem ni lefain ar Dduw am Edifeirwch a Maddeuant o'u plegid. *Canys trwy'r ddeddf y mae adnabod pechod.* Rhuf. iii. 20.

3. Mor fawr y dylai fod ein Diolch ni am Grist. *Trwy'r hwn y cyfiawnhëir pob un sydd yn credu, oddi wrth yr holl beithau, y rhai nid allech trwy gyfraith Moses gael eich cyfiawnhau oddi wrthunt.* Act. xiii. 39.

4. Wrth ystyriaid mor aml yw'n Trofeddau, a chym-maint yw'n Cyndynrwydd, y mae achos da i ni lefain ar ddiwedd pob Gorchymmyn, pan ddarllenir hwynt, *Arglwydd, trugarhâ wrthym, a gostwng ein calonau i gadw y Gyfraith hen.*

5. Ni a ddylem ddiolch i Dduw am 'sgrifenu'r Gyfraith hon yn ei Air yn Rheol i ni; ac i ddeisyf arno ei 'sgrifenu hi, yn ol ei Addewid, yn ein Calonau. *Arglwydd, trugarhâ wrthym, a 'sgrifena yr holl ddeddfau byn yn ein calonau, ni a attolygwn i ti.* Heb. viii. 10. *Amen.*

DÏWEDD Y DRYDEDD RAN.

ESPONIAD

ESPONIA D

- BYR O

WEDDI'R ARGLWYDD.

Y BEDWAREDD RAN.

Cwestiwn.

I Ba Ddiben y rhoddwyd Gweddi'r Arglwydd?

Att. I'n dysgu pa fodd, ac am ba beth, i weddio.

Cw. Beth yw Gweddi?

Att. Tywallt Deifyfiad ein Calonnau ger bron Duw, am Bethau angenrheidiol, yn ol ei Ewyllys ef. *Sal.* lxii. 8.

I Joan v. 14.

Cw. Pa fawl math o Weddi fydd?

Att. Pedair. 1. Gweddi Public, yn yr Eglwys. 2. Gweddi Deuluol, Gartref. 3. Gweddi Breifat, yn y Dirgel. 4. Gweddi'r Meddwl, heb Leferydd y Genau. *Gan weddio bob amser â phob rhyw weddi a deifyfiad yn yr yspryd.* *Eph.* vi. 18.

Cw. Ar bwy y dylech weddio?

Att. 1. Nid ar Eilunod meirwön, a Delwau. *Y rhai y mae clustiau iddunt, ond ni chlywânt.* *Sal.* cxxxv. 17.

2. Nid ar y Seintiau, y rhai ni wyddant oddi wrthym. *Nid edwyn Abraham ni, ac Isräel ni'n cydnebydd.* *Efay* lxiii. 16.

3. Ar Dduw yn unig y dylem weddio. *Onid â'u Duw yr ymosyn pobloedd?* *Efay* viii. 19.

Cw. Pa'm y dylech weddio ar Dduw yn unig?

Att. 1. Am mai Duw yn unig sy'n Hollbresennol, ac yn agos at bawb a weddiant arno. *Sal.* cxlv. 18.

2. Am mai Duw yn unig fydd yn Hollwybedol. Ni

Wyr neb ond Duw Ddeifyfiad ein Calon. *1 Bren. viii. 39.*

3. Am mai Duw yn unig fy'n Hollalluog, ac yn abl i gyflawnu ein Deifyfiad. *Eph. iii. 20.*

4. Am mai Rhan o'r Addoliad fy'n ddyledus i Dduw yn unig, yw Gweddi. *Yr Arglwydd a'y Dduw a addoli; ac ef yn unig a wasanaethi. Mat. iv. 10.*

Cw. Yn Enw a Chymmorth pwy a gweddiwch?

Att. 1. Trwy Ffydd yn Enw Crist. *Canys efe a ddywedodd, Os gofynwch ddim yn fy Enw i, mi a'i gwnaf. Joan xiv. 14.*

2. Trwy Gymmorth Yspryd Duw. *Mae'r Yspryd yn cynborthwyo ein gwendiaid ni: canys ni wyddom ni beth a weddiom, megis y dylem. Rhuf. viii. 26.*

Cw. Dros bwy y dylech weddio?

Att. Fe ddylai fod ymbiliau, gweddiau, deifyfiadau, a thalu diolch, dros bob dyn. *1 Tim. ii. 1.*

Cw. Pa'm y dylech weddio?

Att. 1. Am fod Crist yn erchi hynny. *Rhaid gweddio yn wastad, ac heb ddiffygio.—Gweddiwch yn ddibaid. Luc xviii. 1. 1 Thes. v. 17.*

2 Am fod Yspryd Mabwysiad yn llefain, *Abba, Dad*, ynghalonau Plant Duw, fel na fynnant hwy fyw yn ddiweddi. *Gal. iv. 6.*

3. Am fod Duw yn dywedud, *Galw arnaf yn nydd trallod; a mi a'th wrandawaf. Sal. l. 15.*

4. Am fod Duw yn addaw Calon newydd ac Yspryd newydd i'r rhai a'i ceisiant ef. *Ezec. xxxvi. 26, 37.*

5. Am mai dynion di-Dduw yw dynion di-weddi. *Am byn y gweddia pob duwiol arnat, yn yr amser y'th geffir. Sal. xxxii. 6.*

6. Am fod Duw yn tywallt ei Lid ar y teuluoedd ni alwânt ar ei Enw ef. *Jer. x. 25.*

7. Ni a ddylem weddio, o herwydd y Lles o honi. *Canys llawer a ddichon taer weddi y cyflawn. Jago v. 16.*

Cw. Pa lun y mae gweddio'n gymmeradwy?

Att. 1. Trwy Ffydd, heb ammeu dim. *Beth bynnag a ofynoch mewn gweddi, gan gredu, chwi a'i derbyniwch. Mat. xxi. 22.*

2. Yn wirioneddus o'r Galon, ac nid â'r genau yn unig. *Crisiwech fi, a chwi a'm ceuwch, pan y'm ceisioch a'ch holl galon. Jer. xxix. 13.*

3. Gyd

3. Gyd â llawer o Ymostyngiad o herwydd ein Gwaeledd. *Y mae Duw yn gwrthwynebu'r beilchian; ond yn roddi gras i'r rhai gostyngedig.* Jago iv. 6.

4. Gyd â Dyfalwch yngwaith ein Jechydwrlaeth; ac nid yn syrthlyd. *Enaid y diog a ddifysf, ac ni chaiff ddim: ond enaid y diwyl a wneir yn fras.* Diar. xiii. 4.

5. Gyd â Bwriad i adael ein pechodau: ac i ddilyn Addoliad ac Ewyllys Duw. *Ni a wyddom nad yw Duw yn gwrandio pechaduriaid: ond o's yw'n b yn addhior. Duw ac yn gwneuthur ei ewyllys ef, bwnnw y mae yn ei w ando.* Joan ix. 31.

6. Ni a ddylem weddio, n'd weithiau, ac yn ysgafn; eithr yn ystyriol, yn gyffon, ac yn barchus, yn Ofn Duw. *Efe a wna ewyllys y rhai a'i hofnant: gwrendy besyd eu llesain, ac a'u hacub lwynt.* Sal. cxlv. 19. Eph. vi. 18. 1 Cor. xiv. 15.

Cw. Pa Sicrwydd sydd gennych y gwrendy Duw eich Gweddïau?

Att. 1. Addewidion Duw. *Gosynwch a rhoddir i chwi; ceiswch, a chwi a gewch; curwch, ac fe agorir i chwi.* Mat. vii. 7.

2. Ffyddlondeb Duw. *Nid dyn yw Duw, i ddywedd eclwydd; na mab dyn, i edifarbau: a ddywedd efe, ac ni's cyflawn? a lesarodd efe, ac oni chywira?* Num. xxiii. 19.

3. Trugarowgrwydd Duw, a'i Raslondeb. *Trugarog a grassawn yw'r Arglwydd.—Efe a edrych ar weddi'r gwael; ac ni ddiysyfra eu dymuniad.* Sal. ciii. 8. cii. 17.

4. Gorchymmyn Duw i ni weddio arno; o blegid na ddi-chon y peth a archodd Duw, fod yn ddiles i ni. *Ni ddywedais (medd Duw) wrth had Jacob, Ceiswch fi yn ofer.* Esay xlv. 19.

5. Eiriolaeth Crist drosom. *Am hynny awn yn bydrus at orseddfainge y gras; fel y derbyniam drugaredd, ac y caffom ras yn gymmerth cyfamserol.* Heb. iv. 16.

6. Esamplau eraill a lwyddasant yn eu Gweddïau o'n blaen ni. *Ar Dduw y ll-fasant, ac achubwyd hwynt.* Sal. xxii. 4, 5.

Cw. Pa Esamplau sydd o Lwyddiant Gweddi?

Att. 1. Trwy weddio, wrth gerdded ar hyd y ffordd, y casodd Gwâs Abraham Lwyddiant yn ei Daith. *Gen. xxiv.*

2. Trwy Weddi Jacob, y trowyd digllonedd Esau ei frawd

yn garedigrwydd, pan oedd yn bwriadu i ladd *Jacob*. Gen. xxxii. a xxxiii.

3. Trwy Weddi ddistaw *Hanna* yn ei meddwl, y cyfurwyd hi yn ei gorthrymder, fel na bu hi athrist mwy. 1 Sam. i.

4. Trwy Weddi y gwareddwyd Pobl *Israël* oddi wrth Farnau trymion yn fynych. 2 Cron. xv. 4.

5. Trwy Weddi *Jabes*, y cafodd efe ei lwyr-fendithio, ac y derbyniodd yr hyn oll a geisiodd gan Dduw. 1 Cron. iv.

6. Gweddi *Dafydd* yn yr Ogof, Gweddi *Elisäus* ynghanol ei Elynon, Gweddi *Jeremia* o Waelod y Pydew, Gweddi *Daniel* o Ffau'r Llewöd, Gweddi *Jona* o Fol Uffern, a Gweddi *Paul* a *Silas* yn y Carchar, a ddygodd Ymwared iddunt. Sal. lviii. a cxlii. 2 Bren. vi. Jer. xxxviii. Dan. vi. Jona ii. Aet. vi.

Cw. Pa Reol sy gennych i gyfarwyddo eich Gweddïau?

Att. Holl Air Duw; yn enwedigol. Gweddi'r Arglwydd, a ddyfsgodd Crist i'w Ddisgyblion. Mat. vi. 9—15.

Cw. P'un ai Ffurf i weddïo yn yr un Geiriau, neu Batrwn i weddïo yn gyffelyb iddi, yw Gweddi'r Arglwydd?

Att. Mae yn bob un o'r ddau. 1. Mae'n Batrwn i'n dyfsgu ni i weddïo yn gyffelyb iddi. Canys yr Arglwydd a ddywedodd, *Gweddiwch chiwi fel byn*. Mat. vi. 9.

2. Mae yn Ffurf hefyd, i'w harferu yn yr un Geiriau. Canys yr Arglwydd a ddywedodd bryd arall. *Pan weddiach, dywedwch, Ein Tad, yr hwn wyt yn y nefoedd*. Luc xi. 2.

Cw. Pa fath Ffurf yw Gweddi'r Arglwydd?

Att. 1. Ffurf ragorol; yn fyr mewn Geiriau, ac yn helaeth jawn yn yr Ystyr o honi.

2. Mae'n Ffurf ragorol, o herwydd yr Awdwr o honi. Canys Crist, *Doethineb Duw*, a roddodd y Ffurf hon i ni.

Cw. Pa fawl Rhan sydd yng Ngweddi'r Arglwydd?

Att. Tair Rhan. Sef, 1. Y Rhagymadrodd. 2. Y Deisyfiadau. 3. Y Diweddglo.

Cw. Beth yw y Rhagymadrodd?

Att. Ein Tad, yr hwn wyt yn y Nefoedd.

Cw. Beth a ystyriwch yn y Rhagymadrodd hwn?

Att. Tri pheth. 1. Teitl, neu Enw Duw; sef, *Tad*. 2. Tad i bwy yw; sef *ein Tad ni*. 3. Tad ym mha le ydyw; sef, *ein Tad yn y Nefoedd*.

Cw. Pa ffordd y mae Duw yn Dad i chiwi?

Att.

Att. Trwy Grist Jesu. Cynnifer ag a'i derbyniant ef, efe a roddes iddunt allu i fod yn feibion i Dduw; sef, i'r sawl a gredant yn ei Enw ef. Joani. 12.

Cw. Pa'm eich dysgir i alw Duw yn Dad, wrth weddio?

Att. 1. I chwanegu ein Ffydd ynddo. Canys, fel y tosturia tad wrth ei blant, felly y tosturia'r Arglwydd wrth y rhai a'i hofniant ef. Sal. ciii. 13.

2. I'n dysgu i nesâu yn barchus at Dduw. Mab a anrhydedda ei dad, a gweinidog ei feistr. Mal. i. 6.

3. I'n hannog i daer-ymbil â Duw mewn Gweddi, fel plant ar eu tad. Felly y gwnaeth y mab âfradlon; a'i dad a dostriodd wrtho. Luc xv.

Cw. Pa'm eich dysgir i ddywedud, Ein Tad, ac nid, Fy Nhad?

Att. 1. Am y dylai pawb weddio, nid drostunt eu hunain yn unig, eithr dros eu gilydd hefyd. Yago v. 16.

2. Am y dylai Pobl Dduw weddio'n tynych gyd â'u gilydd. Sal. xxxiv. 3.

3. Am y dylai pawb sy'n addoli Duw ymddwyn tu ag at eu gilydd fel brodyr, a phlant i'r un Tad. Mal. ii. 10. Act. vii. 26.

Cw. Pa'm eich dysgir i ddywedud, Ein Tad, yr hwn wyt yn y Nefoedd?

Att. 1. I'n dysgu i nesâu at Dduw gyd â Gwylder a pharchedig Ofn. Canys, Tad gogoneddus yn y Nefoedd yw Duw; ac nid fel ein tadau daearol. Gwylia ar dy droed, pan fydd ech yn myned i dy Dduw. Canys Duw fydd yn y nefoedd, a thithau ar y ddaear. Preg. v. 1, 2.

2. I'n dysgu, fod Duw goruwch pawb, ac ar ei law i wneuthur a fynno. Ein Duw ni fydd yn y nefoedd: efe a wnaeth yrbyn a fynnodd oll.—Yn ei law y mae nerth a chadernid: nid oes a ddichon ei urthwynebu ef. Sal. cxv. 3. 2 Cron. xx. 6.

3. I'n dysgu i ymddwyn fel dieithriaid ar y ddaear; am mai'r Nefoedd yw Ty ein Tad, a'n Cartref ni. Gan wybod, tra yr ydym yn gartrefol yn y corph, ein bod oddi cartref oddi wrth yr Arglwydd. 2 Cor. v. 6.

Cw. Ai yn y Nefoedd yn unig y mae Duw?

Att. 1. Ni ddichon y Nefoedd, na Nefoedd y Nefoedd, ei gynnwys ef. Canys, y mae Duw yn Hollbrefennol. Bren. viii. 27.

2. Yn y Nefoedd yn bennaf y mae Duw yn amlygu Mawredd ei Ogoniant. *Y nef yw ei orseddfainge, a'r ddauar yw lleithbig ei draed.* Esay lxvi. 1.

Cw. Beth a ddysgwch oddi wrth fod Duw'r Nefoedd yn Dad i chwi?

Att. 1. Mi ddylwn weled, pa fath Gariad a roes y Tad arnom, fel y'n gelwid yn feibion i Ddau. 1 Joan iii. 1.

2. Mi ddylwn ogoneddu Duw yn fy holl Weithredoedd. *Llewyrched felly eich goleuni ger bron dynion, fel y gwelont eich gweithredoedd da chwi, ac y gogoneddant eich Tad yr hwn sydd yn y nefoedd.* Mat. v. 16.

3. Mi ddylwn ymostwng yn ufudd ac yn barchus i holl Geryddon Duw. *Ni a gawsom dadau ein cnawd i'n ceryddu, ac a'u parchasom hwy : onid mwy o lawer y byddwn ddarostyngedig i Dad yr ysprydoedd, a byw?* Heb. xii. 9.

4. Mi ddylwn ddilyn, hyd y mae ynnof, Sancteiddrwydd a Chariad, Daioni ac Amynedd Duw ein Tad. *Byddwch ddilynwyr Duw, fel plant anwyl.* Eph. v. 1. Mat. v. 48.

5. Mi ddylwn gymmeryd Cyngor Gair Duw ymhob peth. *Gwae'r meibion cyndyn, medd yr Arglwydd, a gymmerant gyngor, ond nid gennyf fi.* Esay xxx. 1.

6. Mi ddylwn ymddiried yn gyfurus yn fy Nhad o'r Nef, ar bob Achos. *Sal. ix. 10.*

Cw. Ar ba Achosion y dylech ymddiried yn gyfurus yn eich Tad o'r Nef?

Att. 1. Am bob peth da a geisiwyf ganddo. *O's chwy-chwi, a chwi yn ddwng, a fedrwyd rhoddi rhoddion da i'ch plant; pa faint mwy y rhydd eich Tad yr hwn sydd yn y nefoedd bethau da i'r rhai a ofynant iddo!* Mat. vii. 11.

2. Am Gynhaliaeth y Bywyd hwn. *Na ofelwch, gan ddywedud, Beth a swyttawn? neu, Beth a yfwn? o blegid gwyr eich Tad nesol fod arnoch eisiau'r holl bethau hyn.* Mat. vi. 31, 32.

3. Am Etifeddiaeth dragywyddol yn y Byd a ddaw. *O blegid o's plant, etifeddion hysyd; ses, etifeddion i Ddau, a chyd-etifeddion â Crist.* Rhuf. viii. 17.

4. Am Gysur, pan wyf yn amddifad yn y byd hwn. *O berwydd ynnot ti y caiff yr amddifad drugaredd.—Pan yw fy nhad a'm mam yn fy ngwrthod, yr Arglwydd a'm dertyn.* Hos. xiv. 3. *Sal. xxvii. 10.*

5. Am Dosturi, pan wyf yn ofni o blegid fy nghyflwr.

Canys,

Canys, fel y testuria tad wrth ei blant, felly y testuria'r Arglwydd wrth y rhai a'i bfnant ef. Sal. ciii. 13. Mal. iii. 17.

Cw. Pa lawl Arch neu Ddeisyfiad fydd yng Ngweddi'r Arglwydd?

Att. Chwech. Y tair flaenaf am Ogoniant Duw; a'r tair olaf am bethau fydd raid i ni.

Cw. Am beth y gweddiwch yn y tair Arch flaenaf?

Att. 1. Am Sancteiddio Enw Duw. 2. Am Ddylfod Teyrnas Dduw. 3. Am Wneuthur Ewyllys Duw ar y ddaear.

Cw. Am beth y gweddiwch yn y tair Arch olaf?

Att. 1. Am ein Bara beunyddiol. 2. Am Faddeu ein Dyledion. 3. Am ein Gwared rhag Profedigaeth, a phob Drygau.

Cw. Beth yw'r Arch gyntaf yng Ngweddi'r Arglwydd?

Att. Sancteiddier dy Enw.

Cw. Am beth y gweddiwch yn yr Arch hon?

Att. Am i Enw Duw gael ei sancteiddio a'i ogoneddu gennym ni, a phawb eraill. Joan xii. 28. Sal. cxv. 1.

Cw. Beth a ystyriwch am Sancteiddio Enw Duw?

Att. Tri pheth. 1. Pa'm y gosodir yr Arch hon yn flaenaf. 2. Beth a fyddylir wrth Enw Duw. 3. Pa lun y mae i ni ei Sancteiddio ef.

Cw. Pa'm y gosodir yr Arch hon, am Sancteiddio Enw Duw, yn flaenaf?

Att. 1. Am fod i ni Sancteiddio Enw Duw yn bennaf, ymhob peth a wnelom. Gwnewch bob peth er gogoniant i Dduw. 1 Cor. x. 31.

2. Am mai Gogoniant ei Enw, oedd Diben Duw y cwbl a wnaeth criod; ac am hynny a ddylai fod yn bennaf o bob peth yn ein golwg ni. Yr Arglwydd a wnaeth bob peth er ei fwyn ei hun. Diar. xvi. 4.

3. Am fod Duw yn eiddigus o Ogoniant ei Enw. Canys efe a ddywedodd, Oni ystyriwch, i roddi anrhydd i'm Hencw i; yna mi a anfonaf fellidib arnoch chwi, ac a fellidigaf eich bendithion chwi. Mal. ii. 2.

Cw. Beth a fyddylir wrth Enw Duw?

Att. Duw ei hun, ei Deitlau, a'i Briodoliaethau; Gair, Ordinhadau, a Gweithredoedd Duw, a'r Pethau cyslegredig a berthyn iddo.

Cw. Pa lun y mae i chwi Sancteiddio Enw Duw?

Att. 1. Ni's gall ei Sancteiddrwydd ef fod yn fwy na cyn

ffai nag yw; am ei fod yn anfeidrol: fel na's gellir chwanegu atto, na thynnu oddi wrtho.

2. Mi ddylwn gydnabod Sancteiddrwydd Duw, gan ymddwyn yn barchus tu ag atto ymhob peth.

Cw. Pa'm y dywedir, *Sancteiddier* dy Enw, ac nid, *Parcher*, neu, *Ogonedder* dy Enw?

Att. Am mai *Sancteiddrwydd* Duw, yn bennaf, yw Gogomiant a Pherffeithrwydd gwynfydedig ei Natur ef. *Pwy fel tydi yn ogoneddus mewn sancteiddrwydd!* Ecsod. xv. 11.

Cw. Ymha ffordd yn neillduol, y dylech Sancteiddio Enw Duw?

Att. 1. Trwy Ymddygiad parchus yn Addoliad Duw. *Mi a sancteiddier* (medd Duw) yn y rhai a nesânt attaf; a cher bron yr holl bobl y'm gogoneddir. Lef. x. 3.

2. Trwy fod yn ffrwythlon ymhob Gweithred dda. *Ynlyn y gogoneddwyd fy Nhad; ar ddwyn o honoch ffrwyth lawer: a disgyblion a fyddwch i mi.* Joan xv. 8.

3. Trwy Ffyddlondeb yngwaith ein Galwäd. *O's gweini y mae neb, gwnaed megis o'r gallu y mae Duw yn ei reddi; fel ym mhob peth y gogonedder Duw trwy Jesu Grist.* 1 Pedr iv. 11.

4. Trwy feddwl a dywedud yn barchus am Dduw. *Sancteiddiwrch yr Arglwydd Dduw yn eich calonau.* — *Llanwër fyngenau â'th foliant, ac â'th ogoniant beunydd.* 1 Pedr iii. 15. Sal. lxxi. 8.

5. Trwy Ffydd ddiamheuol yn Addewidion Duw. *Abraham a nerthwyd yn y ffydd, gan roddi gogoniant i Dduw.* Rhuf. iv. 20.

Cw. Beth a ddysgwch oddi wrth eich Dyled i Sancteiddio Enw Duw?

Att. 1. Y dylai pawb fod yn sanctaidd, ac ewyllysio fod yn Bobl i Dduw. *Byddwch sanctaidd: canys sanctaidd ydwyf si yr Arglwydd eich Duw.* Lef. xix. 2.

2. Ei fod yn beryglus jawn, i barhâu yn ddi-zêl dros Ogonyant neu Sancteiddrwydd Enw Duw; y peth a ddysger i ni yn flaenaf ac yn bennaf i weddio yn ei gylch. *Dat. iii. 16.*

3. Fod y rhai sy'n halogi Enw Duw, yn lle ei Sancteiddio, mewn Cyflwr echrydus. *Ezec. v. 11.*

Cw. Beth yw'r ail Arch yng Ngweddi'r Arglwydd?

Att. Deued dy Deyrnas.

Cw.

Cw. Beth a ystyriwch yn yr Arch hon?

Att. Dau beth. 1. Beth yw Teyrnas Dduw. 2. Am beth y dylem weddio, fel y delo Teyrnas Dduw.

Cw. Beth yw Teyrnas Dduw?

Att. Mae Teyrnas Dduw oddau fath. 1. Teyrnas Gyffredinol Duw dros bob peth. 2. Teyrnas Neillduol Duw dros ei Bobl ei hun.

Cw. Beth yw Teyrnas Gyffredinol Duw?

Att. Teyrnas Rhagluniaeth Dduw; sef, ei Llywödraeth penarglwyddiaethol ef dros bob peth. *Canys yn ôl ei ewylllys ei hun y mae'n gwneuthur â llu'r nefoedd, ac â thrigolion y ddaear.* Dan. iv. 35.

Cw. Beth a ddysgwch oddi wrth Deyrnas Rhagluniaeth Dduw?

Att. 1. Ofni Duw, y Brenhin mawr sy'n llywödraethu ar bob peth. *Pwy ni'th ofna di, Brenhin y cenhedloedd? canys i ti y gweddai.* Jer. x. 7.

2. Ymgysuro yn Nuw ymhob Peryglon ac Osnau. *Yr Arglwydd sydd yn teyrnasu; gorfoledded y ddaear, a llawenyched ynysodd lawer.* Sal. xcvi. 1.

3. Gweddio yn ddyfal am Ragluniaeth Dduw fod er Llwyddiant i'w Eglwys ef. *Na adêwch ddistawrwydd iddo, hyd oni sicrhaw, ac hyd oni osodo Jerusalem yn foliant ar y ddaear.* Esay lxii. 7.

Cw. Beth yw Teyrnas Neillduol Duw dros ei Bobl ei hun?

Att. 1. Teyrnas yr Efengyl; sef, Llywödraeth Dduw dros ei Eglwys a'i Bobl, a elwir yn *Deyrnas Dduw*. Marc i. 15.

2. Teyrnas Grâs; sef, Llywödraeth Grâs Duw yng Nghallonnau ei Bobl, i'w gwneuthur yn ufudd iddo. *Canys wle, teyrnas Dduw, o'ch mwyn chwi y mae.* Luc xvii. 21.

3. Teyrnas Gogoniant yn y Nefoedd, i'r rhai a sancteiddir gan Râs Duw ar y ddaear. 1 *Cor.* xv. 50.

Cw. Pa'm y dodir yr Arch hon, *Deued dy Deyrnas*, yn nefaf at, *Sancteiddier dy Enw*?

Att. Am na allwn ni sancteiddio Enw Duw, heb i Râs Duw deyrnasu drosom ni.

Cw. Am beth y dylech weddio, fel y dêl *Teyrnas Dduw*?

Att. 1. Am Llwyddiant Eglwys Dduw ar y ddaear. *Er mwyn Sion ni thawäf, ac er mwyn Jerusalem ni oflegaf, hyd onid ôl ei chyfiawnder hi allan fel disgleirdeb, a'i sechydwr i-aeth hi fel lamp yn llosgi.* Esay lxii. 1.

2. Am

2. Am fathru i lawr Satan a'i holl angylion, sy'n milwrio yn erbyn Eglwys Dduw; megis y mae Duw yn addaw gwneuthur ar frys. *Rhuf. xvii. 20.*

3. Am i Dduw anfon Gweinidogion ffyddlon i adeiladu ei Eglwys. *Canys y cynbauaf yn ddiau fydd fawr; ond y gweithwyr yn anaml. Am hynny attolygwch i Arglwydd y cynbauaf, anfon gweithwyr i'w gynbauaf. Mat. ix. 37, 38.*

4. Am Lwyddiant yr Efengyl i droi Pechaduriaid o dywyllwch i Deyrnas yr Arglwydd Jesu, ac i ddwyn teyrnasodd y byd hwn yn eiddo ef. *Col. i. 13. Dat. xi. 15. 2 Tbes. iii. 1.*

5. Am i Dduw ein cadw ni, a'i holl Bobl, yn Nheyrnas ei Râs; a'n dwyn o'r diwedd i Deyrnas ei Ogoniant.

Cw. Beth a ddysgwch oddi wrth hyn?

Att. 1. Mai Rhagrith atgas yw i ni ddywedud, Deued dy Deyrnas, gan fyw yn ol y cnawd, a gwrthwynebu teyrnasiad Grâs Duw drosom. Canys syniad y cnawd fydd elyniaeth yn erbyn Duw. Rhuf. viii. 7.

2. Mai Dyled Pobl Dduw yw, gwneuthur a allont ymhlaid Teyrnas Dduw yn y byd. *Canys yr Arglwydd a ddywaid, Y neb nid yw gyd â mi, fydd yn fy erbyn. Mat. xii. 30.*

3. Mae'n sicr y daw Teyrnas, ief Eglwys Dduw, i Berffeithrwydd gogoneddus o'r diwedd: canys nid yn ofer ein dysgir i weddio drosti. *Dywedais (medd Duw) a mi a'i dygaf i ben; mi a'i lluniais, a mi a'i gwnaf. Esay xlii. 1. xiv. 19.*

Cw. Beth yw y drydedd Arch yng Ngweddi'r Arglwydd?

Att. Gwneler dy Ewyllys ar y ddaear, megis y mae yn y nefoedd.

Cw. Pa'm y mae'r Arch hon yn nefaf at, Deued dy Deyrnas?

Att. Am mai trwy Ufudd-dod i Ewyllys Duw, ac ymwadu â'n hēwyllys ein hunain, y mae Teyrnas Dduw yn dysod i mewn ynnom, ac yn teyrnatu drosom.

Cw. Beth a ystyriwch am wneuthur Ewyllys Duw?

Att. Dau beth. 1. Bod i ni ymostwng i Ewyllys dirgelaid Rhagluniaeth Dduw, yn ein holl flinderau.

2. Bod i ni, hyd eithaf ein gallu, ufuddhâu i Ewyllys datguddiedig Dduw yn ei Air.

Cw. Pa'm y gelwch Ewyllys Duw yn ei Ragluniaeth, yn Ewyllys ddirgelaid?

Att.

Att. Am na wyddom beth y mae Rhagluniaeth Dduw yn ei wneuthur, nes ei ddyfod i ben. *Cymbylau a thywyllwch sydd o'i amgylch ef. Mor anchwiliadwy yw ei farnau ef! a'i ffyrdd mor anolrheiniadwy ydynt!* Sal. xcvi. 2. Rhuf. xi. 33.

Cw. Pa fath yw Ewyllys ddirgelaidd Rhagluniaeth Dduw?

Att. 1. Ewyllys priodol i Oruchafiaeth Dduw. *Canys y mae efe yn trefnu pob peth yn ol cyngor ei ewyllys ei hun.* Eph. i. ii.

2. Ewyllys cyfiawn a sanctaidd. *Canys cyfiawn yw'r Arglwydd yn ei holl ffyrdd, a sanctaidd yn ei holl weithredoedd.* Sal. cxlv. 17.

3. Ewyllys sier o ddyfod i ben. *Arglwyd y lluoedd a'i bwriadodd; a phwy a'i diddymma? — Yr hyn y mae ei enaid ef yn chwennychu, efe a'i gwna.* Esay xiv. 27. Job xxiii. 13.

Cw. Pa'm y dylech ymostwng i Ewyllys Rhagluniaeth Dduw yn eich holl flinderau?

Att. 1. Am mai Duw fydd yn eu trefnu. *Yr Arglwydd yw efe: gwnaed yr hyn a fyddo da yn ei olwg. — Y cwppan a roddes y Tad i mi, onid yfaf ef?* 1 Sam. iii. 18. Joan xviii. 11.

2. Am fod blinderau yn dyfod yn fynych, o achos ein pechodau ni. *Dioddefas ddig yr Arglwydd; canys pechais yn ei erbyn.* Mica vii. 9. Galar. iii. 39.

3. Am fod ein blinderau i'r diben i'n tynnu oddi wrth ein pechodau. *Trwy hyn y glanhéir anwiredd Jacob: a dymma'r holl ffrwyth; tynnu ynmaith ein pechodau.* Esay xxvii. 9. Heb. xii. 11.

4. Am y dylem ni, yn ol Esampl Crist, ddyfsgu Ufuddod trwy'r pethau a ddioddefom. *Heb. v. 8.*

5. Am fod Daioni yn dyfod i'r Duwiol ar ol eu blinder. *Fe ddaeth yn dda i Ddafydd ar ol i Simei ei regu ef. Fe gafodd Job, ar ol ei gystudd, y dau cymmaint ag oedd ganddo o'r blaen.* 1 Pedr v. 6.

6. Am fod Esamplau'r holl Seintiau yn dyfsgu Amynedd i ni mewn blinder—A'r *Judderwön* a rwgnachodd dan Gerddon Duw, a ddinystrwyd gan y dinystrydd. *Jago v. 10, 11. 1 Cor. x. 10.*

7. Am fod Dioddefaint yn profi ein Ffydd ni, er Mawl, ac Anrhydedd, a Gogoniant, yn Ymddangosiad Jesu Grist. *1 Pedr i. 6, 7.*

Cw. Beth yw'ch Dyled i Ewyllys datguddiedig Duw yn ei Air?

Att. 1. Middylnw lasurio am Wybodaeth o Ewyllys Duw yn

yn ei Air; rhag i mi gyfeiliorni. *Onid am hyn yr ydych yn cyfeiliorni, am nad ydych yn gwybod yr ysgrhythurau?* Marc xii. 24.

2. Mi ddylwn ymwadu â'm hëwyllys lygredig sy hun, i ufuddhâu o'r galon i Ewyllys Duw ymhob peth. *Ezra vii. 18. Mat. xxvi. 39.*

Cw. Pa'm y dylech ymwadu â'ch hëwyllys eich hun?

Att. 1. Am mai ëwyllys dÿn ei hun a'i taflodd i bechod a dinystr ar y cyntaf oll. *O Isrâel, ti a dinystriaist dy hun.* Hos. xiii. 9.

2. Am fod ein hëwyllys llygredig ni yn wrthwyneb i Ewyllys Duw. *Mae'r enaid yn chwennych yn erbyn yr Yspryd.* Gal. v. 17.

3. Am mai ein hëwyllys ein hunain sy'n rhwystro ein Jechydwrïaeth. Canys Crist a ddywedodd, *Ni fynnwyd chwi ddyfod aita fï, fel y caffech fywyd.* Joan v. 40. *Mat. xxiii. 37.*

4. Am fod Esampl Crist yn ein dysgu i ymwadu â'n hëwyllys ein hunain. Canys efe a ddywedodd, *Nid ydwyf yn ceisio fy ëwyllys fy hunan, ond ëwyllys y Tad, yr bwn a'm hanfonodd i.* Joan v. 30.

5. Am mai hyn yw Gofyniad Crist oddi wrth bawb a fynno fod yn Ddisgyblion iddo. *Efe a ddywedodd wrth bawb, O's ëwyllysia neb ddyfod ar fy ol i, ymwaded ag ef ei hun, a choded ei groes beunydd, a dilyned fï.* Luc ix. 23.

Cw. Ymha lun y dylech wneuthur Ewyllys Duw?

Att. Yn yr un gyffelyb ag y mae'r Angylion yn ei wneuthur yn y Nefoedd; er na allwn ni ei wneuthur *cystal* a hwy. *Mat. vi. 9.*

Cw. Ymha ystyr y dylech wneuthur Ewyllys Duw yn gyffelyb i'r Angylion?

Att. 1. Yn *awyddus*. Canys y mae Zel Angylion fel *fflam dâ*n. *Heb. i. 7. Eph. vi. 6. Sal. cxix. 20.*

2. Yn *ddioed*. Canys y mae'r Angylion yn ehedeg yn fuan wrth Arch Duw. *Dan. ix. 21. Sal. cxix. 60.*

3. Yn *ddyfal*. Canys nid yw'r Angylion yn gorphwys ddydd na nos; eithr yn gwneuthur Ewyllys Duw yn ddi-baid. *Dat. iv. 8. Sal. cxix. 4.*

4. Fel *ynguŷdd* Duw. Canys y mae'r Angylion bob amser yn gweled ei Wryneb ef. *Mat. xvii. 10. Sal. xvi. 8.*

5. Gyd â chymmaint ag allom o Wafanaeth i Bobl Dduw. Canys y mae'r Angylion yn gweini i'r rhai a etifeddant Jechydwrïaeth. *Heb. i. 14.*

Cw.

Cw. Beth a ddysgwch oddi wrth Dyled o wneuthur Ewyllys Duw ar y ddaear, megis y gwneir yn y Nefoedd?

Att. 1. Mi ddylwn alaru o blegid y gwrthryfel sydd yn fy ewyllys fy hun yn erbyn Ewyllys Duw. *Ys truan o ddyn wyf fi! pwy a'm gward oddi wrth gorph y farwolaeth hon!* Rhuf. vii. 23, 24.

2. Mi ddylwn weled, mai nid yn ol esampl annuwiol y byd, eithr yn gyffelyb i Angylion y Nefoedd, y dylai fod ein Hufudd-dod ni i Dduw. *Esfod. xxiii. 2.*

3. Mi ddylwn weddio yn ddyfal â'm holl galon, am Ewyllys a Gallu, i mi, ac eraill, i ufuddhâu ymhob peth i Ewyllys Duw. *Phil. ii. 13.*

Cw. Beth yw y bedwaredd Arch yng Ngweddi'r Arglwydd?

Att. Dyro i ni heddyw ein Bara beunyddiol.

Cw. Beth a ystyriwch yn yr Arch hon?

Att. Tri pheth. 1. Beth ydym yn geisio; sef, ein Bara beunyddiol.

2. Gan bwy yr y'm yn ei geisio; sef, gan ein Tad yn y Nefoedd.

3. I bwy yr ydym yn ei geisio; sef, i ni; i mi fy hun, ac eraill hefyd.

Cw. Beth a ddysgwch oddi wrth hyn?

Att. 1. Mai trwy Rodd Duw y mae ein holl Gynhaliaeth yn dyfod. *Efe sydd yn rhoddi i bawb fywyd ac anadl, a phob peth oll. Aet. xvii. 25.*

2. Y dylai pawb ddymunaid Cynhaliaeth i eraill ac nid eu Cynhaliaeth eu hunain yn unig. *Nac edrychwch bob un ar yx eiddo eich hunain; eithr pob un ar yr eiddo eraill hefyd. Phil. ii. 4.*

Cw. Pa'm y dylech weddio am eich Bara beunyddiol, pan f'och yn llafurio am dano?

Att. 1. Ni a ddylem weddio am ein Bara beunyddiol, i addef, nad ym yn ei haeddu, er i ni lasurio am dano. *Jacob a ddywedodd, Ni ryglyddais y lliaf o'th holl drugareddau di. Gen. xxxii. 10.*

2. Ni a ddylem weddio am ein Bara beunyddiol, am mai eiddo Duw ydyw; ac ni ddylai neb ei gymmeryd, heb ei geisio ganddo. *Beth bynnag sydd dan yr holl nefoedd (medd yr Arglwydd) eiddo fi yw. Job xli. 11. Deut. x. 14.*

3. Ni

3. Ni a ddylem weddio am ein Bara beunyddiol, fel y caffom Fendith arno, yn ol Addewid Duw. *Gan fendithio y bendithiaf eu lluniaeth.* Sal. cxxxii. 15. 1 Tim. iv. 5.

Cw. Pa'm y'ch dysgir i weddio am Fara, ac nid am bethau eraill?

Att. 1. Am fod Bara yn arwyddocâu Crist, a phob peth a berthyn i Fywyd ysprydol yr Enaid. *Joan vi. 51.*

2. Am fod Bara yn arwyddocâu pob peth angenrheidiol i Fywyd naturiol y Corph. *Lef. xxvi. 26.*

3. Fe'n dysgir i weddio am Fara, i'n gwneuthur ni yn foddlongar wrth y fo raid at ein Cynhaliaeth, er na bollawer gennym. *O's bydd gennym ymborth a dillad, ymfoddlonwn ar hynny.* 1 Tim. vi. 8.

Cw. Pa'm y'ch dysgir i weddio, Dyro i ni bddyw ein Bara beunyddiol; megis dros un dydd, ac nid dros lawer o amser?

Att. 1. I'n dysgu i weddio'n feunyddiol; sef, bob dydd o'n bywyd. *Gan barhâu mewn ymbiliau a gweddïau nos a dydd.* 1 Tim. v. 5.

2. I'n dysgu i foddloni i'n Cyfraid presennol; ac nid i ymdrafferthu yn ofidus dros yr amser i ddyfod. *Na ofelwch dros drannoeth; canys trannoeth a ofala am ei bethau ei hun: digon i'r diwrnod ei ddrwg ei hun.* Mat. vi. 34.

3. I'n dysgu i ystyriaid Anfertenrwydd ein Bywyd: canys ni wyr neb a fydd raid iddo wrth Fara, ond dros heddyw. *Nac ymffrostia o'r dydd y fory: canys ni wyddost beth a ddigwydd mewn diwrnod.* Diar. xxvii. 1.

Cw. Pa'm y'n dysgir i weddio am ein Bara; sef, ein Bara ni?

Att. 1. I'n dysgu i fyw yn onest; fel y bwyttao pob un ei Fara ei hun, ac nid cymmeryd Bara na Chynhaliaeth neb arall yn anghyfiawn. *Darperwch bethau onest yngolwg pob dyn.* Rhuf. xii. 17.

2. I'n dysgu, na fyddom fufgrell na segur; eithr yn ddiwyd yn ein Galwedigaeth: heb yr hyn ni ddichon neb fwyta ei Fara ei hun yn gyfiawn. *Canys felly yr ordeiniwyd; o's bydd neb na fynnai weithio, na chai fwyta chwaith.—Ti wy chwys dy wyneb y bwyttai fara.* 2 Thes. iii. 10. Gen. iii. 19.

Cw. Pa'm y mae llawer yn ddiweddi ac yn segur, ac yn meddu er hynny Fara eu gwala, a gweddill; sef, Golud mawr o bob peth?

Att.

Att. Am fod Duw yn disgwyl i Olud ei ddaioni ef, a'i Ddiodesgarwch, eu tywys bwynt i Edifeirwch. Ac onid é, maent yn trysori iddunt eu hunain ddigofaint erbyn dydd digofaint, a datguddiad cyfiawn farn Duw. Rhuf. ii. 4, 5.

Cw. Pa'm y mae llawer yn dlawd, ac mewn eisiau Bara beunyddiol?

Att. 1. Am fod llawer yn segur, na synnant weithio; ac yn gyndyn, na synnant weddio ychwaith. *Nid ydych yn cael, am nad ydych yn gefyn.* Jago iv. 2.

2. Y mae'r Arglwydd weithiau yn gadael ei Boblei hun wrth ychydig, er llai o rwystr i'w Jechydwriaeth. *Canys yn anhawdd yr â goludog i deyrnas nesoedd* Mat. xix. 23.

Cw. Beth a ddyfsgwch oddi wrth yr hyn a ddywedafoch am yr Arch hon; sef, *Dyro i ni heddyw ein Bara beunyddiol?*

Att. 1. Y dylem ni bob dydd yn wastadol weddio Duw am bob peth angenrheidiol. *Gweddïwch yn ddibaid.*—*A Christ a ddywedodd, fod yn rhaid gweddïo yn wastad, ac heb ddiffygio.* 1 Thes. v. 17. Luc xviii. 1.

2. Na ddylai neb geisio porthiant eu chwantau pechadurus: canys pethau angenrheidiol i'n Cyrph a'n Heneidiau, sydd i ni weddio am danunt. *Na wnewch ragddarbod dros y cnawd, er mwyn cyflawnu ei chwantau ef.* Rhuf. xiii. 14.

3. Fe ddylai pawb arferu Moddion ynghyd â'u Gweddïau, i gael y pethau fo'n angenrheidiol: canys rhaid i ni weddio a llafurio hefyd am ein Bara beunyddiol. *Enaid y diog a ddeisyf, ac ni chaff ddim.* Diar. xiii. 4.

4. Fe ddylai pawb roi Diolch i Dduw am bob Pryd o'u Bara beunyddiol: canys Rhodd Duw ydyw. *Pan fwytteych, a'tb ddigoni, yna y bendithi'r Arglwydd dy Dduw.* Deut. viii. 10.

Cw. Beth yw y bummed Arch yng Ngweddï'r Arglwydd?

Att. Maddeu i ni ein Dyledion, fel y maddeuwn ni i'n Dyledwyr.

Cw. Pa'm y mae'r Arch hon yn nesa at yr Arch am ein Bara beunyddiol?

Att. 1. Am y dylem weddio am Faddeuant beunyddiol, megis am ein Bara beunyddiol. *Prig. vii. 10.*

2. Am na ddichon ein Bara beunyddiol, na dim arall, wneuthur i ni ddim lles, tra fo'n Pechodau heb eu maddeu. *Pa lesâd i ddyn, o's ynnill efe yr holl fyd, a cholli ei enaid ei hun?* Mat. xvi. 26.

3. Am

3. Am fod Pechod heb ei faddeu, yn rhwyfstro ein Gweddïau. *Eich pechodau a guddiasant wyneb Duw oddi wrthych, fel na chlywö.* Eſay lix. 2.

Cw. Beth a ystyriwch yn yr Arch hon; sef, *Maddeu i ni ein Dyledion, fel y maddeuwn ni i'n Dyledwyr?*

Att. Pedwar peth. 1. Beth ym yn geisio; sef, *Maddeu ein Dyledion; hynny yw, ein Pechodau.*

2. Gan bwy yr ym yn ceisio Maddeuant; sef, gan Dduw, *Pwy a ddichon faddeu pechodau, ond Duw yn unig?* Luc v. 21.

3. I bwy yr ym yn ceisio Maddeuant; sef, *i ni; nid i mi fy hun yn unig, eithr i eraill hesyd.* Canys yr *Apostol a ddywaid, Gwaddiwch dros ei gilydd.* Jago v. 16.

4. Ymha gyffelyb yr ym yn deisyf ar Dduw i faddeu ein Dyledion ni; sef, *Fel y maddeuwn ni i'n Dyledwyr.* Canys Crist a ddywaid, *Oni faddeuwch i ddynion eu camweddau, ni faddeu eich Tad eich camwed lau chwithau.* Mat. vi. 15.

Cw. Pa fath Dyledion yw eich Pechodau chwi?

Att. 1. Mae'n hesgeulufiad ni o'r Dyledswyddau y mae Duw yn orchymmyn, yn Dyledion mawrion, a Chyfiawnder Duw yn ein gofyn o'u plegid: *na's gallwn ateb iddo am un petb o fil.* Job ix. 3.

2. Mae'r Pechodau a wnaethom mewn Meddwl, Gair, a Gweithred, yn Dyledion aneirif; a Chosp dragywyddol yn ddyledus am danunt. *Pa faint o gamweddau ac o bechedau syddynros?* Job xiii. 23.

3. Mae'r holl Dalentau, a'r cwbl a roddwyd i ni, heb i ni eu defnyddio i wasanaethu Duw, yn Swm mawr jaw'n o Ddyled, na's gallwn byth fyned yn rhydd oddi wrthunt heb Faddeuant. *Mat. xxv. 24—30.*

Cw. Ymha ffordd y cewch chwi Faddeuant?

Att. Trwy Grist yn unig. Canys, 1. Crist a ddioddefodd Gosp ein Pechodau. *Eſay liii. 5.*

2. Crist a offrymmodd ei hun yn Aberth dros ein Pechodau ni. *Eph. v. 2.*

3. Crist a dywalltodd ei Waed, i'n glanhâu ni oddi wrth Bechod. 1 *Joan i. 7.*

4. Trwy Grist y'n cymmoder ni â Duw, fel na chyfrifer ein Pechodau i ni. 2 *Cor. v. 18, 19.*

5. Trwy Grist y prynwyd yr holl Freintiau ag sy'n cydgerdded a Maddeuant.

Cw. Pa Freintiau sy'n cydgerdded â Maddeuant?

Att.

Att. 1. Heddwch â Duw, ac Ymwared oddi wrth ei Ddigofaint ef, a Chosp Pechod. *Rhuf. v. 10. viii. 1.*

2. Cyfiawnhâd. Sef, cael ein derbyn, trwy Grift, fel rhai cyfiawn yngolwg Duw. *Act. xiii. 39.*

3. Mabwysiad i fod yn Blant i Dduw, ac yn Frodyr i'r Arglwydd Jesu. *Joan i. 12. xx. 17.*

4. Dyfodfa hyderus, trwy Grift, ger bron Duw, mewn Gweddi. *Eph. iii. 12.*

5. Cyfur ysprydol ymhob Cyflwr trallodus. *Mat. ix. 2. Rhuf. v. 1—3.*

6. Hyder cyfurus yn erbyn Ofn Angau a Barn. *1 Cor. xv. 55—57. Rhuf. viii. 35—39.*

7. Etifeddiaeth ogoneddus, ar ol Angau, yn y Byd arall. *Rhuf. viii. 17. 1 Pedr i. 3, 4.*

Cw. Pa fath un fydd raid i chwi fod, fel y caffoch Fadd-euant?

Att. 1. Y mae yn rhaid i mi edifarhâu, a gadael fy Mhechodau. Ac onid ê, ni a ddisetbir oll. *Luc xiii. 3.*

2. Mae'n rhaid i mi feddu gwir Ffydd yng Nghrist. Ac onid ê, ni's gallaf fod yn gadwedig. *Act. xvi. 31.*

3. Mae'n rhaid i mi gymmeryd Cyfammod yr Arglwydd arnaf. Ac onid ê, ni's gallaf fod yn eiddo Crist. *Mat. xi. 29.*

4. Mae'n rhaid i mi ddilyn Heddwch a phawb, a Sanct-eiddrwydd. Ac onid ê, ni chaf weled yr Arglwydd. *Heb. xii. 14.*

5. Mae'n rhaid i mi faddeu i bawb a wnant ar fai yn fy erbyn. Ac onid ê, ni chaf fi Faddeuant byth gan Dduw. *Mat. vi. 15.*

Cw. Pa lun y dylech faddeu i bawb a wnant ar fai yn eich herbyn?

Att. 1. Mi ddylwn wyllo rhag chwennych ymddial arnynt, na gorfoleddu yn eu drygfyd. *Rhuf. xii. 19. Diar. xxiv. 17, 18.*

2. Mi ddylwn weddio ameu Tröedigaeth; acam i Dduw faddeu iddunt. *Mat. v. 44.*

3. Mi ddylwn ddangos Cariad a Chymmwynasgarwch iddunt yn eu Hangen. *Mat. v. 44. Rhuf. xii. 20.*

Cw. Beth a ddylech ystyriaid i'ch cymmell i faddeu i'r rhai a wnant ar fai yn eich herbyn?

Att. 1. Mi ddylwn gosio geiriau Salomon. *Synwyr dŷn a oeda ei ddigofaint; a harddwch yw iddo fyned dros gamweddi.* *Diar. xix. 11.*

2. Mi

2. Mi ddylwn ystyriaid, fod fy Mhechodau i yn erbyn Duw, yn fwy nâ Beiau neb yn fy erbyn i; o gymmaint ag yw deng mil o Dalentau yn fwy nâ chan Ceiniog. *Mat. xviii. 23—35.*

3. Mi ddylwn ystyriaid mor dueddol wyf fi fy hun i bechu yn erbyn eraill. *Na ofod dy galon ar bob gair a ddywed-er; rhag it' glywed dy was yn dy felldithio. Canys llawer gwaith y gŵyr dy galon, ddarfod i ti dy hun felldithio eraill. Preg. vii. 21, 22.*

4. Mi ddylwn ystyriaid Faddeuant Duw i mi. *Gan gyddwyn â'u gilydd, a maddeu i'w gilydd, o's bydd gan neb gweryl yn erbyn neb: megis ag y maddeuodd Crist i chwi, felly gwnewch chwithau. Col. iii. 13.*

5. Mi ddylwn ystyriaid, fy mod yn gweddïo am na faddeuo Duw i mi, o's ni faddeuaf fi i eraill, pan ddywedwyf, *Maddeu i ni ein Dyledion, fel y maddeuwn ni i'n Dyledwyr.*

Cw. Beth a ddysgwch oddi wrth yr Arch hon; Maddeu i ni ein Dyledion, fel y maddeuwn ni i'n Dyledwyr?

Att. 1. Mi ddylwn gydnabod yn athrist, fy mod yn pechu yn feunyddiol; o blegid fod achos i mi weddïo yn feunyddiol am Faddeuant. 1 Joan i. 8.

2. Mi ddylwn ddiolch i Dduw, am fod Maddeuant yn sicr i'w gael trwy Grift. O blegid fod Crist ei hun yn ein dysgu i weddïo am dano. *1 Joan ii. 1, 2.*

3. Mi ddylwn edrych am Gariad maddeugar i bawb. Canys yr un ffunud y maddeu Duw i ni, ag y maddeuwn ni i'w gilydd. *A pha fesur y mesuroch, yr adfesurir i chwithau. Mat. vii. 2.*

4. Mi ddylwn weddïo am Ffydd. *Pan orchymynnodd Crist i'r disgyblion faddeu i'r neb a bechai yn eu herbyn seith-waith yn y dydd, bwy a ddywedasant wrtho, Arglwydd, chwana-niga ein ffydd ni. Luc xvii. 3—5.*

Cw. Beth yw y chweched Arch yng Ngweddi yr Arglwydd?

Att. Nac arwain ni i Brofedigaeth; eithr gwared ni rhag Drwg.

Cw. Pa'm y'ch i weddïo yn erbyn Profedigaeth, yn nefaf at yr Arch am Faddeuant?

Att. Am y dylai y rhai a faddeuwyd, wylïo rhag pechu drachefn. Wele, ti a wnaethpwyd yn jach: na phecl a mwy-ach. Joan v. 14.

Cw. Pa sawl Rhan fydd yn yr Arch hon?

Att.

Att. Dwy Ran. 1. Nac arwain ni i Brofedigaeth. 2. Gwared ni rhag Drwg.

Cw. Beth yw Profedigaeth?

Att. 1. Y Profedigaethau trwy ba rai y mae Duw yn ein profi ni, i amlygu beth sydd ynnom. *Y mae ei lygaid ef yn gweled, a'i amrantau yn profi meibion dynion.* Sal. xi. 4.

2. Y Profedigaethau trwy ba rai y mae Satan yn ein temtio i Bechod.

Cw. Pa ffordd y mae Duw yn profi ei Bobl?

Att. 1. Fe brofodd Duw bobl *Isrâel* yn fynych â Chystuddiau; i wybod yr hyn oedd yn eu Calon, a gadwënt hwy Orchymynnion Duw, ai na's cadwënt. *Deut.* viii. 2.

2. Fe brofodd Duw bobl *Isrâel* yn yr Anialwch, â'i Drugaredau; gan lawio Manna arnunt o'r Nefoedd. *Ecsod.* xvi. 4.

3. Fe brofodd Duw *Isrâel* ar ol hynny, trwy adael y *Cananeaidd* i fod yn Wrthwynebwyr iddunt. *Barn.* i. a ii.

4. Y mae Duw weithiau yn profi Ymlyniad ei Bobl wrth y Gwirionedd, trwy adael i gau Athrawön godi yn eu plith. *Deut.* xiii. 3.

5. Fe brofodd Duw *Hezecia*, trwy ei adael ef iddo ei hun dros amser. 2 *Cron.* xxxii. 31.

6. Fe brofodd Duw *Abraham*, trwy orchymmyn iddo beth caled jawn; sef, bod iddo aberthu ei fab *Isaac*. *Gen.* xxii.

7. Y mae Duw yn profi ei Bobl weithiau trwy Garcharau ac Erledigaethau. *Dat.* ii. 10.

Cw. Trwy ba ffordd y mae Satan yn temtio Dŷn i Bechod?

Att. 1. Trwy ddenu Meddylliau Dŷn. *Felly yr hudodd Satan Ddasydd i rifo'r bobl. Ac a ddododd ynghalon Judas i fradychu Crist.* 1 *Cron.* xxi. Joan xiii. 2.

2. Trwy Chwantau'r Cnawd. *Canys yna y temtir pob un, pan y tynner ef, ac y llythier gan ei chwant ei hun.* *Jago.* i. 14.

3. Trwy Hudoliaeth y Byd. *Canys felly y ceisiodd Satan i demtio Crist ei hun.* *Mat.* iv.

4. Trwy Segurdra a Syrthni. *Pan oedd Dasydd yn segur, y temtiodd Satan ef i Odineb a Mwrdd-dra.* 2 *Sam.* xi.

5. Trwy Gyfeillach drwg. *Canys felly yr hudwyd Jehosaphat i ryfel, yn erbyn Cyngor Duw.—Trwy gyfeillach ddrgw y dysgodd Josaph dyngu. Ac y temtiwyd Pedr i wadu Crist.* 2 *Cron.* xviii. *Gen.* xlii. *Mat.* xxvi.

6. Trwy Ddichell Satan, yn trefnu ei Brofedigaethau yn gyfatebol Raddau, Swyddau, a Galwedigaethau, ac i Gyflyrau,

Gyflirau, a Thymherau, ac Amgylchiadau, pob Dŷn. *Nid ydym ni heb wybod ei ddichellion ef. 2 Cor. ii. 11.*

Cw. Pa'm y mae Duw yn goddef ei Bobl i gael eu temtio ag amryw Brofedigaethau?

Att. 1. I brofi eu Ffydd. *Gan wybod fod profiad eich ffydd yn gweithredu amynedd. Jago i. 3.*

2. I gadw ei Bobl yn oftyngedig. *Fel na'm tradyrchaser gan odidowgrwydd y datguddiedigaethau (medd yr Apostol) rhoddwyd i mi swmbwl yn y cnawd, cennad Satan, i'm cernodio, fel na'm tradyrchefid. 2 Cor. xii. 7.*

3. Er mwyn puro ei Bobl yn fwy. *Megis y dywedodd Job. Wedi iddo fy mbrofi, myfi a ddeuaf allan fel aur. Job xxiii. 10.*

4. Fel y perffeithier Nerth Duw yn ein Gwendid ni, i orchfygu Profedigaethau. *Er mawr, ac anrhydedd, a gogoniant, yn ymddangosiad Jesu Grist. 2 Cor. xiii. 9. 1 Pedr i. 7.*

5. Mae'r Annuwiol yn syrthio i Brofedigaethau dinystriol trwy gyfiawn Farn Duw. *Am na dderbyniafant gariad y gwirionedd, fel y byddont gadwëd. 2 Thes. ii. 10.*

Cw. Am beth y gweddiwch, wrth ddywedud, *Nac arwain ni i Brofedigaeth?*

Att. Am i Dduw ein cadw rhag pob Profedigaethau a fo'n tywys i Bechod. *Canys yr Anglwydd a fedr wared y duwiol rhag profedigaeth. 2 Pedr ii. 9.*

Cw. Rhag pa Ddrygau yr y'ch yn gweddïo am gael eich gwaredu?

Att. 1. Rhag pob Peryglon a Digwyddiadau drwg. **2.** Rhag Satan, yr Ysryd drwg, a Pechod, y gwaethaf o bob Drygau.

Cw. Pa fodd y mae Pechod yn waethaf o bob Drygau?

Att. 1. Am fod Pechod yn wrthwyneb i Dduw, y Daioni Pennaf.

2. Am ei fod yn ein 'speilio ni o bob Daioni, ac yn dwyn arnom bob Trueni. Sef, Cospedigaethau trymmion yn y Byd hwn, a Phoenau tragywyddol yn y Byd ddaw.

3. Am fod Pechod yn drygu holl Greaduriaid y Byd hwn: o blegid iddo dynnu Melldith Dduw ar yr holl Ddaear. *Gen. iii.*

4. Am fod Pechod yn waeth, na'r holl Ddrygau ag sydd yn y Byd. Ac yn waeth na holl Boenau Uffern. *Canys Pechod yw'r Achos o honant i gŷd. Drwg anllywödraethus ydyw, llawn o bentwyn marwöl. Jago iii. 8.*

5. Am

5. Am mai Pechod yw Drwg y Diafol, a'i trodd ef yn Yfpryd drwg; ac yn cynnwys mwy o Ddrwg ynddo, nag y dichon dim wneuthur Jawn am dano, ond Gwaed Crist yn unig. *Rhuf. iii. 25.*

Cw. Beth a ddyfsgwch oddi wrth yr Arch hon?

Att. O's, a mi yn gweddïo yn erbyn Profedigaethau, y bydd i mi fyned iddunt o'm gwir-fodd; yr wyf yn rhagrithio ger bron Duw, ac yn ei gyffrôi ef i'm gadael i syrthio i Bechod.

Cw. Pa Esamplau sydd gennych o hyn?

Att. Efa a wrandawödd o'i gwir-fodd ar y Saph; ac a syrthiodd. Dina a aeth allan i weled Merched y Wlad; ac a dreisiwyd cyn dychwelyd. A Phedr a aeth i Lys yr Arch-offeiriad; ac a wadodd Crist cyn dysod allan.

Cw. Beth ychwaneg a ddyfsgwch oddi wrth yr Arch hon?

Att. 1. O's mynnaf fi gael fy ngwaredu rhag Drwg Pechod, mi ddylwn ochelyd pob Profedigaeth. Megis y cynghora Salomon i ochelyd Tŷ'r Buttain. *Cadw dy ffordd ymbell oddi wrthi hi: na nesâ at ddraws ei thy hi. — Ffô oddi wrth bechod, megis rhag wyneb saph: o blegid o's deui di yn agos atto, efe a'th frath di.* *Diar. v. 8. Ecluf. xxi. 2.*

2. Mi ddylwn wneuthur Cyngor Crist, a ddywaid fel hyn: *Gwylwch a gweddiwch, fel nad eloch i brofedigaeth.* *Mat. xxvi. 41.*

3. Mi ddylwn gofio, mai nid o honof fy hun, ond trwy Nerth Duw, y'm cedwir rhag Profedigaethau, a phob Drygau; yr hwn hefyd a'n ceidw, o's gweddiwn arno. *Canys ffyddlon yw Duw, yr hwn ni âd eich temtio trwy blawr yr hyn a alloch.* *1 Cor. x. 13.*

4. Mi ddylwn geisio Eiriolaeth Crist dros of yn erbyn Profedigaethau Satan. Megis y dywedodd Crist wrth Bedr; *Wele, Satan a'ch ceisiodd chwi, i'ch nitio fel gwenith: eithr mi a weddiâis drosot, na ddiffygiai dy ffydd di.* *Luc xxii. 31, 32.*

Cw. Beth yw y drydedd Ran; fef, *Diweddglo Gweddi'r Argluydd?*

Att. Canys eiddot ti yw'r Deyrnas, a'r Gallu, a'r Gogoniant, yn oes oesoedd. Amen.

Cw. Beth yw Meddwl y Cload hwn?

Att. Ein Cyfaddefiad parchus ni o'r uchel Freintiau gogoneddus,

neddus, ac Ardderchowgrwydd y Mawrhydi anfeidrol, sy'n eiddo'r Duw ag ŷm ni yn gweddio arno.

Cw. I ba Ddiben y mae hynny?

At. 1. I weithio ynnom i ymddiried ynddo yn ddiarnheus. *Canys rhaid i ni neŷau at Dduw â chalon gywir, mewn llawr hyder ffydd.* Heb. x. 22.

2. I'n deffio i foliannu Duw, a'i glodfori. *Canys rhaid i Fawl a Gweddïau fod yn cydgerdded.* *Phil.* iv. 6.

Cw. Pa lun y dylai'r Cload hwn eich deffio i ymddiried yn Nuw, a'i glodfori?

At. 1. Ni a ddyl m ymddiried yn Nuw, a'i foli; canys eiddo ef yw'r *Deyrnas*: sef, mai Duw yw'r Brenhin mawr, sy'n teyrnasu dros yr holl nesoedd a'r ddaear, ac yn llywodraethu dros bob peth, er cyfur i ni. *Yr Arglwydd sydd yn teyrnasu; gorfoledded y ddaear; lawenyched yn ysoedd lawer.* Sal. xcvi. 1.

2. Ni a ddylem ymddiried yn Nuw a'i foli; canys eiddo ef yw'r *Gallu*: nid oes Nerth na Gallu ond oddi wrtho ef. *Y mae yn Hollalluog, i wneuthur drosom tu hwnt i bob peth ag ydym ni yn eu dymuno, neu yn eu meddwl.* Eph. iii. 20.

3. Ni a ddylem ymddiried yn Nuw, a'i foli; canys eiddo ef yw'r *Gogoniant*: ac i'w Ogoniant ef, gan hynny, y dylem ni wneuthur a cheisio pob peth, fel y llwyddom. *Cynorthwya ni, O Dduw ein jechydawiaeth! er mwyn gogoniant dy Enw.* Sal. lxxix. 9.

4. Ni a ddylem ymddiried yn Nuw, a'i foli yn oes oesoedd; canys ei Oruchafiaeth ef sydd erioed, ac yn dragywydd; heb ddechreu, na diwedd, na chysnewidiad. *Y Duw hwn yn ein Duw ni byth: efe a'n tywys byd angau.—Pa Dduw mawr fawr a'n Duw ni!* Sal. xlviii. 14. lxxvii. 13.

Cw. Pa Werfau da a ddysgwch oddi wrth *Weddi'r Arglwydd* i gŷd?

At. 1. Pan ddywedom, *Ein Tad, yr lwn wyt yn y Nef oedd*; se ddylai hyn fagu ynnom fwy o Barch a Chariad, a o Ffydd ac Ufuddod, i Dduw; ac i edrych na bom ni yn parhau yn blant ac yn weision i'r diafol.

2. Pan ddywedom, *Sanctieiddier dy Enw*; ni a ddylem edrych, am i ni, a phawb o'n teulu barchu Enw Duw, phob peth sanctaidd a berthyn iddo; ac na bo i ni gymmeru yd Enw Duw yn ofer, na'i halogi trwy Lwon na Rhegau.

3. Pan ddywedom, *Deued dy Deyrnas*; ni a ddylem edrych

edrych am wneuthur a allom ni dros Lwyddiant Teyrnas Dduw, a Chrefydd; ac na bom ni yn gwrthwynebu Grâs Duw i deyrnasu drosom ni.

4. Pan ddywedom, *Gwneler dy Ewyllys, megis yn y nef, felly ar y dddear hefyd*; ni a ddylem edrych am ymwrthod â'n hewyllys llygredig ein hunain, i ufuddhâu ac ymoftwng i Ewyllys Duw ymhob peth.

5. Pan ddywedom, *Dyro i ni heddyw ein Bara beunyddiol*; ni a ddylem edrych am fyw yn oneft, i fwytta ein Bara ein hunain; ac ystyriaid, mai o Rodd Duw y mae ein Cynhaliath yn dyfod, trwy weddio arno ynghyflawniad diwyd ein Galwedigaeth.

6. Pan ddywedom, *Maddeu i ni ein Dyledion* (sef, ein Pechodau) *fel y maddeuwn ni i'n Dylediwr*; ni a ddylem edrych am droi oddi wrth ein Pechodau, ac i faddeu'n ewyllygar i bawb a bechant yn ein herbyn ni.

7. Pan ddywedom, *Nac arwain ni i Brofedigaeth; eithr gwared ni rhag Drwg*; ni a ddylem edrych, nad elom o'n Bodd ein hunain i Brofedigaethau a Phechod; ac nad oes neb a ddichon ein gwaredu rhagddunt, ond Duw yn unig.

8. Pan ddywedom, *Eiddot ti yw'r Deyrnas, a'r Nerth, a'r Gogoniant, yn oes oesoedd*; ni a ddylem ymddiried yn hyderus ynddo, ac ymddwyn yn barchus ac yn ufudd iddo, a chlodfori ei Fawredd gogoneddus ef, yn wastad. *Sal. cxv. 1.*

Cw. Beth yw ystyr *Amen*, yn niwedd y Weddi hon?

Att. Mae *Amen* yn dystio aeth o'n Cydsyniad â'r Deisfyiadau hyn, ac o'n Ffydd a'n Dymuniad am danunt: fel pe dywedem, Yr y'm yn gobeithio ac yn deisys i gael y pethau hyn er mwyn Crist. *Amen.* *Poed felly y bydd.*

Cw. Pa'm y dylech ddywedud, *Amen*, ar ddiwedd eich Gweddi?

Att. 1. Mae esgeuluso *Amen*, yn dangos diystyrwch o'r Weddi; ac nad ydym yn cydsynio nac yn chwennych i gael y Bendithion a geisier ynddi.

2. Mae esgeuluso *Amen*, yn groes i Ddefod dduwiol yr holl Dduwiolion gynt. *Pan oedd Ezra yn bendithio'r Arglwydd, a'r Duw mawr, yr holl bobl a attebasant, Amen, Amen; gan ddyrchafu eu dwylaw.* *Neh. viii. 6.*

3. Mae esgeuluso *Amen*, yn arufudd-d ddirmygus i'r Arglwydd Jesu; yr hwn a orchymynnodd i ni'r holl Weddi

hon, ac i ddywedud *Amen*, yn ei diwedd hi. *A'r hwn a ballo mewn un pwynt, y mae efe yn euog o'r cwbl.* Jago ii. 10.

Cw. Beth ychwaneg a ddysgwch oddi wrth fod Crist yn gosod *Amen*, i ni ddywedud, ar ddiwedd ein Gweddï?

Att. 1. Y dylai ein Gweddïau fod mewn Jaith a allo pawb ddyall: ac onid ê, pa fodd y dichon yr anwybodus ddywedud *Amen* yn ddyallus, gan na's gŵyr beth yr wyt yn ei ddywedud? 1 Cor. xiv. 16.

2. Y dylai ein Meddyliau ni fod yn gweddïo ar Dduw, ac nid y Genau yn unig: ac ond ê, pa fodd y gall neb ddywedud *Amen* o'r Galon, ac yn ddiragrith? *Mat.* xv. 8.

3. Y dylai ein Gweddïau fod yn gyttun ag Ewyllys Duw: onid ê, pa fodd y gall neb ddywedud *Amen*, trwy Ffydd? 1 *Joan* v. 14.

Cw. Pa beth yr wyt ti yn erchi ar Dduw yn y Weddï hon?

Att. 1. Yr ydwyf yn deisyf ar fy Arglwydd Dduw ein Tad nefol, yr hwn yw Rhoddwr pob daioni, ddanfôn ei Rad arnaf, ac ar yr holl bobl; fel y gallom ei anrhydeddu ef, a'i wafanaethu ac ufuddhau iddo megis y dylem.

2. Yr wyf yn gweddïo ar Dduw, ddanfôn i ni bob peth angenrheidiol, yn gyftal i'n heneidiau ag i'n cyrph; a bod yn drugarog wrthym, a maddeu i ni ein pechodau.

3. Am ryngu bodd iddo ein cadw a'n hymddiffyn ym mhob perygl, ysprydol a chorfforol; a chadw o'n hono nyni rhag pob pechod ac anwiredd, a rhag ein gelyn ysprydol, a rhag angau tragywyddol.

A hyn, yr ydwyf yn ei obeithio y gwna efe o'n Drugaredd a'i Ddaioni, trwy ein Harglwydd Iesu Crist. Ac am hynny yr wyf yn dywedud, *Amen*. Poed gwir. *Neu*, Felly y byddo.

DİWEDD Y BEDWAREDD RAN.

ESPONIAL

ESPONIALAD

BYR O'R

SACRAMENTAU.

Y BUMMED RAN.

Cwestiwn.

BETH yw Sacramentau?

Att. Arwyddion, neu Seliau o Gyfammod Duw, a Phethau ysprydol, a ordeiniodd Duw ei hun.

Cw. Pa'm yr ordeiniodd Duw Sacramentau?

Att. 1. I fod yn Arwyddion o Bethau ysprydol, i'w gwneuthur yn eglurach i'n dyall ni. *Ecsod.* xxiv. 8.

2. I gadw Coffa o honunt yn Eglwys Dduw yn wastadol. *1 Cor.* xi. 20.

3. I sicrhau i'n Ffydd ni y pethau y mae Duw yn addaw. *Job* vi. 27.

4. I'n rhwymo ni i fod yn ffyddlon yng Nghysammod Duw. *Ezec.* xx. 37. *Rhuf.* iv. 11.

5. I rwymo Pobl Dduw i fyw mewn Cariad ac Undeb heddychol â'u gilydd. *1 Cor.* x. 17. xii. 13.

6. I wahaniaethu rhwng Pobl Dduw ac eraill, ag fydd yn ei wrthod ef. *Gen.* xvii. 10, 14. *Ecsod.* xii.

Cw. Beth ychwaneg a ysflyriwch am Sacramentau?

Att. 1. Nad oes i neb ordemio Sacramentau, ond Duw ei hun, a Christ. *Esay* vii. 14. *Gen.* xvii. *Ecsod.* xii. *1 Cor.* xi. 23—25.

2. Nad oes i neb weini y Sacramentau, ond y rhai a alwyd i Swydd y Weinidogaeth. *Heb.* v. 4.

3. Mai trwy Gyslegriad Duw o honunt, y mae'r Sacramentau yn fuddiol i ni. *Nid yw'r hwn fydd yn plannu, ddim,*

na'r hwn fydd yn dyfrhâu; ond Duw, yr hwn fydd yn rheddi y cynnydd. 1 Cor. iii. 7.

4. Nad yw'r Sacramentau yn effeithiol er Jechydwriaeth i neb a barhao yn annuwiol. *Luc xiii. 26, 27. Act. viii. 13, 21.*

Cw. Pa fodd nad yw'r Sacramentau yn effeithiol i Jechydwriaeth pawb a'u harferant?

Att. 1. Am nad yw pawb yn eu harferu yn ysprydol; cihr yn ffurfiol, oddi allan yn unig. *Mat. xv. 8, 9. Rhuf. iii. 29.*

2. Am nad yw pawb yn cadw'r Cyfammod, ag yw'r Sacramentau yn Seliâu o hono. *Rhuf. ii. 25.*

Cw. Pa Sacramentau oedd yn Seliâu o'r Cyfammod yn y dyddiau gynt, cyn dyfod Crist i'r byd?

Att. 1. Fe ordeiniodd Duw Arwyddion cyffelyb i Sacramentau, i'n Rhieni cyntaf ym Mharadwys; sef, Pren y Bywyd, a Phren Gwybodaeth Da a Drwg.

2. Fe ordeiniodd Duw, ar ol hynny, ddau Sacrament, yn yr Eglwys *Juddewig*; sef, *Enwaediad*, ac *Oin y Pasg*. *Gen. xvii. Eclod. xii.*

Cw. Pa sawl Sacrament a ordeiniodd Crist yn ei Eglwys?

Att. Dau yn unig, megis yn gyffredinol yn angenrhaid i Jechydwriaeth; sef, *Bedydd*, a *Swpper yr Arglwydd*.

Cw. Beth a ystyriwch am y Sacramentau hyn?

At. Pum peth. 1. Yr Awdwr, a ordeiniodd y Sacramentau hyn; sef, Crist. Y rhai gan hynny a'u dibrisiant, a ddirmygant yr Arglwydd *Jesu. 1 Thef. iv. 8.*

2. Nifer y Sacramentau; sef, Dau. Ac am hynny, Cyfeillhorni cywilyddus ywfaith Sacrament y Pabyddiaid.

3. Enwau y Sacramentau; sef *Bedydd*, a *Swpper yr Arglwydd*.

4. Angenrheidrwydd y Sacramentau tu ag at Jechydwriaeth. Ac, am hynny, y mae y rhai a'u dibrisiant, yn dibrisio Jechydwriaeth.

5. Ym mba ystyr y maent yn angenrheidiol i Jechydwriaeth; sef, yn gyffredinol: nad am na ellir bod yn gadwëdig hebddunt, pan na ellir eu cael, fel y *Leidr eithriadol* ar y *Goes*.

Cw.

Cw. Pa wahaniaeth fydd rhwng Sacramentau yr Efengyl a Sacramentau yr Hen Destament?

Att. 1. Nid yr un yw eu Defnydd. *Erwaediad*, ac *Oen y Pasg*, oedd gynt; eithr *Bedydd Duwfr*, a *Bara a Gwin*, yw y Sacramentau yn awr.

2. I Genedl yr *Judeuon* y rhoddwyd y Sacramentau gynt; eithr Sacramentau yr Efengyl a roddir i bob Cenedl a gyfammodant â Duw.

3. Y Sacramentau gynt oeddynt yn Arwyddion o Grift i ddyfod; eithr Sacramentau yr Efengyl ydynt Arwyddion o Grift wedi dyfod i'r byd.

Cw. Pa wahaniaeth fydd rhwng Gair Duw a'r Sacramentau?

Att. 1. Mae Gair Duw i'w weini i bawb; eithr y Sacramentau fydd i'w gweini yn unig i Deulu y Ffydd.

2. Y mae Gair Duw yn mynegu pethau ysprydol i'n Clustiau; ond y mae'r Sacramentau yn portreïadu pethau ysprydol, trwy Arwyddion gweledig, o flaen ein Llygaid ni.

3. Mae Gair Duw yn hyspysu i ni Gyfammod ac Addewidion Duw; eithr y mae'r Sacramentau yn eu sicrhâu fel Seliau.

Cw. Pa beth yr wyt ti yn ei ddyall wrth y Gair hwn, *Sacrament*?

Att. Yr wyf yn dyall Arwydd gweledig oddi allan o Ras ysprydol oddi fewn, a roddir i ni; yr hwn a ordeiniodd Crist ei hun, megis modd i ni dderbyn y Gras hwnnw trwyddo, ac i fod yn wyfl i'n sicrhâu ni o'r Gras hwnnw.

Cw. Beth a ystyriwch ymma?

Att. Tri pheth. 1. Ystyr y Gair *Sacrament*. 2. Pwy a'i hordeiniodd; sef, Crist. 3. I ba Ddiben.

Cw. Beth yw ystyr y Gair *Sacrament*?

Att. 1. *Sacrament* oeddyd gynt yn galw *Lifrai* Gweision Arglwyddi, i wahaniaethu rhyngthunt hwy a dynion eraill. Ac felly mae y Sacramentau yn gwahaniaethu rhwng Gweision Crist ac eraill.

2. *Sacrament* oeddyd gynt yn galw y *Gwyfl* i ateb Cwyn mewn Cyfraith ger bron Barnwr: felly y mae i ni ymma Wyfl am Ffyddlondeb Crist i ateb drosom ger bron Duw.

3. *Sacrament* a elwid *Lhw Mihwr*, am fod yn ffyddlon i'w Bentywysog mewn Rhyfel. A thrwy y Sacramentau yr ydym ni yn myned dan *Lw y Cyfammod*, am fod yn Filwyr ffyddlon dan Faner Crist, yn erbyn Pechod, y Byd, a'r Cythraul.

Cw. Beth a ystyriwch ynghylch mai Crist yw'r Awdwr a ordeiniodd y Sacramentau hyn?

Att. Tri pheth. 1. Mai Crist sydd Ben uwchlaw pob peth, i ordeinio'r Drefn a welo efe fod yn dda yn ei Eglwys ei hun. *Eph. i. 22.*

2. Mai gan Crist y mae pob Awdurdod a Gallu, i fendithio ei Ordinhadau ei hun, er Lles i ni. *Mat. xxviii. 18.*

3. Nad oes i neb lyfalu Ordinhadau Crefydd o'u Dychymmyg eu hunain; nac esgeuluso y rhai a ordeiniodd Crist. *Dat. xxii. 18.*

Cw. I ba Ddiben yr ordeiniodd Crist y Sacramentau?

Att. 1. I fod yn Arwyddion gweledig oddi allan o Ras ysprydol oddi fewn; fel na byddom hwyrfrydig i gredu Addewidion Duw. *Joan xx. 27. Fago i. 6, 7.*

2. I fod yn Foddion i dderbyn Gras trwyddunt. Canys yr Ordinhadau a gyslegrodd Crist, a fyddant lesol i bawb a'u harferant yn barchus. *Esay xii. 3.*

3. I fod yn Wyfl o Ras Duw; fel y nesaom at Ordinhadau Crist mewn llawn Sicrwydd Ffydd. *Heb. x. 22, 23.*

Cw. Pa sawl Rhan y sydd mewn Sacrament?

Att. Dwy: yr Arwydd gweledig oddi allan, a'r Gras ysprydol oddi fewn.

Cw. Beth a ddysgwch oddi wrth hyn?

Att. 1. Nad oes i mi onphwys ar yr Ordinhadau oddi allan yn unig: canys yr Arwyddion, neu Foddion o Ras, nid y Gras ei hun, ydychydig.

2. Nid oes i mi ddisgwyl am Ras, tra yr esgeulufwyf Foddion Gras. Canys, ni ddylai neb wahanu y pethau a gysylltodd Duw.

Cw. Pa beth yw'r Arwydd gweledig oddi allan, neu'r Ffurf, yn y Bedydd?

Att. Dwfr: yn yr hwn y bedyddir un, *Yn Enw y Tad, a'r Mab, a'r Yspryd Glân.*

Cw.

Cw. Beth a ddylech ystyriaid am Fedydd?

Att. 1. Mai y Sacrament cyntaf o'r Testament Newydd, yw Bedydd, a ordeiniodd Crist ei hun; na ddylid ei arferu yn ysgafn, na'i esgeuluso. *Mat.* xxviii. 19.

2. Mai yn y Bedydd y'n derbynir ni i Eglwys Crist. *Canys yr Arglwydd a chwanegodd beunydd at yr eglwys y rhai fyddent gadwëdig.* *Act.* ii. 47.

3. Nad oes i neb gael eu bedyddio ychwaneg nag unwaith. *Un Arglwydd, un ffydd, un bedydd, un Duw a Thad oll.* *Eph.* iv. 6, 7.

4. Nad oes i neb sedyddio, ond Gweinidogion Gair Duw. *Canys i'r cyfryw y rhoddodd Crist yr Awdurdod hwn.* *Mat.* xxviii. 16, 18, 19.

5. Fod Bedydd yn gyffredinol yn angenrheidiol i Jechyd-wriaeth. *Canys ni ordeiniodd Crist un Ordinhad yn afreidiol.* *Joan* iii. 5.

6. Fod Bedydd, megis yr Enwaediad (yn lle pa un y daeth Bedydd) yn Sel ac yn Arwydd o'r Cyfammmod Gras. *Rhuf.* iv. 11.

Cw. Ai yn lle yr Enwaediad yr ordeiniodd Crist Fedydd?

Att. Megis yr ordeiniodd Crist Swpper yr Arglwydd yn lle Oen y Pasg; felly yr ordeiniodd efe Fedydd yn lle'r Enwaediad.

2. Nid ordeiniwyd un Arwydd weledig arall o Gariad a Chyfammmod Duw i Blant ei Bobl yn awr, megis yr oedd yr Enwaediad gynt, ond Bedydd yn unig.

3. Mae y Bedydd i'r un gyffelyb wafaneth a'r Enwaediad; sef, i dderbyn y rhai a gredant, a'u holl deulu, i Gyfammmod ac Eglwys Duw. *Gen.* xvii. 26, 27. *Act.* xvi. 15, 33.

4. Mae yr Ysryd Glân yn galw Bedydd dan enw Enwaediad; sef, *Enwaediad Crist*: o blegid mai Bedydd a ordeiniodd Crist dan yr Efengyl, yn lle yr Enwaediad dan y Gyfraith. *Col.* ii. 11, 12.

5. Mae yr Enwaediad dan y Gyfraith, a'r Bedydd dan yr Efengyl, yn arwyddocâu yr un gyffelyb bethau.

Cw. Pa gyffelyb bethau y mae y ddau yn arwyddocâu?

Att. 1. Fel yr oedd yr Enwaediad, felly mae Bedydd, yn arwyddocâu, Llygredigaeth y Cnawd. *Jer.* iv. 4. i *Pedr* i. 21.

2. Fel yr oedd Enwaediad, felly mae Bedydd, yn arwyddocâu, yr Adenedigaeth, neu Enwaediad y Galon. *Deut.* xxx. 6. *Tit.* iii. 5.

3. Fel yr oedd Enwaediad, felly mae Bedydd, yn Sel o'r Cyfammod Gras. *Canys, Insel Cyfiawnder y Ffydd, oedd yr Enwaed ad. Rhuf. iv. 11.*

4. Fel yn yr Enwaediad, felly yn y Bedydd, y mae Derbyniad i mewn i'r Eglwys Weledig, a than Oruchwyliaeth y Cyfammod Gras.

5. Fel yr oedd yr Enwaediad, felly mae Bedydd, yn gosod Rhwymedigaeth ar bawb, i ddiosg Corph Pechod, ac i arwain Buchedd newydd. *Col. ii. 11. Rhuf. vi. 4, 6.*

6. Fel yr oedd yr Enwaediad, felly mae Bedydd, yn Nôl o Wahaniaeth rhwng Aelodau yr Eglwys Weledig a dynion eraill.

Cw. I ba Ddiben yr ordeiniwyd Bedydd?

Att. 1. I arwyddocâu a felio y Breintiau a addewir i ni.

2. I arwyddocâu a felio ein Rhwymedigaeth i gyflawnu'r Dyledswyddau a ofynir.

Cw. Pa Freintiau a arwyddocêir yn y Bedydd?

Att. 1. Derbyniad i fod yn Aelodau o Gorph Eglwys Grift. *Yn gyd-ddinasfyddion â'r saint, a theulu Duw. Eph. ii. 19.*

2. Maddeuaut, trwy Grift, o'n holl Bechodau. *Bedyddir pob un o honoch yn Enw Jesu Grift, er maddeuant pechodau. Act. ii. 38, 39.*

3. Golchiad ymmaith Ammhuredd ein Pechodau. *Cyfod, bedyddier di, a galch ymmaith dy bechodau. Act. xxii. 16.*

4. Sancteiddiad ein Natur ni. *Trwy olchiad yr adenedigaeth, ac adnewyddiad yr Yspryd Glân. Tit. iii. 5.*

5. Hawl, trwy Grift, i fod yn Blant i Dduw, a'n gwisgo â Gwisgoedd Jechydwriaeth. *Gal. iii. 26, 27. Esay lxi. 10.*

6. Hawl yn Haeddiant Marwolaeth Crist drosom. *Oni wyddoch chiwi am gynnifer o honom ag a fedyddiwyd i Grift Jesu, ein bedyddio ni i'w farwolaeth ef? Rhuf. vi. 3.*

Cw. Pa Ddyledswyddau y mae Bedydd yn eich rhwymo i gyflawnu?

Att. 1. Ymwrthod â Gweithredoedd y Diafol, a Gwagedd y Byd, a Chwantau pechadurus y Cnawd. *Rhuf. vi. 12.*

2. Marw i Bechod, a chyfodi i Fuchedd newydd, trwy Ffydd yng Nghrist Jesu. *Col. ii. 12.*

3. Ymatteb Cydwybod dda tu ag at Dduw. *Gan groesboelio'r ben ddyn, er mwyn dirymmu corph pechod; fel rhagllaw na wsfanae: hwn bechod. Rhuf. vi. 4, 6. 1 Pedr iii. 21.*

4. Byw yn gariadol â'u gilydd, fel Cydaelodau o Grift.

O berwydd

Oherwydd trwy un Yspryd y bedyddiwyd ni oll yn un corph.
1 Cor. xii. 13.

5. Ymddwyn yn addas i Athrawiaeth yr Efengyl ym mhob peth. *Achynnifer ag a rodiant yn ol y rheol hon, tangnesedd arnant a thrugaredd.* Gal. vi. 16. v. 3.

Cw. A raid i'r Cynheddfau hyn fod ym Mhlant y Cristionogion pan y bedyddir hwy?

Att. Na raid, mwy nag yr oedd yn rhaid i Enwaediad y Galon fod ym Mhlant yr *Judd-wôn* pan enwaedwyd hwynt: eithr y mae Bedydd, fel yr oedd yr Enwaediad, yn rhwymo Plant i gwblhâu y Dyledion hyn yn ol llaw.

Cw. Beth a Ystyriwch am yr Arwydd oddi allan, yn y Bedydd?

Att. 1. Yr Arwydd ei hun; sef, Dwfr, â pha un y'n bedyddir.

2. Y Weithred o Fedyddio; sef, cyfaddasu Dwfr, trwy Air Duw a Gweddi, at Gorph y neb a fedyddir.

3. Yn Enw pwy y'n bedyddir; sef, yn Enw y Tad, a'r Mab, a'r Yspryd Glân.

Cw. Palun y profwch y dylid bedyddio â Dwfr?

Att. 1. Yr oedd yr Apostolion yn bedyddio â Dwfr, wrth Arch-Crist, tra'r oedd efe yn y byd gyd â hwy. *Joan iv. 1, 2.*

2. Yr oedd yr Apostolion yn bedyddio â Dwfr, ar ol Ymadawiad Crist oddi wrthunt. *Act. ii. a x.*

3. Mae y rhai a wadant Fedydd Dwfr, yn gwadu Swpper yr Arglwydd hefyd. *Diar. xix. 27.*

Cw. Pa'm yr ordeiniwyd Dwfr yn Arwydd yn y Bedydd?

Att. Am mai felly y rhyngodd bodd i'r Arglwydd Jesu: ac o herwydd fod Yspryd Duw a'i Ras yn cael eu cyffelybu yn synych i Ddwfr, yn yr Ysgrtyhur.

Cw. Ymha lun y mae Yspryd Duw a'i Ras yn gyffelyb i Ddwfr?

Att. 1. Dwfr sy'n glanhâu Ammhuredd y Corph; a thrwy Yspryd Duw y sancteiddir ein Natur ni.

2. Dwfr a dyrr ein Syched ni; ac Yspryd Duw all ddofi ein holl Drachwant ni. *Joan iv. 14.*

3. Dwfr sy'n ffirwythloni'r crasdir; a thrwy Yspryd Duw y gwneir ni'n ffirwythlon ymhob Daioni. *Job iii. 18.*

4. Ni allwn ni tyw'r Bywyd naturiol hwn, heb Ddwfr; na byw yn dduwiol, heb Yspryd Duw.

Cw. Beth y mae bedyddio â Dwfr yn arwyddocâu?

Att. Glanhâd oddi wrth Bechod trwy Waed Crist, a'n Sancteiddiad trwy'r Yspryd Glân.

- *Cw.*

Cw. Beth y mae Bedyddio, *Yn Enw'r Tad, a'r Mab, a'r Yspryd Glân*, yn arwyddocâu?

Att. 1. Y Cyflegriad o honof, mewn ffordd o Gyfammod, i'r Tad, a'r Mâb, a'r Yspryd Glân, i fod yn eiddo Duw hyd byth. *Canys y Tri hyn, Unydynt.* 1 Joan v. 7.

2. Fy Nyled i gredu ac addoli Personau bendigedig y Drindod, yn Undod y Duwdod. *Canys se'm bedyddiwyd i bob un o honunt fel eu gilydd, yn ol Gorchymmyn Crist ei hun.* *Mat. xxviii. 19, 20.*

Cw. Beth yw'r Gras ysprydol oddi fewn (*yn y Bedydd*)?

Att. Marwölaeth i Bechod, a genedigaeth newydd i Gyfiawnder: canys, gan ein bod ni wrth naturiaeth wedi ein geni mewn Pechod, ac yn blant Digofaint, trwy Fedydd y gwnair ni yn blant Gras.

Cw. Beth a ystyriwch yn yr Atteb hwn?

Att. Pedwar peth. 1. Marwölaeth i Bechod; fel, trwy Ras Duw, na fyddom ni fyw ynddo mwyach. *Rhus. viii. 10.*

2. Genedigaeth newydd i Gyfiawnder. *Canys Crist a ddywedodd, Oddieithr geni dŷn drach-fn, ni ddichon efe wel-ed teyrnas Dduw.* Joan iii. 3.

3. Pa'm y mae Genedigaeth newydd yn angenrheidiol; sef, am ein bod wrth naturiaeth wedi ein geni mewn pechod, ac yn blant digofaint. *Sal. li. 5. Eph. ii. 3.*

4. I ba Ddiben y'n genir o'r newydd; sef, fel ein gwneler yn *Blant Gras*, ac yn Blant i Dduw, lle'r oeddem yn *Blant Digofaint*.

Cw. Pa'm y gelwir y Gras hyn, yn Genedigaeth newydd?

Att. 1. Am ei fod yn ein symmud i 'Stad newydd o Jechydwriaeth, lle'r oeddyn yn 'Stad o Golledigaeth. *Luc xv. 32.*

2. Am fod y Gras hwn yn gweithio Tymherau newydd, a Buchedd newydd, ymhawb a'i derbynio. *2 Cor. v. 17.*

3. Am ei fod yn dwyn aneirif o Freintiau newydd; sef, Rhyddhâd oddi wrth Felidithion y Ddeddf, a Hawl yn holl Ddoniau'r Prynedigaeth. *Gal. iii. 13, 14.*

Cw. Trwy ba fodd y mae'r Gras hyn yn dyfod?

Att. Trwy olchiad yr adenedigaeth, ac adnewyddiad yr Yspryd Glân. A Christ a ddywedodd, *Na ddichon neb, heb ei eni o ddwfr ac o'r Yspryd, fyned i mewn i deyrnas Dduw.* Tit. iii. 5. Joan iii. 5.

Cw.

Cw. Beth a ddisgwylir gan y rhai a fedyddier?

Att. (Dau beth yn bennaf.) 1. Edifeirwch; trwy'r hon y maent yn ymwrthod â Pechod. 2. Ffydd; trwy'r hon y maent yn ddiysgog yn credu Addewidion Duw, y rhai a wnair iddunt yn y Sacrament hwnnw.

Cw. Pa'm y disgwylir Edifeirwch gan y rhai a fedyddiwyd?

Att. 1. Am fod Gair Duw yn condemnio'r Anedifeiriol. *Onid edifarhêwch, chwi a ddifethir oll.* Luc xiii. 3.

2. Heb Edifeirwch, ni ddichon neb feddu ar wir Ffydd. Canys Crist a ddywaid, *Edifarhêwch, a chredwch yr efengyl.* Marc i. 15.

Cw. Pa'm y disgwylir am Ffydd yn y rhai a fedyddiwyd?

Att. 1. Am mai trwy Ffydd yng Nghrist Jesu, y mae iddunt hawl yn holl Addewidion Duw. 2 *Cor.* i. 20.

2. Am na thâl Edifeirwch ddim, heb Ffydd. *Judas Iscariot a aeth yn golledig o eisiau credu, er iddo edifarhâu.* Mat. xxvii. 3—5.

3. Am fod yn ammhofibl i ryngu bodd Duw, heb Ffydd. *Heb.* xi. 6.

4. Am mai Ffydd sy'n gorchfygu'r byd, ac yn diffoddi holl bicccllau tanllyd y Fall. 1 *Joan* v. 4. *Eph.* vi. 16.

5. Am mai'r neb sy'n credu ym Mab Duw, sydd ganddo Fywyd tragywyddol. *A'r hwn sydd heb gredu i'r Mab, ni wél fywyd; eithr y mae digofaint Duw yn aros arno ef.* Joan iii. 36.

Cw. Paham wrth hynny y bedyddir Plant bychain, pryd na's gallant, o herwydd eu jeuengctid, gyflawnu y pethau hyn?

Att. O blegid eu bod yn addaw pob un o'r ddau trwy eu Mechnïau: yr hwn Addewid, pan ddelont i oedran, y maent hwy eu hunain yn rhwym i'w gyflawnu.

Cw. A oes Gorchymmyn pennodol am Fechnïau yn y Bedydd?

Att. 1. Er nad oes Gorchymmyn pennodol am bob un o Amgylchion Crefydd, y mae Gorchymmyn cyffredinol i'r Eglwys, *wneuthur pob peth er adeiladaeth, ac yn drefnus.* 1 *Cor.* xiv. 26, 40.

2. Mae'n

2. Mae'n ddyledus i ymoflwg i Drefn Eglwys Dduw, yn y peth ni fo Duw yn wahardd. Canys Crist a ddywaid, *Yr hwn ni wrandawö ar yn egluys, bydded i ti megis yr ethnig a'r publican — Ar neb fydd yn dirmygu, nid dŷn y mae yn ei ddirmygu, ond Duw.* Mat. xviii. 17. 1 Theſ. iv. 8. Rhuf. xvi. 17. Diar. i. 8.

3. Y mae er Adeiladaeth yn ddiammeu i Fechnïau wneuthur eu Dyled; ac nid yw esgeulufiad rhai, yn gwneuthur peth adeiladus yn anghyfreithlon. *Beth o's anghredodol rhai? a una eu hangbrediniath hwy ffydd Duw yn ofer?* Rhuf. iii. 3. 1 Cor. xiv. 26.

Cw. Pa'm y dylyd bedyddio Plant y Cristionogion?

Att. 1. Fe ddylid eu doddi yn y Bedydd dan Oruchwyliaeth y Cyfammod, megis y gorchymynnodd Duw am blant yr *Judewön* gynt. Canys ni alwödd Duw yn ol y Rhagorfraint fawr hon a roddes efe gynt i Blant ei Bobl. *Gen. xvii. Deut. xxix. Rhuf. xi. 29.*

2. Fe ddylid eu dwyn yn y Bedydd i Deyrnas Dduw; fef, ei Eglwys ef. Megis y dywedodd Crist, *Mai e dlo y cyfryw rai yw tŷrnas Dduw.* Ac am bynny, ni ddylid eu cau hwynt allan. *Mat. x. 14.*

3. Fe ddylid eu bedyddio, o herwydd fod yr Addewidion a arwyddocêir yn y Bedydd, yn perthyn iddunt. *Canys i chwi y mae'r addewid, ac i'ch plant.* Act. ii. 39.

4. Fe ddylid eu bedyddio, o herwydd eu geni mewn Pechod, a'u bod wrth naturiaeth yn Blant Digofaint; ac na's gallant fod yn gadwëdig, heb yr Ailenedigaeth, a arwyddocêir yn y Bedydd; yr hyn y mae Yspryd Duwyn ddiammtu yn ei weithredu yn yr holl Fabanod cadwëdig. Canys Crist a ddywaid, *Yn wir, yn wir, meddaf i ti, Oddieithr geni dŷn o ddwfr ac o'r Yspryd, ni dai hon efe fyned i mewn i deyrnas Dduw.* Joan iii. 5.

Cw. Ymha le y dylyd bedyddio?

Att. Yn wyneb yr Eglwys. Fel, 1. Y bo i'r holl Gynulleidfa atgofio Addunedau eu Bedydd eu hunain.

2. Fel y bo i'r holl Gynulleidfa uno'n ddifrifol yn eu Gweddïau dros y neb a fedyddier.

Cw. Beth yw Dyled Rhieni'r Plant a fedyddir?

Att. 1. Hwya ddylent alaru yn bruddaidd am y Llygredd a dderbyniodd eu Plant oddi wrthunt.

2. Hwya ddylent gyflwyno eu Plant i Gyfammod â Duw yn ddesofsynol, gan weddio drofunt.

3. Hwya

3. Hwyl a ddylent ddiolch i Dduw, am gymmeryd eu Plant gyd â hwynt i'w Gyfammod a'i Eglwys ef, dan Obaith cyfurus am eu Cadwédigaeth, o's byddant farw yn Fabaned.

4. Hwyl a ddylent ddyfgu eu Plant yn Egwyddorion y Ffydd; gan weddio droffunt, a rhoddi Efsampl dda iddunt, a'u dwyn yn ddyfal dan Foddion Gras.

5. Hwyl a ddylent ofod eu Plant i gyd fyw â Theulu'r Ffydd, pan font yn myned oddi wrthunt hwyl.

Cw. Beth yw eich Dyfod chwi oddi wrth y Bedydd a gawsoch?

Att. 1. Mi a ddylwn alaru am Lygredd fy Natur, a'r Golledigaeth a berthyn i mi, heb Ran yng Nghrist, a'r Cyfammod Gras.

2. Mi a ddylwn ddiolch i Dduw, am y Breintiau a arwyddocêir yn y Bedydd; ac edrych na ffurfiettwyf y Breintiau hyn byth.

3. Mi a ddylwn gymmeryd Cyfammod fy Medydd arnaf fy hun, yn Supper yr Arglwydd; ac ymôl i barhau yn Ffwr ffyddlon, ac yn Was i Grist, holl ddyddiau fy mywyd.

Cw. Beth yw Supper yr Arglwydd?

Att. Yr ail Sacrament a ordeiniodd Crist yn ei Eglwys, yn lle Oen y Pasg yn yr Eglwys Juddewig.

Cw. With ba Enwau y gelwir y Sacrament hwn?

Att. Cwppan y Fendith, Cymmun Corph a Gwaed Crist, Bwrdd yr Arglwydd, Torri Bara, Gwaed y Testament Newydd, a Supper yr Arglwydd.

Cw. Pa wahaniaeth fydd rhwng Supper yr Arglwydd a Bedydd?

Att. 1. Dwfr yw'r Arwydd weledig yn y Bedydd; eithr Bara a Gwin fydd yn Supper yr Arglwydd.

2. Arwydd o'n Derbyniad ni i Eglwys Crist, yw Bedydd; eithr o'n Cynnydd a'n Sefydliad ni ynddo, yr Supper yr Arglwydd.

3. Ni ddylid bedyddio neb ond unwaith; eithr fe ddylid derbyn Supper yr Arglwydd yn fynych.

4. Nid yw Supper yr Arglwydd yn perthyn i Blant, ond i'r rhai a fedrant jawm-farnu Corph yr Arglwydd.

Cw. Pa wahaniaeth fydd rhwng Supper yr Arglwydd ac Oen y Pasg?

Att. 1. Yn Goffadwriaeth o Warediad yr Juddewân o'r Aipht, yr ordeiniwyd Oen y Pasg; eithr i goffhâu Prynedigaeth y Byd trwy Grist, y mae Supper yr Arglwydd.

2. Yr

2. Yr oedd *Oen y Pasg* yn Arwydd o Grift i ddyfod; eithr Arwydd o Grift wedi dyfod, yw *Swpper yr Arglwydd*.

3. Nid oedd *Oen y Pasg* i barhâu ond hyd Ddyfodiad Crist; eithr y mae *Swpper yr Arglwydd* i barhâu hyd ddiwedd y byd.

4. *Oen y Pasg* oedd yr Ordinhâd bennaf gynt; eithr *Swpper yr Arglwydd* yw'r Ordinhâd fwyaf rhagorol a buddiol a ordeiniodd Duw eriôed.

Cw. Paham yr ordeiniwyd Sacrament *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Ermwyn tragywyddol gof am Aberth Dioddefaint Marwölaeth Crist, a'r llesâd yr ydym ni yn ei dderbyn oddi wrtho.

Cw. Beth a gofiwch yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. 1. Dioddefaint Marwölaeth Crist. Canys efe a ddywedodd, *Gwnewch hyn er coffa am danaf.* 1 Cor. xi. 24.

2. Yr Aberth a offrymmodd Crist. *Canys Crist ein Pasg ni a aberthwyd drosom.* 1 Cor. v. 7.

3. Llesâd yr Aberth honno i ni. *Canys Crist a ddileuodd ein pechodau ni trwy aberthu ei hun.* Heb. ix. 26.

Cw. Beth a ystyriwch am Aberth Dioddefaint Marwölaeth Crist?

Att. 1. Mai Aberth Dioddefaint Marwölaeth Crist yn unig, a foddlonodd Gyfiawnder Duw drosom. Nid oedd yr Aberthau gynt ond Cysgodau o Grift. *Heb.* ix. 9. x. 1.

2. Mai Aberth Dioddefaint Marwölaeth Crist yn unig, sy'n llesol tu ag at ein Jechydwriaeth ni. *Aet.* iv. 12.

Cw. Pa Les fydd oddi wrth Aberth Dioddefaint Marwölaeth Crist?

Att. 1. Cael ein rhyddhâu o law ein Gelynion, i wasanaethu Duw yn ddiofn. *Luc* i. 74.

2. Maddeuant diddannod o'n holl Bechodau, trwy *Waed yr Arglwydd Iesu.* Heb. viii. 12.

3. Yspryd Duw i'n sancteiddio ni, a'n cymmorth yng Ngwasanaeth Dduw. *Joan* xvi. 7.

4. Heddwch a Duw, a Mabwysiad i fod yn Blant anwyl iddo. *Gal.* iii. 26.

5. Dyfodfa hyderus ger bron Duw, yn ein Gweddïau. *Eph.* iii. 12.

6. Ymwared sicr oddi wrth holl Felldithion echrydus y Ddeddf. *Gal.* iii. 13.

7. Hawl

7. Hawl sicr yn holl Addewïdion y Cyfammod Gras, a'r Doniau a brynodd Crist. 1 Cor. iii. 22.

Cw. Pa'm yr ordeiniwyd fod Coffa am Aberth Dïoddefaint Crist?

Att. 1. Am nad oes un peth teilyngach i gofio am dano, nâ Chariad Crist yn marw drosom. Megis y dangosir ei Farwolaeth ef o flaen ein llygaid, yn yr Ordinhad hon. 1 Cor. xi. 26.

2. Am ein bod yn chwannog i anghofio'r Pethau rheitiaf. Megis yr anghosiodd yr *Juddawön* eu Gwarediad o'r *Aipht*; ag a barodd i Dduw eu ffeiddio hwynt o blegid hynny. Deut xxxii. 18—20.

3. Am y dylem gofio'r Pethau ag sydd i'w hyftryied yn Aberth Dïoddefaint Crist; sef, Cariad a Chyfiawnder Duw, Drwg Pechod, a'r Jechydwriaeth fawr a bwrcasodd Crist i ni. Gal. iii. 1.

Cw. I ba Ddiben ychwaneg yr ordeiniwyd *Swpper yr Arglwydd*?

Att. 1. I fod yn Arwydd weledig o Gyfammod Duw â ni; ac i'n rhwymo i fod yn ffyddlon ynddo. Canys, *Gwaed y Testament Newydd*, a *Gwaed y Cyfammod*, y gelwir *Gwaed Crist*; am ei fod yn Sel o'r Cyfammod newydd rhwng Duw a'i Bobl. Luc xxii. 20. Eccl. xxiv. 8.

2. I fod yn Arwydd o Gyffes ein Ffydd, ac o Wahaniaeth rhwng Disgyblion Crist ac eraill. Canys ni ddylai neb o'i ddisgyblion ef gymmeryd yn gywilydd i gyffesu Ffydd Grist a groesboeliwyd. Rhuf. i. 16.

3. I'n cynnyddu mewn Gras i wasanaethu Duw; a'n nerthu yn erbyn Profedigaethau. 2. Tim. ii. 1.

4. I'n sicrhau yng Nghymmundeib â Christ; ac mewn Undeb brawdol â'u gilydd. 1 Cor. x. 16, 17.

5. I'n deffrôi i fod yn ddiolchgar am Gariad Duw a Christ, yn ein Prynedigaeth ni. Mat. xxvi. 30.

Cw. Pa beth yw y Rhan oddi allan, neu'r Arwydd, yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Bara a Gwin; y rhai a orchymynnodd yr Arglwydd eu derbyn.

Cw. Beth a ystyriwch ymma?

Att. Dau beth. 1. Yr Arwyddion a ordeiniodd Crist; sef, Bara a Gwin.

2. Gorchym-

2. Gorchymmyn Crist i'w derbyn; sef, i fwytta o'r Bara, ac i yfed o'r Gwin.

Cw. Ymha gyfflyb y mae Bara a Gwin yn Arwyddion o Grift yn y Sacrament?

Att. 1. Yn y Parottod o honunt. Yr Yd a ddyrnir, a falir, ac a bobir â thân, a'r *Grawnwin* a friwir ac a wa'gir, cyn y gwneler hwy yn *Fara a Gwin*. Ac nid heb ddi ddef llawer y daeth Crist yn Waredwr i ni. *Esfay* liii. 5.

2. Yn yr Angenrheidrwydd o honunt i gynnal a llonni'n Bywyd ni: ac nid oes Fywyd tragywyddol ond trwy Grift yn unig. *Joan* vi. 53—55.

3. Yn y Rhinwedd a'r Lles o honunt i'n Cyrph ni: ac yng Nghrist y mae pob beth llefol i'n Heneidiau ni.

Cw. Pwy a orchymynnir i dderbyn y Bara a'r Gwin yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. 1. Nid oes i neb ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*, heb eu bedyddio; megis nad oedd i neb fwytta *Oen y Pasg*, heb eu henwaedu. *Esfod.* xii. 48.

2. Nid oes i neb ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*, heb fedru cofio Marwolaeth Crist, holi eu hunain, ac jawn-farnu Corph yr Arglwydd. *1 Cor.* xi. 29.

3. Disgyblion Crist sydd i fwytta o'r Bara, ac yfed o'r Gwin, yn *Swpper yr Arglwydd*. Sef, y rhai a dderbyniant ei Athrawiaeth ef, ac a ymroant i fod yn Ddilynwyr iddo *Mat.* xxvi. 26, 27

Cw. Pa beth yw y Rhan oddi fewn, neu y peth a arwyddocêir?

Att. Corph a Gwaed Crist; y rhai y mae'r Ffyddloniaid yn wir ac yn ddiau yn eu cymmeryd ac yn eu derbyn, yn *Swpper yr Arglwydd*.

Cw. Beth a ystyriwch ymma?

Att. Dau beth 1. Mai Corph a Gwaed Crist a arwyddocêir wrth *Fara a Gwin*, yn *Swpper yr Arglwydd*

2. Mai y Ffyddloniaid, ac nid neb arall, sy'n derbyn Corph a Gwaed Crist, yn wir ac yn ddiau, yn *Swpper yr Arglwydd*.

Cw. Ymha ystyr y mae Bara a Gwin yn arwyddocâu Corph a Gwaed Crist, yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. 1. Maent yn arwyddocâu Dioddefaint Marwolaeth Crist,

Crist, pan y croeshoeliwyd ei Gorph, ac y tywalltwyd ei Waed ef; megis y torrir y Bara, ac y tywelltir y Gwin, yn y *Supper hon*.

2. Maent yn arwyddocâu Lles ysprydol Diödd defaint Crist i'r Ffyddloniaid.

Cw. Pa'm mai y Ffyddloniaid yn unig sy'n derbyn Corph a Gwaed Crist, yn *Supper yr Aghwyd*?

Att. 1. Am fod yr Anffyddloniaid yn gwithod Crist. *Hwy a dlywedant yn eu calonnau, Ni fynwn ni hwn i d y naju arnom.* Luc xix. 14, 27.

2. Am fod yr Anffyddloniaid yn anufudd. Ac i'r rhai-ny yn unig a ufuddhant iddo, y mae Crist yn Awdwr Jechydwriaeth dragywyddol. *Heb.* v. 9.

3. Am na ddigon yr Anffyddloniaid dderbyn Crist, er iddunt dderbyn y Bara a'r Gwin. Canys, Trwy Ffydd yn unig y mae derbyn Crist. *Joan* i. 12.

Cw. Ymha ystyr y mae'r Ffyddloniaid yn derbyn Corph a Gwaed Crist, yn *wir ac yn ddiau*?

Att. 1. Nid yn yr ystyr lythyrennol; fel pe bai y Bara a'r Gwin yn troi yn Gorph a Gwaed Crist. Eithr,

2. Mae'r Ffyddloniaid yn derbyn Corph a Gwaed Crist yn ysprydol, yn Fywyd tragywyddol iddunt, yn *wir ac yn ddiau*. Canys Crist a ddywedodd, *Oni fwyttêwch gnawd Mab y dŷ, ac oni yfwoch ei waed ef, nid oes gennych fywyd ynnoh.* Yr hwn sydd yn bwytta fy nghnawd i, ac yn yfed fy ngwaed i, sydd ganddo fywyd tragywyddol. *Joan* vi. 53, 54.

Cw. Pa lun y gwyddoch, nad yw'r Bara a'r Gwin yn troi yn Gorph a Gwaed Crist wrth eu cyflegru, fel y dywaid y *Pabyddiaid*?

Att. 1. Mae'n holl Synhwyrâu yn tyflïo, nad ydynt yn newid eu Sylwedd: yr y'm yn gweled, yn profi, ac yn teimlo, mai Bara a Gwin ydynt, ar ol eu cyflegru, fel o'r blaen.

2. Mae'r Yspryd Glân yn eu galw yn Fara, a'r Cwppan ag oedd y Gwin ynddo, pan fydder yn bwytta ac yn yfed o honunt yn y Sacrament. *1 Cor.* xi. 26—28.

Cw. Pa lesâd yr ydym ni yn ei gael wrth gymmeryd y Sacrament hwn?

Att. Cael cryfhâu a diddanu ein heneidiau trwy Gorph a Gwaed Crist, megis y mae ein cyrph yn cael trwy'r Bara a'r Gwin.

Cw.

Cw. Beth a ystyriwch ymma ?

Att. 1. Bod ein Heneidiau yn cael eu cryfhâu trwy Gorph a Gwaed Crist, yn *Swpper yr Arglwydd*.

2. Bod ein Heneidiau yn cael eu diddanu trwy Gorph a Gwaed Crist, yn *Swpper yr Arglwydd*.

3. Ymha gyffelyb; sef, megis y mae'n Cyrph yn cael eu cryfhâu a'u diddanu trwy'r Bara a'r Gwin. Canys Grist a ddywedodd, *Fy nghnawd i sydd fwyd yn wir, a'm gwaed i sydd ddiod yn wir.* Joan vi. 55.

Cw. Pa'm y dylech chwi ddyfod i *Swpper yr Arglwydd* ?

Att. Mi ddylwn ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*, 1. O herwydd Gorchymmyn fy Mhrynwr. Canys efe ddywedodd, *Gwnetwch byn er coffa am dinas.* 1 Cor. xi. 24.

2. Mi ddylwn ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*, am fod y diystyrwch o honi yn digio Duw yn echrydus. Y rhai a wahoddwyd, ac ni fferment ddyfod i'r *Ginia Briodas*, y Brenhin a anfonodd i'w distro, hwynt, ac a losgodd eu dinas. Mat. xxii. 2—7.

3. Mi ddylwn ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*, i fod yn ddiolchgar iddo am fy Mhrynedigaeth. Beth a dalaf i'r *Arglwydd* am ei holl ddoniau ef ? Phiol jechydwrïaeth a gymmeraf, ac ar Enw yr *Arglwydd* y galwaf. Sal. cxvi. 12, 13.

4. Mi ddylwn ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*, fel y'm cryfhêir ac y'm diddenir, i fyned yn gyfurus trwy drallodion a phrofedigaethau'r byd hwn. Rhuf. v. 2—5.

5. Mi ddylwn ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*; ac onid ê, yr wyf yn gwneuthur fy rhan, i adael Dioddefaint Crist i fyned yn ofer ac yn anghof yn y byd : canys i gadw Coffa o hono, ac i fod yn fuddiol i ni, yr ordeiniodd Crist y *Swpper hon*. 2 Cor. vi. 1.

6. Mi ddylwn ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*, i roddi fy hun iddo ef trwy Gyfammod. Ac onid ê, mi a fyddaf yn estrar i ammodau'r addewid, heb obaith gennyf, ac heb Dduw yn y byd. Eph. ii. 12.

Cw. Pa'm y dylech ddyfod i gyfammodi â Duw, yn *Swpper yr Arglwydd* ?

Att. 1. Am fod Crist yn fy ngalw i gymmeryd ei jau ef arnaf, ac i ddysgu ganddo. Mat. xi. 20.

2. Am fod yr *Arglwydd* yn dywedud, mai melldigedig fyddo'r giôr ni wrandawo ar eiriau'r cyfammod hwn. Jer. xi. 3.

3. Am

3. Am mai Diben Gair a Cheryddon Duw yw, dysfod â ni i Gyfammod ag ef. *Canys fel hyn y dywaid Duw: Gwnaf i'wch' fyned dan y wialen; a dygaf chwi dan rwyym y cyfammod.* Ezech. xx. 37.

4. Am fod yr hwn a ballo gyfammodi â Duw, yn Supper yr Arglwydd yn gwadu Cyfammod ei Fedydd. *A'r Arglwydd a dywaid, Fel mai byw fi, fy nghyfammod yr hwn a ddiddymmodd efe, hwnnw a roddaf fi ar ei ben ef.* Ezech. xvii. 19.

5. Am mai yng Nghyfammod Duw y mae Cyflur Pobl Dduw yn eu Cyfyngderau; fel y Brenhin Dajydd, yn yr oriau olaf o'i fywyd. 2 Sam. xxiii. 1, 5.

6. Am mai y rhai a gyfammodant â Duw, a arddel Duw yn Bobl iddo yn Nydd y Farn. Gan ddywedud, *Cefglwch fy saint ynghyd attafi, y rhai a wnaethant gyfammod â mi trwy aberth.* Sal. l. 5.

7. Am mai yn y Cyfammod a selir yn yr Ordinhad hon, y sicrhêir i ni yr holl Freintiau cyfammodol a bwrcasodd Crist.

Cw. Pa Freintiau cyfammodol a sicrhêir ac a selir i chwi yn Supper yr Arglwydd?

Att. 1. Crist ei hun yn Jawn ac yn Aberth drofod; a Duw ei hun yn Dduw ac yn Dad heddychol i mi, trwy Grist, *Eph. v. 2. 2 Cor. v. 18.*

2. Maddeuant a Dirymmiad fy Mhechod; ac Ymwared oddi wrth Golledigaeth a Melldith y Ddeddf; ac Adnewyddiad fy Natur lygredig, trwy Râs Duw. *Eph. i. 7. Gal. iii. 13. Rhuf. vi.*

3. Cyfiawnhad a Mabwysiad, a Dyfodfa hyderus ger bron Duw, trwy Eiriolaeth Crist drofod. *1 Cor. i. 30. Eph. iii. 12. Heb. vii. 25.*

4. Addewid am Yspryd Duw i'm cymmorth a'm cyfuro, ac o Warchodaeth Rhagluniaeth ac Angylion Duw drofod, ymhob cyflwr. *Ezech. xxxvi. 27. Heb. i. 14.*

5. Pob Bendithion tymhorol ac ysbrydol angenrheidiol i mi yn y Bywyd hwn, a Sicrwydd gobeithiol am Adgyfodiad gogoneddus i Fywyd tragywyddol. *1 Pedr i. 3, 4.*

Cw. A ddylech chwi ddyfod yn fynych i Supper yr Arglwydd?

Att. 1. Mae Gorchymmyn Crist yn dangos y dylem ni ddyfod yn fynych i'w Supper ef. *1 Cor. xi. 26.*

2. Mae Elampt y Seintiau gynt yn dysgu hyn. Canys yr oeddynt

oeddynt hwy yn derbyn *Supper yr Arglwydd* bob Sabboth, *Act. xx. 7.*

3. Fe ddylai ein Cariad i Grist ein cymmell i g'ffhâu'n fynych am ei Gariad ef yn marw drosom. *2 Cor. v. 14.*

4. Fe orchymynnodd Duw i dorri ymmaith y neb a esgeulufai *Oen y Pasg* yn ddiachos: ac nid yw'r Pechod na'r Perygl yn llai, i esgeuluso *Supper Crist*. *Num. ix. 13.*

5. Mae'r neb a esgeuluso *Supper Crist* yn ddiachos, yn debyg o dynnu'n ol i Golledigaeth. *Heb. x. 25, 39.*

6. Mae'r neb a esgeuluso, yn colli, hyd a wŷr efe, yr Odfa olaf o dderbyn *Supper yr Arglwydd* byth, o herwydd Anfertenrwydd ei fywyd. *Diar. xxvii. 1.*

7. Ni a ddylem ddyfod yn fynych i *Supper yr Arglwydd*, o herwydd yr Eisiau sydd arnom yn fynych am Les oddi wrtho.

Cw. Pa Eisiau sydd arnoch yn fynych am Les oddi wrth Grist, yn *Supper yr Arglwydd*?

Att. Mae'n Calonnau yn fynych yn gelyd a'n Serchiadau yn fynych yn oerllyd, a'n Flydd yn fynych yn wan; ac arnom fynych Eisiau ein cryfhâu a'n hadfywio trwy Ras Duw, a'n glanhâu trwy Waed Crist.

Cw. O ba Oedran y dylech fod, cyn dyfod i *Supper yr Arglwydd*?

Att. 1. Nid Oedran fy dligon i'n cymhwyso i *Supper yr Arglwydd*: canys y mae rhai yn gwybod mwy am Grist yn ddeng mlwydd oed, nag eraill yn ddeg a deugain.

2. Mi ddylwn g'fio fy Nghreawdwr, a cheisio fy Mhrynwr hefyd, yn Nyddiau fy Jcuengŷtid. A'r Arglwydd a ddywaid, *Y sawl a'm ceisiant i yn fore, a'm cânt.* *Diar. viii. 17.*

3. O's ydwyf yn meddu Gras a Gwybodaeth i gymmuno'n deilwng, mi ddylwn roddi fy hun i Grist, yn *Supper yr Arglwydd*, yn ddioced.

Cw. Beth yw Perygl y rhai a ddeuant i *Supper yr Arglwydd* yn annheilwng?

Att. 1. Maent yn euog o Gorph a Gwaed Crist, fel pe baent yn ei ail-groeshoelio ef. *1 Cor. xi. 27.*

2. Maent yn bwytta ac yn yfed Barnedigaeth iddunt eu hunain. *Llawer o'r Corinthiaid a fuant glas, ac eraill a fuant farw, am ddyfod yn annheilwng i Supper yr Arglwydd.* *1 Cor. xi. 29, 30.*

3. Maent yn rhoddi lle i'r Diasol i'w temtio yn fwy.

Gyd

Gyd â'r tammaid a fwytaodd Judas Iscariot yn annheilwng ar Fwrdd Crist, yr aeth Satan i mewn i'w galon ef i fradychu Crist; ac wedi hynny, i ymgrogi. Joan xiii. 27. Mat. xxvii 5.
Cw. Pwy sy'n dyfod i Supper yr Arglwydd yn annheilwng?

Att. 1. Y rhai a ddiystyrant Wybodaeth i jawm-farnu Corph yr Arglwydd, ac i ddyfod o jawm Ddiben i'w Supper ef. Diar. xix. 2. 1 Cor. xi. 29.

2. Y rhai a ballant gyflawnu Dyledswyddau eraill; fef, Gwrando Gair Duw, a'i addoli yn gyflon ar y Sabbothau, a gweddïo Duw beunydd yn eu Teiau. Yago ii. 10.

3. Y rhai sy mewn Digofaint, heb heddychu; ac yn gwneuthur Camwedd, heb ei gyflawnu. Mat. v. 23, 24.

4. Y rhai a gyfammodant â Duw yn Supper Crist, heb Ddiofryd yn erbyn pob Pechod adnabyddus iddunt; ag sydd fel Llŵ anudon yngolwg Duw. Hos. x. 4.

Cw. A ddylech chwi esgeuluso Supper yr Arglwydd, rhag ofn dyfod yn anghymmawys iddi?

Att. 1. Mae cymmaint Perygl i esgeuluso Supper yr Arglwydd, ag tydd o ddyfod iddi yn anghymmawys; fel na's gallaf ddiangc rhag Barn Duw, ond trwy lasurio am Gymhwyfder i Gymmuno.

2. Mi ddylwn lasurio am Gymhwyfder yn glau, rhag darfod am danaf heb Ran yng Nghrist: canys, tra syddwyf yn anghymmawys i Gymmuno, yr wyf yn anghymmawys i tarw, ac i Deyrnas Nefoedd.

3. Y rhai difraw, rhyfygus, a rhagrithiol, sy'n dyfod yn annheilwng; eithr y mae Duw yn annog y rhai ofnus gostyngedig i ddyfod atto ef. Marc x. 49.

Cw. Pa lun y mae Duw yn annog y rhai ofnus gostyngedig i ddyfod atto ef?

Att. 1. Fe ddywaid wrthunt, *Pe byddai eich pechedau fel 'sgarlad, ânt cyd uynned a'r eira; pe cochent fel porphor, byddant fel gwlan.* E'ay i. 18.

2. Mae Gair Duw yn tyfhiolaethu iddunt, *Fod Gwaed Jesu Crist ei Fab ef yn ein glantâu ni oddi w th bob pechod.* 1 Joan i. 7.

3. Mae Crist yn eu ga'w atto. *Deutwch attafi, bawb ag y sydd yn flinderog ac yn llwythog; a mi a esmwythâf arnoch.* Mat. xi. 28.

4. Fe ddywaid yr Ysryd Glân wrth yr Eglwys am eu derbyn.

derbyn: *Yr hwn fydd wan yn y ffydd, derbyniwch attoch.* Rhuf. xiv. 1.

5. Fe ddywaid Crist, *Nid rhaid i'r rhai jach wrth feddyg, ond y rhai cleifion.*—*Ac y mae Duw yn gorchymyn i'r rhai fydd mewn ofn a thywyllwch, i obeithio yn Enw yr Arglwydd, ac ymddiried yn eu Duw.* Luc v. 31. Esay l. 10.

6. Fe ddywaid Crist am y rhai fo'n gweled eu gwaeledd, *Gwyn eu byd y tlodion yn yr yspryd: canys eiddunt yw tairnas nesoedd.* Mat. v. 3.

7. Y mae Crist yn gwahawdd pawb a ewyllysio, i ddyfod atto ef. *Yr hwn fydd â syched arno, deued; a'r hwn fydd yn ewyllysio, cymmered ddwfr y bywyd yn rhad.* Dat. xxii. 17.

Cw. Pa beth fydd raid i'r rhai ddél i Swpper yr Arglwydd, ei wneuthur?

Att. Eu holi eu hunain, a ydynt hwy yn wir edifeiriol am eu pechodau a aeth heibio, ac yn sicr amcanu dilyn buchedd newydd; a oes ganddunt ffydd fywiol yn Nhrugaredd Dduw trwy Grist, gyd â diolchus gof am ei Angau ef; ac a ydynt hwy mewn cariad perffaith â phob dŷn.

Cw. Beth y ystyriwch ymma?

Att. Dau beth. 1. Ein Dyled i holi ein hunain, cyn dyfod i Swpper yr Arglwydd.

2. Ynghylch pa beth y dylem holi ein hunain.

Cw. Pa'm y dylech holi eich hun, cyn dyfod i Swpper yr Arglwydd? Onid yw yn ddigon i'ch Gweinidog eich holi?

Att. 1. Mi ddylwn fod yn ufudd i'm Gweinidog fy holi; ond fe orchymynnir i mi holi fy hun hefyd. *Holed dŷn ef i hun; ac felly bwyttad o'r bara, ac yfed o'r cwppan.* 1 Cor. xi. 28.

2. Mi ddylwn holi fy hun: canys ni ddichon y Gweinidog wybod fy Nghalon, *fydd fwy ei thwyll na dim.* Jer. xvii. 9.

Cw. Ynghylch pa beth y dylech holi eich hun, cyn dyfod i Swpper yr Arglwydd?

Att. Ynghylch y pum peth hyn. 1. P'un a ydwyf yn wir edifeiriol am fy Mrechodau a aeth heibio.

2. P'un a ydwyf y sicr amcanu dilyn Buchedd newydd.

3. P'un a oes gennyf Ffydd fywiol yn Nhrugaredd Dduw trwy Grist.

4. P'un

4. P'un a ydwyf yn dyfod gyd â diolchus Goffa am ei Angau ef.

5. P'un a ydwyf mewn Cariad perffaith â phob Dŷn.

Cw. Pa rai yw'r Nodau 'sgrythurol o wir Edifeirwch?

Att. 1. Tristwch duwiol am Bechod. Canys duwiol dristwch fydd yn gweithio edifeirwch er jechydwriaeth. 2 Cor. vii. 10.

2. Cyfaddefiad o Bechod, ac Ymadawiad oddi wrtho. Y neb a guddio ei bechodau, ni lwydda: ond y neb a'u haddeffo ac a'u gadawo, a gaiff drugaredd. Diar. xxviii. 13.

3. Gweddio yn amgen nag o'r blaen. Megis y dywedwyd am Paul ar ei Dröedigaeth; *Wela, y mae yn gweddio.* Act. ix. 11.

4. Ymosyniad difrifol am Jechydwriaeth. Fel y rhai a ddywedasant, *Ha wŷr frodyr, beth a wnawn ni?* Ac fel y dywedodd Job: *Myfi a bechais; beth a wnaaf?* Act. ii. 37. Job. vii. 20.

5. Parodrwydd i drugarhâu wrth y Tledion, ac i gyfjawnhâu pob Camwedd. *Zacæus, pan ddaeth Jechydwriaeth i'w dŷ ef, a roddodd hanner ei ddâ i'r tledion, ac a dalodd ar ei bedwerydd bob cam a wnaethai.* Luc xix. 8, 9.

6. Ymroad dioed i gyfammodi â Duw, a'i addoli. 2 Cron. xxix. 10.

7. Ffrwythau addas i Edifeirwch; sef, Casineb i Bechod, ac Awydd i bob Daioni; Cariad i Dduw, a phob Dŷn; a gwir Oflyngeiddrwydd. Luc vi. 44.

Cw. Pa Nodau fydd o Fuchedd newydd?

Att. 1. Egwyddor newydd; sef, *Cariad Crist yn ein cym-mell ni i fyw iddo ef.* 2 Cor. v. 14.

2. Natur a Thymmer newydd; sef, Calon ac Ysryd newydd, yn ol Addewid Duw. Ezech. xxxvi. 26.

3. Rheol newydd o'n Hufudd-dod; sef, Ewyllys Duw yn ei Air; nid ein hewyllys ein huñain mwyach. Gal. vi. 16.

4. Diben newydd yn y cwbl a wnelom; sef, Gogoniant Duw. 1 Cor. x. 31.

5. Cynheddfau a Moesau newydd; Cas a Chariad, Tristwch a Llawenydd newydd; Cyfeillion, Arferion, a Diben newydd. *Yr hen bethau a aethant heibio; wela, gwnaethpwyd pob peth yn newydd.* 2 Cor. v. 17.

Cw. Pa Nodau fydd o wir Ffydd?

Att. 1. Ufudd-dod dinâg i Dduw ymhôb peth; fel Nôe ac Abraham. Heb. xi. 7, 8, 17.

2. Ymwrthod â phob Elw bechadurus; fel y Confurwyr, y rhai, pan gredasant, a losgasant eu llyfrau, o wrth deng mil a deugain o ddarnau arian. *Act. xix. 18, 19.*

3. Hiraeth am Dduw, fel Dafydd. *Fel y bresa'r bydd am yr afnydd dyfroedd, felly'r hiraetha fy enaid am danat ti, O Dduw. Sal. xlii. 1.*

4. Dibrisio pob peth, fel Paul, mewn cymhariaeth i Ardderchowgrwydd Gwybodaeth Crist Jesu ein Harglwydd. *Phil. iii. 8.*

5. Gorfodaeth dros Brofedigaethau'r Byd, a Satan. *Canys ffydd sydd yn gorchfygu'r byd, ac yn diffoddi boll biccellau tan-lyd y fall. 1 Joan v. 4. Eph. vi. 16.*

6. Awyddfryd wresog i bob Gweithred dda. *Canys ffydd heb weithrededd, marw yw. Jago ii. 26.*

Cw. Pa Nodau sydd o ddiolchus Goffa am Farwölaeth Crist?

Att. 1. Deffroad ein Heneidiau i fendithio yr Arglwydd; a chwbl ag sydd ynnom, ei Enw sanctaidd ef. *Sal. ciii. 1.*

2. Ymddarostyngiad mawr ynnom, wrth ystyriaid Daioni Duw i ni. *Arglwydd, beth yw dŷn pan gydnabyddit ef? neu fab dŷn, pan wnait gyfrif o hono? Sal. cxliv. 3.*

3. Mae diolchus Goffa o Farwölaeth Crist, yn gweithio ynnom ei glodfori ef, a'i garu, hyd eithaf o'n gallu, *Am idd ef yn gyntaf ein caru ni. 1 Joan iv. 19.*

Cw. Beth yw Nodau Cariad perffaith tu ag at bob Dŷn.

Att. 1. Na wnelom, ac na fwriadom, Ddrwg i neb. *Zec. viii. 17.*

2. Ceisio Lles a Daioni Dynion eraill, fel yr eiddo ein hunain: canys felly y gorchymynnir i ni. *Phil. ii. 4.*

3. Cyd-deimlo ag eraill yn eu Blinderau. *Cofiwch y rhai sydd yn rhwym, fel pettaech yn rhwym gyd â lwynt. Heb. xiii. 3.*

4. Ymddygiad gostyngedig tu ag at eraill. *Perchuwch bawb.—Gan dybiaid eu gi'ydd yn well nâ chwi eich hunain. 1 Pedr ii. 17. Phil. ii. 3.*

5. Cymmwynafgarwch i bawb. *O's dy elyn a newyna, pertha ef â bara; ac o's sycheda, dōd iddo ddiod i'w hysed. Diar, xxv. 21.*

6. Gwneuthur

6. Gwneuthur i eraill megis y dymunem i eraill wneuthur i ni. *Luc vi. 31.*

Cw. Wedi holi eich hun, a chael Dechreuad gobeithiol, o'r Graffau hyn ynnoch; beth ychwaneg a wnewch;

Att. Mi ddylwn ymbarottôi i nesâu at Dduw, yn *Swpper yr Arglwydd.*

Cw. Pa'm y dylech barottôi, i ddysod i *Swpper yr Arglwydd?*

Att. 1. Am fod Duw yn erchu hynny. *Parottôwch eich calon at yr Arglwydd. 1 Sam. vii. 3.*

2. Am ei fod yn beryglus jawn ac yn Rhyfyg, i nesâu yn ammhared ger bron Wynneb y Duw mawr a sanctaidd. *1 Sam. vi. 20. Lef. x. 3.*

3. Am mai felly y bydd Duw gyd â ni. *Llaw'r Arglwydd oedd gyd og Ezra o herwydd iddo barottôi ei galon i geisio cyfraith yr Arglwydd. Ezra vii. 9, 10. 2 Cron. xxvii. 6.*

4. Am fod Parottoad mawr ar ein medr, a Gwaith mawr o'n blaen ni, yn yr Ordinhâd hon; ag y fydd yn arogl o fywyd, neu o farwolaeth, i bob un. *2 Cor. ii. 16.*

5. Am fod Calon ammhared i geisio Duw yn tywys Dŷn i Ddrwg. *Reboboam a wnaeth yr hyn oedd ddrwg: canys ni pharottôdd ei galon i geisio'r Arglwydd. 2 Cron. xii. 14.*

Cw. Pa lun (neb law holi eich hun) y dylech ymbarottôi i *Swpper yr Arglwydd?*

Att. 1. Mi ddylwn weddio am Gymmorth Duw yn yr Ordinhâd hon, ac am Fendith Dduw arni. *Sal. cxvi. 13. cxviii. 25.*

2. Mi ddylwn ystyriaid fy Nghyflwr truenus, a'm Colledig-aeth dragwyddol, trwy Bechod; fel y tynero fy Nghalon, ac y delwyf yn bruddaidd ac yn wir-offyngedig ger bron fy Arglwydd. *Mat. v. 4.*

3. Mi ddylwn chwilio allan fy holl Bechodau; fef, fy Mhechodau anwylaf a'm Pechodau dirgelaf, holl ddrwg Arferion fy Muchedd, a drwg Anwydau fy Natur; i addunedu yn eu herbyn, ac i lefain ar Dduw am Gymmorth i ymadael a hwynt dros byth. *Galar. iii. 40. Job xiii. 23.*

4. Mi ddylwn ystyriaid Llesgedd ac Angen fy Enaid; mor wan yw fy Ffydd, mor oer yw fy Nghariad, mor galed yw fy Nghalon, mor dywyll yw fy Nyall, ac mor gryf yw fy Anwydau pechadurus: fel y bo ynnof fwy o Newyn a Syched am Ras Duw. *Mat. v. 6. Esay lv. 1.*

5. Mi ddylwn edrych yn ofalus am ddysfod o Ddiben un-jawn i *Swpper yr Arglwydd*; rhag iddo ef fy nghael yn Rhagrithiwr ger ei fron.

Cw. I ba Ddiben y deuwch chwi i *Swpper yr Arglwydd*?

Att. 1. Mi ddeuaf i *Swpper yr Arglwydd*, i geffhâu yn ddiolchgar am ei Ddioddefaint ef a'i Gariad o Ufudd-dod i'w Orchymmyn ef; ac onid ê, mi fyddaf yn un o'r An-ufuddion melltigedig, ar ba rai y daw Digofaint Duw. *Luc xxii. 19. 1 Cor. xi. 24. Eph. v. 6.*

2. Mi ddeuaf i *Swpper yr Arglwydd*, i gyfammodi o'r newydd â Duw, trwy Grist; sel y'm gwareder oddi wrth ei Ddigofaint ef. *2 Cron. xxix. 10.*

3. Mi ddeuaf i *Swpper yr Arglwydd*, i gael Sicrwydd am Ran o'r Brynedigaeth sydd trwy waed Crist; sef maddauant pechodau, yn ol cyfoeth ei ras ef. *Eph. i. 7.*

4. Mi ddeuaf i *Swpper yr Arglwydd*, i ymborth, trwy Ffydd, ar Gnawd a Gwaed Crist. Canys Efe a ddywaid, *Yr hwn sydd yn bwyttia fy nghnawd i, ac yn yfaiid fy ngwaed i, sydd ganddo fywyd trwyddol* Joan vi. 53, 54.

5. Mi ddeuaf i *Swpper yr Arglwydd*, i gael fy mendithio â phob Gras angenrheidiol i mi; yn ol Addewid Duw. *Yn mhob man lle y rhoddwyf geffadwriaeth o'm Henw, y deuaf attaf, ac y'th fendithias.* Ectod. xx. 24.

G W E D D I A U

I'w harfer gan

FEISTRAID ac YSGOLHEIGION

Y R

E L U S E N - Y S G O L I O N .

NODIR yma, 1. Heblaw Dyled pob Meistr i fod yn ddysfal a gofalus, i ddysgu eu Hysgolheigion bob dydd, i ateb y Gweinidog yn bwyllog, yn ddyallus, ac yn barchus, yng Ngwasanaeth yr Eglwys; hwy a ddylent hefyd daer-weddio'n berthynafol gyd â hwynt, a throffunt, bob Bore a Hwyr.

2. Ni ddylai neb rhyw ddyn esgeuluso Gweddi, dros gym-maint ag un Dydd; rhag y ryw Ddrwg mawr ei orddives, a digwydd iddo Groes, Afwydd, a Melldith, neu syrthio o hono i Bechod 'sgeler a Pherygl, ac i Farn Duw ac Angau ei gymmeryd ef ymmaith y Dydd hwnnw.

3. Fe berthyn i bob dŷn ystyriaid, fod tragywyddol Bwys ei Jechydwrïaeth ef (dan Dduw) yn sefyll ar Lwyddiant ei Weddïau, trwy Ffydd yng Nghrist; fel y bo iddo ymgnio, ynghymmorth yr Ysryd Glân, i addoli Duw mewn Ys-ryd a Gwirionedd. Canys Rhagrith atgas yw, nesáu at Dduw â'r Genau, ac yn y Galon ymhell oddi wrtho; ac fe ddywedir yn y 'Sgrythur Lân, *Mai melldigedig yw'r bwn a wnelo waith yr Arglwydd yn dwyllodrus.* Jer. xlviii. 10. Mae'r cyfryw un yn cymmeryd Enw Duw yn ofer ar ei liniau, ac ni ddiangc efe ddim yn ddigôsp.

BOREOL WEDDI LFEISTRAID Y'LUSEN-YSGOLION

Ynghyd â'u

YSGOLHEIGION.

Y Duw mawr gogoneddus, yr hwn wyt goruwch yr holl Nefoedd, yn anfeidrol ym Mherffeithrwydd gogoneddus dy holl Briodoliaethau; yn Hollalluog, i wneuthur yr hyn oll a fynnech; yn Hollwybodol, nad oes dim na's gwyddost; ac yn Hollbrefennol, yn llenwï pob man; Ollanw ein Calonnau ni yr awrhon â'r cyfryw Ystyriaeth barchedig o'th Fawredd, a'n deffro ni i'th addoli mewn Ysryd a Gwirionedd; ac na ddelom o flaen dy Orfedd fel Twyllwyr a nefant attat â'u Genau, a'u Calonnau ymhell oddi wrthyt!

Yr ydym yn deisyf Cymmorth i alw arnat gyd ag Ymddarostyngiad mawr a Difrifwch: canys llwch a lludw ydym: ac o herwydd ein Camweddau, ni's gallwn sefyll ger dy fron ond yng Nghyfyryngdod ein Harglwydd Jesu; trwy'r hwn y mae i ni Hlydra, a Dyfodfa mewn hyder o'th flaen, er maint ein Hannheilyngdod. Glanhâ ni trwy Waed Crist oddi wrth ein holl Bechodau, chwanega ein Ffydd ni ynddo ef, a bendithia ni â gwir Edifeirwch.

Cynhorthwya ni i alw i gof ein Ffyrdd drygionus, a'n Gweithredoedd nid oeddynt dda; fel y byddo yn ffaidd genym ein hunain am ein Hanwireddau, ac am ein Ffieidd-dra: tro ni oddi wrthunt, a gwared ni oddi wrth yr Euogrwydd a'r Llywödraeth o honunt; fel, lle y gwnaethom ar fai, na wnelom ni felly mwyach.

Caniatâ, trwy'r Addewidion mawr jaw'n a gwerthfawr a roddai'tt, i ni gael ein gwneuthur yn Gyfrannogion o'r duwiol Anian, ac i ddiangc oddi wrth y Llygredigaeth ag fydd yn y Byd trwy Drachwant. Dysg a chymmorth ni i ddilyn Heddwch â phawb, a Sancteiddrwydd, heb yr hwn ni chaiff neb weled

weled yr Arglwydd. Cynhorthwya bob un o honom, yn ol ei ddydd, i fod yn wafanaethgar yn ein Cenhedlaeth, ac yn ffyddlon yngwaith ein Galwad, er Gogoniant i'th Enw.

Yn enwedigol, yr attolygwn arnat, i'n cyfarwyddo a'n cymmorth, ac i roddi dy Fendith i'n llwyddo, yn ein Gwaith presennol; fel y byddo i ni allu rhoddi Cyfrif cysurus o'i blegid ger bron Brawdle Crist. Cynhydda y rhai bychain hyn yn dy Râs, a Gwybodaeth jachusol o'th Ewyllys, i gael o honunt eu hyfforddio ymhen y Ffordd i Fywyd tragywyddol; fel, pan yr heneiddiont, nad ymadawont â hi. Dysg Di hwynt, trwy dy Air a'th Yspryd, i'th gosio, a'th garu, a'th geilio Di eu Creawdwr, yn Nyddiau eu Jevencid: canys y sawl a'th geisiant yn fore, a'th gânt; a Thi a geri y sawl a'th garant Di.

Tydi, Arglwydd Goruchaf, wyt unig Roddwr pob Gras a Daioni; par Lwyddiant i'r holl Ysgolion lle dysger Gwybodaeth jachusol o honot, ac yn enwedig i'r *Elasen Ysgolion*, i jawn-hyfforddio'r Anwybodus. Bendithia'r sawl a'u costiant; ymddiffyn hwynt rhag pob Gwrthwynebiad; cadw'r rhai a ddysgir ynddunt rhag pob ffals Ddysgeidiaeth, 'Piniwn annuwiol, 'a Sism, a phob drwg Fuchedd; fel y bônt yn Aelodau hardd a firwythlon o'th Eglwys sefydledig: cymhwysa hwy i dderbyn Adeiladaeth oddi wrth dy Air di, a Gweinidogaeth yr Eglwyswyr, er mwyswy Cynnydd o Wybodaeth grefyddol a Rhinwedd dda yn ein plith.

Bendithia ni oll â'th Gymmorth grasusol: canys hebot Ti ni allwn ni wneuthur dim sydd dda. Llawn ydym o Gyn-dynrwydd, Dallineb, a Gwaeledd; Llygredigaeth ac Annhrefn lawer sy yn ein Meddaliau oddi mewn, ac yn ein Bucheddau oddi allan, yn anabl i helpu ein hunain, ac yn annheilwng o'th Gymmorth di. Er mwyn Crist, maddeu ein holl Feiau, goleua ein Dyalltwriaeth, cryfhâ ein Cof, sancteiddia ein Calonau, a chyfarwydda ein Bucheddau yn ol dy Air; fel ein cydffurrier ymhôb peth â'th Ewyllys di. Cynhorthwya ni oll i jawn-ddesnyddio'r Manteision hyn a drefnodd dy ddaionus Ragluniaeth i ni; fel y dysgom y cyfryw Bethau da, a'n gwnelo, trwy dy Ras di, yn wir Gristionogion, ac yn lleol i bawb o'n cylch, er Clod ac Anrhyddedd i'th Enw mawr, Llawnenydd i'r sawl a gostiant ein dysgu, ac er I les annhraethol i ni ein hunain, yn awr, ac yn dragywydd ar ol hyn.

O Arglwydd, bendithia ac ymddiffyn ein Brenhin yn ei Deyrngadair, ynghyd â'r holl Deulu Frenhinol, a phawb ag fydd mewn Awdurdod drofom yn yr Eglwys a'r Deyrnas. Bendithia ein Carennnydd a'n holl Gymmwynafwyr, yn enwedig Cynhalwyr elusengar yr Ysgol hon, a phawb ag fy'n gofalu drosti; llwydda Di Lafur eu Cariad, O Arglwydd, llwydda Di Waith eu Dwylaw.

Ynghyd â'n Gweddïau, y mae'n ddyled arnom i offrymmu i Ti Fawl a Diolch, am Olud anchwiliadwy dy Ddaioni a'th Drugareddau aneirif i ni. Moliannus fyddo dy Enw, O Arglwydd, o godiad yr haul hyd ei machludiad. Tydi yw ein Duw; ni a'th glodforwn, ac a ddiolchwn i Ti hyd byth. Ti a'n gwnaethost ar ol dy Ddelw dy hun; ac, er i ni wrthgilio a phechu i'th erbyn, na chaeaiſt dy Doſturi oddi wrthym. Beunydd yr wyt yn ein cadw, ac yn darparu i ni: Ti a'n prynaist â gwerthfawr Waed dy anwyl Fab: Ti a roddaiſt in' dy ſanctaidd Air i'n hyfforddi, ac a addewaiſt dy Lân Yſpryd yn Gynhorthwy i ni: Ti a godaiſt i ni Gymmwynafwyr haelionus, i gynhorthwyo ein Dygiad i ſynu yn Addyſg ac Athrawiaeth dy Air; a Thi a'n dygaiſt ynghyd drachefn y Bore hwn, i chwanegu ein Hadeiladaeth oddi wrtho. Bydded dy Fendith arnom, a'th Yſpryd gyd â ni

Am y rhai hyn, a'th holl Drugareddau tymhorol ac yſpydol i ni, y dymunwn fendithio a mawrygu dy ſanctaidd Enw; gan attolygu yn oftyngedig arnat, i dderbyn o honot ein Haberth Boreol hyn o Fawl a Diolch; ac, megis ein cedwaiſt yn ddiangol hyd ddechreu'r Dydd heddyw; ymddiffyn nyni ynddo â'th gadarn Allu, a chaniattâ na ſyrthiom y Dydd hwn mewn un Pechod, ac nad elom mewn neb rhyw Berygl; eithr bod ein holl Weithredoedd wedi eu trefnu a'u llywiaw wrth dy Lywödraeth, i wneuthur yn waſtad y peth fydd gyfiawn yn dy Olwg di, trwy Jeſu Griſt ein Harglwydd: yn ei Enw bendigedig ef, a'r Ffurf berffaith o Weddi a ddyſgodd eſe i ni, y goſodwn attat yn oftyngedig ein holl Ddeifyſiadau; gan ddywedud,

Ein Tad, yr hwn wyt yn y Nefoedd, &c.

Gras ein Harglwydd, &c.

PRYDNHAWNOL WEDDI

I'R UNRHYW.

O Arglwydd, unig Dduw y Nefoedd uchod, a'r ddaear ifod, nid oes neb fel Tydi yn ogoneddus mewn Sanct-eiddrwydd, yn ofnadwy mewn Moliant, yn gwneuthur Rhyfeddodau; Cyfeiria'n Meddyliau tu ag attat gyd â Gwylder a pharchedig Ofn: canys mawr wyt Ti a chanmoladwy jaw'n; dy Fawredd fydd anchwiliadwy; eistedd yr ydwyt ar amgylchoedd y ddaear, a'i Thrigolion fydd fel Locustiaid o'th flaen.

Er i ni oll grwydro fel defaid, a throi o honom bob un i'w ffordd ei hun, yr wyt yn ein galw attat mewn llawn Hyder Ffydd, trwy dy Fab Jesu, er annheilynged ydym. Attat Ti y deurn; can's gyd â Thydi yn unig y mae Bywyd tragywyddol, a phob peth a berthyn iddo. Ti a glywî Ddymuniad y Tlodion; parottoa ein Calonau ni; gwrandawed dy Glust arnom.

Derbyn, ni a attolygwn i Ti, O Arglwydd, ein Haberth Brydnhawnol hyn o Foliant a Diolch am dy holl Ddaioni a'th Drugareddau aneirif i ni; yn arbenig am Fendithion y Dydd hwn, am dy rasuol Nodded a'n Cadwraeth, am y Gyfle a fwynhafom am Addysg ac Adeiladaeth ein Meddyliau, am holl Gysuron y Bywyd hwn, a Gobaith Bywyd tragywyddol, trwy Jesu Grifft ein Prynwr.

Yr ydym yn oftyngedig yn cydnabod, O Arglwydd, ein bod yn llwyr annheilwng o'r lleiaf o'th holl Drugareddau, ein bod yn wastad yn syrthio yn fyr o'n Dyledswydd, ac i ni yn rhy fynych droseddu dy Ddeddfau sanctaidd, trwy esgeuluso'r Pethau a orchymynnaist, a gwneuthur y Pechodau a waherddaist.

Maddeu, O drugaroccaf Dad ni a attolygwn yn oftyngedig arnat, yr holl Feiau a Throseddiadau a ganfuost ynom y Dydd a aeth heibio; a chynnorthwya ni i ddangos ein Tristwch diffuant am y fu ar gam, trwy ein Gofal i'w wellhau.

Y peth na wyddom, dysg Di i ni: addysga ni ymhôb rhan o'n Dyledswydd attrat Ti, ac at Ddynion hefyd; a dyro i ni Ras i wneuthur yn wastad y Pethau sy dda a chymmeradwy yn dy Olwg di, trwy Jesu Grist ein Harglwydd.

Pa Athrawiaethau da bynnag a roddwyd ymnia heddyw, caniatâ fod iddunt gael eu cofio yn ofalus, a'u dilyn yn gymmwys; a pha Ddeifyfiadau da bynnag a beraist i'n Meddyliau, caniatâ allu o honom, trwy Gymmorth dy Ras, eu dwyn i Berffelthrwydd cyflawn; fel y caffo dy Enw Anrhydedd, ac i ninnau, ynghyd â'r rhai sy'n Gynnorthwywyr i ni yn y Gorchwyl hwn o'n Hathrawiaeth, gael Cyfur yn y Dydd Cyfrif; trwy ein Harglwydd a'n Jachawdwr Jesu Grist.

Goleua ein Tywyllwch, ni a attolygwn i Ti, O Arglwydd, a thrwy dy sawr Drugaredd ymddiffyn ni rhag pob Perygl ac Enbdrwydd y Nos hon. Parhâ i ni'r Bendithion yr ydym yn eu mwntâu, a chynhorthwya ni i ddangos ein Diolchgarwch am danunt, trwy eu hiawn arferyd, a gwneud Deunydd da o honunt.

O Arglwydd, bendithia ac ymddiffyn ein Brenhin yn ei Deyrngadair, ynghyd â'r holl Deulu Frenhinol, a phawb ag y sydd mewn Awdurdod drosom yn yr Eglwys a'r Deyrnas, Bendithia ein Carennnydd, a'n holl Gymmwynafwyr, yn enwedig Cynhalwyr elusengar yr Ysgol hon, a phawb ag sy'n gofalu drofti; yr rhai yr ydym yn rhwym mewn modd enwedigol i weddio droftunt. Bendithia hon, a phob Ysgolion eraill, er Dygiad grafol i synu, ac Adeilad Grist'nogol i bawb ynddunt. Hyfforddia, attolwg, a llwydda bob duwiol Ymgais a Moddion, i dannu'r Esengyl ar led yn ei Grym a'i Goleuni, ac i gynhyddu Gwybodaeth Grist'nogol yn y Byd, i ddwyn ei Drigolion i'th adnabod Di yr unig wir Dduw, a'r hwn a anfonast Ti, Jesu Grist; canys hyn yw'r Bywyd tragwyddol; ac i lenwi'r ddaear â Gwybodaeth dy Ogoniant, fel y toa'r dyfroedd y môr, yn ol dy Addewid di.

Tydi, Arglwydd haelionus, sy'n rhoddi i ni fodd i fyw yn y Byd hwn, ac a roddast hefyd i ni, yn amgen-nâ Gwledydd eraill. Foddion y Bywyd tragwyddol: bydded, Arglwydd, dy Ras di a'th Bendith yn cyd-gerdded â'th holl Drugareddau hyn, a gwna ni yn ddiffuant yn ddiolchgar am danunt; fel y mynegom dy Foliant, nid â'n Gwefusau yn unig, eithr yn ein Bucheddau; trwy rodio ger dy fron mewn Sancteiddrwydd ac Uniondeb dros ein holl ddyddiau.

Ein holl Fawl, a'n Gweddiau hyn, yr ydym yn oftyngedig:
yn eu hoffrwm i'th Dduwiol Fawrhydi, trwy Gyfryngdod:
dy Fab Jesu Grist ein Harglwydd: yn Enw sanctaidd a
Geiriau pa un y bwriwn ynghyd ein holl Ddeisyfiadau; gan
ddywedud,

Ein Tad, yr hwn wyt yn y Nefoedd, &c.

Gras ein Harglwydd, &c.

B O R E O L W E D D I

I' YSGOLHEIGION y 'LUSEN-YSGOLION,
a Dynion Jeaingc eraill.

GOgoniant a fo i Ti, O Arglwydd, yr hwn a'm cedwaist
rhag Peryglon y Nos a aeth heibio, yr hwn a'm llona-
naist â Chwsg, ac a'm cyfodaist i fynu drachefn i foliannu
dy Enw sanctaidd. Megis y'm cyfodaist yn awr o'm Gwely,
par i mi gosio'r Dydd y'm cyfodir i a'r holl Feirwön o'n
Beddau, wrth Lef yr Archangel, ac Udgorn Duw, i'n dwyn
ger bron Brawdle Crist yn y Farn olaf: par i mi gosio'r
Cyfrif fy raid i mi roddi, ac ystyried ymha Gyflwr y byddaf
pan ddêl y Dydd hwnnw.

Yr wyf yn oftyngedig yn deisyf Cymmoth dy Ras i'th
addoli Di, O Dduw fy Nhad nefol, trwy Jesu Grist fy
Mhrynwr; ac yr ydwyf heddyw drachefn, megis o'r ne-
wydd, yn cyflegru fy hun i Ti, gan ddymuno dy wasanaethu:
Di yn ffyddlon y dydd hwn, a holl ddyddiau fy Mywyd.

Myfi, ag oeddwn wrth naturiaeth yn Blentyn Digofaint,
fel eraill, a wnaethpwyd yn Blentyn i Ti, ac yn Ddisgybl
i'th Fab Jesu, trwy Grist, yn fy Medydd; ac a dderbyniais y
pryd hwnnw Addewid dy Lân Ysryd; bydded i'r Ysryd
daionus hwnnw fy nglanhâu yn gyfangwbl oddi wrth holl
Lygredd fy Natur.

Cynnorth.

Cynorthwya fi i'th gofio Di, fy Nghreawdwr, yn Nyddiaufy Jeuenglid. Fy Nuw, fy Mhrynwr, a'm Ceidwad, caniatfa i mi dy Ras i'th addoli Di yn unig, yr unig wir Ddau, yn ol Rheol jachusol dy Air; ac na bo i mi byth gymmeryd dy Enw mawr yn ofer, na dysgu Ymadroddion llygredig y rhai a dyngant, a regant, ac a arferant ofer Lwon a Melldithion: canys ni ddiangant hwy yn ddigôsp; eithr, yn ol dy Fygythion di, onid edifarhânt, hwy a dorrir ymmaith oddi wrth dy Drugaredd, dy Ddigofaint a'th Ddial di a ddaw arnunt, a'th Felldith a'u hyfa fel tân.

Mi a attolygaf i Ti fy mendithio â'th Ras i gadw yn sanctaidd y Dydd Sabboth; na fyddo i mi, trwy Chwareuon ffol, neu Ddifyrwch ofer a Segurdra, nac yn unrhyw fodd arall, fi halogi; na fyddwyf yn absennol oddi wrth dy Addoliad, na bod yn ddiofal, yn ysgafn, ac yn anystyriol, yn dy Addoliad di; eithr yn ddirifol â'm holl Egni, fel am fy Mywyd, yn disgwyl ac yn deisyf dy Fendith ar y Dydd a fendithiaist Di: canys Bywyd ac Angau, Bendith a Melldith, a osodir o'n blaen yn dy sanctaidd Air ar y Dydd sanctaidd hwnnw.

Gwna fi i ymddwyn yn ufuddgar, yn garedigol, a gwasanaethgar, i bawb o'm Rhieni Naturiol, Eglwysol, a Gwladol; fel y dêl i mi y Fendith a addewiaist i'r rhai a anrhydeddant eu Rhieni.

Gwared fi, Arglwydd, oddi wrth y Balchder, y Poethder, y Gynfigen, a'r Digllonedd, a'r holl Anwydau drwg fydd ynnof; rhag Llofruddiaeth, Godineb, a Lladrad; rhag cam Dyfiolaeth, a Chwennychiad pechadurus o eiddo neb; a rhag dywedud Anwiredd: canys o'r Diafol y mae y Celwyddwyr, ac efe yw eu Tad; a'u rhan a fydd yn y Llyn fydd yn llosgi â Thân a Brwmstan.

Cadw fi, Arglwydd, rhag yr holl Gyfeiliornadau a'r Fffolineb, ag y mae Llygredd fy Natur, a Breuolder fy Oedran, yn fy ngwneuthur yn fwyaf tueddol iddunt; a chadw fi yn ddiniweid oddi wrth bob rhyw Ddrwg, a rhag pob Profedigaeth a Pherygl.

Tuedda fy Nghalon at bob peth fy dda; fel y byddwyf yn onest, yn gywir, ac yn unjawn, mewn Meddwl, Gair, a Gweithred; yn gymhedrol ac yn sobr, yn ffyddlon ac yn ddiwyd yn fy holl Waith a'm Negefeuon; yn amyneddus, yn bwylllog, yn hawddgar, ac yn oftyngedig yn fy holl Ymddygiad; yn rhoi Parch ac Ufudd-dod i'm Huwch-radd,

yn addfwyn a charedig i bawb; fel yr ofnwyf ac y carwyf
 Di uwchlaw pob peth, ac y carwyf fy Nghymmydog fel fi
 fy hun, ac y gwnelwyf i hawb fel y chwennychwn iddunt
 hwythau wneuthur i minnau.

Bydded i'th Ragluniaeth ddaionus fy ymddiffyn y Dydd
 heddiw rhag pob drwg; bydded i Ras dy Lân Yspryd fy
 rhagflaenu a'm cynnorthwyo yn wastadol.

Attolygaf i Ti fy mendithio yn fy Nysg; a nertha fi
 beunydd i gynnyddu mewn Gwybodaeth, a Doethineb, a
 phob Rhinweddau da.

O Arglwydd, bendithia ein Brenhin, a'r Deulu Frenhinol,
 a phawb a'r y sydd mewn Awdurdod drosom; yn enwedigoh
 ein holl Fugeiliaid Ysprydol, fy Athrawon a'm Rhieni, fy
 holl Berthynafau a'm Cyfeillion, a phob un yn y Ty hwn, a
 phawb oll a ddylwyf weddio drostunt: caniatâ yr hyn a
 fo er Daioni iddunt yn y Bywyd hwn, ac arwain hwynt
 i Fywyd tragwyddol.

Yr wyf yn oftyngedig yn gorchymmyn fy hun i Ti,
 O Arglwydd, yn Enw Jesu Grift fy Jachawdwr, ac yn y
 Geiriau a ddyfgodd efe ei hun i'w Ddisgyblion; gan
 ddywedud,

Ein Tad, yr hwn wyt yn y Nefoedd, &c.

Gras ein Harglwydd, &c.

PRYDNHAWNOL WEDDI

I'R. U N R H Y W.

GOgoniant a foi Ti, O Arglwydd, yr hwn a'm cedwaist
 y Dydd a aeth heibio, yr hwn a'm hymddiffynaist
 rhag yr holl Ddrygau, y Profedigaethau, a'r Peryglon, i ba
 rai yr wyf yn wastad yn ddarostyngedig yn y Bywyd anfer
 hwn; yr hwn a barheiaist fy Jechyd, yr hwn a roddiaist i mi
 bob

bob peth angenrheidiol at fy Nghynhالياeth yn y Bywyd hwn, a phob Bendithion a Moddion angenrheidiol i Dduw-
ioldeb a Bywyd tragywyddol.

Yr wyf yn oftyngedig yn attolwg arnat Ti, O nefol Dad, i faddeu pa beth bynnag a welaisf ar fai ynnof y Dydd hwn, yn fy Meddyliau, fy Ngeiriau, a'm Gweithredoedd. Mynych yr anghofiais fy mod yn dy wŷdd, a cher bron dy Wyneb di, ac ni bu Coffa gwaftadol o honot yn fy holl Feddyliau. Tydi a wyddost am yr holl Bechodau y mae fy Nghydwylbod yn fy argyoeiddi o honant yn fy Ymarweddiad neiliduoel wrthyf fy hun, ac yn fy Nghydfiarad ag eraill : Arglwydd, maddeu hwynt oll, fel na'm condemnir yn Nydd y Farn o'u plegid.

Gwna fi, Arglwydd, yn gwbl-deimladwy o fawr Wendid a Llygredd fy Natur, ac amryw Gyfeiliornadau fy Mywyd ; fel y llenwir fy Enaid o Driftwch duwiol a gwir Edifeirwch o'u plegid, ac y'm gwnelir yn dlawd yn yr Yspryd, i deimlo fy Angen, ac i sefain arnat am Ras a Thrugaredd, er mwyn Crist dy Fab.

Cynnorthwya fi, mi a attolygaf arnat, i wneuthur Ymroad gwaftadol, trwy Ras a Chymmorth dy Yspryd di, i wrth'nebu a gorchfygu pob Tueddiad drwg oddi fewn i mi, a phob Profedigaethau oddi allan, ac i allu o honof i wrth'nebu a gorchfygu holl Ddichellion cyfrwys y Gwrthwynebwr Diafol, ag sy megis Llew rhuadwy yn rhodio oddi amgylch, gan geisio y neb a allo ei lyngcu.

Nertha fi beunydd i gynnyddu yn yr Wybodaeth a'r Cariad o honot Ti fy Nuw, a'm Jachawdwr Jesu Grift ; fel, trwy'r Wybodaeth hon, y meddiannwyf Fywyd tragywyddol, ac i'r Cariad hwn fy nghymmell i fyw ac i farw yn ufuddgar i'th Ewyllys di, fel yn fyw ac yn farw y byddwyf yn eiddot ti.

Dangos i mi y Ffordd ym mha un y dylwn rodio, tra fyddwyf yn y Byd ; a chaniattâ nad ymadawyf byth â hi, na byddo i mi ddiweddu yn y Cnawd, ar ol dechreu yn yr Yspryd, nac i'm Diwedd i fod yn waeth na'm Dechreuad.

Megis yr addewaisf i roddi Doethineb i'r sawl a ofynogennyt ; llwydda fy Nymuniad o gael y cyfryw Addysg Grift'nogol, ag a'm dygo i'th wir adnabod a'th addoli Di ; gwna fi yn gwbl-awyddus i dderbyn yr Addysg hon, yn ddiolchgar.

ddiolchgar am dani, yn well o'i phlegid tra fyddwyf byw yn y Byd, ac yn gymmeradwy ger dy fron pan yr elwyf allan o hono: par i mi adnabod *fy hun*, mor dywyll a thruan o Bechadur ydwyf, heb Lewyrch dy Air a'th Ras di; a phar i mi brifio'r Wybodaeth hon uwchlaw holl Dryforau'r Ddaear.

Bendithia, attolwg, pa Addysg dda bynnag a roddaiſt i mi Gyfle i dderbyn y Dydd hwn; nertha fi i'w chofio yn ofalus, a'i jawn ddefnyddio, fel y byddwyf bob amser yn cynhyddu yng Ngras a Gwybodaeth ein Harglwydd a'n Jachawdwr Jesu Grift.

O Arglwydd, bendithia ein Brenhin, y Deulu Frenhinol a phawb y fydd mewn Awdurdod drosom.

Bendithia fy Rhieni a'm Hathrawön, fy holl Berthynafau a'm Cyfeillion, pob un yn y Ty hwn, a phawb oll a ddylwyf weddio droftunt. Gwel fod yn dda ein cyfarwyddo hi bawb yn y Bywyd hwn, a'n harwain i'th nefol Deyrnas yn y Byd a ddaw.

Ac yn awr, O Arglwydd, a mi yn myned i orwedd, par i mi gofio'r Pryd yr hunwyf yn Angau, ac i orwedd yn llwch y Bedd; ac i ystyried pa Lefiant a fydd i mi yn y Dydd hwnnw oddi wrth holl Orfoledd a Golud y Byd hwn. O Arglwydd, llwyr-ddiddysfna fy Enaid oddi wrtho, i lwyr-rodidi fy hun i Ti. Par i mi dy gofio, a myfyrio, am danat, yngwyliaethau'r Nos; ac i'm Hyspryd i fod gyd â Thi yn wastadol, pan ddeffrowyf yn y Bore. Ar dy Law di y mae yn sefyll, p'un a gaf fi gyfodi byth mwy ymhlith y rhai byw yn y Byd hwn. Ni wn i pa gynifer o filoedd a hunant Heno, heb ddihuno mwy, nes i Lef yr Archangel ac Udgorn Duw ddihuno'r Meirwön o'u Beddau: a phwy a wŷr pa nifer o Annuwionion a godant eu golwg mewn Poenau cyn y Bore nefaf?

O Arglwydd, bydded i'r Ystyriaethau hyn fy ngwneuthur yn ddoeth i Jechydwriaeth: goleua fy Nyall, sancteiddia fy Natur, chwanega fy Ffydd, dysg i mi jawndrefnu fy Muchedd, a maddeu fy holl Feiau; fel y byddo fy Niwedd yn Dangnefedd.

Achub, Arglwydd, dy Was annheilwng, a chadw fi bob amser rhag pob Enbydrwydd a Pherygl; ac yn awr, gorch'mynnaf yn oftyngedig fy Enaid a'm Corph i'th Ofal di y Nos hon, gan ddeisyf dy Gadwraeth raslawn di a'th Fendith.

Fendith. Ceidwad *Isrâel*, gwyliad drosod, fel na ddigwyddo i mi unrhyw Ddrwg na Dychryn; gwna fy Nghwsg yn fuddiol i gynnal Jechyd a Bywyd ynnos, ac i minnau dreulio fy Mywyd er Gogoniant i'th Enw, trwy Jesu Grist ein hunig Arglwydd a'n Jachawdwr: yng Ngeiriau pa un y dibennaf fy Ngweddïau; gan ddywedud,

Ein Tad, yr hwn wyt yn y Nefoedd, &c.

Gras ein Harglwydd, &c.

GWEDDI, yn cynnwys *Swm y Catecism*; i'w harfer yn fynych, yr amser a fyner, ag y fydd fuddiol i gadw ar gosf *Athrawiaeth y Catecism*.

O Drugaroccaf Dduw, a'm Tad graflawn, Di a weli'r Llygredigaeth sydd yn Natur pob Dŷn a genhedlir yn naturiol o Hil *Adda*, trwy'r hyn yr ydwyf wedi myned yn dra-phell oddi wrth Gyfiawnder gwreiddiol, ac o'm Tueddiad fy hun yn chwannog i'r hyn fy ddrwg, yn llawn o Syniad y Cnawd, a Llygredd pechadurus, a haeddais Ddamnedigaeth wrth dy Gyfraith di; canys mewn Pechod y'm ganed, yn Blentyn Digofaint wrth Naturiaeth, megis eraill.

Bendigedig fyth a fyddo dy Enw, Mawl a Diolch dragywyddol i'th ogoneddus Fawredd, am fy ngosod dan Oruchwyliaeth dy Efyngyl di a'th Ras, trwy'r hyn y trefnais Adenedigaeth ysprydol, i'm gwneuthur, dan Ammodau'r Cysammod newydd, yn Aelod i Grist, yn Blentyn i Dduw, ac yn Etifedd Teyrnas Nefoedd.

Megis y'm corphorwyd i'th lân Eglwys, yr hon yw Corph Crist, caniautâ i mi dy Lân Yspryd, i'm hadnewyddu a'm sancteiddio, i fod o honof yn Aelod fywiol o'r unrhyw: bendithia hi â Chyflawnder dy Ras, i aros byth yn Nifer dy ffyddlon Blant etholedig; fel y byddwyf, ynghyd â hwynt, yn Etifedd dy dragywyddol Deyrnas, trwy Jesu Grist fy Arglwydd.

Y mae dy Addunedau di, O Dduw, arnafi; ac yr wyf o'm Calon yn deifysu dy Ras i'w cyflawni. O cymmorth fi, i ymwrthod o honof â'r Diafol a'i holl Weithredoedd, Rhodres a Gorwagedd y Byd anwir hwn, a holl bechadurus Chwantau'r Cnawd; fel na ddilynwyf hwynt, ac na'm tywyser ganddunt; eithr, trwy dy Ras di, i groefhoelio o honof yr Hen-ddyn, ac yn hollol ymwrthod â holl Gorph Pechod; gan farwolaethu yn wastad fy holl Ddrygioni a'm Gwŷniau llygredig, a myned beunydd rhagof ymhôb Rhinwedd dda, a Buchedd dduwiol, fel na chollwyf fi byth y Breintiau a addewir i mi.

Oddi wrthyt Ti, Tad y Goleuni, y mae pob Rhoddiad daionus a pherffaith yn disgyn oddi uchod; a thrwy Ffydd yng Nghrist, o'th Rodd di yn unig y mae Jechydwriaeth. O dylg a chynnorthwya fi i gredu holl Byngciau Ffydd Grist: fef, i gredu yn jachusol ac yn ddifffuant yn Nuw Dad, yr hwn a'm gwnaeth i, a'r holl Fyd; yn Nuw Fab, yr hwn a'm prynodd i, a phob rhyw ddyn; ac yn Nuw Ysryd Glân, yr hwn a'm sancteiddia i, a holl etholedig Bobl Dduw. Chwanega'r Ffydd hon ynnof yn wastad, ac i allel o honof fyw yn addas iddi.

Yr wyf yn mawr ddiolch i Ti, fy Nhad nefol, am i Ti fy ngalw i gyfryw 'Stad Jechydwriaeth, trwy Jesu Grist ein Jachawdwr; mi a attolygaf arnat, O fy Nuw, i roddi i mi dy Ras, modd y gallwyf aros ynddo holl Ddyddiau fy Einioes.

Cymmorth fi, O fy Nuw, i gadw o honof dy wynfydedig Ewyllys a'th Orchymynnion di, a rhodio ynddunt: par i mi gosio a chyflawni fy Nyled tu ag attat; fef, i gredu ynnot, i'th ofni, a'th garu, â'm holl Feddwl. â'm holl Enaid, ac â'm holl Nerth: dysg i mi Dy addoli, a diolch i Ti, rhoddi fy holl Ymddiried ynnot, a galw arnat; a phar i mi anrhydeddu dy Enw sanctaidd di a'th Air, a'th wasanaethu yn gywir holl Ddyddiau fy Mywyd.

O cymmorth fi, Arglwydd trugarog, i gosio a chyflawni fy Nyled tu ag at fy Nghymmydog, ei garu ef fel fi fy hun, a gwneuthur i bob Dŷn megis y chwenychwn iddo ef wneuthur i minnau. Cynnorthwya fi i garu, anrhydeddu, a chymmorth, fy Rhieni, i anrhydeddu ac ufuddhau i'r Brenhin a'i Swyddogion. Dysg a chynnorthwya fi i ymddarostwng i'm holl Lywiawdwyr, Dysgawdwyr, Bugeiliad ysprydol,

ysprydol, a'm Hathrawön. Dyro i mi gymmorth i ymddwyn o honof yn oftyngedig, gan berchi pawb o'm gwell; ac na wnelwyf Niweid i neb, ar Air na Gweithred: eithr i fod yn gywir ac yn union ymhôb peth a wnelwyf; na bo na Chas na Digafedd yn fy Nghalon i neb; ac i gadw o honof fy Nwylaw rhag Chwilenna a Lladratta, a'm Tafod rhag dywedud Celwydd, Cableiriau, na Drwg-absen; a chadw fy Nghorph mewn Cymhedroldeb, Sobrwydd, a Diweirdeb. O bendithia fi â'th Ras, fel na chybyddwyf ac na ddeilyf-wyf Ddâ na Golud neb arall; eithr dysgu a llafurio yn gywir, i geisio ynnill fy Mywyd, ac i wneuthur a ddylwyf, ymbar yw Fuchedd bynnag y rhyngo fodd i Ti fy ngalw.

Yr ydwyf yn deilyf arnat, fy Arglwydd Dduw, a'm Tad nefol, yr hwn wyt Reddwr pob Daroni, ddanfon dy Ras arnaf, ac ar yr holl Bobl, fel y gallom dy anrhydeddu Di a'th wasanaethu, ac ufuddhau i Ti megis y dylem. Atolygaf arnat, O Dduw, ddanfon i ni bob peth angenrheidiol, yn gyftal i'n Heneidiau ac i'n Cyrph: bydd drugarog wrthym, a maddeu i ni ein Pechodau: rhynged bodd i Ti ein cadw a'n hymddiffyn ymhôb Perygl ysprydol a chorfforol: cadw ni rhag pob Pechod ac Anwiredd, rhag ein Gelyn ysprydol, ac Angau tragywyddol. Yr hyn wyf yn obeithio a wnai, o'th Drugaredd a'th Ddaioni, trwy ein Harglwydd Jesu Grift: ac am hynny y dywedaf, *Amen*. Poed felly y bo.

G W E D D I *i'w barfer wrth fyned i ddarllain* Gair D u w.

O Dad trugarog, yr hwn a drefnaist i mi gael dy Air sanctaidd, er D ddanwch ac Adiladaeth i mi; Pariddo fod yn fwy hoff, yn fwy dymunol a gwerthfawr genyf, nâ miloedd o Aur ac Arian darfodedig: agor fy Llygaidd i'w ddeall; 'sgrifna ef ar Lech fy Nghalon; cynhela fy Enaid yn yr Addysg o hono, a dysg i mi lunio fy Muchedd wrtho, fel na chotto yn Dyfstrerchyll i'm herbryn rhagllaw: canys yn ol y Gair hwn y'm cyfiawnhêir, neu ynte y'm condemnir, ger dy fron Di yn y Farn. Darostwng fy Yspryd i ystyriaid yr hyn a lefarech wrthyf, gyd â Goflyngeiddrwydd

BEndigedig a fo dy Enw, O Arglwydd, am rod-di a pharhau i mi Odfeydd a Moddion Jechyd-wriaeth, ac am y Cyfle hwn i'th addoli ac i ddisgwyl wrthyt. Maddeu, Arglwydd, yr holl Ammherffeithrwydd, yr Ysgafnder, a'r Beiau,

Beiau, a welaist Di ynnof; na bo iddunt attal dy Fendith, na thynnu dy Felldith arnaf. Pa ddyn a wŷr pa rai o honom fyddant farw cyn cydgyfarfod o'th flaen mwy! O Dduw trugarog, na ad i mi fyned oddi ymma heb dy Fendith di a'th Ras, i'm canlyn ac i'm cymmorth; i fod yn Wneuthurwr y Gair, ac nid Gwrandawr yn unig, gan dwyllo fy hun! Caniattâ, O Arglwydd, attolwg, Arglwydd, caniattâ, i'm Haddoliad yr awr hon, a'm Henaid pan ddêl o'th flaen, fod yn gymmeradwy yn dy Olwg, trwy anfeidrol Haeddiant Crist fy Mhrynwr. *Amen.*

Gras o flaen Bwyd.

O Arglwydd, yr hwn, er maint ein Hannheilyngdod, a ddarperaist i ni yr Ymborth hwn, a phob Trugareddau angenrheidiol at ein Cynhaliaeth, a thu ag at ein Jechydwrïaeth hefyd; Caniattâ dy Fendith arnunt: ac, megis mai o'th Ddaioni di yr ydym yn cael Modd i fyw, a Moddion Gras; cymmorth ni ag Ysryd dy Ras, i fwytta ac i yfed, a byw i'th Ogoniant; gan ymrôl i'th wasanaethu yn fyddlon tra fom yn y Byd hwn, ac y caffom Drugaredd i Fywyd tragwyddol yn y Byd a ddaw, trwy Haeddiant anfeidrol Jesu Crist ein Harglwydd. *Amen.*

Gras ar ol Bwyd.

BEndigedig a fyddo dy Enw di, ein Duw mawr gogoneddus, am ein Lluniaeth, a phob Trugareddau ag ym yn gael gennyf i gynnal Bywyd ac Jechyd ynnom; yn enwedigol am ein Prynedigaeth, a'r Gras fydd yn dwyn Jechydwrïaeth. Gwna ni yn ddifffuant yn ddiolchgar, ac i fyw i'th Ogoniant, yn gynnes yn dy Gariad, yn ufudd i'th holl Ewyllys, ac yn gymmwys i Deyrnas Nefoedd; trwy werthfawr Waed a Chysfryngdod Jesu Crist ein Harglwydd. *Amen.*

Gras byr o flaen Bwyd, i Blant bychain.

O Arglwydd, bendithia'r Bwyd, a phob Trugaredd ag wyt Ti yn ei roi i ni: bendithia ni â'th Ras i'th garu a'th wafanaethu, ac i barchu dy Enw gogoneddus, trwy Jesu Grift ein Prynwr. *Amen.*

Gras byr ar ol Bwyd, i'r unrhyw.

O Arglwydd, yr hwn a'n creaisf ar y cyntaf, a'n cedwaist Ddydd a Nos trwy'n holl Fywyd a'n prynaist trwy Farwölaeth dy Fab Jesu, ac a roddaisf Fwyd y Pryd hwn i'n porthi; Derbyn ein Diolch, a dyro i ni Ras i'th garu Di, a'th wafanaethu, er mwyn Crist ein Prynwr. *Amen.*

YM mysg yr holl Gynheddfau drwg cywilyddus, a aml-hânt yn awr yn y Byd, mae'n alarus jaw'n i weled, mor am yw'r Teuluoedd di-Weddi, a'r rhai di-Dduw, na cheisiant ei Fendith ef o flaen nac ar ol eu Bwyd. Bol yr Annuwiol yw eu Duw, y rhai a bsgant eu hunain yn ddiofn, a'u Bwrdd yn Fagl iddunt.

Melldith Dduw a ddaeth trwy Bechod ar yr holl Ddaear; fel nad oes neb o'i Ffrwythau yn gyfreithlon nac yn fuddiol, heb eu sancteiddio trwy Air Duw a Gweddi.

Pwy ond y di-Ras a'r di-Dduw ni weddiai Dduw am Fendith ar ei Luniaeth! (megis y dylent weddio hefyd bob Bore a Nos) O Ddyn! oni chymmeri Addysg oddi wrth Athrawiaeth yr Ysgrythur, ac Elampl Crist a'r Seintiau; dos a dyig gan yr Ych yn y Presyb: canys efe a blyg ei liniau wrth orwedd i lawr i gnoi ei gil, ac wrth godi i fynu i bori ei ebran.

Brwnt

Brwnt a chywilyddus i Grifon, o berchen Dyall, ac Enaid anfarwöl, na ddywedo Ras neu Weddi uwch ben ei Fwyd; fod yn waeth nag *Juddew*, yn waeth nag Anifeiliaid, y Cwn, a'r Moch, a'r Bwyllfilod, a ywngiant eu Sgylfaeth heb edrych i fynu; am na oes iddunt allu i wybod yn well. A chynndrwg a hynny, neu waeth, yw'r neb a ddywetto ei Ras neu ei Weddi yn fyrbwyll ac yn anystyriol, fel pe bai yn bwriadu i gellwair â Duw, a'i wawdio uwch ben ei Drugaredd ef.

Ni wnai niweid i Rien i ac Ysgolfeistrad; er ei fod yn fatter o Gywilydd ac Arswyd iddunt, i ystyriaid pa faint y maent bwy yn euog, ac yn Achos o hyn, o eisiau hyfforddi'r rhai Jeuaingc yn well. *R Doeth a ystyria, ac a ederbyn Addysg.*

“ Na ddod glun i lawr i eiste,”

“ Na ddod dammaid yn dy enau,

“ Wrth Swpperu na Chiniawa,

“ Nes bendithio'r Bwyd yn gynta’.

“ Ac na chydcam godi'n amser,

“ Oddiar Ginio nac ar Swpper,

“ Nes rhoi Diolch prudd i'r Drindod,

“ Am dy Fwyd ac am dy Ddiod.

“ Mae pob Bwyd â Melldith arno,

“ Er Cwyp *Adda* : nes bendigo

“ R Bwyd â Gair Duw, ac â Gweddi,

“ Nid cyfreithlon it' ei brofi.”

Llofion Prydyddiaeth Ficer *Llandoferi*, mewn Ysgrifen-law.

D I W D

Na Deo glun i lawr i eisth
Na ddod dammaid yn dy enau
Wrth Luperu na Chigaiwa
Na boddithio'r Trwyd yn gynfa

